

[3] 3. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	1 200 000	1 043 400	237 700
1963/64	1 400 000		
1964/65 (förslag)	1 700 000		

Från förevarande anslag bestrides kostnaderna för ett stort antal kommittéer, vilka bl. a. behandlar frågor inom vägtrafikens, vägväsendets, sjöfartens och luftfartens områden. Under innevarande budgetår har tillkommit flera nya kommittéer bland vilka kan nämnas väg- och vattenbyggnadsstyrelseutredningen, körtidsutredningen och 1963 års luftfartsutredning. Flera av kommittéerna beräknas draga relativt stora kostnader under nästa budgetår. Med hänsyn härtill erfordras en ökning av anslaget med 300 000 kr.

Anslaget torde bära uppföras med (1 400 000+300 000) 1 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kr., därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen.

[4] 4. **Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	100 000	144 100	6 500
1963/64	160 000		
1964/65 (förslag)	215 000		

Kostnaderna för en av föreningen Permanent International Association of Navigation Congresses (PIANC) planerad kongress i Stockholm under år 1965 har beräknats till 250 000 kr., varav hälften torde komma att täckas med medel från de svenska hamnarna och på privat väg. För innevarande budgetår har 35 000 kr. ställts till förfogande för detta ändamål. Återstående 90 000 kr. av statens bidrag bör anvisas för nästa budgetår.

Anslaget torde bära uppföras med (160 000+55 000) 215 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 215 000 kr.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet**Väg- och vattenbyggnadsverket****[5] 1. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	11 861 000	12 733 500
1963/64	14 111 000	
1964/65 (förslag)	15 277 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 2 117 000 kr.

	Ökning
1. Personalförändringar	
a) Byggnads- och underhållsbyrån	
1 byrådirektör Ag 27	42 708
2 byrådirektörer Ag 25	77 040
1 förste byråingenjör Ag 23	34 740
b) Förråds- och verkstadsbyrån	
1 byrådirektör Ag 27	42 708
1 byrådirektör Ag 25	38 520
2 förste byråingenjörer/förste byråsekreterare Ag 23	69 480
3 byråingenjörer Ag 21	93 960
2 byråingenjörer Ag 19	56 520
1 ingenjör Ag 15	22 992
c) Konstruktionsbyrån	
1 byrådirektör Ae 27	42 708
8 ingenjörer (ritare) högst Ag 15	165 888
d) Vatten- och avloppsbyrån	
2 byråingenjörer Ae 21	62 640
e) Icke specificerade tjänster på styrelsen	290 000
f) Övriga lönefrågor	145 000
2. Tjänsteförändringar	
Lönegradsförändringar	21 168
3. Löneomräkning	910 928
	2 117 000

Motiv

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen behandlar inledningsvis den utredningsverksamhet som pågår inom väg- och vattenbyggnadsverket och anför därvid bl.a. följande.

Under hösten 1962 fastställde styrelsen riktlinjer för personalpolitik för väg- och vattenbyggnadsverket och statens bilinspektion. Dessa riktlinjer behandlar bl.a. arbetsledning, rekrytering och utbildning. Härutöver pågår arbete med att i den praktiska verksamheten omsätta de i personalpolitiken fastställda normerna. Sålunda har ett rekryterings- och anställningsprogram utarbetats och tillämpas försöksvis inom styrelsen fr.o.m. år 1963. Från samma tidpunkt har ett introduktionsprogram för styrelsens personal tagits i bruk. Arbetsanalyser och befattningsbeskrivningar kommer att läggas till grund för det administrativa arbetet. På basis av de resultat som redan framkommit av arbetsanalyser m.m. har en modern personalplanering påbörjats vad gäller såväl den långsiktiga planeringen som den årliga personalbudgeteringen. Utredning pågår vidare om en intensifierad informationsverksamhet. Sedan maj 1961 har vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen personalvårdsärenden handlagts av en personalvårdskonsulent/förste byråsekreterare. Åt denne har uppdragits att planlägga och organisera personalvårdsfunktionen för hela verket. I detta arbete medverkar en särskild arbetsgrupp.

Beträffande den tekniska utbildningen anför styrelsen att denna avser teknisk vidareutbildning på för verket viktiga områden. För ingenjörskåren, främst gymnasie- och institutsingenjörer, förberedes en för verket nödvändig vidgning av fortbildningsverksamheten. Utöver den specialutbildning av vägarbetare som f.n. anordnas, förberedes en yrkesutbildning för vägarbetare. Den administrativa utbildningen omfattar personaladministration, personalledning, ekonomi, kontorsdrift m.m. Under föregående budgetår har pågått utbildning av chefspersonal, syftande till utbildning i personaladministration, personalledning, företagsekonomi m.m. Fortsatt utbildning av denna personal kommer att ske under innevarande budgetår. För kontors- och kontorsbiträdespersonalen förberedes viss utbildning. Vid omkring femtio olika slag av kurser, anordnade inom verket under föregående budgetår, uppgick antalet kursdeltagare till ca fyra tusen, varav dock huvudparten utgjordes av vägarbetare i kortare instruktionskurser. En särskild arbetsgrupp utreder f.n. utbildningsledningens uppgifter och organisation.

Ekonomifunktionen inom väg- och vattenbyggnadsverket har varit föremål för utveckling. Arbetet är inriktat på framläggandet av bl.a. allmänna principer och metoder för ekonomiska kalkyler och bedömanden inom verket samt utformning av ett samordnat ekonomiskt-administrativt system. En ekonomisk ledningsgrupp har inrättats bestående av verkets chef, tre av överingenjörerna, förrådsdirektören, byråchefen på administrativa byrån och chefen för rationaliseringsavdelningen. I och med organiserandet av en ekonomisk ledningsgrupp har frågan om en snabbare och förbättrad ekonomisk redovisning i verket kommit i förgrunden. Det har därvid befunnits erforderligt att behandla frågan om införande av automatisk databehandling i ökad omfattning. För att bereda denna fråga har ekonomiledningsgruppen tillsatt en arbetsgrupp.

I januari 1963 tillsattes en särskild arbetsgrupp med uppdrag att förlägga förslag till en rationaliserad kontorsorganisation. Under år 1963 har statskontoret på styrelsens uppdrag i samarbete med styrelsens rationaliseringsavdelning verkställt översyn av arbetsrutiner och organisationen på styrelsens avlöningskontor. Sedan hösten 1962 pågår en undersökning rörande övergång till automatisk databehandling av löneuträkningen i verket.

Översyn av den regionala organisationen i vägmästareområden pågår i syfte att anpassa linjeorganisationen till de förändringar som skett i fråga om driften vid vägunderhållet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utgår från att pågående översyn av styrelsens organisation icke skall hindra att verket under den tid utredningen pågår beviljas de ytterligare anslagsmedel som verksamheten kräver.

1. a) Till följd av den snabba trafikutvecklingen måste helt andra krav än tidigare ställas på grundförhållandena och vägarnas konstruktiva uppbyggnad. Samtidigt har arbetsmetoderna vid vägbyggandet väsentligt förändrats framför allt genom en långt driven mekanisering. Styrelsen har fr.o.m. 1 juli 1963 inrättat tre befattningar i Ag 27 för byggnadstekniska, produktionstekniska m.fl. arbetsuppgifter. För driften bör anställas ytterligare tre tekniker i byrådirektörs tjänsteställning, varav en i A 27 och en i A 25 för byggnadstekniska uppgifter. För driftstekniska uppgifter bör inrättas en tjänst som byrådirektör i A 25. Därjämte bör personalen för arbetarskyddsfrågor inom fältorganisationen förstärkas genom inrättandet av en befattning som biträdande skyddsinspektör i A 23.

1. b) Mot bakgrunden av det förslag som år 1962 framlades av utredningen rörande förråds- och verkstadsbyråns organisation har styrelsen inrättat sexton tjänster. Av befattningarna har sju tillförts maskinavdelningen, fem förrådsavdelningen och fyra sekretariatet.

För den fortsatta förstärkningen av organisationen erfordras vissa högre tjänster. Arbetsstudiefunktionen måste förstärkas. Den intensiva maskintekniska utvecklingen nödvändiggör en uthyggnad av maskinavdelningens planeringsfunktion. Därjämte måste konstruktionsarbetet intensifieras. Styrelsen föreslår inrättande av tio befattningar. Härjämte föreslås under punkten 2. vissa löneregleringar.

1. c) I föregående års petita begärde styrelsen en ny befattning som byrådirektör i Ae 27 på vardera entreprenad- och projekteringsavdelningens projekteringssektion och norm- och forskningsavdelningen inom konstruktionsbyrån. Styrelsen erhöll en av befattningarna vilken placerades på projekteringssektionen. Styrelsen återkommer nu med förslag om en tjänst som byrådirektör i Ae 27 för norm- och forskningsavdelningen. Arbetsuppgifterna består i utredningar och undersökningar — delvis i samråd med olika forskningsorgan — rörande material, hållfasthetsberäkningar och konstruktionsprinciper. Utvecklingen inom brobyggnadsverksamheten har ökat möjligheterna till besparingar. Styrelsen bör icke endast följa

upp den verksamhet, som förekommer utanför verket utan även genom intimare kontakt med skilda institutioner och högskolor initiera sådan målforskning och sådana undersökningar, som direkt kan tillgodogöras vid projektering och byggande. För en effektiv insats på detta område erfordras personal med höga kvalifikationer och relativt lång erfarenhet. Det har hittills icke varit möjligt att ägna hithörande frågor önskvärd uppmärksamhet.

Under tiden oktober 1962—juni 1963 har 22 konstruktörer och ritare på konstruktionsbyrån avgått ur tjänst. Femton av de avgångna innehade anställning på ritkontoret, som normalt har en personaluppsättning av ca 30 befattninghavare exklusive ritbiträden. Den stora personalomsättningen gör en ökad rekrytering nödvändig. Då utbildningskurser måste anordnas för nyanställda och en kursgrupp bör omfatta minst åtta personer, äskas en uppräknig av avlöningsanslaget för anställning av åtta extra ritare.

1. d) Väg- och vattenbyggnadsverkets vatten- och avloppsorganisation — såväl centralt som regionalt — engageras numera i ökad utsträckning i samordningsfrågor av både teknisk och ekonomisk natur, samtidigt som den ökade tätbebyggelsen ställer större krav på nya reningsmetoder och nya vägar att trygga vattenförsörjningen. Styrelsen är ett initierande och rådgivande organ på området i större omfattning än tidigare. Styrelsen bedömer en personalförstärkning på vatten- och avloppsbyrån oundgängligen erforderlig och föreslår inrättande av två byråingenjörsbefattningar i Ae 21.

1. e) Styrelsen måste räkna med att nya arbetsuppgifter tillkommer som icke kan inpassas i den löpande, ordinarie verksamheten. Detta gäller exempelvis den fotogrammetriska verksamheten, den elektroniska databehandlingen, det trafiktekniska området samt vatten- och avloppsbyråns område. Behovet av ökad arbetskraft för sådana arbetsuppgifter kan styrelsen nu svårigen förutse. Utrymme under anslaget måste beräknas för dessa behov liksom för tillfälliga uppgifter av såväl kvalificerad teknisk och administrativ art som mera rutinbetonad karaktär. Styrelsen hemställer om en uppräknig av anslaget med 290 000 kr.

1. f) Styrelsen har intensifierat sina ansträngningar att anskaffa, utbilda och behålla kvalificerad arbetskraft. Den utjämning som under senare år skett mellan enskild och statlig tjänst ifråga om pensions-, sjuk- och semesterförmåner m.m. har ytterligare försämrat de statliga verkens möjligheter att med framgång hävda sig i konkurrensen. Styrelsen har tidigare tilldelats särskilda medel för att erhålla möjligheter att anpassa personaluppsättningen efter den skiftande omfattningen av arbetsuppgifterna men också för att kunna erhålla kvalificerad arbetskraft. Dessa medel är fr.o.m. föregående budgetår inräknade i anslagsposterna till avlöningar till icke ordinarie personal vid resp. styrelsen och vägförvaltningarna. Styrelsen har med sådana avlöningsmedel även kunnat inrätta extra tjänster i fall där mera kvalificerade arbetsuppgifter ålagts vederbörande tjänsteman

och på så sätt kunnat bereda den dugliga personalen en viss individuell löneutveckling. Styrelsen måste även i fortsättningen få möjlighet att i viss utsträckning ompröva lönesättningen individuellt för dugande tjänstemän som ålagts ändrade arbetsuppgifter. Styrelsen hemställer att, för inrättande av erforderliga extra tjänster i syfte att anpassa lönesättningen till förändringar i organisation och arbetsuppgifter, anslaget till icke ordinarie personal räknas upp med 145 000 kr.

2. Styrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster inom förråds- och verkstadsbyråns maskinavdelning, nämligen en byråingenjör i Ae 19 till Ag 21, en ingenjör i Ag 19 till byråingenjör i Ag 21, en ingenjör i Ag 17 till byråingenjör i Ag 19, en ingenjör i Ag 15 till byråingenjör i Ag 19, en ingenjör i Ae 15 till Ag 17, en ingenjör i Ae 13 till Ag 15 samt en kontorsskrivare i Ag 13 till bokhållare i Ag 15.

Slutligen framhåller styrelsen, att vissa ordinarie tjänster vid såväl styrelsen som vägförvaltningarna står obesatta. De arbetsuppgifter, som åvilar innehavarna av dessa tjänster har lagts på icke-ordinarie personal, vilken avlönas från icke-ordinarieposten i resp. avlöningsstat. För att minska behovet av s. k. legala överskridanden för styrelsen under nästa budgetår föreslås, att ett belopp av 901 000 kr., motsvarande medlen för avlöning av följande tjänster överföres till icke-ordinarieposten, nämligen två byrådirektörer i Ao 25, en verkstadsinspektör i Ao 25, sex förste byråingenjörer i Ao 23, en byråingenjör i Ao 21, en byråingenjör/förste byråsekreterare i Ao 21, tre förste byråsekreterare i Ao 21, en intendent i Ao 21, fyra byråingenjörer i Ao 19, två revisorer i Ao 19, en förste bokhållare i Ao 17, en bokhållare i Ao 15, tre ingenjörer i Ao 15, en kontorsskrivare i Ao 13, två kontorister i Ao 9, två expeditivvakter i Ao 7, sex kanslibiträden i Ao 7 samt 23 kontorsbiträden i Ao 5.

Yttrande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelseutredningen anför att utredningen ännu ej kunnat kartlägga hela sitt arbetsområde men med utgångspunkt från sina än så länge relativt summariska studier kunnat se, att förändringar i organisationen i vissa fall kan bli aktuella ned till åtminstone första nivån inom de nuvarande byråerna. Utredningen vill därför framhålla, att organisationsförändringar eller omfördelningar av arbetsuppgifter bör undvikas beträffande de berörda organisationsnivåerna under den tid utredningen pågår. Utredningen har ingen erinran mot att pågående interna utredningar fullföljes men vill framhålla, att eventuella förslag t.v. inte bör föranleda åtgärder förrän utredningen framlagt sitt betänkande. I fråga om styrelsens förslag till nya tjänster intar utredningen samma ståndpunkt som beträffande organisationsförändringarna.

Departementschefen

I föregående års statsverksproposition anmälde jag min avsikt att föreslå en översyn av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens huvudorganisation. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 tillkallade jag sedermera särskilda sakkunniga för att verkställa denna översyn. De sakkunniga, vilka antagit benämningen väg- och vattenbyggnadsstyrelseutredningen, har påbörjat utredningsuppdraget.

På grund av den pågående organisationsöversynen har jag ansett mig böra biträda endast sådana förslag, som icke föregriper resultatet av denna översyn. Från denna utgångspunkt har jag funnit mig böra tillstyrka inrättande av två tjänster som byråingenjör i Ae 21 på vatten- och avloppsbyrån. För att göra det möjligt för styrelsen att vidtaga de förstärkningar av organisationen i övrigt, som erfordras under nästa budgetår, förordar jag att medel anvisas för anställning av tillfällig personal. Härför beräknar jag ett ökat medelsbehov av sammanlagt 250 000 kr. Av detta belopp bör huvudparten användas för att inom ramen för nuvarande organisation förstärka byggnads- och underhållsbyrån samt konstruktionsbyrån.

Under posten löneomräkningar har styrelsen föreslagit en överföring av medel för avlöning av 60 obesatta tjänster från ordinarieposten till icke-ordinarieposten. Jag har intet att erinra mot förslaget och förutsätter därvid, att tjänsterna efter överföringen tills vidare ej får besättas.

Styrelsen redovisar i sina anslagsäskanden ett flertal pågående interna utredningar och organisationsundersökningar. Jag förutsätter, att eventuella förslag på grund av dessa utredningar icke leder till organisationsförändringar under den tid väg- och vattenbyggnadsstyrelseutredningens arbete pågår.

I sammanhanget vill jag anmäla ett spörsmål rörande sättet för bestridande av kostnaderna för utbildningsverksamheten inom väg- och vattenbyggnadsverket.

Kungl. Maj:t uppdrog den 5 juni 1963 åt riksrevisionsverket att efter samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t inkomna med förslag till föreskrifter angående bokföring och redovisning av utgifter för utbildningsändamål inom väg- och vattenbyggnadsverket. Riksrevisionsverket har den 24 oktober 1963 framlagt förslag till sådana föreskrifter.

Ämbetsverket föreslår bl. a., att särskilda medel för utbildningsverksamheten, med undantag för den del som faller på kursverksamheten vid statens bilinspektion, bör anvisas under reservationsanslaget till vägunderhållet och härvid upptagas under en särskild anslagspost, vilken bör vara högstbetecknad. Till de utbildningskostnader för vilka på angivet sätt särskilda medel torde beräknas, bör enligt ämbetsverket hänföras direkta utbildningskostnader såsom arvoden till lärare, resekostnadsersättning och traktamente till utomstående lärare, kostnader för undervisningsmateriel, läroböcker o.

dyl., utgifter för undervisningslokaler och undervisningsfilm samt avgifter för externa kurser.

Jag biträder i princip riksrevisionsverkets förslag. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare föreskrifter rörande bokföring och redovisning av hithörande utgifter samt årligen bestämma storleken av det belopp, som styrelsen inom ramen för anslaget till vägunderhållet skall få disponera för utbildningsändamål.

Anslaget torde böra uppföras med (14 111 000 + 1 166 000) 15 277 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 908 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	7 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	8 701 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 661 000
	Summa kr. 15 277 000

c) till *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 15 277 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[6] 2. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	1 984 000	2 125 400
1963/64	2 324 000	
1964/65 (förslag)	2 458 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 388 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dept
1. Sjukvård m.m.	65 000	+ 5 000	+ 3 200
2. Reseersättningar m.m.	825 000	+ 175 000	+ 100 000

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65 Mynd.	Dep:t
3. Bränsle, lyse och vatten.....	105 200	+ 14 800	+ 14 800
4. Övriga expenser för eget behov	1 077 800	+ 167 200	—
5. Publikationstryck	90 000	+ 10 000	+ 10 000
6. Representation	—	+ 5 000	—
7. Fritidsverksamhet	—	+ 10 000	—
8. Övriga utgifter	1 000	+ 1 000	+ 6 000
		+ 388 000	+ 134 000

Motiv

4. För höjda städningsslöner, materialkostnad för informationsskriften »VV-aktuellt» samt höjda priser på kontorsinventarier m.m. beräknas ett ökat medelsbehov av 47 200 kr. För begärd personalförstärkning äskas uppräkningskostnad med 120 000 kr., varav 64 000 kr. avser engångskostnad för anskaffning av kontorsutrustning m.m. För installation av compactusanläggning i konstruktionsbyråns ritningsarkiv, utrustning till två konferensrum och samlingshallen, anskaffning av möbler, persienner, kontorsmaskiner och snabbtelefoner samt rengöring av golv m.m. erfordras 140 000 kr. Av nu äskade belopp om sammanlagt 307 200 kr. är 204 000 kr. att anse som engångsbelopp. Ett för budgetåret 1963/64 beräknat engångsbelopp om 140 000 kr. avgår.

6. Senast i petita för budgetåret 1963/64 har styrelsen behandlat frågan om sättet för bestridande av kostnaderna för väg- och vattenbyggnadsverket åvilande representationsskyldighet. Styrelsen har att i varje särskilt fall göra framställning om medel hos Kungl. Maj:t. Då detta förfaringsätt är tungrovt föreslås, att särskilda medel i fortsättningen ställas till styrelsens förfogande för ändamålet. Viss representation bekostas av anställda inom verket. Så är det t.ex. brukligt att avlidna anställda och i vissa fall även f.d. anställda hedras med en begravningskrans. Styrelsen anser det rimligt att dessa kostnader bestrides av verket. Medelsbehovet för representation beräknas till 5 000 kr.

7. Flera av de affärsdrivande verken har anslag för stöd åt fritidsverksamhet bland de anställda. Motsvarande anslag finnes icke inom väg- och vattenbyggnadsverket. Centrala företagsnämnden vid verket har behandlat fritidsverksamheten och betonat betydelsen av att denna blir föremål för uppmärksamhet. Nämnden har hemställt, att styrelsen måtte äska för fritidsverksamheten erforderliga medel. Organiserad fritidsverksamhet av större omfattning bedrivs vid ett antal vägförvaltningar samt vid styrelsen i Stockholm. Därtill kommer ett växande intresse för fritids- och idrottsverksamhet med åtföljande sporadiska engagemang vid flertalet övriga förvaltningar. Förberedelser pågår att bilda ett fritidsförbund med lokala avdelningar, där idrottsverksamheten torde få ett dominerande in-

flytande. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser det angeläget att fritidsförbundets verksamhet erhåller ekonomiskt stöd och hemställer att för ändamålet ett belopp av 10 000 kr. ställes till styrelsens förfogande.

Yttrande

Riksrevisionsverket anser att vissa skäl talar för att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anvisas särskilda medel för representation men att frågan om dylik medelstildelning bör bedömas i ett vidare sammanhang, varvid även andra myndigheters behov av representationsmedel kan prövas. I avvaktan härpå kan visst årligt belopp ställas till styrelsens förfogande från sjätte huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Vissa affärsdrivande verk bekostar begravningskrans till befattningshavare, som avlidit till följd av olycksfall i arbetet. Ämbetsverket har intet att erinra mot att denna praxis får gälla även väg- och vattenbyggnadsverket. — Med hänsyn till likheterna i vissa avseenden mellan väg- och vattenbyggnadsverket och de affärsdrivande verken har riksrevisionsverket icke något att erinra mot att särskilda medel anvisas för fritidsverksamhet. Anslagsposten härför bör vara högstbetecknad.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (2 324 000 + 134 000) 2 458 000 kr. Därvid har jag inräknat 100 000 kr. för engångsanskaffning av huvudsakligen inventarier. Jag har vidare beräknat 5 000 kr. för fritidsverksamhet. Kostnaderna härför bör bestridas från posten till övriga utgifter. Kostnaderna för representation bör på sätt riksrevisionsverket angivit bestridas från sjätte huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 458 000 kr. därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[7] 3. **Vägförvaltningarna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	31 956 000	33 159 900
1963/64	36 610 000	
1964/65 (förslag)	38 148 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 2 818 000 kr.

Ökning

1. Personalförändringar	
a) Länsingenjörskontoren	
3 ingenjörer Ae 25	112 080
b) Icke specificerade tjänster vid vägförvaltningarna	
Projekteringsverksamheten	435 000
Vägbyggnads- och underhållsverksamheten	435 000
För ytterligare arbetsuppgifter av såväl teknisk som ad-	
ministrativ natur	580 000
c) Övriga lönefrågor	435 000
2. Tjänsteförändringar	
Lönegradsförändringar	23 328
3. Löneomräkning	797 592
	<hr/>
	2 818 000

Motiv

1. a) Vatten- och avloppsorganisationen på länsplanet är f.n. under successiv utbyggnad för att de kvalificerade och omfattande arbetsuppgifter, som åvilar organisationen, skall kunna skötas på ett tillfredsställande sätt. Som ett led i denna utbyggnad har organisationen genom beslut av 1963 års riksdag tillförts tre nya tjänster i Ae 25. Tre tjänster i Ae 21 har höjts till Ae 23, varjämte distriktsingenjörernas löneställning ändrats från Ae 27 till Be 1 med den nya tjänstebenenämningen länsingenjör. Styrelsen anser en fortsatt utbyggnad av vatten- och avloppsorganisationen erforderlig. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning anser styrelsen det motiverat att under länsingenjören inrättas nya tjänster för kvalificerade vatten- och avloppsingenjörer. Innehavare av sådan tjänst skall vara länsingenjörens ställföreträdare och vid förfall för denne svara för länsingenjörskontorets verksamhet. Styrelsen föreslår tre nya tjänster — en i vardera Hallands, Västmanlands och Västernorrlands län — med placering i A 25. I dessa län är förekomsten av komplicerade vatten- och avloppsproblem som kräver planläggning efter regionala linjer särskilt framträdande. Dessutom finnes i Hallands län en omfattande fritidsbebyggelse som kräver ökad uppmärksamhet och i Västmanlands och Västernorrlands län speciella problem i samband med industriernas avlopp.

1. b) Under år 1957 fastställdes arbetsplaner utförda i egen regi för ca 250 mkr. Motsvarande belopp år 1962 uppgick till ca 400 mkr. Den redovisade ökningen har kunnat uppnås med i stort sett oförändrad stab av projekteringspersonal på fältet. Rutinuppgifterna har till största delen övertagits av fotogrammetrin och databehandlingen, varför effekten av ingenjörinsatsen stigit med uppskattningsvis 50 %. Det är svårt att i siffror redovisa den totala kostnadsbesparing, som den nya metodiken innebär, eftersom då också måste medtagas byggnads- och trafikknostnader.

Med utgångspunkt från väginvesteringarnas ökning under de senaste åren och med beaktande av de ökade kvalitetskraven i projekteringsarbetet bör de mest arbetstyngda vägförvaltningarna förstärkas med kvalificerade tekniker i lönegraderna A 23—25. Härutöver erfordras tillskott av personal huvudsakligen i mellangraderna. Antalet erforderliga tjänster beräknas till femton med en kostnad av 435 000 kr.

Vägförvaltningarnas förberedelser för byggande av olika objekt avser förutom projektering även planering av arbetena ur driftsynpunkt. Till följd av arbetenas större omfattning har det av ekonomiska skäl blivit nödvändigare än tidigare att planera företagen i ett produktionsprogram som medger maximal utnyttjning av resurserna. Härvid måste bl.a. tillses att företag icke intages i byggnadsprogram utan att medel kan disponeras för deras fullföljande inom en ekonomisk byggnadstid, under vilken bl.a. möjligheterna att utvinna gynnsammast möjliga resultat av vintersysselsättningen vid kontinuerlig drift nogga måste tillvaratagas. Förutom uppgörande av byggnadsprogram omfattar driftplaneringen även förplanering och detaljplanering av byggnadsföretag. Under företagets gång följes arbetena upp och efter dess avslutande företages en efterkalkyl, vilken avses bli ombesörjd av planeringsfunktionen.

Inom vägunderhållsverksamheten utföres på likartat sätt en omfattande driftplanering. Under de senaste åren har vägunderhållsverksamhetens förändring bl.a. inneburit att vissa planeringsbara arbeten — främst förstärknings- och oljegrusarbetena — utförts i större omfattning än tidigare, vilket medfört större möjligheter till samordning med byggnadsverksamheten.

Arbetslönerna, som år 1948 utgjorde 37 % av totala kostnaderna inom väg- och brobyggnadsverksamheten, uppgick år 1960 till allenast 18 %. Antalet arbetare i verket har trots en mer än fördubblad investeringsvolym minskat från ca 11 800 år 1948 till 9 500 år 1962. Minskningen uppväges delvis av en ökning av antalet i entreprenadarbeten sysselsatta arbetare. Mekaniseringen har därjämte medfört, att antalet arbetstimmar för yrkesarbetare mer än fördubblats, medan antalet arbetstimmar för grovarbetare minskat. Med hänsyn till det oundgängliga behovet att ur driftekonomisk synpunkt förstärka planeringsfunktionen, som nu provisoriskt byggts upp med en ingenjör vid varje vägförvaltning, föreslås att för ändamålet särskilda medel ställes till förfogande. Tills vidare bör en förstärkning av personalresurserna ske i femton län. Kostnaderna härför beräknas till 435 000 kr.

För ytterligare arbetsuppgifter av såväl teknisk som administrativ natur — bl. a. uppgifter sammanhängande med ökade beredskapsarbeten — vilka icke kan inpassas i den ordinarie verksamheten och för vilka arbetskraftsbehovet nu icke kan förutses måste finnas utrymme under avlöningsanslaget för anställande av erforderlig personal. Styrelsen beräknar för detta ändamål ett belopp av 580 000 kr.

1. c) Under hänvisning till de motiv som framförts under styrelsens avlöningsanslag punkten 1. f) föreslås för inrättande av erforderliga extra tjänster i syfte att anpassa lönesättningen vid vägförvaltningarna till förändringar i organisation och arbetsuppgifter att anslaget till icke ordinarie personal räknas upp med 435 000 kr.

2. Styrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av sex tjänster som vägsekreterare i Ao 23 till Ao 25.

Slutligen föreslår styrelsen, att ca 1 738 000 kr., avseende avlöning av 146 specificerade obesatta ordinarie tjänster, överföres från anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän till posten Avlöningar till icke-ordinarie personal.

Departementschefen

Jag föreslår, att vatten- och avloppsorganisationen på länsplanet förstärkes med två tjänster som ingenjör i Ae 25.

För anställning av tillfällig personal inom såväl projekterings- som byggnads- och underhållsverksamheten beräknar jag ett ökat medelsbehov av sammanlagt 150 000 kr.

Styrelsens förslag i övrigt till personal- och tjänsteförändringar kan jag icke biträda.

Under posten löneomräkningar föreslår styrelsen överföring av medel från ordinarieposten till icke-ordinarieposten avseende avlöning av sammanlagt 146 ordinarie tjänster. Jag tillstyrker till viss del detta förslag och föreslår, att medel för avlöning av följande obesatta tjänster, nämligen 70 tjänster som kontorsbiträde i Ao 5, 23 tjänster som kanslibiträde i Ao 7 samt 11 tjänster som expeditionsvakt i Ao 7 överföres. Det häremot svarande beloppet uppgår till 975 000 kr. Jag förutsätter, att tjänsterna efter överföringen tills vidare ej får besättas.

Anslaget torde böra uppföras med (36 610 000 + 1 538 000) 38 148 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vägförvaltningarna som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för vägförvaltningarna, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	10 235 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	16 121 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	11 792 000
	<hr/>
Summa kr.	38 148 000

c) till *Vägförvaltningarna: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 38 148 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[8] 4. **Vägförvaltningarna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	5 603 000	5 440 600
1963/64	5 941 000	
1964/65 (förslag)	6 361 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 970 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65	
		Mynd.	Dept
1. Sjukvård m.m.	79 600	+ 5 400	+ 5 000
2. Reseersättningar	3 898 000	+ 475 000	+ 340 000
3. Bränsle, lyse och vatten	155 000	+ 20 000	+ 20 000
4. Övriga expenser	1 768 400	+ 459 600	+ 45 000
5. Underhåll och drift av tjänstebilar	25 000	+ 10 000	+ 10 000
		<hr/>	<hr/>
		+ 970 000	+ 420 000

Motiv

4. För ökade städningskostnader, telefonkostnader och vissa löpande kostnader i samband med att vägförvaltningen i Stockholms län flyttar till vattenfallsstyrelsens fastighet i Räcksta samt prisstegringar m. m. erfordras en uppräkningskostnad med 203 600 kr. Den äskade personalförstärkningen medför en kostnadsökning av 160 000 kr. varav ca 80 000 kr. utgör engångskostnad för anskaffning av kontorsutrustning m. m.

Kostnaden för flyttning av vägförvaltningen i Stockholms län kan nu beräknas till 60 000 kr. De medel som för budgetåret 1963/64 ställts till förfogande för flyttningen kommer icke att tagas i anspråk. Kostnaderna för övriga flyttningar beräknas till 90 000 kr.

För utbyte av telefonväxlar, anskaffning av snabbtelefon- och personsökaranläggningar samt bokförings-, postgiro- och adresseringsmaskiner erfordras 246 000 kr.

Sammanlagt äskas sålunda för övriga expenser ett belopp om 759 600 kr., varav 476 000 kr. avser engångsbelopp. Ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 300 000 kr. avgår.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (5 941 000 + 420 000) 6 361 000 kr. Jag har därvid inräknat 235 000 kr. såsom engångsbelopp för flyttningskostnader samt för anskaffning av inventarier m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägförvaltningarna: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 361 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[9] 5. De lokala vägnämnderna m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	325 000	271 500
1963/64	325 000	
1964/65 (förslag)	325 000	

I enlighet med förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) torde anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *De lokala vägnämnderna m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 325 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[10] 6. Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	875 000	886 200
1963/64	875 000	
1964/65 (förslag)	875 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 25 000 kr.

Motiv

Den totala belastningen för budgetåret 1962/63 utgjorde i runt tal 886 000 kr., varav 552 000 kr. belöpte på skador förorsakade av styrelsens motorfordon och vägmaskiner samt 334 000 kr. på övriga skador.

Den stegrade vägbyggnadsverksamheten och den växande trafiken ökar riskerna för omfattande skador. Med hänsyn härtill och till anslagsbelastningen under budgetåret 1962/63 anser styrelsen nödvändigt att anslaget ökas med 25 000 kr.

Departementschefen

Anslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp.

I detta sammanhang torde för riksdagen böra anmälas ett beslut om ersättning för skada på en lastbil vid reparationsarbete på väg 235 i samband med översvämning i Klarälvsdalen. På grund av underminering rasade vägen, varvid en av vägförvaltningen i Värmlands län inlejd lastbil skadades. Lastbilsägaren har hos Kungl. Maj:t yrkat skadestånd med 16 490 kr. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som funnit sig icke kunna utanordna skadestånd, vitsordade som i och för sig skäligen ersättning ett belopp av 12 600 kr. Med hänsyn till de föreliggande särskilda omständigheterna bemyndigade Kungl. Maj:t den 8 november 1963 väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att av förevarande anslag utbetala 6 300 kr. till lastbilsägaren. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde i fortsättningen även ersättning för skador av förevarande slag få utgå av anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 875 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

*Vägunderhåll och vägbyggnader***[11] Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.****Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens petita**

I skrivelse den 30 augusti 1963 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* framlagt förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1964/65 i vad avser väghållningen m. m.

I fråga om *vägunderhållet* erinrar styrelsen inledningsvis om att vinterväghållningen under budgetåret 1962/63 till följd av större insatser för snöröjningen blev dyrare än normalt. Den därpå följande tjällossningen kan däremot bedömas som normal. Omkring 13 000 km vägar måste dock avstängas för lastbilstrafik under längre eller kortare tid.

Den inventering av landets samtliga allmänna vägar som utfördes under budgetåret 1961/62 syftade till att kartlägga vägarnas standard ur underhållssynpunkt och att ge underlag för beräkning av kostnaderna för erforderliga underhållsåtgärder. Uppgifter föreligger nu angående bärighetsstandard, vägbanans beskaffenhet, vägräckenas och vägdikenas tillstånd, mötesmöjligheterna på vägarna samt omfattningen av eftersatt röjning.

Beträffande bärighetsstandard visat inventeringen bl. a. att en väglängd av 42 500 km, varav 2 000 km riksvägar, har så svag bärighet, att nedsättning av axeltrycket eller avstängning för lastbilstrafik normalt måste tillgripas under tjällossningen. Den övervägande delen av dessa vägar

eller 38 900 km är grusvägar och endast 3 600 km är belagda eller oljegrusbehandlade. De största inskränkningarna förekommer inom Jönköpings, Kronobergs, Göteborgs och Bohus, Älsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. I Västerbottens län avstänges normalt mer än 65 % av väglängden för lastbilstrafik under tjällossningen. För övriga av de angivna länen varierar procentsatsen mellan 46 och 65.

I fråga om vägbanans beskaffenhet visar inventeringen bl. a. att 40 % av de belagda vägarna och 60 % av oljegrusvägarna har fullgott eller i det närmaste fullgott slitlager. Av de belagda vägarna anses 15 % eller 2 500 km vara i omedelbart behov av nytt slitlager. För oljegrusvägarna är motsvarande procenttal 10, vilket motsvarar en väglängd av ca 1 000 km. Grusvägarnas slitlager bedömes till 23 % ha otillräcklig tjocklek samt till 18 % ha icke godtagbar sammansättning.

Totalt finnes enligt inventeringen 4 520 km vägräcken, varav omkring 780 km är i behov av utbyte. Nya räcken anses erforderliga på en sammanlagd sträcka av 170 km. 48 000 km vägdiken eller ca 50 % av totala dikeslängden är icke tillfredsställande. Därjämte erfordras nydikning å en sträcka av 42 000 km.

Beträffande körbanebreddens visar inventeringen att 52 700 km, eller 55 % av det totala vägnätet, har en körbanebredd mindre än 5,5 m och att mötesplatser i erforderlig utsträckning saknas på 28 500 km av dessa vägar. Rönjningen, som har till ändamål att ge tillfredsställande siktförhållanden och minska trafikriskerna, är starkt eftersatt på en sammanlagd vägsträcka av ca 27 000 km.

Inventeringen visar sålunda, att vägnätet i flera viktiga avseenden uppvisar så stora brister att snabba och omfattande åtgärder erfordras för att en förstöring av det kapital vägnätet representerar icke skall ske. Det intensifierade underhållet av själva vägbanorna förklarar den stora eftersläpningen beträffande andra underhållsarbeten, speciellt dikningen.

Sedan år 1956 har för att minska kostnaderna vissa grusvägar försetts med slitlager av oljegrus. Denna verksamhet ökade snabbt fram till år 1960 men har därefter successivt minskat genom att förstärkningsarbetena krävt allt större kostnader, sedan de mest bärkraftiga och tjälsäkra vägarna försetts med oljegrus. Under år 1960 behandlades sålunda 3 200 km vägar med oljegrus. Motsvarande vägsträcka uppgick under år 1962 till 2 300 km. Specialdestinationen av vägunderhållsmedel samt omfattande beredskapsarbeten i norrlandslänen har medfört att man där har kunnat utföra förstärkningsarbeten i större omfattning än i andra delar av landet. Under år 1963 beräknas 50 % av oljegrusverksamheten avse norrlandslänen.

Under senare år har en ökning skett av det högsta tillåtna axeltrycket så att numera åtta tons axeltryck tillåtes på 67 % av vägnätet. Då detta emellertid icke kunnat förstärkas i samma takt har en successiv utmattning ägt rum, varigenom ökade underhållsåtgärder blivit erforderliga. Denna utmattning visar sig särskilt under tjällossningen, då vägar måste avstängas för lastbilstrafik i en ökande omfattning. Med hänsyn till de konsekvenser för näringslivet som dessa restriktioner medför är en ökning av förstärkningsarbetena påkallad.

Den väglängd om 42 500 km för vilken någon form av restriktioner för lastbilstrafiken normalt måste tillgripas under tjällossningen har på en sträcka av 22 200 km att taga upp en trafikmängd av mer än 100 fordon per årsmedeldygn räknat i 1958 års trafik. Totalkostnaden för upprustning av sistnämnda väglängd beräknas till 1 500 mkr. För budgetåret 1963/64 har, i fråga om förstärkt vägunderhåll, planerats arbeten för sammanlagt 70 mkr., varav 20 mkr. specialdestinerats till vissa län. För att inom överskådlig tid kunna genomföra ifrågavarande upprustning erfordras en väsentlig ökning av resurserna. Med hänsyn till att beredskapsmedel i viss utsträckning kommer till användning för dessa arbeten, synes medelsbehovet kunna begränsas till 100 mkr. för nästa budgetår.

För dikningsarbeten innefattande såväl 42 000 km nya diken som fördjupning av 48 000 km befintliga diken beräknas en kostnad av 300 mkr. Nya slitlager på 2 500 km belagda vägar medför en kostnad av ca 50 mkr. Vidare måste mötesplatser anordnas på en sammanlagd vägsträcka av 28 500 km till en kostnad av ca 50 mkr. För upprustning av grusvägbanor och vägräcken samt för åtgärder avseende röjning beräknas sammanlagt 50 mkr. En återhämtning av eftersläpningen i det egentliga vägunderhållet skulle således draga kostnader om sammanlagt 450 mkr. Om arbetena fördelas på en femtonårsperiod behövs årligen 30 mkr. Då inom ramen för vägunderhållsanslaget arbeten av denna art nu kan utföras för högst 10 mkr., erfordras en anslagsförstärkning av 20 mkr. till det egentliga vägunderhållet för budgetåret 1964/65.

Inom vägunderhållets ram utföres även vissa förstärkningsarbeten på broar samt borttagande av trafikfällor genom bl. a. breddning av kurvor och nedschaktning av backar. Behovet av sådana arbeten är stort och vägunderhållsanslaget medger icke insatser av önskvärd omfattning. För att kunna utföra erforderliga servicearbeten av utryckningskaraktär, framför allt i fråga om vinterväghållningen, måste styrelsen ha tillräckliga resurser i form av maskiner och personal. Vid de tillfällen, då dessa resurser ej behöver tagas i anspråk för servicearbeten, bör de utnyttjas för bl. a. förstärknings- och smärre förbättringsarbeten. Vägunderhållsanslagets storlek medger f. n. icke utförandet av sådana arbeten i den omfattning, att det bästa ekonomiska utnyttjandet av resurserna erhålles. Vidare synes det angeläget att de sekundära vägarna får en fortlöpande upprustning inom underhållets ram i form av smärre åtgärder för förbättring av framför allt trafiksäkerheten, då någon ombyggnad av dessa icke torde kunna ske inom överskådlig tid. Ifrågavarande vägar är av betydelse för såväl näringslivets transporter som turisttrafiken. Under budgetåret 1962/63 förbrukades ca hälften av vägunderhållsanslaget för arbeten av servicekaraktär, d. v. s. hyvling, sladdning och dammbindning av grusvägar, snöröjning, sandning etc. Drygt en fjärdedel användes för egentligt vägunderhåll för att motverka förslitningen och vidmakthålla vägarna som trafikleder. Återstoden av ansla-

get användes för förstärkningsarbeten, som erfordrades med hänsyn till den allt tyngre och intensivare trafiken.

I anledning av vad statsutskottet anfört i utlåtandet 1963:6 rörande visst spörsmål i samband med vinterväghållningen framhåller styrelsen, att statens väginstitut under flera år haft styrelsens uppdrag att undersöka olika metoder att bekämpa halkan. Härvid har även undersökts möjligheten att ersätta saltet med annat medel eller att minska dess korroderande verkan. De undersökningar som gjorts har visat, att sandens vidhäftning mot vägbanan ökar om sanden blandas med salt före spridningen. Salt användes även för avsmältning av tunna isskikt på vägbanan. Särskilt på de starkast trafikerade vägarna i de mellersta delarna av landet sker detta i stor utsträckning för att öka trafiksäkerheten. Så länge något annat medel icke finnes, ser sig styrelsen nödsakad att använda salt vid halka.

Med hänvisning till vad styrelsen anfört i föregående års petita samt till vad statsutskottet uttalat vid behandlingen av vägunderhållsanslaget för 1963/64 understryker styrelsen på nytt vikten av en övergång till kalenderårsvis beräkning av anslaget.

För budgetåret 1964/65 föreslår styrelsen en ökning av anslaget till det *stalliga vägunderhållet* till 510 mkr. mot 440 mkr. för innevarande budgetår. Vid övergång till kalenderårsvis beräknat anslag skulle detta för nästa budgetår behöva upptagas till 800 mkr., varav 290 mkr. avser andra halvåret 1965.

I fråga om *vägbyggnadsverksamheten* anför styrelsen, att trafiktillväxten på landets vägar och gator har fortgått med i stort sett oförminskad takt. Ökningen är mest accentuerad på de större trafiklederna samt inom de i befolkningshänseende växande regionerna. Konsekvenserna för investeringsverksamheten har därmed blivit en ökad koncentration till vissa regioner och vägar. I sammanhanget understryker styrelsen behovet av ytterligare samordning mellan vägplaneringen och samhällsplaneringen. Beträffande den del av verksamheten som avser utredningar rörande vägnätets tillstånd samt fordons- och trafikutvecklingen anför styrelsen i huvudsak följande.

Kvalitetsgraderingen av vägnätet, som började med riksvägarna, har fortgått även under år 1963 och främst gällt de primära delarna av länsvägnätet. I petita hösten 1962 angavs att endast ca 20 % av riksvägnätet har fullgod standard i förhållande till vägplanens målsättning. I förhållande till dagens trafik har ca 60 % av riksvägnätet tillfredsställande standard, medan 40 % är i behov av omedelbar ombyggnad. Inventeringen har i stort sett avslutats för de viktigaste delarna av länsvägnätet. Inom styrelsen har upprättats ett preliminärt förslag till primärt länsvägnät, som tills vidare begränsats till ca 10 000 km. Av kvalitetsgraderingen framgår att ca 40 % av det primära länsvägnätet har tillfredsställande standard i förhållande till dagens trafik, medan 60 % av detta vägnät är i behov av omedelbar ombyggnad. Betydande variationer i standarden förekommer i olika delar av landet. Inom Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna har sålunda ca

50 % av det primära länsvägnätet tillfredsställande standard, medan i de nordligaste delarna av landet samt i vissa delar av mellersta Sverige endast 25 å 30 % kan anses ha godtagbar standard. Kvalitetsgraderingen av riksvägnätet och det primära länsvägnätet kommer att vara i stort sett avslutad vid utgången av år 1963. Styrelsen avser att senare verkställa en stickprovsmässig inventering av standarden för det övriga länsvägnätet.

Av *broinventeringen* framgår att ett axeltryck av åtta ton eller mera och ett boggietryck av tolv ton eller mera f. n. kan tillåtas på resp. 88 och 83 % av totala antalet broar. På enbart europavägarna kan samma axel- och boggietryck tillåtas på resp. 100 och 99 % av broarna. För övriga riksvägar är motsvarande procental resp. 98 och 95 och för primära länsvägar resp. 92 och 89. Möjligheten att framföra fordon med 10 tons axeltryck och 14,5 tons boggietryck är mera begränsad och endast resp. 68 och 67 % av samtliga broar tillåter denna last. Av europavägarnas broar kan emellertid 92 % tillåtas för dessa tryck. Största förändringen har skett beträffande europavägarna där 10 tons axeltryck och 16 tons boggietryck nu kan tillåtas på 87 % av broarna mot 61 % föregående år. Detta innebär att endast ca 70 broar återstår att bygga om eller förstärka för att nämnda trafikbelastning skall kunna tillåtas på samtliga 559 broar på europavägarna.

Ett väsentligt syfte med väginvesteringarna är att skapa snabba och bärkraftiga vägar för godstransporterna och därigenom möjliggöra lägre transportkostnader. Senast tillgängliga uppgifter rörande *tillåtna axel- och boggietryck* visar att 99,7 % av riksvägarna är upplåtna för 8 tons axeltryck och 12 tons boggietryck. För de viktigare länsvägarna är motsvarande procental 94,8 och för övriga länsvägar 55,9. Den andel av det totala vägnätet som upplåtes för 8 tons axeltryck och 12 tons boggietryck har under det senaste året ökat från 54 till 67 %. Styrelsen erinrar i sammanhanget om att styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t förordat ett axeltryck av åtta ton och ett boggietryck av tolv ton som generellt tillåten belastning på det allmänna vägnätet. Till följd av bl. a. den förbättrade standarden har en generell höjning av hastighetsgränserna för vissa lastfordon till 70 km/tim. kunnat genomföras under år 1962.

Samtidigt med att en allt större del av vägnätet upplåtits för en högre belastning har en förskjutning skett inom lastbilsparternas sammansättning mot en allt större andel lastbilar och släpvagnar, som skulle kunna utnyttja högre axel- och boggietryck än 8/12 ton. En undersökning visar, att en höjning av axel- och boggietrycken från 8/12 ton till 10/16 ton torde kunna utnyttjas av en så stor andel av fordonen, att dessas sammanlagda last skulle kunna ökas med ca 20 %. Transportkostnaderna kommer emellertid att minska med endast 15—20 %, då bl. a. drifts- och amorteringskostnader ökar.

Lastbilstrafiken på utlandet har ökat mycket snabbt. I trafiken över Öresund ökade sålunda antalet lastbilar under år 1962 med 20 % och gods- vikten med 30 %. Uttryckt i absoluta tal uppgick den sammanlagda på lastbil transporterade godsvikten detta år till 540 000 ton. De länder, som huvudsakligen beröres av denna trafik, tillämpar samtliga 10/16 ton eller högre axel- och boggietryck. Axel- och boggietryck av 10/16 ton har rekommenderats av den europeiska transportministerkonferensen år 1960.

Under år 1963 har undersökts vilka vägar, som f. n. skulle kunna upplåtas för ett axeltryck av 10 ton och ett boggietryck av 16 ton. Undersökningen har visat, att i allmänhet endast kortare och isolerat liggande vägsträc-

kor kan upplåtas för 10/16 ton. På större riksvägar och länsvägar är dock möjligheterna härför något bättre. Styrelsen har utgått från att högtrafikerade vägar, som bildar längre sammanhängande transportsträckor, i första hand bör upplåtas för det högre axel- och boggietrycket. I enlighet härmed har två alternativa diskuterats. Det första av dessa omfattar enbart europavägarna, d. v. s. i stort sett de vägar som förutom att de utgör huvudstråk för den internationella trafiken även har den största långväga godstrafiken och knyter samman de tre storstadsområdena. Det andra alternativet omfattar europavägarna i kombination med främst vissa vägar inom Skåne-regionen, Göteborg-Vänerregionen samt Stockholm-Mälardområdet med Bergslagen. Kostnaderna för en upprustning till en bärighet av 10/16 ton enligt det senare alternativet beräknas till ca 675 mkr. Många av dessa vägar har emellertid en sådan geometrisk standard att en upprustning enbart i bärighetsavseende icke är försvarbar. En upprustning jämväl i fråga om den geometriska standarden av de i detta avseende sämsta vägarna medför att nämnda kostnad ökar till ca 5 000 mkr. Tidpunkten för förverkligandet av detta vägnät kommer därför att ligga långt fram i tiden. Ett betydande antal vägsträckor kan emellertid redan nu eller efter endast smärre förbättringsarbeten upplåtas för 10/16 ton. Styrelsen kommer därför att medverka till att delar av vägnätet successivt upplåtas för ett axeltryck av 10 ton och ett boggietryck av 16 ton.

Fordonsvägningarna har under år 1962 bedrivits kontinuerligt, varvid mätningar utförts på 204 punkter. Resultaten av vägningarna har bl. a. använts för att uppskatta trafikökningen från år 1961 till år 1962. Denna har beräknats till 7 % för riksvägarna och 6 % för länsvägarna. Ökningen av enbart lastbilstrafiken har beräknats till 3 % för riksvägarna och 4 % för länsvägarna. Beräkningarna grundar sig på uppgifter från 38 punkter på riksvägarna och 21 på länsvägarna. Ökningen är något lägre än ökningen av fordonsbeståndet, som under samma tid uppgick till ca 8,5 %. Härtill kan bl. a. ha bidragit att i punktnätet en viss underrepresentation torde föreligga beträffande vägar med större trafik. Trafikens bruttovikt ökade med 8 % på riksvägarna och 7 % på länsvägarna, d. v. s. något mer än trafikökningen. För lastbilarna uppgick ökningen av bruttovikten till 9 % på riksvägarna och 7 % på länsvägarna. Den genomsnittliga bruttovikten per lastbil vid riksvägspunkterna ökade från 12,9 ton till 13,7 ton och vid länsvägspunkterna från 11,4 ton till 11,7 ton. Andelen lastfordon i trafiken minskade samtidigt vid riksvägspunkterna från 12,9 % till 12,3 % och vid länsvägspunkterna från 14,6 % till 14,3 %.

Beträffande utredningsverksamheten i övrigt anför styrelsen att *inventeringen av kulturhistoriska broar* har avslutats. Resultatet kommer att ligga till grund för överläggningar bl. a. mellan styrelsen och riksantikvarieämbetet. Vidare pågår en *ny trafikräkning* som ej kan avslutas förrän under år 1964. Först under början av år 1965 torde slutliga resultat avseende 1963 års trafik kunna framläggas.

I de närmast föregående årens petita har redogörelser lämnats för de av styrelsen utgivna kartorna *Godstransportkarta 1959—1960* och *Skogstransportkarta 1959—1960*. Den sistnämnda kartan omfattar de norra och mellersta delarna av landet. På initiativ av olika intressenter inom skogsbruket och skogsindustrien i södra delarna av landet har en materialinsamling igångsatts länsvis med avsikt att för södra Sverige åstadkomma en motsvarighet till skogstransportkartan. Styrelsen avser att sammanställa en flödeskarta över skogstransporterna. Arbetet härmed torde kunna avslutas under år 1964.

På Kungl. Maj:ts uppdrag har styrelsen låtit företaga en inventering av behovet av vägupprustning i anledning av kommunblocksbildningen. Undersökningsmaterialet är f. n. föremål för bearbetning inom styrelsen. De önskemål som framlagts från de skilda länen har över lag visat sig innebära mycket omfattande investeringar. Det är emellertid förenat med stora svårigheter att klarlägga vilka vägombbyggnader som är klart nödvändiga för att kommunblocken skall kunna fungera på avsett sätt och vilka ombyggnader som kan tills vidare anstå.

Frågan om vägförbindelse mellan Öland och fastlandet har i samband med förarbetena för förnyelse av flerårsplanerna ånyo upptagits till behandling inom styrelsen. En särskild utredning har satts i gång i samarbete med företrädare för berörda kommunala och lokala statliga myndigheter. Utredningen kommer att bedrivas så att resultatet härav kan framläggas före den 1 juli 1964. Kostnaderna för förbindelsen är så stora, att beloppet icke kan inrymmas i en flerårsplan för byggande av storbroar vid en medelsram av nuvarande storlek. Styrelsen avser att i samband med redovisningen av resultatet av utredningen framlägga förslag till förbindelsens finansiering. Frågan har därför icke närmare berörts i det förslag till storbroplan som styrelsen under juni månad 1963 tillställt länsstyrelserna.

Styrelsen har av olika orsaker funnit det angeläget att vägplanen blir föremål för en mera omfattande översyn. I skrivelse den 28 juni 1963 har styrelsen därför hemställt att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga styrelsen att verkställa en sådan översyn.

I 1962 års petita angav styrelsen kostnaderna för upprustning av riksvägnätet till 7,0 miljarder kr. räknat i 1962 års priser. Styrelsen har nyligen verkställt en motsvarande kostnadsberäkning i fråga om det primära länsvägnätet. Kostnaderna för detta vägnäts upprustning har beräknats till ca 3 miljarder kr. En närmare redogörelse beträffande detta vägnäts tillstånd kommer senare att framläggas. Kostnaderna för en fullständig upprustning av riksvägnätet och det primära länsvägnätet kommer därmed att uppgå till ca 10 miljarder kr.

Under år 1963 kommer *flerårsplanerna* för väg- och brobyggnadsverksamheten att förnyas. Enligt av Kungl. Maj:t utfärdade direktiv skall de nya planerna baseras på en årlig investering av 500 mkr. Detta innebär emellertid icke något ställningstagande till storleken av den årliga medelsanvisningen för vägbyggnadsverksamheten. De nya planerna skall avse perioden 1964—1968. Styrelsen har under senare år i skilda sammanhang framhållit, att vägmedlen, för att komma till bästa nytta, bör koncentreras i så stor omfattning som möjligt. Medelstilledningen till riksvägarna bör enligt styrelsens uppfattning därför främst utnyttjas för en höjning av standarden på europavägarna samt vissa andra viktigare riksvägar. För det övriga riksvägnätet kan ombyggnad därför komma i fråga endast beträffande de delar som är i synnerligen starkt behov därav. I fråga om länsvägnätet synes

på motsvarande sätt anvisade medel i första hand böra användas på de primära delarna av detta vägnät.

Vid planeringen av 1965 års investeringsverksamhet måste hänsyn tagas till att ett belopp av ca 450 mkr. är bundet för slutförande av redan påbörjade företag samt för sysselsättning av den egna arbetsstyrkan. Utrymmet för påbörjande av nya företag under år 1965 är sålunda mycket begränsat, såvida investeringsanslagen för budgetåret 1964/65 icke höjes. Härtill kommer att vissa företag är av sådan angelägenhetsgrad, att de oundgängligen måste komma till utförande inom perioden.

Fördelningsplanen för städerna skall förnyas år 1963, och den nya planen kommer att omfatta åren 1964—1968. I 1962 års anslagsframställning utgick styrelsen från en investeringsserie, som för åren 1964—1967 följde vägplanen. För år 1968 angav styrelsen samma belopp som för år 1967. Med hänsyn särskilt till angelägenheten av ett planerligt fullföljande av de påbörjade storföretagen i Stockholm och Göteborg bör enligt styrelsen den kommande fördelningsplanen grundas på den i 1962 års *petita* för perioden 1964—1968 förutsatta totala investeringsvolymen av 1 375 mkr., fördelad på de olika åren med resp. 215, 250, 280, 310 och 320 mkr. Av totalbeloppet bör ca 850 mkr. disponeras för Stockholm och Göteborg. Dessa städer har redovisat ett investeringsbehov av sammanlagt 920 mkr. för perioden 1964—1968. Övriga städers investeringar beräknas öka från ca 75 mkr. år 1964 till 130 mkr. år 1968. Gällande fördelningsplan upptager för år 1965 97 mkr. för övriga städer.

Nämnda belopp om 850 mkr. innebär för Stockholm bl. a. att Essingeleden mellan Södertäljevägen och Drottningholmsvägen samt Huvudstaleden mellan Ulvsunda och Karlbergsvägen kan färdigställas under perioden. I Göteborg färdigställs Tingstadstunneln med anslutningar samt första etappen av Älvsborgsbron med anslutningar. Bland de mera betydande företagen, vilka bör kunna påbörjas i Stockholm under planperioden, ingår Lidingöbron, biltunnlar mellan Tegelbacken och Sveavägen, Essingeleden mellan Drottningholmsvägen och Karlberg samt ombyggnad av Huddinge- och Roslagsvägarna. Av företagen i Göteborg kan nämnas Tingstadsledens fortsättning mot söder samt förbindelse mellan stadens centrum och Älvsborgsbron. Bland större företag i övriga städer som är aktuella under perioden 1964—1968 kan nämnas ny genomfartsled i Borås, fortsättning av genomfartsleden i Jönköping mellan A 6 och Värnamovägen samt nya genomfartsleder i Karlskoga, Karlstad och Uddevalla.

Då den slutliga fördelningsplanen icke föreligger förrän vid utgången av år 1963, är det svårt att redan nu precisera fördelningen mellan storstäderna och övriga städer. Med hänsyn till det aktuella läget för pågående företag i Stockholm och Göteborg ävensom projekteringsläget för övriga storföretag, särskilt inom storstockholmsområdet, kan en viss mindre förskjutning till övriga städer tänkas komma att ske. Detta innebär emellertid icke någon

tidigareläggning av mindre angelägna företag utan enbart en anpassning till aktuella förhållanden i vad avser planering och byggande av i och för sig ur angelägenhetssynpunkt likvärdiga objekt.

Enligt styrelsens mening är det ur statsbidragssynpunkt angeläget att de bidragsmedel, som ställs till storstädernas förfogande, i största möjliga utsträckning koncentreras till företag som ingår såsom integrerande delar i det framtida huvudtrafikledssystemet och som kan bedömas vara av särskild betydelse såväl ur allmän trafiksynpunkt som för samordningen av trafikledsbyggandet med samhällsbyggandet i övrigt. Med hänsyn till omfattningen av de objekt som härvid är aktuella torde i dessa städer endast relativt obetydliga belopp kunna disponeras för mera ordinära företag.

Styrelsen vill i detta sammanhang änyo framhålla, att mycket stora svårigheter föreligger att beräkna den tidpunkt då ett storföretag kan påbörjas. Stadsplane- och markfrågor samt svåra tekniska problem kan fördröja igångsättningen, vilket påtagligt kan påverka anslagsförbrukningen. Härtill kommer att man även under själva byggnadstiden måste räkna med ganska vida marginaler då det gäller att ange de medel, som årligen kan förbrukas. Det kan sålunda nämnas, att behovsplanerna för Essinge-, Tingstads- och Älvsborgslederna tager upp statsbidragsberättigade årliga belopp om resp. 35, 64 och 23 mkr.

För budgetåret 1963/64 (arbetsåret 1964) beviljades styrelsen begärt belopp av 500 mkr. för den statliga väg- och brobyggnadsverksamheten. Vid dispositionen av sammanlagt 40 mkr. av de för Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län avsedda beloppen, skulle styrelsen samråda med arbetsmarknadsstyrelsen och iakttaga arbetsmarknadspolitiska synpunkter i fråga om lokalisering av vägbyggnadsföretagen och igångsättande av arbetena samt vid arbetenas utförande använda friställd arbetskraft.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår upprepade styrelsen sitt tidigare förslag om en investeringsserie för vägbyggnadsverksamheten på landsbygden under åren 1964—1966. För budgetåren 1963/64—1965/66 erfordrades i enlighet härmed resp. 500, 560 och 620 mkr. Styrelsen hemställer därför om en medelsanvisning för budgetåret 1964/65 av 560 mkr. för den *ordinarie statliga väg- och brobyggnadsverksamheten*.

Vad angår den *kommunala väghållningen* tager styrelsen upp för bidrag till underhåll av vägar och gator 76 mkr. samt för bidrag till byggande av vägar och gator 250 mkr. eller tillhoppa 326 mkr.

I fråga om den *enskilda väghållningen* äskas 32,5 mkr. för vägunderhållet samt 20,5 mkr. till byggandet eller sammanlagt 53 mkr.

För *administrativa och diverse ändamål* har tagits upp ca 399 mkr. Härvid har vissa anslag under sjätte huvudtiteln, som äskas av andra myndigheter än väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, samt anslag under nionde, elfte och tolfte huvudtitlarna förts upp med samma belopp som för innevarande

budgetår. Anslaget till vissa sysselsättningspolitiska åtgärder under elfte huvudtiteln har upptagits med belopp, som uppgivits från arbetsmarknadsstyrelsen.

Totalt skulle alltså utgifterna inom automobilskattemedelsbudgeten komma att gå upp till ca 1 848 mkr. Inkomsterna av bilskattemedel under budgetåret 1964/65 har av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknats till ca 1 786 mkr.

Beträffande automobilskattemedlens specialbudget anför styrelsen, att behållningen på bilskattemedelsfonden den 30 juni 1963 beräknas till ca 927 mkr. och befintliga reservationer vid samma tidpunkt till ca 509 mkr. eller sammanlagt 1 436 mkr. Den 30 juni 1964 beräknas behållningen inom fonden ha stigit till ca 1 033 mkr. De sammanlagda äskandena för budgetåret 1964/65 kommer således att överstiga inkomsterna med (1 848—1 786) 62 mkr. Det läget har nu nåtts då utgiftsidan i stort sett balanserar inkomstsidan för bilskattemedlen. I sammanhanget erinrar styrelsen om att vägutgifterna enligt vägplanens beräkningar skulle under perioden 1958—1967 jämnt täckas av bilskattemedlen. Därvid räknade man emellertid på inkomstsidan icke enbart med inflytande bilskatt utan även med reservationer på av riksdagen till väghållningen beviljade anslag och bilskattefondens påförda medel. Styrelsen påpekar att om sistnämnda medel även i fortsättningen icke anses böra användas för löpande ordinarie verksamhet utan är att betrakta som en fond, önskemålet om omprövning även av inkomstsidan fortfarande torde föreligga.

Departementschefen

Under senare år har jag i statsverkspropositionen lämnat en redogörelse för utfallet av de faktiska investeringarna inom väg- och gatubyggandet i förhållande till vägplanens utgiftsprogram. I följande sammanställning redovisas storleken av dessa investeringar under perioden 1958—1962 och de beräknade utgifterna för åren 1963 och 1964, allt i jämförelse med de investeringar som förutsattes i vägplanen utan senareläggning. Beloppen anges i avrundade tal i miljoner kronor.

År	Landsbygden					Städerna			
	Vägplanen	Ordinarie vägarbeten	Vissa vägbyggnadsarbeten	Beredskapsarbeten	Totalt i förh. till vägplanen	Vägplanen	Ordinarie gatuarbeten	Beredskapsarbeten	Totalt i förh. till vägplanen
1958	330	320	4	90	+ 84	110	87	3	— 20
1959	360	355	3	248	+ 246	125	103	16	— 6
1960	410	360	6	245	+ 201	145	86	16	— 43
1961	480	370	15	131	+ 36	165	113	8	— 44
1962	570	386	15	130	— 39	185	157	3	— 25
1963 (ber.)	670	434	17	250	+ 31	205	185	—	— 20
1964 (»)	770	500	14	200	— 56	225	215	—	— 10
Summa	3590	2725	74	1294	+503	1160	946	46	—168

Medelsförbrukningen för de ordinarie vägbyggnadsarbetena på landsbygden under år 1962 har uppgått till 386,4 mkr. Härav utgör 6,4 mkr. etl förskottsbelopp, vilket väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bemyndigats taga i anspråk av de medel, som avsetts för verksamheten under år 1963, för utförande av vissa förberedelsearbeten under månaderna närmast före årsskiftet 1962/63.

Upprustningen av vägnätet har beträffande vägarnas linjeföring och tekniska standard i princip följt de i vägplanen angivna normerna. Omfattningen av investeringarna har däremot bedömts årligen med hänsyn till det samhällsekonomiska och arbetsmarknadspolitiska läget. För kalenderåren 1961—1964 har medelsförbrukningsramarna för den statliga vägbyggnadsverksamheten på landsbygden fastställts till resp. 370, 380, 440 och 500 mkr. Anslagen till bidrag till det kommunala vägbyggandet har för samma tid upptagits till resp. 115, 155, 185 och 215 mkr.

Beredskapsarbetena har under senare år utgjort en betydande del av det totala vägbyggandet. Genom dessa arbeten har i åtskilliga fall de i flerårsplanerna intagna vägbyggnadsföretagen kunnat tidigareläggas. Förutom egentliga vägbyggnadsarbeten har även smärre förbättringsarbeten utförts med beredskapsmedel. Kostnaderna för sistnämnda arbeten har under åren 1958—1962 uppgått till resp. 1,1, 48,4, 44,6, 1,9 och 16,3 mkr. Även om hänsyn tages till att dessa belopp avsett arbeten av underhållskaraktär kan de totala väginvesteringarna under perioden 1958—1964 beräknas avsevärt komma att överstiga de i vägplanen förutsatta. I vad avser den faktiska fördelningen mellan landsbygd och stad kan emellertid gatuinvesteringarna i städerna beräknas understiga de i vägplanen angivna beloppen med 168 mkr., medan för landsbygdens del investeringarna överstiger vägplanens med ca en halv miljard kronor. I detta samband bör emellertid erinras om att Kungl. Maj:t — i anslutning till 1960 års revision av bestämmelserna om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städerna — genom beslut den 28 juli 1960 föreskrev, att kronan fr. o. m. 1 januari 1961 skulle till viss del övertaga väg- och gatuhållningen i ett antal uppräknade städer och andra samhällen, som dittills varit egna väghållare. Enligt nämnda beslut skulle kronan således i dessa städer och samhällen fortsättningsvis ansvara för väg- och gatuhållningen inom vissa områden, avseende såväl del av stad eller samhälle som enbart särskilt angivna trafikleder. Sammanfattningsvis innebar beslutet, att kronan övertog väg- och gatuhållningen för ca 1 100 km vägar och gator, främst vissa sträckor genom- och förbifartsleder, delvis av motorvägsstandard. Kronans övertagande av denna väg- och gatuhållning medförde, att kostnaderna för ny- och ombyggnader skall bestriidas från riks- och länsvägsanslagen. De kostnader, som hittills nedlagts på här avsedda byggnadsföretag, uppgår till betydande belopp och åtskilliga kostnadskrävande projekt av detta slag ingår också i den närmast framförliggande femårsplanen. Vid utarbetandet av vägplanen var kronans över-

tagande av nämnda väg- och gatuhållning inte förutsatt. Den ekonomiska innebörden av detta övertagande bör därför uppmärksammas, när man jämför vägplanens investeringsserier för landsbygden och städerna med byggnadsverksamhetens faktiska omfattning. De korrigeringar, som bör göras för att få en rättvisande jämförelse, är emellertid svåra att siffermässigt fastställa. Men det torde på goda grunder kunna hävdas, att den eftersläpning på 168 mkr. i förhållande till vägplanen, som enligt den förut återopade sammanställningen föreligger i fråga om väg- och gatuinvesteringarna i städerna, i verkligheten är avsevärt lägre än nämnda belopp. I överensstämmelse härmed bör givetvis den halva miljard kronor, varmed väginvesteringarna på landsbygden enligt nämnda sammanställning överstiger vägplanens investeringsserie, i motsvarande mån reduceras.

De totala utgifterna för vägväsendet, trafikövervakningen m. fl. ändamål, för vilka kostnaderna avräknas mot automobilskattemedel, uppgick under budgetåret 1962/63 till 1 429,3 mkr. Inkomsterna samma budgetår utgjorde 1 593,6 mkr., varför ett kassamässigt överskott om 164,3 mkr. uppstod å specialbudgeten. Anslagsreservationerna steg med ca 109 mkr. till 509,3 mkr. Förändringarna medförde att behållningen på fonden ökade med 55,2 mkr. till 742,0 mkr. Den kraftiga ökningen av inkomsterna under budgetåret 1962/63 betingas delvis av uppbördstekniska faktorer. I följande sammanställning lämnas uppgifter om det faktiska utfallet av automobilskattemedlens specialbudget för budgetåren 1957/58—1962/63. Beloppen är angivna i miljoner kronor.

Budgetår	Inkomster	Utgifter	Överskott (+) Underskott (-)	Behållning å fonden	Reservationer
1957/58	1 066,91	899,02	+167,89	588,06	547,65
1958/59	1 091,06	1 100,59	— 9,54	742,97	383,20
1959/60	1 188,21	1 183,52	+ 4,69	765,45	365,41
1960/61	1 271,04	1 278,87	— 7,83	746,66	376,37
1961/62	1 233,15	1 269,13	— 35,98	686,83	400,22
1962/63	1 593,55	1 429,26	+164,29	742,05	509,29

Sammanställningen visar, att behållningen å fonden hållit sig i stort sett oförändrad sedan budgetåret 1958/59. Reservationsmedlen blir år från år av betydande omfattning, då dessa medel skall vara tillräckliga för att täcka ett halvt års medelsförbrukning å de kalenderårsvis beräknade väg- och gatubyggnadsanslagen. Behållningen å fonden motsvarar endast ett halvt års medelsförbrukning inom specialbudgeten.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställer i sin anslagsframställning för nästa budgetår om en höjning av anslagen till den statliga och kommunala väghållningen med sammanlagt 173 mkr. För det statliga väghållningen beräknar styrelsen en ökning av medelsbehovet med 70 mkr. till 510

mkr. Vad beträffar den statliga vägbyggnadsverksamheten föreslår styrelsen en höjning med sammanlagt 60 mkr. till 560 mkr. Bidraget till det kommunala vägunderhållet bör enligt styrelsen höjas med 8 mkr. till 76 mkr. I fråga om bidraget till det kommunala vägbyggandet begäres en ökning med 35 mkr. till 250 mkr., varigenom detta bidrag skulle för kalenderåret 1965 uppgå till i vägplanen upptaget belopp utan senareläggning. Till den enskilda väghållningen äskas 53 mkr. eller 7,9 mkr. mer än för innevarande budgetår. — Vidare hemställer styrelsen att vägunderhållsanslaget skall avse kalenderår i stället för budgetår.

Mot bakgrunden av den fortgående snabba utvecklingen av landsvägs-transporterna, för vilken jag redogjort i den inledande översikten, anser jag, att de statliga insatserna för utbyggnad av vägnätet bör ytterligare ökas. Jag anser mig för nästa budgetår böra förorda en uppräknig av anslagen till den statliga, kommunala och enskilda väghållningen med sammanlagt 343 mkr. Härvid förutsättes att anslaget till vägunderhållet i fortsättningen skall beräknas för kalenderår. Anslaget för nästa budgetår skall alltså täcka medelsförbrukningen under 1 1/2 år.

I fråga om anslagsmedlens användning vill jag beträffande investerings- sidan framhålla följande.

Vägupprustningen på landsbygden bör även fortsättningsvis i första hand inriktas på de delar av vägnätet, som är av särskild betydelse för närings- livets transporter. Genom den ökning av landsvägs-transporterna, som skett under senare år, har behovet av goda transportleder självfallet blivit alltmer framträdande. För lastbilstrafiken är bärighetsstandarden av utomordentligt stor betydelse. Det är därför angeläget, att upprustningen av vägnätet bl. a. tar sikte på att förstärka de delar av detta, som f. n. har en undermålig bärighetsstandard och där näringslivets transportbehov efter en förstärkning kan tillgodoses till en lägre kostnad. Vid planeringen bör också, såsom styrelsen anfört, eftersträvas att erhålla så långa sammanhängande vägsträckor som möjligt med god bärighet. Vad beträffar brobyggnadsverksamheten bör hög angelägenhetsgrad åsättas — ofta inte särskilt kostnadskrävande — ombyggnader av sådana broar, som f. n. på grund av begränsning av maximibelastning utgör »flaskhalsar» för de tunga lastbilstransporterna. Fortsatt upprustning av europavägarna till internationell standard framstår likaledes som en angelägen uppgift.

Trafiksvårigheterna i städer och tätorter har ökat i takt med trafikutvecklingen och den fortgående urbaniseringsprocessen. Behovet av infarts- och genomfartsleder med sådan kapacitet, att biltrafiken — utom vid de mest utpräglade trafiktopparna — kan avvecklas utan köbildningar, har därvid blivit särskilt framträdande. Vidare måste investeringarna i trafikledssystemen vid exploatering av nya bostadsområden i de stora tätortsregionerna ägnas ökad uppmärksamhet. Investeringsverksamheten i städer och tätorter bör därför i betydande utsträckning inriktas på sådana trafikleder.

Planeringen av dessa investeringar bör samordnas med planeringen för vägbyggandet på landsbygden och i övrigt ske i nära samråd med andra samhällsplanerande organ.

Vid vägbyggandet bör särskild vikt läggas vid åtgärder som främjar trafiksäkerheten. Kungl. Maj:t har den 25 januari 1963 angivit vissa riktlinjer för flerårsplaneringen för vägbyggnadsverksamheten under åren 1964—1968. Härvid har bl. a. framhållits att de vägförbättrande åtgärder, som bedömes såsom angelägna ur trafiksäkerhetssynpunkt, bör särskilt beaktas vid uppgörandet av flerårsplanerna. Genom relativt enkla omlägnings- och förbättringsarbeten torde i många fall svåra trafikfällor snabbt kunna undanröjas.

De nämnda riktlinjerna för flerårsplaneringen innefattar även föreskrifter om att vid upprättande av de nya flerårsplanerna sådana vägbyggnadsförelag skall intagas i dessa, som bör komma till stånd i den mån av 1953 års trafikutredning eller järnvägsstyrelsen ifrågasatta järnvägsnedläggningar genomföres.

För det enskilda vägbyggandet bör en uppräknig av anslagsmedlen ske på grund av den under föregående år genomförda höjningen av bidragsprocenten och med hänsyn till de anmälda bidragsbehoven.

I sin anslagsframställning hösten 1962 redovisade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen de första resultaten från en av styrelsen företagen inventering av vägunderhållsbehoven. Sedan det insamlade materialet numera fullständigt bearbetats har styrelsen lämnat en ingående redogörelse för de slutliga resultaten av inventeringen. Denna visar att stora insatser erfordras i fråga om såväl egentligt som förstärkt vägunderhåll för att det befintliga vägnätet skall kunna bibehållas i ett tillfredsställande skick. Enligt min mening bör de egentliga underhållsarbetena, liksom förstärkningsarbetena, i så stor utsträckning som möjligt koncentreras till de för näringslivet mest betydelsefulla trafiklederna. Detta gäller särskilt i fråga om förstärkningsarbeten samt oljegrusning och s.k. enkla beläggningar. Även de trafiksäkerhetsfrämjande åtgärderna bör ägnas stor uppmärksamhet inom vägunderhållsverksamheten.

Anslaget till det statliga vägunderhållet har ökat starkt under de senaste åren. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i en följd av år framfört önskemål om övergång till beräkning kalenderårsvis av vägunderhållsanslaget. Som skäl för en övergång har anförts bl. a. att det härefter skulle bli lättare för styrelsen och vägförvaltningarna att i god tid planera vägunderhållsarbetena. Den tid, som står till buds för vägförvaltningarna för att utföra detaljplanering, är nämligen under nuvarande förhållanden relativt kort. Även för styrelsens del är tiden knapp för att med tillräcklig noggrannhet fördela medlen mellan länen. Det är vidare f. n. en betydande nackdel, att den egentliga säsongen för barmarksunderhållet splittras av ett budgetårsskifte med åtföljande fördelning av kostnaderna för säsongen på skilda budgetår. Det är sålunda svårt bl. a. med hänsyn till väderleksförhållanden och

jämn sysselsättning av arbetskraften att anpassa arbetenas omfattning under säsongen, så att icke anslagsramarna överskrides. En omläggning till beräkning per kalenderår skulle även medföra att den vad gäller kalkyleringen av medelsförbrukningen mest svårbedömbara tiden, d. v. s. vintern och våren, skulle komma att ligga i början av anslagsperioden. Efter en vinter eller vår, som i kostnadshänseende avviker från det normala, skulle vägförvaltningarna få möjlighet att revidera sin detaljplanering för resten av året till överensstämmelse med anslagstillgången. De här nämnda skälen anser jag tala för att en övergång till kalenderårsberäkning av anslaget nu bör ske. Jag föreslår därför, att anslaget i fortsättningen beräknas för kalenderår. I anslutning härtill förordar jag en icke oväsentlig uppräknings av anslaget för att möjliggöra en fortsatt effektiv underhållsverksamhet.

För gatuunderhållet i städerna förordar jag en uppräknings av anslagsmedlen till följd av bl. a. trafikökningen och den successiva utbyggnaden av det statsbidragsberättigade väg- och gatunätet.

Anslaget till det enskilda vägunderhållet anser jag böra ökas med hänsyn bl. a. till den år efter år växande omfattningen av bidragsberättigade enskilda vägar samt den utvidgning av bidragsmöjligheterna, som genomförts från och med innevarande budgetår.

Mot bakgrund av det anförda förordar jag att den totala höjningen om 343 mkr. för den statliga, kommunala och enskilda väghållningen fördelas med 255 mkr. på det statliga vägunderhållet, 60 mkr. på det ordinarie statliga vägbyggandet, 8 mkr. på det kommunala gatuunderhållet och 15 mkr. på det kommunala gatubyggandet samt med 3 mkr. på det enskilda vägunderhållet och 2 mkr. på det enskilda vägbyggandet. Den av mig förordade ökningen av anslaget till vägunderhållet innebär, att för perioden 1/7 1964—31/12 1965 anvisas sammanlagt 695 mkr. Jag har därvid uppskattat medelsförbrukningen under anslaget för andra halvåret 1964 till ca 225 mkr. och för kalenderåret 1965 till ca 470 mkr. — Om hänsyn toges till kalenderårsberäkningen av vägunderhållsanslaget innebär mina förslag, att väganslagen för budgetåret 1964/65 kommer att öka med 103 mkr. i förhållande till budgetåret 1963/64. I anslutning härtill vill jag erinra om att statsutskottet vid behandlingen av anslagen till den statliga, kommunala och enskilda väghållningen för budgetåret 1962/63 anförde, att en ökning av storleken 100 mkr. kunde utgöra utgångspunkt för ställningstagandena för de närmaste budgetåren i fråga om byggande och underhåll för så vitt det samhällsekonomiska läget gav förutsättningar härför. Den av mig förordade totala anslagshöjningen innebär, att det av riksdagen uttalade önskemålet även i år kunnat tillgodoses trots det besvärliga statsfinansiella läget.

För innevarande budgetår har av de ordinarie anslagsmedlen avsatts 40 mkr. till vägbyggande och 20 mkr. till vägunderhåll i Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län under beaktande av bl. a. vissa arbetsmarknadspolitiska synpunk-

ler. Genom att ifrågavarande län tilldelats medel på angivet sätt har skapats förutsättningar för att medelst en samordnad väg- och arbetsmarknadspolitisk planering rationellt inordna ytterst angelägna arbeten i den ordinarie väghållningsverksamheten. Från arbetsmarknadspolitisk synpunkt uppnås den viktiga fördelen, att vägarbetena kan bedrivas huvudsakligen under vintersäsongen och att arbetskraft endast i ringa utsträckning behöver tas i anspråk under sommarhalvåret, då normalt sysselsättningsläget i dessa län är väsentligt bättre. Även för nästa budgetår bör viss del av de ordinarie anslagsmedlen användas på detta sätt. Jag föreslår därför att 40 mkr. av vägbyggnadsanslagen och, med beaktande av övergången till kalenderårsberäkning, 30 mkr. av vägunderhållsanslaget tilldelas dessa län för angivna ändamål. Sistnämnda belopp, som bör fördelas med ca 10 mkr. på andra halvåret 1964 och med ca 20 mkr. på kalenderåret 1965, bör användas till sådana förstärkningsarbeten som erfordras för att möjliggöra olje-grusning eller s. k. enkel beläggning. Vid dispositionen av ifrågavarande anslagsbelopp bör, liksom tidigare, arbetsmarknadspolitiska synpunkter beaktas i fråga om företagens utväljande ur flerårsplanerna, deras lokalisering, arbetenas igångsättande, anställande av arbetskraft m. m.

Vad beträffar väg- och gatubyggandet i städerna pågår eller planeras en rad stora trafikleder och trafikanläggningar i Stockholm och Göteborg. I Stockholm pågår utbyggnaden av Essingeleden, ombyggnaden av Tegelbacken och ombyggnaden till motorväg av vissa delar av Södertäljevägen. Bland nya större projekt kan nämnas Huvudstaledens förlängning till Brommaplan och ny bro jämte anslutningar till Lidingö. Kostnaderna härför kan beräknas till totalt ca 425 mkr. I Göteborg har utbyggnaden av Tingstadsleden, vilken nu preliminärt beräknats kosta 290 mkr., påbörjats. Arbetena på Älvsborgsleden har också igångsatts. Vidare planeras ytterligare ett betydande anläggningsarbete komma i gång under år 1964, avseende en första byggnadsetapp av Dag Hammarskjölds väg. Kostnaderna för dessa tre projekt kan preliminärt beräknas till likaledes ca 425 mkr. Här nämnda anläggningsarbeten i Stockholm och Göteborg kommer under några år framöver att taga i anspråk omkring hälften av de för väg- och gatubyggandet i städerna avsedda beloppen. Därest planeringen av dessa storprojekt släpar efter bör icke utnyttjade medel för dem omfördelas till andra projekt inom fördelningsplanen. Kraven på planeringen i övrigt för väg- och gatubyggandet i städerna skärpes härigenom. Planeringsläget för storprojekten i stockholmsområdet synes i huvudsak medgiva att tidsplanen kan följas. I Göteborg har däremot planeringen för Tingstadsleden försenats. Orsakerna härtill torde åtminstone till en del vara de utomordentligt svåra grundförhållandena som ställt ovanligt stora krav på förberedande undersökningar av geoteknisk eller annan art. Omfördelning av betydande belopp till andra projekt inom fördelningsplanen har därför måst vidtagas redan under år 1963. Vissa förskjutningar i tidsschemat för Tingstadsleden får

bedömas som sannolika även för de närmaste åren. Med hänsyn till vad jag anført i det föregående, anser jag, att medelsbehovet för väg- och gatubyggande i städerna under kalenderåret 1965 kan tillgodoses med en något lägre medelstildelning än den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordade.

Beredskapsarbeten har, som tidigare nämnts, under senare år utgjort en väsentlig del av det totala vägbyggandet på landsbygden. Under åren 1958—1962 har en växande andel av dessa medel tillförts norrlandslänen. Angivna förhållande har medfört att en väsentligt större del av vägbyggnadsverksamheten än som förutsattes i flerårsplanerna, kommit att förläggas till nämnda län. Även under år 1963 kan beredskapsarbetena i dessa län beräknas bli av avsevärd omfattning. Kungl. Maj:t har i de tidigare nämnda riktlinjerna angående flerårsplaneringen för vägbyggnadsverksamheten under åren 1964—1968 framhållit, att planeringen bör inriktas på en relativt sett mera omfattande ordinarie vägbyggnadsverksamhet i mellersta och södra Sverige än under den närmast föregående perioden. Med hänsyn bl. a. till kravet på ett effektivt utnyttjande av den i Norrland befintliga fasta organisationen för vägbyggande kommer givetvis även i fortsättningen förhållandevis betydande belopp av de ordinarie vägbyggnadsanslagen att erfordras för verksamheten i norrlandslänen.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att frågan om lokaliseringen av beredskapsarbetena inom vägbyggandet behandlades i föregående års statsverksproposition av chefen för inrikesdepartementet vid anmälan av anslaget till vissa sysselsättningspolitiska åtgärder (bil. 13, s. 90 och 91). Departementschefen anförde härvid bl. a. att det ur vägpolitisk synpunkt vore önskvärt, att friställd arbetskraft, som tillfälligt behövde beredas sysselsättning genom arbetsmarknadsmyndigheternas försorg, i vidare omfattning än hittills erhöi sådan sysselsättning i andra delar av landet än norrlandslänen. I årets statsverksproposition erinrar chefen för inrikesdepartementet om vad sålunda anförts.

Under innevarande år beräknas, enligt inhämtade uppgifter, ett femtontal vägbyggnadsföretag komma att bedrivas i väg- och vattenbyggnadsverkets regi i södra och mellersta Sverige med anlåtande av huvudsakligen friställd norrländsk arbetskraft och med ianspråktagande av medel från anslaget till vissa sysselsättningspolitiska åtgärder. Under vintern 1963/64 beräknas medelsförbrukningen härför till 28 mkr. För vintern 1964/65 omfattar den planering av dylika beredskapsarbeten, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upprättat i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen, en vägbyggnadsverksamhet i storleksordningen 50 mkr.

Slutligen vill jag här nämna, att den i prop. 1963:191 angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken aviserade utredningen om den översiktliga vägplaneringen inom kort torde komma att tillsättas.

Sammanfattningsvis föreslår jag en ökad medelsanvisning för det *statliga vägunderhållet* om 255 mkr. till 695 mkr.

Jag förordar vidare, att anslag till *stalliga ordinarie väginvesteringar* äskas hos riksdagen med sammanlagt 560 mkr.

Det bör få ingå i Kungl. Maj:ts befogenheter på samma sätt, som gäller för innevarande budgetår, att i den mån arbetsmarknadsläget så medger eller påkallar bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att utöka byggnadsverksamheten utöver angivna medelsomslutning om 560 mkr. genom att under budgetåret i förväg taga i anspråk erforderliga belopp av de medel på de kalenderårsberäknade anslagen, som är anvisade för den ordinarie verksamheten under andra halvåret 1965. Kungl. Maj:t bör även ha befogenhet att minska byggnadsverksamheten om detta erfordras ur arbetsmarknadssynpunkt.

I fråga om bidragsanslagen till *den kommunala väghållningen* tillstyrker jag väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om ett anslag av 76 mkr. till bidrag till underhåll av vägar och gator. För det kommunala väg- och gatubyggandet tillstyrker jag en arbetsomslutning under år 1965, som motsvarar 230 mkr. i statsbidrag. Anslaget till bidrag till byggande av vägar och gator torde böra tagas upp med detta belopp.

Vad slutligen beträffar bidragsanslagen till *enskild väghållning* tillstyrker jag väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om ett anslag av 32,5 mkr. till bidrag till underhåll av enskilda vägar. Anslaget till bidrag till byggande av enskilda vägar torde böra uppföras med 17,6 mkr. Totalt äskas alltså för bidrag till enskild väghållning 50,1 mkr.

För *administrativa och diverse ändamål* beräknar jag under andra anslag under sjätte huvudtiteln sammanlagt ca 126,1 mkr., att avräknas mot automobilskattemedlen. Under åttonde, nionde, elfte och tolfte huvudtitlarna föreslås därjämte att ca 278,8 mkr. skall avräknas mot dessa medel. Totalt skulle alltså för de till administration m. m. hänförliga ändamålen ca 404,9 mkr. avräknas mot automobilskattemedlen, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med ca 82,5 mkr.

Enligt den sålunda redovisade beräkningen skulle det totalbelopp, som avses skola täckas av automobilskattemedlen, för budgetåret 1964/65 uppgå till sammanlagt (695+560+76+230+50,1+404,9) 2 016,0 mkr., eller exakt angivet 2 016 069 600 kr., vilket innebär en ökning i förhållande till motsvarande på riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslagsbelopp med omkring 425,5 mkr.

Chefen för finansdepartementet har i annat sammanhang beräknat inkomsterna på automobilskattemedlens specialbudget (inkl. trafikomläggningskatt) för budgetåret 1964/65 till 1 920 mkr.

Sistnämnda belopp kommer alltså att helt disponeras för att täcka anslag på driftbudgeten. Den brist, som inte kan täckas med under budgetåret inflytande inkomster och som kan beräknas till (2 016—1 920) ca 96 mkr. torde få ersättas av budgetutjämningsfonden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag sålunda anfört.

Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare

[12] 7. Vägunderhållet

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
	mkr.	mkr.	mkr.
1961/62	375,0	376,1	1,2
1962/63	415,0	414,6	1,6
1963/64	440,0		
1964/65 styrelsen	510,0		
departementschefen	695,0		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

För budgetåret 1963/64 utgöres de för vägunderhållet tillgängliga medlen av dels hos styrelsen och vägförvaltningarna oförbrukade ca 1,6 mkr., dels det av 1963 års riksdag beviljade anslaget å 440 mkr. eller tillhopa 441,6 mkr.

Under budgetåret 1963/64 har vissa automatiska kostnadsökningar inträtt. Arbetslönerna beräknas öka med ca 2,0 mkr. En höjning av maskincentralförrådets hyrespriser medför kostnadsökningar med ca 9,0 mkr. Vissa allmänna prishöjningar samt kostnadsökningar i samband med ändring av avtalet med lasttrafikbilägareförbundet angående vinterväghållningen beräknas fördyra underhållet med ca 5,0 mkr. Den fortgående trafikökningen medför årliga kostnadsökningar för vägunderhållet på 10—15 mkr. I föregående års *petita* antogs, att denna kostnadsökning i huvudsak skulle motsvaras av kostnadsminskning i fråga om grusvägbaneunderhållet genom belägnings- och oljegrusverksamheten samt andra rationaliseringsvinster. Minskningen av oljegrusverksamheten, minskad effekt av den tekniska rationaliseringen i övrigt samt ökade kostnader för vinterväghållningen genom trafikökningen innebär att nämnda utjämning icke längre erhålles. Styrelsen räknar i stället med att trafikökningen nu medför en nettoökning av ca 5,0 mkr. för helt år. De automatiska kostnadsökningarna beräknas således till (2,0 + 9,0 + 5,0 + 5,0) 21,0 mkr., eller avrundat 20 mkr. Det är nödvändigt att en återhämtning sker av bristfälligt underhåll och att förstärkningsarbetena intensifieras. För detta ändamål erfordras ytterligare 20 mkr. till egentligt vägunderhåll och 30 mkr. till förstärkt vägunderhåll.

Totala behovet av vägunderhållsmedel för budgetåret 1964/65 uppgår sålunda till (440 + 20 + 20 + 30) 510 mkr. För tiden 1 juli—31 december 1965 beräknas medelsbehovet till 290 mkr., varför sammanlagt till vägun-

derhållet under tiden 1 juli 1964—31 december 1965 erfordras (510 + 290) 800 mkr.

Departementschefen

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 440 mkr. Som jag tidigare anmält i den allmänna översikten över beräkningen av väganlagen förordar jag i samband med övergång till kalenderårsberäkning en uppräknig av anslaget för nästa budgetår med 255 mkr. Jag beräknar sålunda ett anslag av 695 mkr. och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägunderhållet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 695 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[13] 8—11. Byggande av vägar och broar

	Anslag 1962/63	Netto- utgift 1962/63	Reservation vid budget- årets utgång	Anslag 1963/64	Styrelsens förslag 1964/65	Departements- chefens förslag 1964/65
	mkr.	mkr.	mkr.	mkr.	mkr.	mkr.
8. Byggande av riksvägar	245,0	216,6	179,8	275,0	320,0	295,0
9. Byggande av länsvägar	169,0	144,8	87,3	202,0	193,0	210,0
10. Byggande av ödebygdsvägar	11,0	10,4	12,0	5,0	12,0	11,0
11. Byggande av storbroar	15,0	22,9	21,0	18,0	35,0	44,0
	<hr/> 440,0	<hr/> 394,7	<hr/> 300,1	<hr/> 500,0	<hr/> 560,0	<hr/> 560,0

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Behållningen å anslagen till den statliga väg- och brobyggnadsverksamheten uppgick den 1 januari 1963 till 459,2 mkr.

Medelsförbrukningsramen för år 1963 har fastställts till 440 mkr. och för år 1964 till 500 mkr. Medelsanvisningen till förevarande ändamål har för budgetåret 1964/65 (arbetsåret 1965) ansetts böra upptagas med 560 mkr. Den procentuella fördelningen mellan anslagen för innevarande och nästa budgetår framgår av följande sammanställning.

Anslag till byggande av	Procentuell fördelning	
	1963/64	1964/65
riksvägar	55	57
länsvägar	40,4	35
ödebygdsvägar	1	2
storbroar	3,6	6
	<hr/> 100	<hr/> 100

Under år 1965 erfordras för att fortsätta och slutföra under år 1964 eller tidigare påbörjade företag följande preliminära belopp, nämligen till riksvägar 238 mkr., till länsvägar 104 mkr., till ödebygdsvägar 5 mkr. och till storbroar 23 mkr. Härtill kommer ca 80 mkr. för sysselsättning av den egna arbetsstyrkan.

Departementschefen

Medelsförbrukningen för den ordinarie statliga väg- och brobyggnadsverksamheten under år 1962 uppgick till 386,4 mkr. Härav utgöres 6,4 mkr. av medel, som styrelsen medgivit taga i anspråk av de för kalenderåret 1963 anvisade och fördelade medlen till Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län för utförande av vissa förberedelsearbeten för verksamheten under nämnda år. För år 1963 har fastställts en medelsförbrukningsram av 440 mkr. inklusive förenämnda 6,4 mkr.

För väg- och vattenbyggnadsverkets vägbyggnadsverksamhet under år 1964 har riksdagen i enlighet med förslag i 1963 års statsverksproposition angivit en ram av 500 mkr.

Den vid ingången av år 1964 disponibla medelsbehållningen under förevarande anslag kan beräknas till 525,6 mkr. Den marginal om 25,6 mkr., som således skulle föreligga mellan de tillgängliga medlen och ramen för år 1964, kan komma att visa sig så liten eller så fördelad att vissa administrativa svårigheter kan uppstå att nå den tänkta medelsomslutningen av 500 mkr. Jag förutsätter att Kungl. Maj:t på samma sätt som gällt för år 1963 — i mån av behov för att uppnå den sammanlagda medelsförbrukningsramen — får bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att för verksamheten under år 1964 i förväg taga i anspråk medel från väganlagen för budgetåret 1964/65.

För den ordinarie statliga vägbyggnadsverksamheten under år 1965 har jag under den allmänna översikten över beräkningen av väganlagen förordat anslag om sammanlagt 560 mkr. Härav bör ett lämpligt avvägt belopp reserveras för vägbyggnadsarbeten i samband med järnvägsnedläggningar och för speciella vägbyggnadsändamål av olika slag. I anslutning härtill vill jag framhålla att enligt vad nu kan förutses behovet av vägupprustning i anledning av järnvägsnedläggningar, som aktualiseras under innevarande och nästa år, i åtskilliga fall kan beräknas medföra betydande kostnader.

Jag har berett styrelsen tillfälle att under hand ange den fördelning av anslagsmedlen, som styrelsen vid den av mig förordade totala medelsförbrukningen anser mest lämplig. Under beaktande av att de föreliggande reservationerna i väsentlig utsträckning är att hänföra till anslaget byggande av riksvägar och att medelsförbrukningen under anslaget till byggande av storbroar nu bedömes bli betydligt större än vid tidpunkten för avgivandet av anslagsframställningen har styrelsen därvid föreslagit följande

fördelning, nämligen 295 mkr. eller 53 % på anslaget till byggande av riksvägar, 210 mkr. eller 37 % på anslaget till byggande av länsvägar, 11 mkr. eller 2 % på anslaget till byggande av ödebygdsvägar samt 44 mkr. eller 8 % på anslaget till byggande av storbroar. Jag finner den av styrelsen föreslagna anslagsfördelningen böra godtagas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1964/65 anvisa följande reservationsanslag, att avräknas mot automobilskattebidragen, nämligen till

a) Byggande av riksvägar	295 000 000 kr.
b) Byggande av länsvägar	210 000 000 kr.
c) Byggande av ödebygdsvägar	11 000 000 kr.
d) Byggande av storbroar	44 000 000 kr.

Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare

[14] 12. Bidrag till underhåll av vägar och gator

	Anslag mkr.	Nettoutgift mkr.
1961/62	59,0	60,7
1962/63	67,0	66,6
1963/64	68,0	
1964/65 styrelsen	76,0	
departementschefen ...	76,0	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Enligt den nya statsbidragsförordningen omprövades år 1962 underhållskostnaderna att avse tvåårsperioden 1962—1963. Underhållsberäkningen genomfördes med ett förenklat beräkningsförfarande, varvid hänsyn togs till trafikens ökning och inträffade löne- och prisstegringar sedan år 1960. Med hänsyn till utökningen av det statsbidragsberättigade väg- och gatunätet i vissa städer jämkades underhållsberäkningen under år 1963, vilket medförde en mindre ökning av utgifterna. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har beräknat underhållskostnaden under år 1963 för det statsbidragsberättigade väg- och gatunätet till 70,2 mkr. motsvarande en nettoutgift för budgetåret 1963/64 av ca 66,7 mkr.

Ny fullständig underhållsberäkning skall genomföras år 1964 avseende tvåårsperioden 1964—1965. Vid omprövningen av underhållskostnaderna kommer i första hand inträffade löne- och prisstegringar tillsammans med

trafikökningen sedan år 1962 att påverka beräkningen av anslaget. Med ledning av styrelsens egen verksamhet inom här ifrågavarande område bedömes detta komma att medföra ett ökat anspråk på underhållsmedel med uppskattningsvis 10 % eller ca 7,0 mkr. Utökningen av städernas statsbidragsberättigade väg- och gatunät samt ökade kostnader med hänsyn till nytt system beträffande vägvisning beräknas medföra en ökning av anslagsbehovet för år 1964 med 2,5 mkr. Med hänsyn härtill beräknas anslagsbehovet för budgetåret 1964/65 till 76 mkr.

Departementschefen

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1964/65 har icke givit mig anledning till erinran. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till underhåll av vägar och gator* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 76 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[15] 13. **Bidrag till byggande av vägar och gator**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
	mkr.	mkr.	mkr.
1961/62	155,0	125,7	82,2
1962/63	185,0	123,9	143,3
1963/64	215,0		
1964/65 styrelsen	250,0		
departementschefen ...	230,0		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Styrelsen hemställer om ett anslag för budgetåret 1964/65 av 250 mkr. till bidrag till byggande av vägar och gator. De närmare motiveringarna för styrelsens förslag i denna del har redovisats tidigare i den allmänna vägöversikten.

Beträffande byggnadsverksamheten under år 1963 räknar styrelsen med att endast Göteborgs stad i väsentlig omfattning icke kommer att förbruka tilldelade medel. Å andra sidan har styrelsen medgivit ett flertal städer att tidigare lägga eller snabbare utföra angelägna i fördelningsplanen upptagna företag. Styrelsen räknar med att behållningar bl.a. i Göteborg till större delen kommer att fördelas till förenämnda städer. Den kassamässiga nettoutgiften under budgetåret 1962/63 har uppgått till 123,9 mkr. Förskott till Stockholms stad på ca 14 mkr. har emellertid utbetalats strax efter budgetårsskiftet varjämte framställning från Göteborgs stad om förskott för Tingstadsleden med ca 25 mkr. endast delvis kunnat behandlas före budgetårets utgång, då stadsplanen för trafikleden icke blivit fastställd.

Departementschefen

Bidragsramen för det kommunala väg- och gatubyggandet för år 1963 har av statsmakterna fastställts till 185 mkr. Omslutningen under året kan beräknas till motsvarande belopp räknat i statsbidrag.

För år 1964 har fastställts en bidragsram av 215 mkr. Bidragsanslaget för budgetåret 1963/64 uppgår till samma belopp.

För år 1965 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknat medelsbehovet till 250 mkr.

Såsom jag anmält i den allmänna översikten över beräkningen av väganlagen bör väg- och vattenbyggnadsstyrelsen givas rätt att för år 1965 ställa i utsikt statsbidrag intill ett belopp av 230 mkr. Detta innebär en höjning med 15 mkr. i förhållande till den beräknade omslutningen för år 1964. För budgetåret 1964/65 torde böra anvisas ett anslagsbelopp, som motsvarar ett bidragsbehov av 230 mkr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (215 + 15) 230 mkr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande av vägar och gator* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Enskild väghållning**[16] 14. Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
	mkr.	mkr.	mkr.
1961/62	24,5	23,7	7,0
1962/63	25,5	25,1	7,4
1963/64	29,5		
1964/65 styrelsen	32,5		
departementschefen	32,5		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Sedan innevarande års anslag fördelats mellan länen finnes hos Kungl. Maj:t en reservation av ca 1,2 mkr.

För år 1964 erfordras till underhåll av 1940—1963 års vägar 27,1 mkr. och för 1964 års nya vägar enligt länsstyrelsernas beräkningar 1,0 mkr. eller tillhopa 28,1 mkr. För iståndsättningsarbeten beräknar länsstyrelserna ett sammanlagt bidragsbehov av 6,3 mkr. samt för bidrag till redskap 0,5 mkr. eller sammanlagt 6,8 mkr. Medelsbehovet för budgetåret 1964/65 skulle således uppgå till 34,9 mkr.

Med hänsyn tagen till dels den hos Kungl. Maj:t befintliga reservationen om 1,2 mkr., dels de besparingar som erfarenhetsmässigt visat sig uppstå och vilka av styrelsen för innevarande budgetår uppskattas till 1,2 mkr., synes den av länsstyrelserna beräknade bidragsverksamheten på förevarande område kunna fullföljas med ett anslag av 32,5 mkr.

Statlig kreditgaranti för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner torde under budgetåret 1964/65 böra begränsas till samma belopp som under innevarande år eller 0,5 mkr.

För bidrag till vissa kommunikationsändamål bör för budgetåret 1964/65 på motsvarande sätt som gäller för innevarande budgetår under förevarande anslag avsättas ett belopp av 250 000 kr. Med hänsyn till bl.a. befintliga reservationer å anslaget torde någon uppräknig av anslagsmedlen icke behöva ifrågakomma för detta ändamål.

Departementschefen

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning av anslagsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar alltså en höjning av anslaget med 3,0 mkr.

Liksom tidigare budgetår torde medgivande att bevilja statlig kreditgaranti för lån till inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar böra avse ett belopp av 0,5 mkr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (29,5 + 3,0) 32,5 mkr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Bidrag till underhåll av enskilda vägar m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 32 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) medgiva, att under budgetåret 1964/65 statlig lånegaranti må beviljas för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar till ett totalbelopp av 500 000 kr.

[17] 15. **Bidrag till byggande av enskilda vägar**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
	mkr.	mkr.	mkr.
1961/62	13,0	14,9	19,1
1962/63	14,0	15,4	17,7
1963/64	15,6		
1964/65 styrelsen	20,5		
departementschefen	17,6		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Någon odisponerad behållning å anslaget utöver den reservation, som kan finnas hos Kungl. Maj:t beräknas icke föreligga den 31 december 1964.

Det av länsstyrelserna anmälda bidragsbehovet har under senare år successivt ökat och uppgår för kalenderåren 1964 och 1965 till resp. 19,2 och 21,3 mkr. Under beaktande av att det till länsstyrelserna anmälda bidragsbehovet ökat och att den under år 1963 beslutade höjningen av bidragsprocenten torde komma att medföra stegrat bidragsbehov genom större intresse från väginträsenternas sida för förbättring av de enskilda vägarna har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknat anslagsbehovet på följande sätt:

Till äldre företag, d.v.s. hundna belopp	5,0 mkr.
Till nya företag	13,0 »
Tilläggsbidrag, förhöjda bidrag m.m.	2,5 »
	Summa 20,5 mkr.

Av den äskade ökningen på 4,9 mkr. är ett belopp av 0,9 mkr. att hänföra till den förra året beslutade höjningen av bidragsprocenten.

Departementschefen

Med hänsyn till den höjning av bidragsprocenten som genomfördes under förra året samt de ökade anspråk i övrigt på bidrag från förevarande anslag, som kan väntas uppkomma, föreslår jag en höjning av anslaget med 2 mkr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (15,6 + 2,0) 17,6 mkr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 17 600 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Diverse ändamål

[18] 16. **Kostnader för övergång till högertrafik**

	Anslag mkr.
1963/64	10,0
1964/65 (förslag)	40,0

Statens högertrafikkommission (skr. 25/9 1963) föreslår, att anslaget ökas med 30 mkr.

Motiv

I förberedelsearbetet för omställningen av spårvägs- och busstrafiken ingår bl.a. att inventera fordonsbeståndet, att utreda förutsättningarna för s.k. dispenstrafik samt att inventera verkstadskapaciteten för spårvagns- och bussombyggnader. En sådan kartläggning har kommissionen funnit nödvändig för att vid genomgång av de enskilda trafikföretagens planer kunna lämna sådana anvisningar för omställningsarbetet, att varje företag till så låg kostnad som möjligt tillfredsställande kan genomföra sin trafikförsörjningsuppgift under hela omställningstiden.

För att undvika tidsutdräkt söker kommissionen erhålla preliminära planer från de större trafikföretagen i avsikt att kunna lämna sitt godkännande till sådana åtgärder som omedelbart bör vidtagas. För planläggningen av utbildnings- och upplysningsverksamheten samt för handläggning av trafiksäkerhetsfrågor i övrigt har en arbetsgrupp bildats.

Kommissionens arbete har ännu ej framskridit så långt att en överblick över omfattningen av nödvändiga åtgärder under nästa budgetår kunnat erhållas. I anslagsframställningen har kommissionen därför utgått från de uppgifter som legat till grund för de i 1961 års betänkande redovisade kostnaderna för övergång till högertrafik med hänsynstagande till uppkommande behov av att utlämna förskott för bussombyggnader och bussanskaffningar m.m.

Kommissionen har uppskattat medelsbehovet enligt följande.

	Kr.
Kostnader hänförliga till	
Spårvägstrafik	12 000 000
Busstrafik	20 000 000
Väg- och gatuhållning samt järnvägar	5 000 000
Skogsbruk	100 000
Försvar	100 000
Upplysningsverksamhet	700 000
Administration	1 800 000
Övrigt	300 000
	Summa 40 000 000

Med hänsyn till att kommissionens planlägningsarbete nyss påbörjats och säkra grunder för bedömning av den takt i vilken omställningsarbetena kan bli utförda f.n. saknas ävensom till den omständigheten, att kommissionen nu icke kan förutse, i vilken utsträckning trafikföretag och andra förskottsvis kan tilldelas ersättning för ombyggnadsarbeten och nyanskaffningar av rullande materiel, kan kommissionen bliva nödsakad att under hösten 1964 inkomma med framställning om medel på tilläggsstat.

Departementschefen

Kommissionens beräkning av anslagsbehovet har icke givit mig anledning till erinran.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (10 + 30) 40 mkr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för övergång till högertrafik* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[19] 17. **Utredningar**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	400 000	269 600	232 800
1963/64	400 000		
1964/65 (förslag)	400 000		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Från anslaget bestrides kostnaderna för bl.a. speciella utredningar inom väg- och vägtrafikväsendet samt studieresor. Härjämte utgår från anslaget bidrag till vissa organisationer och sammanslutningar, såsom Samfundet för hembygdsvård och Ingeniörsvetenskapsakademiens transportforskningskommission.

En betydande del av den vid utgången av budgetåret 1962/63 befintliga reservationen är bunden till utförda eller pågående utredningar. Med hänsyn till den medelförbrukning som kan väntas under innevarande budgetår bör anslaget uppföras med 400 000 kr.

I skrivelse den 14 augusti 1963 har *Samfundet för hembygdsvård* hemställt om en höjning av statsbidraget till 30 000 kr. Styrelsen föreslår ett oförändrat bidrag av 20 000 kr. för budgetåret 1964/65.

I skrivelse den 26 april 1963 har *Ingeniörsvetenskapsakademiens transportforskningskommission* hemställt om en höjning av statsbidraget med 50 000 kr. till 100 000 kr.

Departementschefen

Anslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag räknar härvid med att Ingeniörsvetenskapsakademiens transportforskningskommission för budgetåret 1964/65 bör beviljas ett från 50 000 kr. till 100 000 kr. förhöjt statsbidrag. Bidraget till Samfundet för hembygdsvård bör utgå med ett oför-

ändrat belopp av 20 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Utredningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[20] 18. **Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	25 000	19 900	10 000
1963/64	25 000		
1964/65 (förslag)	100 000		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 100 000 kr.

Motiv

Anslaget tages i anspråk för deltagande från svensk sida i kongresser, sammanträden och konferenser samt för resor och kommittéarbete i anslutning härtill. Då i åtskilliga fall fråga om deltagande i detta slag av internationellt samarbete uppkommer med kort varsel, är det icke möjligt att mera exakt beräkna medelsbehovet i samband med anslagsäskandena. Då den förefintliga reservationen torde komma att förbrukas under budgetåret 1963/64, synes en medelstildelning av 25 000 kr. erforderlig.

I skrivelse den 31 maj 1963 har *Nordiska vägtekniska förbundets svenska avdelning* hemställt om ett bidrag på 100 000 kr. för bestridande av vissa kostnader i samband med en nordisk vägkongress i Göteborg år 1965. Utgifterna för kongressen beräknas till 220 000 kr. och inkomsterna (kongressavgifterna) till 120 000 kr. Bristen, 100 000 kr., skulle ungefärligen motsvara kostnaderna för lokaler, sekretariat, porton, trycksaker m.m.

Att med större tillförlitlighet redan nu verkställa en beräkning av kostnaderna för en sådan kongress, varom här är fråga, synes icke möjligt. Styrelsen föreslår, att förbundets svenska avdelning för genomförande av kongressen tillerkännes ett bidrag om högst 100 000 kr.

Departementschefen

Nordiska vägtekniska förbundets svenska avdelning har hemställt om bidrag för bestridande av vissa kostnader i samband med en nordisk vägkongress i Göteborg år 1965. Då det får anses vara av stort intresse för Sverige att denna kongress kommer till stånd förordar jag, att statsbidrag ställes till förfogande. Bidraget bör bestämmas till 75 000 kr. För övriga med anslaget avsedda ändamål beräknar jag ett belopp av 25 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (25 000 + 75 000) 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[21] 19. **Avsättning till statens automobilskattemedelsfond**

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 11 angående dispositionen av automobilskattemedelsinkomsterna föreslår jag, att förevarande anslag uppföres endast med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till statens automobilskattemedelsfond* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Vatten- och avloppsanläggningar

[22] 20. **Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar**

	Anslag	Netto- utgift	Reservation vid budget- årets utgång	Därav ej disponerat
	mkr.	mkr.	mkr.	mkr.
1961/62	45,0	58,5	7,9	0,37
1962/63	55,0	54,5	8,4	
1963/64	70,0			
1964/65 (förslag)	80,0			

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 10 mkr.

Motiv

I föregående års anslagsäskanden anmälde styrelsen, att bidragsbalansen — uttryckt i sammanlagd beräknad anläggningskostnad för företag, till vilka påbörjandetillstånd meddelats, men till vilka statsbidrag på grund av bristande medelstilldelning ej beviljats — vid en medelstilldelning av 70 mkr. per år kunde beräknas vara avverkad under budgetåret 1972/73.

Styrelsen finner det önskvärt, att eftersläpningen i bidragsgivningen bringas att upphöra tidigare än under budgetåret 1972/73. De ränteförluster, som åsamkas bidragstagarna på grund av ej utbekomna statsbidrag, är avsevärda och minskar bidragets stimulerande effekt då det gäller investering i samhällsnyttiga vatten- och avloppsanläggningar. Vid en medelstilldelning av 80 mkr. beräknas eftersläpningen vara inhämtad under budget-

64 *Statsverkspropositionen år 1964: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet*

året 1970/71. Härvid har förutsatts, att kostnadsläget förblir oförändrat och att för beviljande av förtursbidrag eller direktbidrag till avloppsreningsverk årligen får användas samma belopp som under budgetåret 1963/64, d.v.s. sex mkr.

Departementschefen

Jag biträder väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om en höjning av anslaget med 10 mkr. Därvid räknar jag i likhet med styrelsen med oförändrad medelstillelning för beviljande av s.k. förtursbidrag eller direktbidrag till avloppsreningsverk.

Anslaget bör sålunda uppföras med (70 + 10) 80 mkr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 000 kr.

C. Vägtrafikväsendet

[23] 1. Statens bilinspektion: Avlöningar m.m.

Under riksstatens sjätte huvudtitel är för innevarande budgetår uppförda anslag till statens bilinspektion för avlöningar med 4 862 000 kr., för omkostnader med 1 806 000 kr. samt för utrustning med 500 000 kr. Den sammanlagda medelsanvisningen under anslagen uppgår sålunda till 7 168 000 kr.

Till det nya bolaget för säkerhetsinspektion av motorfordon m. m., AB Svensk Bilprovning, kommer fr. o. m. den 1 januari 1965 att överföras vissa av statens bilinspektions nuvarande uppgifter. Inom kommunikationsdepartementet pågår f. n. arbetet med författningsförslag rörande den obligatoriska fordonskontrollen. I samband härmed kommer också den definitiva gränsdragningen att ske mellan inspektionens och bolagets framtida arbetsuppgifter. Beredningen av hithörande frågor kan beräknas vara avslutad i början av år 1964. I avbidan härpå torde det slutliga ställningstagandet till anslagen till statens bilinspektion för budgetåret 1964/65 få anstå och framställning om erforderliga anslag göras i en särskild proposition, som förelägges riksdagen senare i vår.

Det synes lämpligt att för den preliminära anslagsberäkningen i riksstatsförslaget till ett enda anslag sammanföra de ifrågakommande medelsanvisningarna. I riksstatsförslaget torde ett oförändrat, sammanlagt belopp av 7 168 000 kr. böra upptagas och uppföras under rubriken Statens bilinspektion: Avlöningar m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1964/65 beräkna till *Statens bilinspektion: Avlöningar m. m.* ett anslag av 7 168 000 kr., att avräknas mot automobilskatte-medlen.

[24] 2. Registrering av motorfordon

	Anslag
1962/63	1 000
1963/64	1 000
1964/65 (förslag)	1 000

I enlighet med förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) torde anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Registrering av motorfordon* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[25] 3. Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63 ¹	6 500 000	6 325 500	1 114 000
1963/64	4 750 000		
1964/65 (förslag)	4 250 000		

¹ För budgetåren 1962/63 och 1963/64 redovisas summan av de nuvarande anslagen till bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar och bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs korsningar.

Under riksstatens sjätte huvudtitel är för innevarande budgetår uppförda ett reservationsanslag av 4 250 000 kr. till bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar och ett reservationsanslag av 500 000 kr. till bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs korsningar.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att det förstnämnda anslaget minskas med 500 000 kr. och att det senare anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Vid utgången av budgetåret 1962/63 återstod å anslaget Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar en ofördelad behållning av 6 000 kr. Därest järnvägsstyrelsens bidragsansökan för under år 1962 utförda säkerhetsanordningar m.m. bifalles i enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tillstyrkan, tages nämnda behållning jämte ytterligare 2 605 000 kr. i anspråk, varefter tillgängliga medel för budgetåret 1963/64 kommer att uppgå till 1 645 000 kr. Kostnaderna för sådana säkerhetsanordningar, som beräknas bli färdiga under år 1963 och till vilka statsbidrag kommer att sökas före den 1 april 1964, har efter samråd med järnvägsstyrelsen uppskattats till ca 6 000 000 kr. De erforderliga bidragsmedlen kan sålunda vid statsbidrag med 90 % beräknas till ca 5 400 000 kr.

För budgetåret 1964/65 erfordras därför ett anslag av (5 400 000 — 1 645 000) 3 755 000 kr. Styrelsen föreslår med hänsyn härtill att anslaget uppföres med 3 750 000 kr.

Vid utgången av budgetåret 1962/63 återstod å anslaget Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs korsningar en ofördelad behållning av 1 108 000 kr. Av detta belopp har 559 000 kr. bundits till beviljade men icke utbetalade bidrag. För budgetåret 1963/64 uppgår de tillgängliga medlen sålunda till (1 108 000 — 559 000 + 500 000) 1 049 000 kr.

Anslaget har möjliggjort vidtagande av siktförbättrande åtgärder m.m. av stor betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt och behovet av ytterligare

sådana åtgärder är fortfarande mycket stort. Efter samråd med järnvägsstyrelsen förordas därför, att anslaget för budgetåret 1964/65 uppföres med ett oförändrat belopp av 500 000 kr.

Kungl. Maj:t har den 7 december 1962 uppdragit åt järnvägsstyrelsen att i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställa översyn av grunderna för statsbidragsgivningen till säkerhetsanordningar och andra trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar.

Järnvägsstyrelsen (skr. 18/10 1963) har överlämnat ett i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upprättat förslag till kungörelse angående statsbidrag till kostnader för säkerhetsanordningar m.m. vid plankorsning mellan järnväg och väg.

Den föreslagna kungörelsen är avsedd att ersätta dels kungörelsen den 5 december 1941 (nr 919) angående statsbidrag till bestridande av kostnader för vissa säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar; ändrad genom kungörelse den 28 maj 1959 (nr 317), och dels Kungl. brev den 21 oktober 1955 angående statsbidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs korsningar.

Förslaget innebär en utvidgning av möjligheterna att erhålla statsbidrag. Sålunda föreslås att bidrag skall kunna utgå även för kostnad för kryssmärken, för åtgärd, som medför utgiftsbesparing för järnvägen, för anordning beträffande vilken kostnaden eller del därav reglerats genom avtal mellan järnväg och annan berörd part samt för kostnad för marklösen och ersättning som utgivits för skada och intrång.

Båda styrelserna är eniga om det berättigade i att järnväg beviljas skälig ersättning för åtgärd, som är till nytta för vägtrafiken, även om den skulle innebära en kostnadsbesparing för järnvägen. Föreskriften i nu gällande kungörelse, att bidrag ej utgår för anordning medförande utgiftsbesparing för järnvägen, föreslås därför slopad. Härjämte föreslås införande av ett stadgande att bidrag skall utgå även »för annan åtgärd, som är till fördel för vägtrafiken». Detta skulle möjliggöra bidrag för bl.a. automatisering av vissa säkerhetsanläggningar. Bidraget föreslås utgå tills vidare med 90 % av halva kostnaden för automatisering.

Nuvarande föreskrift, att bidrag ej utgår för anordning beträffande vilken kostnaden reglerats mellan intressenterna kan — i kombination med föreskriften, att järnvägs ägare för att erhålla statsbidrag måste avstå från anspråk på ytterligare bidrag av staten och vägintressenterna för anläggning samt drift och underhåll av samtliga de anordningar vartill bidrag beviljats — medföra olämplig kostnadsfördelning vid t.ex. framtida ombyggnad av en korsning. Bestämmelsen föreslås därför ändrad så att bidrag skall kunna utgå till järnväg för den del av kostnaden, som icke enligt avtal skall åvila annan intressent.

Vidare har föreskriften i Kungl. brev den 21 oktober 1955 att statsbidrag

ej utgår till marklösen eller ersättning för skada och intrång slopats i förslaget.

Gällande bestämmelser för statsbidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar medför ett omständligt och betungande administrativt arbete. Vid utarbetande av förslaget till ny bidragskungörelse har det ansetts angeläget att åstadkoma ett förenklat handläggningsförfarande. Det har därvid synts lämpligt att bidraget helt baseras på den beräknade kostnaden för ifrågavarande anordningar. Enligt förslaget skall bidragsmedlen ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande, att fördelas efter ansökan från järnväg.

Yttranden

Statskontoret anser sig ej böra göra någon erinran mot bifall till de nu framlagda förslagen. Dessa synes innebära en enkel och praktisk lösning av problemen och ägnade att intensivifiera trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder, vilket måste anses vara av största betydelse.

Riksrevisionsverket har från de synpunkter verket har att företräda icke något att erinra mot att de föreslagna ändringarna genomföres. Medel för ifrågavarande ändamål synes dock i fortsättningen böra ställas till förfogande under ett anslag.

Departementschefen

Bestämmelserna rörande statsbidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar återfinnes i kungörelsen den 5 december 1941 (nr 919) angående statsbidrag till bestridande av kostnader för vissa säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar medan statsbidragsgivningen till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs korsningar regleras genom Kungl. brev den 21 oktober 1955.

Järnvägsstyrelsen har i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag företagit en översyn av grunderna för ifrågavarande statsbidragsgivning och i anledning därav föreslagit vissa ändringar av bidragsbestämmelserna. Förslagen innebär huvudsakligen en utvidgning av möjligheterna att erhålla statsbidrag, enhetliga bestämmelser för bidrag till säkerhetsanordningar och till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder samt för enklad handläggning av bidragsärendena.

Enligt förslaget skall statsbidrag kunna utgå även till kostnad för kryssmärken och för åtgärd, som medför utgiftsbesparing för järnvägen. Genom de föreslagna bestämmelserna avses att öppna möjlighet för järnvägsföretag att erhålla bidrag bl.a. till automatisering av säkerhetsanordningar. Bidraget föreslås i detta fall utgå med 90 % av halva kostnaden för automatiseringen. Vidare skall bidrag kunna utgå till järnvägsföretag, då detta träffat avtal med vederbörande intressenter om fördelning av kostnaderna för säkerhetsanordningar eller trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder. I anslutning härtill

föreslås borttagande av den nuvarande föreskriften, att järnvägsföretag för erhållande av bidrag skall förbinda sig att avstå från ytterligare bidrag till kostnaderna för anläggning, drift och underhåll av samtliga de anordningar, för vilka statsbidrag beviljas. Slutligen föreslås, att bidrag skall kunna utgå till kostnad för marklösen och ersättning, som utgivits för skada och intrång.

De av järnvägsstyrelsen framlagda förslagen synes mig väl ägnade att främja tillkomsten av ur trafiksäkerhetssynpunkt angelägna säkerhetsanordningar och innebär en riktigare ekonomisk fördelning av kostnaderna mellan järnvägs- och vägtrafikintressena. Jag anser mig därför böra tillstyrka de föreslagna ändringarna. Vidare biträder jag förslaget, att bidragsbestäm- melserna bör göras enhetliga för både säkerhetsanordningar och andra trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder.

För att åstadkomma en förenklad handläggning av bidragsärendena har styrelsen, i vad avser bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar, föreslagit dels att bidraget skall bestämmas på grundval av den beräknade anläggningskostnaden, dels att prövningen av bidragsärendena skall överflyttas från Kungl. Maj:t till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. I föreliggande fall synes mig ur flera synpunkter lämpligt att bidraget, i likhet med vad nu är fallet i fråga om bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande anordningar vid vissa järnvägs korsningar, utgår på den beräknade kostnaden. Jag har därför intet att erinra mot förslaget i denna del. Ej heller har jag något att erinra mot att handläggningen av hithörande ärenden överflyttas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Det framlagda förslaget förutsätter, att de båda nuvarande bidragsanslagen sammanföres till ett anslag. Jag föreslår därför, att anslagen samman- slås till ett nytt anslag benämnt Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgär- der vid järnvägs korsningar. Eventuella reservationer vid utgången av bud- getåret 1963/64 å de två nuvarande anslagen torde därvid överföras till det nya anslaget.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid bifall till här framlagda förslag senare utfärda erforderliga bestämmelser om bidragsgivningen i en- lighet med de riktlinjer som angivits.

Med hänsyn till förefintliga reservationer bör medelsbehovet för budget- året 1964/65 beräknas till 4 250 000 kr. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bör för nämnda budgetår medgivas rätt att utbetala statsbidrag om samman- lagt högst 5 500 000 kr.

Anslaget bör sålunda uppföras med 4 250 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reser- vationsanslag av 4 250 000 kr., att avräknas mot automobil- skattemedlen.

[26] 4. **Statens biltrafiknämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	737 000	770 900
1963/64	890 000	
1964/65 (förslag)	964 000	

Statens biltrafiknämnd (skr. 2/9 1963) föreslår, att anslaget ökas med 163 000 kr.

	Ökning
1. Personalförändringar	
a) 1 tjänsteman Ae 19	28 260
b) 1 kansliskrivare Ae 11	18 696
c) Personalförstärkning för beredskapsplanläggning	65 000
d) Biträde åt expeditionsvakt	6 000
2. Tjänsteförändringar	
a) Lönegradsförändringar	7 512
b) Ändrad anställningsform	—
c) Ökade arvoden till personal för granskning av uppteckningar från färdskrivare	7 500
3. Löneomräkning	30 032
	<hr/> 163 000

Motiv

1. c) Beredskapsplanläggningen av landsvägstransporterna kräver ökad arbetsinsats. Kostnaden härför beräknas till 65 000 kr., vilket ungefärligen motsvarar arvoden till en förste byråsekreterare i A 23, en assistent i A 15 och ett skriv- eller kontorsbiträde.

1. d) Arbetsmängden inom kansliet är av sådan omfattning, att expeditionsvaktens göromål icke rimligen kan hinnas med av en person. Nämnden föreslår därför, att för anställande tidvis av ett biträde åt expeditionsvakten beräknas ett belopp av 6 000 kr.

2. a) Nämnden föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen en amanuens i reglerad befordringsgång till förste byråsekreterare i Ae 21 samt en expeditionsvakt i Ae 7 till förste expeditionsvakt i Ae 9.

2. b) Nämnden föreslår ordinariesättning av tjänsten som kanslichef, en tjänst som byrådirektör i Ae 25, tre tjänster som förste byråsekreterare i Ae 23, en tjänst som kontorist i Ae 9 samt en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7.

2. c) Även under nästa budgetår torde manuell granskning av färdskrivarupteckningar bli erforderlig. Granskningspersonalen ersättes i betydande omfattning efter ackord. Med hänsyn till ökade löner bör ersättningarna till denna personal räknas upp med 7 500 kr.

Departementschefen

För anställning av ytterligare personal för handläggning av frågor rörande beredskapsplanläggning beräknar jag ett belopp om 31 000 kr. Jag biträder nämndens förslag om 6 000 kr. för anställning av ett biträde åt expeditionsvakten. Vidare beräknar jag i likhet med nämnden ytterligare ett belopp om 7 500 kr. för att manuell granskning av färdskrivarupteckningar skall kunna ske i oförminskad omfattning i avbidan på resultatet av den pågående utredningen om de tekniska möjligheterna att för granskningen utnyttja maskinella hjälpmedel. Övriga personal- och tjänsteförändringar anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (890 000 + 74 000) 964 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens biltrafiknämnd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	30 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	32 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	652 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	250 000
	Summa kronor 964 000

b) till *Statens biltrafiknämnd*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 964 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[27] 5. Statens biltrafiknämnd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	85 000	98 000
1963/64	96 000	
1964/65 (förslag)	104 000	

Statens biltrafiknämnd (skr. 2/9 1963) föreslår, att anslaget ökas med 8 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dep:t
Övriga expenser	69 000	+ 8 000	+ 8 000

Departementschefen

Med hänvisning till den föregående beräkningen upptager jag anslaget till (96 000 + 8 000) 104 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biltrafiknämnd: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 104 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[28] 6. Statens trafiksäkerhetsråd m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	204 000	209 800
1963/64	228 000	
1964/65 (förslag)	290 000	

Statens trafiksäkerhetsråd (skr. 22/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 33 300 kr.

A. Avlöningar**1. Personalförändring**

	Ökning
1 kontorsbiträde Af 2/Ae 5	13 716

2. Tjänsteförändring

Arvodesfråga	5 100
--------------------	-------

3. Löneomräkning

 10 284

 29 100
B. Omkostnader

	Anvisat 1963/64	Ökning
1. Kostnader för snabbstatistik rörande vägtrafikolyckor...	53 400	3 200
2. Övriga omkostnader	34 000	1 000
		<hr/> 4 200

Ökning totalt 33 300

Motiv

A. 2. Rådet föreslår höjning av kanslichefens arvode.

B. 1. Statistiska centralbyrån har föreslagit, att anslagsposten räknas upp med 3 200 kr. Den kontoristtjänst vid centralbyrån, vars innehavare svarar för snabbstatistiken, bör med hänsyn till det ansvar och den självständiga ställning som är förbunden med tjänsten höjas till kansliskrivartjänst. Uppräkningen motsvarar löneskillnaden mellan tjänst som kansliskrivare och tjänst som kontorist. Härjämte tillkommer kostnader för höjda avgifter och ökade arbetsuppgifter.

B. 2. Med hänsyn till kostnadsökningar bör posten räknas upp med 1 000 kr.

Departementchefen

Rådets förslag under förevarande anslag till personal- och tjänsteförändringar anser jag mig icke kunna tillstyrka. Med hänvisning till vad jag kommer att anföra under nästföljande anslagspunkt beräknar jag dock under förevarande anslag medel för en nyinrättad tjänst som laborator i Bg 1 i trafiksäkerhetsforskning.

Rådets förslag i fråga om omkostnaderna tillstyrker jag.

Anslaget torde böra uppföras med (228 000 + 62 000) 290 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för statens trafiksäkerhetsråd, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Stat

Avlöningar

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i> ...	32 000
2. Arvoden till ledamöter	45 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	76 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	46 000
	<hr/>
	199 000

Omkostnader

1. Kostnader för snabbstatistik rörande vägtrafikolyckor	56 000
2. Övriga omkostnader	35 000
	<hr/>
	91 000

Summa kr. 290 000

b) till *Statens trafiksäkerhetsråd m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 290 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[29] 7. **Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	700 000	731 000	62 800
1963/64	900 000		
1964/65 (förslag)	1 150 000		

Statens trafiksäkerhetsråd (skr. 22/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 300 000 kr.

Motiv

Rådets egen undersökningsverksamhet bedrivs inom arbetsgruppen TRAG, medan övrig trafiksäkerhetsforskning utföres vid vetenskapliga institutioner och av enskilda forskare. Rådet har beslutat att med medel från forskningsanslaget skapa en vidgad och fastare organisation åt TRAG. Gruppen skall arbeta på tre sektioner, nämligen en för operationsanalys och statistik, en för olycksanalys och haverikommissionsverksamhet samt en för uppföljning av trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder. Sektionerna skall förestås av förste forskningsassistenter. En tekniskt-vetenskaplig sekreterare, som jämväl skall vara kontaktman med andra vetenskapliga institutioner och med enskilda forskare, avses biträda vid verksamheten inom TRAG.

Rådet anser, att det skulle vara av stort värde för trafiksäkerhetsforskningens fortsatta bedrivande om en forskargrupp på fem personer inrättas. Gruppen skall främst syssla med problem av mera komplex natur som påvisats vid TRAG:s undersökningar och analyser och som är angelägna att lösa. Den något splittrade forskningen inom området skulle genom tillkomsten av denna forskargrupp bättre kunna sammanhållas och ledas. Gruppen skall bestå av en forskare i Be 1 och fyra i högst Ae 27. Forskarna skall vara knutna till en institution och samarbeta beträffande de utvalda forskningsobjekten. Anställningen föreslås i princip vara tidsbegränsad till treårsperioder. Kostnaderna för de föreslagna tjänsterna beräknas till sammanlagt 206 300 kr.

Rådets egen undersökningsverksamhet omfattar bl.a. studier av tillfälliga hastighetsbegränsningar i samråd med 1961 års trafiksäkerhetskommitté och av förhållandena i trafiken under 1963 års hastighetsbegränsningsperioder. I samarbete med representanter för berörda myndigheter och organisationer har TRAG i juni 1963 framlagt förslag till omläggning och förenkling av den officiella trafikolycksstatistiken. Under nästa budgetår kommer rapporter att färdigställas rörande index för trafikolyckor, väderlekens inflytande på olyckssituationen och olika olyckstypers natur och frekvens. På uppdrag av Kungl Maj:t har bedrivits undersökningar

rörande minderåriga traktorförarens olycksbenägenhet och möjligheterna att höja maximihastigheten för vissa tyngre fordonskombinationer. Verksamheten inom arbetsgruppens haverikommission har ökat kännedomen om orsakerna till single- och mötesolyckor. De tekniska felen synes härvid vara mer verksamma i olyckssammanhang än vad man förut ansett. Kommissionens verksamhet skall vidgas att omfatta studium av olyckorna med hänsyn till samtliga olycksfaktorer.

I fråga om den forskningsverksamhet som bedrivs vid olika vetenskapliga institutioner och av enskilda forskare framhåller rådet bl.a. följande. Inom det psykologiska forskningsområdet har studier bedrivits beträffande upptäcktsavstånd för cykel- och mopedbaklyktor vid möte med helljus samt beträffande förhållanden som kan påverka möjligheterna för en bilförare att upptäcka föremål på vägbanan med hjälp av ljus från mötande fordon, s.k. silhuetteffekt. Resultatet av en undersökning rörande tobaksrökningens inverkan på bilförarens syn under mörkerkörning har visat, att tobaksrökning icke på ett betydelsefullt sätt påverkar förmågan att upptäcka föremål på vägen. Studier rörande ljusadaptering och bländning vid mörkerkörning har givit vid handen att bländningens intensitet eller varaktighet icke spelar någon nämnvärd roll för förmågan att upptäcka hinder omedelbart efter möte. Undersökningar angående barns förståelse för innebörden av vissa trafikmärken och trafiktermer skall färdigställas under hösten 1963.

Inom det medicinska området bedrivs forskning rörande den biologiska toleransen i samband med retardationer vid bilkollisioner. Dynamiska prov med bilsäkerhetsbälten har utförts för att utröna inverkan av olika bandgeometrier och bands töjningsegenskaper. Vidare pågår dynamiska prov för att få fram lämpliga materialkombinationer för skydd mot huvudskador och som skydd för barn i bilar. I detta sammanhang har slutligen försök påbörjats för att med röntgen studera rörelser och egenfrekvenser hos inre organ i kroppen vid retardationer i kroppens tvärriktning. Medicinsk-kirurgiska studier beträffande trafikolyckor, som under innevarande budgetår bedrivits i Kopparbergs län, har medgivit bl.a. praktisk bedömning av säkerhetsbältens skyddande effekt. Undersökningar rörande inverkan av små doser alkohol på förmågan att uthärda bländande ljus har resulterat i att alkohol icke har någon säker effekt i detta avseende. En kompletterande undersökning kommer att utföras under budgetåret 1963/64. Vidare fortsätter studierna rörande betydelsen i olyckssammanhang av motorfordonsförarens sjukdom och lyte. Härjämte har en undersökning påbörjats i syfte att utröna de biologiska åldersförändringarnas betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt hos äldre förare. Undersökningarna väntas kunna ge underlag för en enhetlig bedömning i körkortsavseende av fysiskt och psykiskt handikappade.

Inom den tekniskt-naturvetenskapliga sektorn fortsätter undersökningarna rörande polariserat ljus hos bilstrålkastare i syfte att eliminera bländ-

ningsrisken. Under hösten 1962 anordnade rådet dels ett internationellt symposium rörande belysningsfrågor i vägtrafiken, dels ett nationellt symposium rörande bilens inre säkerhet.

Forskningsarbetet inom ämnesområdet trafiksäkerhet och samhällsplanering har i första hand inriktats på en översiktsstudie av trafikolyckornas samband med trafikmiljön. Vidare har en undersökning rörande gångtrafikanternas säkerhetsproblem påbörjats. Under rådet handhar en särskild kommitté frågor rörande denna forsknings inriktning, bedrivande och finansiering. I kommittén ingår representanter för bl.a. byggnadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens väginstitut och statens institut för byggnadsforskning. Verksamheten bedömes som mycket väsentlig från de synpunkter rådet har att beakta, och rådet är berett att satsa betydande belopp för verksamhetens bedrivande.

För innevarande budgetår tillgängliga medel för trafiksäkerhetsforskning avses skola disponeras sålunda: TRAG 330 000 kr., psykologisk forskning 150 000 kr., medicinsk forskning 200 000 kr., tekniskt-naturvetenskaplig forskning 200 000 kr. samt reserv för bl.a. stipendier för utbildning av forskare 82 800 kr.

Något detaljprogram för rådets forsknings- och undersökningsverksamhet under budgetåret 1964/65 kan icke lämnas på nuvarande stadium. Enligt rådets mening bör ett till 1 200 000 kr. förhöjt belopp stå till förfogande för denna verksamhet. Detta belopp skulle fördelas enligt följande: TRAG 400 000 kr., psykologisk forskning 150 000 kr., medicinsk forskning 250 000 kr., tekniskt-naturvetenskaplig forskning 300 000 kr. samt reserv för bl. a. stipendier för utbildning av forskare 100 000 kr.

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot trafiksäkerhetsrådets beräkning av medelsbehovet å anslaget, vilket innebär en ökning med 300 000 kr. I anledning av trafiksäkerhetsrådets förslag om inrättande av särskilda forskartjänster föreslår jag, att vid rådet inrättas en tjänst som laborator i Bg 1 i trafiksäkerhetsforskning med medicine doktorn, docenten S. B. Aldman som förste innehavare. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande ifrågavarande tjänst. Medel för avlöningskostnaderna bör beräknas under rådets administrationsanslag. Med hänsyn härtill bör den förenämnda — av mig tillstyrkta — ökningen av medelstilldelningen med 300 000 kr. fördelas med 50 000 kr. på administrationsanslaget och 250 000 kr. på förevarande anslag. Den föreslagna ökningen av medelstilldelningen innebär en kraftig höjning av forskningsmedlen och bör följaktligen möjliggöra en väsentligt intensifierad trafiksäkerhetsforskning.

Anslaget torde böra uppföras med (900 000 + 250 000) 1 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 150 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[30] 8. **Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande**

	Anslag
1962/63	900 000
1963/64	1 200 000
1964/65 (förslag)	1 400 000

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) (skr. 24/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 600 000 kr.

Motiv

Inledningsvis berör föreningen den kraftiga ökningen av motorfordonsbeståndet, vilket den 1 juli 1963 beräknades uppgå till över 2 600 000 fordon, varav ca 1 620 000 bilar. Den expanderande trafiken har fört med sig, att trafikolyckorna ökat för varje år. Antalet polisundersökta olyckor år 1962 uppgick enligt preliminära siffror till 61 680, varvid 1 096 personer dödades, 3 072 personer skadades svårt och 18 432 personer skadades lindrigt. Även om trafikolyckorna relativt sett minskat i antal i förhållande till den ökande trafikmängden, kräves mycket starka trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder för att trafikolyckornas antal och följder skall kunna minskas trots den ständigt ökande trafiken. Olycksstatistiken utvisar att över hälften av alla som dödas och skadas svårt i trafiken är fotgängare, cyklister, mopedister och sparkåkare. Enligt föreningens mening är en intensifierad upplysnings- och undervisningsverksamhet som tar sikte på dessa trafikantgrupper en av de viktigaste uppgifterna för föreningen.

För budgetåret 1963/64 har NTF kunnat fastställa en stat om 3 300 000 kr. I statsbidrag har anvisats 1 200 000 kr. Trafikförsäkringsföreningen har bidragit med 1 600 000 kr. Genom försäljning av trafiksäkerhetsmateriel och utverkande av gåvor beräknar NTF kunna tillföra verksamheten ytterligare 500 000 kr.

För att närmare ange sitt medelsbehov under budgetåret 1964/65 i förhållande till innevarande budgetår utgår NTF från sin nu gällande utgiftsstat.

	1963/64	Ökning
1. Fältsektionens verksamhet	300 000	100 000
2. Kvinnliga konsulentens verksamhet	50 000	50 000
3. Skolsektionens verksamhet	375 000	100 000
4. Utbildningssektionens verksamhet	350 000	50 000

5. Film- och TV-sektionernas verksamhet	400 000	75 000
6. Upplysningsverksamhet i anslutning till hastighetsbegränsningar	100 000	—
7. Utställningar och andra tillfälliga aktioner	15 000	10 000
8. Tidskrift	100 000	—
9. Allmän upplysningsverksamhet	325 000	150 000
Aktion för körning med halvljus i stället för parkeringsljus samt reflexer	100 000	—
Ofördelat	75 000	—
10. Upplysningsmateriel	250 000	—
11. Kontors- och lagerkostnader	120 000	—
12. Inventarier	10 000	5 000
13. Löner och arvoden	665 000	50 000
14. Resor	65 000	10 000
	3 300 000	600 000

1. Länsorganens resurser bör ytterligare öka för att länsorganen i samarbete med NTF skall kunna ge impulser åt kommunernas trafiksäkerhetsorgan. Bidraget bör höjas med 96 000 kr. till 240 000 kr. Fr.o.m. innevarande budgetår anordnar NTF en höst- och en vårkonferens för länsombuden. Kostnaderna härför beräknas till 25 000 kr. För att kunna bibringa allmänheten fördjupade kunskaper i trafiksäkerhetsfrågor måste kurs- och konferensverksamhet anordnas för representanter för bl.a. lokala trafiksäkerhetsorgan, motororganisationer, skolor, fackliga organisationer och försäkringsföretag. För ändamålet erfordras 100 000 kr.

Därjämte är viss central konferens- och kursverksamhet behövlig för representanter för bl.a. press, TV, radio och film. För denna verksamhet beräknar NTF ett belopp av 40 000 kr. Medelsbehovet under denna punkt uppgår sålunda till sammanlagt 405 000 kr., d.v.s. en ökning med avrundat 100 000 kr.

2. Under år 1963 har vid NTF:s kansli inrättats en tjänst för en kvinnlig konsulent, som skall arbeta för ökat kvinnligt deltagande i trafikarbetet och handha ärenden avseende trafikfostran av barn i förskoleåldern. Kostnaderna för konsulentens verksamhet beräknas öka med 50 000 kr. till 100 000 kr.

3. NTF har för avsikt att i fortsättningen bidra till utvecklingen av systemet med skolsäkerhetspatruller, som f. n. finns vid ca 500 skolanläggningar. Behovet av kurser för lärare och polismän, som medverkar vid trafikundervisningen i skolorna, har ökat väsentligt sedan de nya bestämmelserna för trafikundervisningen trädde i kraft under år 1959. Av 800 anmälda lärare och polismän till sådana kurser under sommaren 1963 kunde plats beredas för endast 480. Kostnaderna för kursverksamheten beräknas

till 252 000 kr. Kostnaderna för genomförande av särskilda aktioner i skolorna och anordnande av årlig rikstävling i trafik för skolbarn samt för undervisningsmateriel beräknas till 225 000 kr. Till skolsektionens verksamhet erfordras ett ökat anslag av 100 000 kr.

4. I syfte att öka säkerheten på våra vägar måste fordonsförarna vidareutbildas. NTF avser att under budgetåret 1964/65 genomföra 21 kurser i mörkerkörning och vinterkörning för bl.a. handledare. För genomförande av kurserna behövs utbildningsmateriel, fordon och drivmedel. Under innevarande budgetår beräknar NTF kostnaderna för denna verksamhet till 350 000 kr. NTF anser att beloppet bör ökas med 50 000 kr.

5. NTF framställer f.n. filmer såväl för TV som för utlåning. Framdeles måste NTF tillgodose behovet av något längre filmer, avsedda att visas i anslutning till trafikundervisningen i skolorna, vid övrig utbildningsverksamhet och i den allmänna upplysningsverksamheten. Under budgetåret 1964/65 beräknar NTF att producera 20 TV-filmer och fyra filmer med längre speltid. Kostnaderna för sektionens verksamhet bör höjas med 75 000 kr. till 475 000 kr.

6. Kostnaderna för upplysningsverksamhet i samband med tillfälliga hastighetsbegränsningar beräknar NTF för nästa budgetår till 100 000 kr.

7. NTF medverkar vid utställningar, mässor och liknande arrangemang. För att i något större utsträckning kunna tillgodose önskemålen på detta område erfordras för nästa budgetår ytterligare 10 000 kr.

8. NTF planerar att under innevarande budgetår utge en kvartalstidskrift ägnad uteslutande åt trafiksäkerhetsfrågor. Till en del kan en sådan skrift bekostas genom bl.a. annonsintäkter. Kostnaden beräknas liksom för innevarande budgetår till 100 000 kr.

9. I NTF:s upplysningsverksamhet ingår att kontinuerligt förse pressen med informationer i form av releaser, matriser, klichéer etc. En mångfald organisationer, myndigheter och större företag måste också kontinuerligt informeras. Att samordna det trafiksäkerhetsarbete, som äger rum i regi av kommuner, motororganisationer, fack- och arbetsgivareförbund etc., är förenat med kostnader. Vidare drar speciella aktioner såsom kampanjer, tävlingar och kongresser stora kostnader. Härtill kommer distributionskostnader. Med hänsyn till en alltmer intensifierad upplysningsverksamhet under nästa budgetår anser NTF en höjning med 150 000 kr. vara rimlig.

En aktion för genomförande av körning med halvljus i stället för parkeeringsljus i städer och andra tätorter samt allmänt bärande av reflexer i mörker bör genomföras även under nästa budgetår. Kostnaderna härför beräknas till 100 000 kr.

I utgiftsstaten för innevarande budgetår har upptagits en ofördelad post om 75 000 kr., att användas för ändamål som icke i förväg kunnat förutses. NTF anser att samma belopp bör reserveras för nästa budgetår.

10. Trycksaker av skilda slag och specialbroschyrer framställda för

speciella trafikantgrupper är viktiga instrument i NTF:s upplysnings- och undervisningsverksamhet. Framställning av ändamålsenliga och instruktiva praktiska hjälpmedel bl.a. för den trafikundervisning som bedrivs av polis- och lärarpersonal måste väsentligt intensifieras under kommande verksamhetsår. Under nästa budgetår erfordras ett belopp av 250 000 kr.

11. För kontors- och lagerkostnader m.m. beräknas oförändrat 120 000 kr.

12. Kostnaderna för anskaffning av kontorsmöbler och ersättning av försliten kontorsutrustning beräknar NTF öka med 5 000 kr. till 15 000 kr.

13. För de ökande arbetsuppgifterna inom kansliet är det erforderligt, att en kontoristtjänst inrättas. Genom bl.a. vissa löne- och pensionsregleringar uppstår kostnadsökningar. För nästa budgetår bör posten räknas upp med 50 000 kr. till 715 000 kr.

14. Posten bör för nästa budgetår höjas med 10 000 kr. till 75 000 kr.

Till verksamheten under budgetåret 1964/65 behöver NTF således totalt 3 900 000 kr. Genom egna åtgärder beräknar NTF kunna täcka 500 000 kr. av detta behov. Under förutsättning att NTF från Trafikförsäkringsföreningen kan påräkna samma bidrag som för budgetåret 1963/64, d.v.s. 1 600 000 kr., erfordras således ett statsbidrag med 1 800 000 kr. motsvarande en ökning med 600 000 kr.

Departementschefen

Statsbidraget till NTF höjdes väsentligt förra året och utgår f.n. med 1 200 000 kr. Med hänsyn till önskvärdheten att det trafiksäkerhetsarbete, som bedrivs av NTF och som avser bl.a. trafikundervisning i skolorna och mera allmän upplysningsverksamhet på trafiksäkerhetens område, kan intensifieras, anser jag att NTF bör erhålla ytterligare ökat statligt stöd. Jag föreslår därför, att statsbidraget för nästa budgetår höjes med 200 000 kr. till 1 400 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 200 000 + 200 000) 1 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 1 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

D. Sjöfart

Sjöfartsverket

[31] 1. Sjöfartsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	5 806 000	6 262 800
1963/64	6 558 000	
1964/65 (förslag)	6 998 000	

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 873 000 kr.

1. Personalförändringar		Ökning
a) Nautiska byrån		
1 förste byråinspektör Ae 21		31 320
b) Sjökartebyrån		
1 ingenjör högst Ag 15		20 736
1 tekniskt biträde Ag 9		16 884
2 tekniska biträden Ag 7		30 408
c) Fyr- och elektrobyrån		
1 byrådirektör Ae 27		42 708
d) Fartygsbyrån		
1 förste byråinspektör Ae 23		34 740
e) Kanslibyrån		
1 personalkonsulent Ae 21		31 320
1 kanslibitråde Ae 7 och 3 kontorsbiträden Af 2/Ae 5 (nettoökning)		5 420
f) Juridisk-sociala byrån		
1 sjöfiskal Ag 25		38 520
1 biträdande sjöteknisk konsulent Ag 21 (nettoökning)...		18 820
g) Ekonomiska byrån		
1 förste byråsekreterare Ae 21		31 320
2. Tjänsteförändringar m.m.		
a) Lönegradsförändringar		174 000
b) Vissa arvodesfrågor		40 240
3. Löneomräkning		356 564
		<hr/> 873 000

Motiv

1. c) För krafttekniska arbetsuppgifter i samband med utbyggnad av radionavigeringsstationerna inrättade styrelsen år 1961 en tjänst som byrådirektör i Ag 25. Lönen har hittills belastat anslaget till driftkostnader för radionavigeringsstationer. Då tjänstemannen numera tages i anspråk för krafttekniska uppgifter inom verket, bör tjänsten överföras till sjöfartsstyrelsens avlöningsstat. Arbetsuppgifterna är så omfattande och kvalificerade att en högskoleutbildad ingenjör erfordras. Tjänsten bör vara placerad i Ae 27.

1. e) Sjöfartsstyrelsen beräknas erhålla nya lokaler fr.o.m. den 1 april 1964 vid Sehlstedtsgatan i Stockholm. I dessa lokaler kommer styrelsens samtliga byråer att inrymmas. För den telefonväxel, som kommer att anskaffas därstädes, måste styrelsen anställa erforderlig telefonistpersonal. Avlöningskostnaderna för denna personal bör minskas med ett belopp av 46 900 kr. utgörande styrelsens bidrag till avlöning av växelpersonalen i den telefonväxel, som f.n. disponeras av styrelsen tillsammans med annan myndighet.

1. f) Utredningar rörande sjöolyckor har blivit mera omfattande och komplicerade, beroende på bl.a. att fartygen numera förfogar över invecklade instrument. I syfte att undvika eftersläpning av sådana ärenden är det nödvändigt att den nuvarande arvodesavlönade på halvtid tjänstgörande befattningshavaren utbytes mot en helårsanställd tjänsteman. Denne bör placeras i Ag 21 och erhålla benämningen biträdande sjöteknisk konsulent.

1. g) Ekonomiska byrån bör tillföras en ny tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 för handläggning av vissa angelägna utredningsuppgifter.

2. a) Styrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

på nautiska byrån en redaktör i Ao 21 till Ao 23, en redaktör i Ae 21 till Ae 23 och ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9;

på sjökartebyrån en kartograf i Ao 19 till kartredaktör i Ao 21, en kartograf i Ao 17 till Ao 19, två kartografer i Ae 13 till Ae 15, en kansliskrivare i Ao 11 till assistent i Ao 13, ett ritbiträde i Ae 7 till förste ritare i Ae 11 och ett kontorsbiträde i Af 2/Ae 5 till tekniskt biträde i Ae 7;

på fyr- och elektrobyrån en byrådirektör i Ae 25 till Ae 27, en förste byråingenjör i Ao 21 till Ao 23, en förste byråingenjör i Ae 21 till Ae 23 och ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9;

på byggnadsbyrån en byrådirektör i Ao 27 till avdelningsdirektör i Bo 1, en förste byråingenjör i Ae 21 till Ae 23, en byråingenjör i Ao 19 till förste byråingenjör i Ao 21, en byråingenjör i Ae 19 till förste byråingenjör i Ae 21, en ingenjör i högst Ae 15 till byråingenjör i Ae 19, en assistent i Ae 15 till Ae 17, en ingenjör i högst Ae 15 till Ae 17 och ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9;

på fartygsbyrån en förste byråsekreterare i Ae 21 till Ae 23, en ingen-

jör i Ae 17 till byråingenjör i Ae 19, ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 och två kontorsbiträden i Af 2/Ae 5 till kanslibiträden i Ae 7;

på kanslibyrån en byrådirektör i Ag 25 (Ao 24) till Ag 27 (Ao 24), en kamrer i Ao 23 till byrådirektör i Ao 25, en kansliskrivare i Ao 11 till kontorsskrivare i Ao 13, en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 11, ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 och ett kontorsbitråde i Af 2/Ae 5 till kanslibitråde i Ae 7;

på juridisk-sociala byrån en byrådirektör i Ao 27 till avdelningsdirektör i Bo 1, en sjöteknisk konsulent i Ao 27 till Bo 1, en byrådirektör i Ao 25 till Ao 27, en förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 25, en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 11, ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 och ett kontorsbitråde i Af 2/Ae 5 till kanslibitråde i Ae 7;

på ekonomiska byrån ett sjöfartsråd i Bo 1 till Bo 3, en förste aktuarie i Ag 23 till byrådirektör i Ag 25, en förste byråsekreterare i Ae 21 till Ae 23 och ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 samt

nio kontorsbiträden i Af 2/Ae 5 till kanslibiträden i Ae 7.

2. b) Medel bör beräknas för höjning av arvoden till statens isbrytardirektör, chefen för försvarskontoret, expeditionsunderofficeren vid försvarskontoret samt särskilda mönstringsförrättare.

Yttrande

Statens lönenämnd har icke någon erinran mot förslaget om uppflyttning av tjänsten som kartograf i Ao 17 på sjökartebyrån till kartograf i Ao 19. För tjänsten som ritbitråde i Ae 7 på samma byrå kan nämnden icke tillstyrka högre placering än A 9.

Departementschefen

Jag föreslår, att fyr- och elektrobyrån förstärkes med en tjänst som byrådirektör i Ag 27. Härigenom bortfaller lönekostnaderna för en byrådirektörstjänst i Ag 25 under anslaget till driftkostnader för radionavigeringsstationer. På kanslibyrån bör en tjänst som kanslibitråde i Ae 7 och tre tjänster som kontorsbitråde i Af 2/Ae 5 inrättas. Vidare bör juridisk-sociala byrån förstärkas med en tjänst som biträdande sjöteknisk konsulent i Ag 21. Slutligen bör en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 inrättas på ekonomiska byrån.

Jag beräknar vidare medel för de lönegradsförändringar som chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor.

I övrigt anser jag mig icke kunna biträda styrelsens förslag till personal- och tjänsteförändringar.

Fr.o.m. den 1 oktober 1964 skall sjöbefälsskolorna inordnas under den nya skolöverstyrelsen. Sjöfartsstyrelsens överinseende över skolorna kommer därmed att upphöra. Med anledning härav kan fr.o.m. nämnda dag följande

tjänster på juridisk-sociala byrån indragas, nämligen en tjänst som överinspektör i Ao 27, en som överinspektör i Ae 27 samt en som kansliskrivare i Ao 11. I samband härmed bör dock medel beräknas för en kanslibiträdets-tjänst i Ag 7 på byrån.

Med hänsyn till det under senare år kraftigt ökande antalet småbåtar har det befunnits nödvändigt att samordna och intensiviera upplysningsverksamheten i fråga om sjösäkerhets- och sjötrafikförhållandena. För innevarande budgetår har särskilda medel ställts till styrelsens förfogande för sjövettspropaganda. För nästa budgetår kommer jag att under styrelsens omkostnadsanslag föreslå ytterligare medel för detta ändamål. Vidare har ökade medel ställts till styrelsens förfogande för bidrag till byggande och underhåll av småbåtshamnar. För att verksamheten inom berörda områden skall kunna bedrivas ändamålsenligt erfordras viss personalförstärkning vid sjöfartsstyrelsen. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet föreslår jag, att extra ordinarie byråchefen vid de statliga krisorganen E. E. E. Carbell, som tjänstgör hos sjöfartsstyrelsen sedan den 1 januari 1964, definitivt överflyttas till styrelsen med uppgift att bl. a. fullgöra här ifrågavarande göromål. För Carbell, som f. n. åtnjuter lön enligt lönegraden Be 1, torde fr. o. m. nästa budgetår vid sjöfartsstyrelsen böra inrättas en personlig tjänst i nämnda lönegrad.

Anslaget torde böra uppföras med (6 558 000 + 440 000) 6 998 000 kr. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsanordningar som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för sjöfartsstyrelsen, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;
- c) godkänna följande avlöningsstat för sjöfartsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 179 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	8 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 507 000
4. Särskilda löneförmåner, <i>förslagsvis</i>	195 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 109 000
	Summa kr. 6 998 000

- d) till *Sjöfartsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 998 000 kr.

[32] 2. Sjöfartsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	1 198 000	1 243 700
1963/64	1 365 000	
1964/65 (förslag)	2 508 000	

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 och 16/9 1963) föreslår, att anslaget ökas med 1 266 000 kr.

	Anvisat 1963/64		Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dep:t
1. Reseersättningar m.m.				
a) Resekostnadsersättningar och traktamenten m.m. ...	225 900	+	32 000	+ 26 000
b) Mässpenningar, represen- tationspenningar samt portionskostnader för per- sonal å sjömätningssfar- tyg	325 000	+	90 000	+ 60 000
2. Expenser				
a) Bränsle, lyse och vatten...	43 000	+	12 000	+ 12 000
b) Övriga expenser för eget behov	299 100	+	975 000	+ 975 000
3. Militärsjökort	25 000	+	12 000	—
4. Driftvärn och andra bered- skapsändamål	20 000	+	90 000	+ 50 000
5. Sjövettspropaganda	40 000	+	55 000	+ 20 000
			<hr/>	<hr/>
			+ 1 266 000	+ 1 143 000

2. b) Huvuddelen av sjöfartsstyrelsens lokaler är f.n. inrymda i den förutvarande kasernbyggnaden vid Linnégatan i Stockholm. Sjökartebyrån är belägen på Skeppsholmen. Vidare disponerar styrelsen för sitt huvudförråd m. m. ett område vid Rosenvik på Djurgården. Styrelsen skall flytta in i nya, av byggnadsstyrelsen förhyrda lokaler i kvarteret Tegeludden nr 9. Huvuddelen av lokalerna beräknas vara färdig för inflyttning i april 1964. Då en del av byggnaden inte blir färdigställd förrän i början av år 1965, måste vissa provisoriska arrangemang vidtagas under en övergångstid. Sjökartebyråns geomagnetiska sektion kommer under denna tid att vara kvar på Skeppsholmen. De provisoriska arrangemangen kommer att medföra vissa ökade kostnader.

Kostnaderna för flyttningen beräknas till ett sammanlagt belopp av 1 835 000 kr., varav 75 000 kr. för direkta flyttningkostnader, 150 000 kr.

för belysningsarmaturer, inkl. lysrör och montage, 70 000 kr. för gardiner och persienner, 48 000 kr. för särskild golvtäckning såsom mjuka mattor och skyddsmattor, 480 000 kr. för möbelanskaffning till kontorsrum och avslutna arkiv, 270 000 kr. för möbler och utrustning för särskilda arkiv, 110 000 kr. för möbler och utrustning i vissa specialrum, 222 000 kr. för svagströmsutrustning såsom televäxel och snabbtelefon, 210 000 kr. för iordningställande av nya lokaler vid huvudförrådet vid Rosenvik samt 200 000 kr. för diverse oförutsedda kostnader och kostnadsstegringar. — Av det totala beloppet om 1 835 000 kr. bör 900 000 kr. ställas till förfogande under innevarande budgetår och återstoden anvisas för budgetåret 1964/65.

4. Kostnaden för instruktör för utbildning av driftvärnsmän beräknas till ca 18 000 kr. per år, vartill kommer kostnader för reseersättningar och traktamenten samt för kurser m.m. Kostnaderna för verksamheten kan beräknas öka med 10 000 kr. till 30 000 kr. — I samråd med marinen påbörjades under budgetåret 1962/63 försöksvis utbildning i krigsbefattning av personal vid lots- och fyrstaten. För ändamålet bör för nästa budgetår anvisas ett belopp av 15 000 kr. till rese- och traktamentskostnader. — För anskaffning av emballage att användas vid evakuering i händelse av krig eller krigsfara av vissa organ inom sjöfartsverket bör anvisas 10 000 kr. Vidare hemställer styrelsen om ett belopp av 15 000 kr. för mikrofilmning av vissa handlingar och ritningar. — I de civila statsmyndigheternas beredskapsplanläggning ingår bl. a. anskaffning av radiaskyddsinstrument. Denna anskaffning samordnas av civilförsvarsstyrelsen. Leveranserna beräknas kunna ske under budgetåret 1964/65. För sjöfartsverket erforderliga instrument beräknas kosta ca 40 000 kr. — Sammanlagt bör anslagsposten räknas upp med $(10\,000 + 15\,000 + 10\,000 + 15\,000 + 40\,000)$ 90 000 kr.

Yttrande

Statskontoret har i princip intet att erinra mot det äskade medelsbehovet i anledning av sjöfartsstyrelsens flyttning till nya lokaler.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till $(1\,365\,000 + 1\,143\,000)$ 2 508 000 kr. Därvid har jag inräknat ett engångsbelopp om 935 000 kr. för bestridande av flyttningskostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Sjöfartsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 508 000 kr.

[33] 3. Lots- och fyrstaten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	25 701 000	27 576 200
1963/64	26 948 000	
1964/65 (förslag)	29 052 000	

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 2 173 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. <i>Personalförändringar</i>	
Lotsdistriktsexpeditionerna	
a) 1 fyringenjör Ae 19	+ 26 460
b) 2 ingenjörer högst Ae 15	+ 38 592
Lotsstaten	
c) Minskning med 1 överlots Ao 13, 2 lotsar Ao 11, 1 reservlots Ae 10 och 1 båtman Ae 9 (Ratans lotsplats); halva årskostnaden	— 44 928
d) Minskning med 1 lots Ao 11 (Öresunds södra lotsplats)	— 16 824
e) Minskning med 1 överlots Ao 13, 2 lotsar Ao 11, 1 lots Ae 11, 1 reservlots Ae 10, 1 båtman Ae 9 (Stedsholmens lotsplats); kostnaden för nio månader	— 76 725
f) Minskning med 1 överlots Ao 13, 1 lots Ao 11 samt utbyte av 1 reservlots Ae 10 mot 1 båtman Ae 9 (Kyllejs lotsplats); kostnaden för nio månader	— 27 387
g) Lönekostnader i samband med radarutbildning av lotspersonal	+ 40 000
Fyrstaten	
h) Inrättande av 5 tjänster som underfyrmästare Ae 13 (inrättas vid vissa fyrplatser för att bereda beföringsmöjligheter åt innehavare av tjänster som förste fyrvaktare, vilka tjänster samtidigt vakantsättes)	+ 9 960
i) Minskning med 1 fyrmästare Ao 15, 2 förste fyrvaktare Ao 11, 1 förste fyrvaktare Ao 9, 1 kockstewart Ae 9, 2 fyrvaktare Ao 8 och 3 fyrvaktare Ae 8 (Almagrundets fyrskepp); kostnaden för sex månader	— 104 060
j) Minskning med 1 fyrmästare Ao 10 och 1 fyrvaktare Ae 8 (Högbondens fyr), 1 fyrmästare Ao 10 (Lungö fyr) samt 1 fyrmästare Ao 10 och 1 fyrvaktare Ae 8 (Storjungfruns fyr); kostnaden för nio månader	— 63 493
Tjänstefartyg	
k) 1 matros Ae 7	+ 18 352

2. *Tjänsteförändringar*

Lönegradsförändringar	+	48 876
-----------------------------	---	--------

3. <i>Löneomräkning</i>	+	2 324 177
-------------------------------	---	-----------

	+	2 173 000
--	---	-----------

Motiv

1. a), b) I samband med den fortsatta rationaliseringen inom fyrväsendet blir det erforderligt att ytterligare bygga ut den lokala serviceorganisationen inom lotsdistrikten. Hittills har inrättats två tjänster som fyringenjör i Ae 19 och åtta tjänster som ingenjör i högst Ae 15. Fr.o.m. nästa budgetår föreslås att en tjänst som fyringenjör i Ae 19 och två tjänster som ingenjör i högst Ae 15 inrättas.

1. c) Fr.o.m. den 1 januari 1964 kommer Ratans lotsplats att indragas. En besparing motsvarande ungefär hälften av lönekostnaden för helt år uppkommer redan under innevarande budgetår. För nästa budgetår minskas anslagsbehovet med återstående del av lönekostnaden. De ordinarie tjänsterna bör indragas.

1. d) I skrivelse den 30 november 1962 har styrelsen i samband med slopandet av lotsplikten i Falsterbokanalen föreslagit indragning av vissa befattningar vid Öresunds södra lotsplats fr.o.m. den 1 juli 1963 och därvid förutsatt att ytterligare en tjänst som lots i Ao 11 skulle kunna indragas fr.o.m. den 1 juli 1964.

1. e) Vid Stedsholmens lotsplats har lotsningsfrekvensen under senare år nedgått. Enligt styrelsens mening kan lotsplatsen indragas fr.o.m. den 1 oktober 1964 och uppgifterna övertagas av närliggande lotsplatser. Lönekostnaden uppgår till ca 102 300 kr. per år. För nästa budgetår uppkommer en besparing motsvarande ungefär tre fjärdedelar av detta belopp eller ca 76 700 kr.

1. f) Vid Slite och Kullejs lotsplats har lotsningsfrekvensen under senare år gått ned väsentligt. Kullejs lotsplats bör indragas och lotsningstjänsten övertagas av Slite lotsplats. Vid Kullejs lotsplats bör en tjänst som överlots i Ao 13 och en tjänst som lots i Ao 11 indragas, medan en tjänst som båtman i Ae 9 bör överföras till Slite lotsplats. Vidare bör en tjänst som reservlots i Ae 10 vid Kullejs lotsplats ombildas till en tjänst som båtman i Ae 9, vilken tjänst emellertid i avvaktan på närmare erfarenhet rörande båttjänsten vid Slite lotsplats efter omorganisationen tills vidare bör hållas vakant. Besparingen i lönekostnader genom omorganisationen uppgår till ca 36 500 kr. per år. Omorganisationen bör genomföras fr.o.m. den 1 oktober 1964. För nästa budgetår uppkommer en besparing motsvarande ungefär tre fjärdedelar av detta belopp eller ca 27 400 kr.

1. g) Styrelsen föreslår, att ca 120 lotsar skall genomgå radarutbildningskurser vid vissa sjöbefälsskolor under nästa budgetår. Personalen bör för beivrande av sådan kurs erhålla oavkortad lön. Det torde i de flesta fall

bli behövt att förordna vikarie för kursdeltagare under hans bortovaro samt att därjämte anställa ersättare för vikarien. Styrelsen beräknar härigenom uppkommande kostnader till ca 40 000 kr.

1. i) Vid Almagrundets fyrskeppsstation beräknas en fast, obemannad fyr bli färdigställd under nästa budgetår. Fyrskeppet torde kunna indragas senast fr.o.m. den 1 januari 1965. Kostnaderna för avlöning av personalen uppgår till ca 208 000 kr. för helt år. För nästa budgetår skulle uppkomma en besparing motsvarande ungefär hälften av detta belopp eller 104 060 kr.

1. j) Fyrarna Högbonden, Lungö och Storjungfrun avses automatiserade under år 1964. Lönekostnaderna, som belöper sig till ca 84 700 kr. för helt år, behöver beräknas endast för tre månader av nästa budgetår.

1. k) Fr. o. m. den 1 juli 1964 kommer det övre norra lotsdistriktet att få ett nytt större tjänstefartyg. Besättningen bör med hänsyn härtill utökas med en matros i Ae 7.

2. Styrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

på lotsdistriktsexpeditionerna tre lotsdirektörer i Ao 27 till Bo 1 och sex kontorister i Ao 9 till kansliskrivare i Ao 11;

på lotsstaten tre båtmän i Ae 9 till förste reparatör i Ae 11 samt

på fyrstaten två fyrmästare i Ao 12 till Ao 15 och en förste fyrvaktare i Ao 9 till Ao 11.

Styrelsen erinrar om att för budgetåret 1962/63 ett särskilt reservationsanslag om 150 000 kr. anvisades för att möjliggöra utbetalning av ersättningar till vissa lotsar för förluster, som kunde uppkomma vid avyttring av bostadsfastigheter till följd av indragning av Salmis lotsplats. Kungl. Maj:t har erhållit riksdagens bemyndigande, att använda behållningen på anslaget för utbetalning av liknande ersättningar, som kunde aktualiseras genom indragning av Skäggenäs och Ratans lotsplatser (jfr bil. 8 till statsv.-prop. 1963, s. 112). Styrelsen hemställer om bemyndigande att — i mån av tillgång på medel — anlita anslaget jämväl för utbetalning av eventuella ersättningar av enahanda slag i anledning av de föreslagna indragningarna av Stedsholmens och Kulleys lotsplatser. För att dylika ersättningsfrågor i fortsättningen skall kunna avgöras utan uppskov, hemställer styrelsen om bemyndigande att, därest anslaget ej skulle förslå till samtliga utgifter för ifrågasvarande ändamål, i avbidan på beviljande av erforderliga tilläggsanslag få förskottera medel från reservationsanslaget Säkerhetsanstalter för sjöfarten.

Departementschefen

Som ett led i de pågående strävandena att rationalisera lotsplatsorganisationen kommer i enlighet med statsmakternas beslut Ratans lotsplats att slopas fr. o. m. den 1 januari 1964. Genom att fem lots- och båtmantjänster kan indragas, minskar personalkostnaderna för nästa budgetår med ca 45 000 kr.

Till följd av att lotsplikten slopats i Falsterbokanalen föreslår sjöfartsstyrelsen, att en lotstjänst vid Öresunds södra lotsplats indrages fr. o. m. nästa budgetår. Vidare föreslås att Stedsholmens och Kulleys lotsplatser slopas fr. o. m. den 1 oktober 1964, vilket möjliggör indragning av åtta lots- och båtmantjänster. De minskade avlöningskostnaderna i anledning av dessa förslag kan för nästa budgetår uppskattas till ca 120 800 kr. Jag tillstyrker de föreslagna ändringarna i lotsplatsorganisationen och härigenom föranledd personalindragning jämte andra personaldispositioner.

Betydande personalminskningar blir enligt styrelsen också möjliga på fyrväsendets område genom pågående rationaliserings- och moderniseringsarbete. Sålunda kan i anslutning till att Almagrundets fyrskeppsstation ersättas med en fast, obemannad fyr samt till att fyrarna Högbonden, Lungö och Storjungfrun automatiseras sammanlagt 15 tjänster indragas, vilket medför minskade avlöningskostnader med ca 168 000 kr. Jag biträder styrelsens förslag i denna del. Vidare föreslår jag i enlighet med styrelsens hemställan att en tjänst som fyringenjör i Ae 19 och en tjänst som ingenjör i högst Ae 15 inrättas. Tjänsterna erfordras för det ökade tekniska servicearbetet i samband med fyrautomatiseringen. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka förslaget att inrätta ett antal tjänster som underfyrmästare.

Jag biträder styrelsens förslag om en ny tjänst som matros i Ae 7. Jag beräknar vidare medel för de lönegradsförändringar som chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Övriga lönegradsförändringar kan jag ej tillstyrka. Slutligen beräknar jag ett belopp av 40 000 kr. för bestridande av lön för lotsar vid deltagande i radarutbildningskurser vid sjöbefälsskolor. Anslaget bör uppföras med (26 948 000 + 2 104 000) 29 052 000 kr.

I samband med rationaliseringsåtgärderna inom lots- och fyrstaten kan svårigheter uppkomma att i vissa fall omplacera överbliven personal m. m. Kungl. Maj:t torde därför — liksom skett för innevarande budgetår — böra inhämta riksdagens bemyndigande att i mån av behov överföra ordinarie personal på övergångsstat och att i övrigt vidtaga de övergångsåtgärder som kan befinnas erforderliga.

För budgetåret 1962/63 ställdes ett belopp om 150 000 kr. under särskild anslagsrubrik till sjöfartsstyrelsens förfogande för att möjliggöra utbetalning av ersättningar till vissa lotsar för förluster, som kunde uppkomma vid avyttring av bostadsfastigheter till följd av flyttning av lotsplatsen i Salmis. Enligt statsmakternas beslut förra året skulle behållningen på anslaget få användas jämväl för utbetalning av liknande ersättningar, som kunde aktualiseras genom indragning av Skäggenäs och Ratans lotsplatser. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att behållningen — enligt de närmare föreskrifter som meddelas av Kungl. Maj:t — får användas för utbetalning av eventuella ersättningar av samma slag,

som kan uppkomma genom indragningen av Stedsholmens och Kyllejs lotsplatser. Därest behållningen på anslaget icke skulle täcka ersättningarna, torde medel få förskottas från anslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten. Jag avser, att under nämnda anslag föreslå Kungl. Maj:t att inhämta riksdagens bemyndigande härför. Sedan ersättningarna i här avsedda fall prövats och avgjorts, torde Kungl. Maj:t få lämna riksdagen en närmare redogörelse för dessa ärenden.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lots- och fyrstaten som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsanordningar som kan bli erforderliga i anledning av i det föregående redovisade rationaliseringsåtgärder inom lots- och fyrstaten;

c) godkänna följande avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	8 226 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	9 459 000
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 191 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 176 000
	Summa kronor 29 052 000

d) till *Lots- och fyrstaten: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 29 052 000 kr.;

e) medgiva att det för budgetåret 1962/63 anvisade reservationsanslaget Ersättningar i anledning av flyttning av lotsplatsen i Salmis må användas på sätt föreslagits i det föregående.

[34] 4. **Lots- och fyrstaten: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	6 141 000	6 960 600
1963/64	6 582 000	
1964/65 (förslag)	7 199 000	

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 745 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65 Mynd.		1964/65 Dep:t	
1. Reseersättningar	270 000	+	57 000	+	57 000
2. Expenser	246 500	+	28 000	+	25 000
3. Övriga utgifter					
a) Förbrukningsartiklar	1 325 000	—		+	400 000
b) Reparation och underhåll av viss fast och flytande materiel inom lotsdistrikten	1 695 000	+	425 000	+	1 300 000
c) Legor för lotsbåtar	10 000	—	10 000	—	10 000
d) Drift av lotsbåtar	365 000	+	35 000	—	365 000
e) Reparation och underhåll av lotsbåtar	900 000	+	100 000	—	900 000
f) Resor i samband med lots- ning m.m.	1 175 000	+	30 000	+	30 000
g) Bojar och prickar	500 000	+	70 000	+	70 000
h) Kostnader för tjänstedräkt	25 000	+	10 000	+	10 000
			<hr/>		<hr/>
			+ 745 000	+	617 000

Motiv

3. b) Teletekniska hjälpmedel har under senare år fått en starkt ökad användning inom lots- och fyrväsendet. Behovet av medel för reparation och underhåll samt ersättning av försliten teleteknisk materiel har ökat i samma takt. I brist på särskilda medel för detta ändamål har styrelsen under senare år måst taga i anspråk medel från reservationsanslaget Säkerhetsanstalter för sjöfarten. En av styrelsen företagen utredning rörande medelsbehovet beträffande reparation, underhåll och ersättning av teleteknisk och fyrteknisk materiel visar att kostnaderna kan beräknas till genomsnittligt 1 080 000 kr. per år. En stor del av telematerielen är dock relativt ny och kräver icke några större reparationskostnader under nästa budgetår. På grund av fyrautomatiseringen kan vidare underhållet av de fyrar, som står i tur att moderniseras, begränsas. Styrelsen beräknar därför medelsbehovet under nästa budgetår för reparation, underhåll och ersättning av teleteknisk och fyrteknisk materiel till ca 790 000 kr. Då styrelsen för innevarande budgetår avsatt ett belopp av 465 000 kr. för ifrågavarande ändamål, erfordras för nästa budgetår ytterligare 325 000 kr. — Inträffade prisstegringar för reparation och underhåll av flytande materiel och av vissa fyrbyggnader beräknas till 100 000 kr.

Departementschefen

För att förenkla redovisningen av omkostnaderna bör poster avseende likartade ändamål sammanslås fr. o. m. nästa budgetår. Posten Drift av lotsbåtar bör därför uppgå i posten Förbrukningsartiklar och posten Reparation

och underhåll av lotsbåtar i posten Reparation och underhåll av viss fast och flytande materiel inom lotsdistrikten. Av sistnämnda post bör ett belopp om 100 000 kr. reserveras för erforderlig komplettering av säkerhetsutrustningen på lotsbåtarna. Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (6 582 000 + 617 000) 7 199 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Lots- och fyrstaten: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 199 000 kr.

[35] 5. Fartygsinspektionen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	1 518 000	1 639 100
1963/64	1 718 000	
1964/65 (förslag)	1 879 000	

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 137 000 kr.

	Ökning
1. <i>Tjänsteförändringar</i>	
a) Lönegradsförändringar	75 792
b) Extra ordinariesättning	—
2. <i>Löneomräkning</i>	61 208
	<hr/> 137 000

Motiv

Vid framläggande av personalförslag avseende såväl sjöfartsstyrelsen som fartygsinspektionen har hänsyn ej tagits till de förändringar, som kan bli en följd av genomförandet av ett utav särskilda sakkunniga framlagt förslag till lagstiftning om säkerhet å fartyg m. m.

1. a) Styrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen fyra överinspektörer i Ao 27 till Bo 1, två fartygsinspektörer i Ao/Ae 19 till förste fartygsinspektörer i Ao/Ae 21, åtta fartygsinspektörer i Ae/Ag 19 till förste fartygsinspektörer i Ae 21, tre kontrollstationsföreståndare i Ao/Ae 19 till Ao/Ae 21, en kontorist i Ao 9 till kansliskrivare i Ao 11, fyra tekniska biträden i Ae 7 till Ae 9 och ett tekniskt biträde i Ag 7 till Ae 9.

1. b) Styrelsen föreslår extra ordinariesättning av en tjänst som skeppsmätare i Ag 23. I samband med förslag till uppflyttning i lönegrad av tjänster under 1. a) föreslås två tjänster som fartygsinspektör i Ag 19 och en tjänst som tekniskt biträde i Ag 7 uppförda å extra ordinarie stat.

Departementschefen

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1956 tillkallades särskilda sakkunniga för att verkställa en översyn av bestämmelserna om tillsyn å fartyg. Den 8 mars 1962 avlämnade de sakkunniga betänkande angående säkerheten å fartyg (stencilerat). I betänkandet framlägges förslag till nya författningsbestämmelser rörande säkerheten å fartyg samt i anslutning härtill även förslag om förstärkning av personalen vid tillsynsmyndigheten, d. v. s. sjöfartsstyrelsens fartygsbyrå och fartygsinspektionen, för att bringa myndighetens personalresurser i bättre överensstämmelse med de nya arbetsuppgifter som författningsförslaget medför. Inom kommunikationsdepartementet pågår f. n. en överarbetning av ifrågavarande förslag. Härvid har det bedömts angeläget att en fullständig översyn av inspektionsverksamhetens organisation genomföres och på min föredragning har Kungl. Maj:t den 6 december 1963 uppdragit åt statskontoret att i samråd med sjöfartsstyrelsen verkställa en sådan översyn. Denna förutsättes ske inom sådan tid, att organisationsspörsmålen kan behandlas i kommunikationsdepartementet i samband med sjöfartsstyrelsens anslagsframställning för budgetåret 1965/66.

En viss förstärkning av fartygsinspektionen torde emellertid böra komma till stånd redan fr. o. m. nästa budgetår. Jag föreslår därför, att ett belopp om 100 000 kr. anvisas för anställning av tillfällig personal vid tillsynsmyndigheten. Däremot är jag inte beredd att tillstyrka sjöfartsstyrelsens förslag om tjänsteförändringar.

Anslaget torde böra uppföras med (1 718 000 + 161 000) 1 879 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för fartygsinspektionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	740 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	12 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	579 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	548 000
	<hr/>
	Summa kr. 1 879 000

- b) till *Fartygsinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 879 000 kr.

[36] 6. **Fartygsinspektionen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	229 000	233 400
1963/64	243 000	
1964/65 (förslag)	293 000	

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 52 800 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dep:t
1. Reseersättningar	177 000	+16 000	+16 000
2. Övriga expenser	58 200	+36 800	+34 000
		<hr/>	<hr/>
		+52 800	+50 000

Motiv

2. För anskaffning av skyddsutrustning såsom skyddshjälmor och skyddsglasögon bör beräknas ett belopp av ca 5 000 kr. För lanternekontrollen bör anskaffas ljusstyrkemättningsapparat till ett belopp av ca 15 000 kr. Härjämte bör 8 000 kr. anvisas för konstruktionsarbeten för utformning av lämpligt instrument för mätningar på färgade glas. Lokalerna vid fartygsinspektionens lokalorgan är i stort behov av upprustning i fråga om inventarier. För att åstadkomma en successivt förbättrad standard bör posten räknas upp med 6 800 kr. Vidare bör delposten höjas med 2 000 kr. i anledning av ökade städnings- och telefonkostnader.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (243 000+50 000) 293 000 kr. Jag har därvid inräknat 25 000 kr. för engångsanskaffning av viss skyddsutrustning m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fartygsinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 293 000 kr.

Säkerhetsanstalter för sjöfarten m. m.

[37] 7. **Säkerhetsanstalter för sjöfarten**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	2 500 000	1 924 700	5 778 200
1963/64	2 700 000		
1964/65 (förslag)	2 450 000		

Till säkerhetsanstalter för sjöfarten anvisas årligen anslag även på kapitalbudgeten. Anslaget är där för budgetåret 1963/64 upptaget med 1 450 000 kr.

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 och 31/10 1963) föreslår, att till säkerhetsanstalter för sjöfarten måtte för budgetåret 1964/65 anvisas, å driftbudgeten ett reservationsanslag av 3 550 000 kr. och å kapitalbudgeten ett investeringsanslag av 3 550 000 kr. I anslutning härtill erfordras som avskrivningsanslag jämväl 3 150 000 kr.

Sjöfartsstyrelsen avser att disponera anslagen i huvudsak enligt följande (belopp i 1 000-tal kr.).

Ändamål	Driftbudget	Kapitalbudget till bostads- och uppassningshus	till övriga anläggningar	Summa drift- och kapital- budget	Avskrivnings-anslag
1. Fasta säkerhetsanstalter	1 400	—	2 200	3 600	2 200
2. Fartyg, båtar	1 400	—	—	1 400	—
3. Hamnar, tjänstelokaler, bostäder	250	800	550	1 600	950
4. Teleanläggningar vid lotsplatser m. m.	500	—	—	500	—
	<u>Summa</u>	<u>3 550</u>	<u>800</u>	<u>2 750</u>	<u>3 150</u>
			<u>3 550</u>		

Motiv

De moderniseringar inom fyrväsendet som styrelsen genomfört har ineburit förbättringar med hänsyn såväl till anläggningarnas nautiska och tekniska funktion som till deras driftekonomi. Genom fjärrövervakning och automatisering av fyrar har möjliggjorts avsevärd indragning av fyrpersonal. Denna rationalisering kräver viss utbyggnad av den fyrtekniska serviceorganisationen. Kostnaderna härför motsvarar emellertid endast en ringa del av besparingarna till följd av personalindragningen.

Styrelsens äskanden är i huvudsak grundade på dels de flerårsplaner, som redovisades i petitaskrivelsen år 1956, dels den rapport rörande möjligheterna till vidgad automatisering av säkerhetsanstalterna som avgivits av en av styrelsen utsedd arbetsgrupp och som överlämnats med styrelsens petitaskrivelse år 1960.

1. Av beloppet om 3 600 000 kr. avser 2 400 000 kr. kostnader för anläggning av bottenfasta fyrar, varav tre skall ersätta fyrskeppen Norströmsgrund, Svenska Björn och Vinga. Vid beräkningen av medelsbehovet har styrelsen förutsatt att arbeten på land i väsentlig utsträckning skall kunna utföras som beredskapsarbeten. Skulle så inte bli fallet är en väsentlig höjning av anslaget nödvändig. Ett belopp av 600 000 kr. är avsett för automatisering av fyrarna Draghallan, Örskär, Faludden, Storkläppen och Urshol-

men. Ett genomförande av dessa projekt möjliggör indragning av ett fyrtio-tal tjänster på fyrstaten. Ett belopp om 600 000 kr. avses slutligen för förbättring och utbyggnad av ledfyrssystemet m. m.

2. Maskinstyrkan hos vissa av sjöfartsverkets tjänstefartyg är icke tillräcklig. Detta gäller framför allt lotsdistriktsfartyget Stockholm. Fartyget är byggt år 1953 och har ett displacement av ca 500 ton och en maskinstyrka av 500 hkr. Fartyget gör normalt en fart av 10,5 knop. Vid gång mot vind och sjö sänkes farten betydligt. Fartöverskottet och kraftreserven är i hårt väder så små att fartygets navigeringsförmåga ofta närmar sig säkerhetsgränsen. Detta gäller särskilt vid de tämligen ofta förekommande utsjöbogsringarna av arbetspråmar, fyrkasuner m. m. samt utläggning och in-tagning av bojar. Fartyget är konstruerat att ha en viss isbrytande för-måga. Framdrivningsmaskineriet har icke den effekt, som svarar mot fartygets storlek och användningsområden. Då fartyget i övrigt är starkt byggt samt lämpligt och väl utrustat, bör framdrivningsmaskineriet för-stärkas. Den högsta effekt, som skulle kunna tagas ut med hänsyn till fartygets konstruktion, är omkring 1 000 hkr, vilket medger en fart av 12,5 knop. För att uppfylla mot detta hästkrafttal svarande nor-mala fordringar beträffande isförstärkning måste ett antal bordläggnings-plåtar bytas ut mot grövre och samtliga mellanspant förstärkas och för-längas. Likaså måste rodret förstärkas. Ett kraftigare maskineri kräver dessutom grövre propelleraxel. Kostnaderna för anskaffning och inmon-te-ring av ny motor samt för förstärkning av fartyget beräknas till 1 100 000 kr. — Härjämte bör ett belopp om 300 000 kr. anvisas för större renoverings-arbeten på lotsdistriktsfartyg.

3. Av beloppet avses 675 000 kr. för moderniseringar av tjänstebostäder och lotsuppassningslokaler. Bland andra aktuella projekt kan nämnas flyttning av Mönsterås lotsplats från Oknö till Svartö, som är bättre beläget med hänsyn till ändrade sjöfartsförhållanden och som även möjliggör automa-lisering av Dämmans fyrplats, kajförbättringsarbeten vid sjöfartsverkets huvudförråd i Stockholm och vid Ronneby lotsplats, om- och nybyggnads-arbeten vid Dalarö lotsplats samt ny lotsutkik på Vinga. För Gotska Sand-öns fyrplats erfordras en ny bandtraktor för ca 100 000 kr.

4. Det under denna punkt upplagna beloppet av 500 000 kr. skall dispo-neras för nyanskaffning av främst radaranläggningar och radiotelefoner till lotsplatser, portabla radiotelefoner samt nya radiofyrar.

Departementschefen

Genom de medel, som under senare år ställts till sjöfartsstyrelsens förfo-gande under förevarande anslag och i särskild ordning, har automatiseringen och rationaliseringen av säkerhetsanstalter för sjöfarten kunnat fullföljas i snabb takt. Automatiseringen av fyrar har möjliggjort betydande indrag-ning av fyrpersonal. Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen

under lots- och fyrstatens avlöningsanslag kan genom fyrautomatiseringen 15 tjänster indragas under nästa budgetår. Ett genomförande av de av styrelsen föreslagna fyrprojekten till vilka medel äskas för nästa budgetår möjliggör indragning av ytterligare ett fyrtiotal tjänster.

Jag anser styrelsens äskanden för nästa budgetår i och för sig väl motiverade med tanke på de rationaliseringsvinster som möjliggöres genom automatisering av säkerhetsanstalterna. Insatserna i detta sammanhang måste dock vägas mot andra angelägna ändamål inte minst på sjöfartsområdet. Jag anser mig därför icke kunna ställa medel till förfogande i hela den omfattning styrelsen föreslagit. En viss uppräknig bör emellertid ske. Jag föreslår därför, att drift- och kapitalbudgetanslagen till säkerhetsanstalter för sjöfarten sammanlagt höjes med 300 000 till 4 450 000 kr. Därav bör 2 450 000 kr. anvisas på driftbudgeten och 2 000 000 kr. på kapitalbudgeten.

Därest riksdagen godkänner den medelsanvisning jag nu förordat, torde det få ankomma på sjöfartsstyrelsen att inom ramen härför närmare bestämma anslaget användning, därvid dock ombyggnaden av lotsdistriktsfartyget Stockholm tills vidare får anstå. Kungl. Maj:t bör liksom hittills ha befogenhet att fatta beslut om påbörjande av företag, även om de medel som under budgetåret står till förfogande icke förslår att täcka hela kostnaden.

I fråga om medelsanvisningen på kapitalbudgeten till säkerhetsanstalter för sjöfarten kommer jag att göra hemställan under punkten 105.

Vid utgången av budgetåret 1962/63 förelåg en reservation å anslaget om 5 778 200 kr. Härav utgör 4 375 000 kr. återstoden av ett å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisat belopp av 6 815 000 kr., vilket reserverats för beställning i sysselsättningsfrämjande syfte av bl.a. ett lotsdistriktsfartyg. Då fartyget numera byggts med anlitande av under särskilt anslag anvisade medel bör förenämnda belopp om 4 375 000 kr. överföras till budgetutjämningsfonden.

I enlighet med vad jag anfört under avlöningsanslaget till lots- och fyrstaten, punkten 33, föreslår jag att, i den mån behov därav uppstår, medel förskötteras från förevarande anslag för utbetalning av ersättningar till vissa lotsar för förluster som kan uppkomma vid avyttring av bostadsfastigheter till följd av indragning av lotsplatser.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 450 000 kr.;

b) medgiva att medel i mån av behov må förskötteras från förevarande anslag för utbetalning av ersättningar till vissa lotsar på sätt föreslagits i det föregående.

[38] 8. Materielanskaffning till vissa farleder m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	300 000	130 000	170 000
1963/64	300 000		
1964/65 (förslag)	200 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med 200 000 kr.

Motiv

Kostnaderna för av beredskapsskäl betingad materielanskaffning till vissa farleder m.m. kan beräknas till sammanlagt 800 000 kr., varav 600 000 kr. hittills beviljats. Återstående 200 000 kr. bör anvisas för nästa budgetår.

Ärendet är av den natur, att en närmare redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde få beredas tillfälle taga del av handlingarna genom att dessa tillbandahålles utskottet.

Departementschefen

För att slutföra ifrågavarande materielanskaffningar m.m. bör för nästa budgetår ett anslag om 200 000 kr. ställas till sjöfartsstyrelsens förfogande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t — eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande sjöfartsstyrelsen — att närmare bestämma om anslagets användning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Materielanskaffning till vissa farleder m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

[39] 9. Viss omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	90 000	34 700	55 300
1963/64	90 000		
1964/65 (förslag)	70 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med 70 000 kr.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen erinrar om att den omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten, varom överenskommelse träffats mellan de nordiska län-

derna och som för Sveriges del innebär, att färgsättningen på bojar och prickar ändras i enlighet med det system som tillämpas i Finland och Norge, skall vara genomförd vid vårutprickningen 1965. Kostnaden härför beräknar styrelsen till 250 000 kr. Enär för ändamålet hittills anvisats 180 000 kr., bör för nästa budgetår anvisas 70 000 kr.

Departementschefen

För att slutföra ifrågavarande omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten bör för budgetåret 1964/65 anvisas ett anslag om 70 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

[40] 10. Driftkostnader för radionavigeringsstationer

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	200 000	230 700
1963/64	200 000	
1964/65 (förslag)	222 000	

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 40 000 kr.

	Stat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65 Mynd.	Dep:t
A. Inkomster			
Avgifter för deccamottagare	730 000	+30 000	+ 30 000
B. Utgifter			
1. Avlöning till icke-ordinarie personal	400 000	—	—
2. Rörligt tillägg	150 000	+30 000	+ 22 000
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	8 000	— 8 000	— 8 000
4. Reseersättningar m. m.	100 000	+13 000	+ 13 000
5. Reparations- och underhållskostnader m. m.	80 000	+10 000	+ 10 000
6. Förbrukningsartiklar	135 000	+25 000	+ 15 000
	Nettoutgift	+40 000	+ 22 000

Motiv

Från anslaget skall bestridas kostnaderna för radionavigeringsstationerna i de tre deccakedjorna för Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken till den del kostnaderna icke täckes genom bidrag från vissa statliga myndig-

heter samt från Decca navigator och radar aktiebolag. De båda norrlands-kedjorna togs i drift först i juni 1962. Någon längre erfarenhet av årsbe- lastningen å anslaget då samtliga kedjor är i drift finnes därför icke.

B. 1. Styrelsen föreslår, att en tjänst som byrådirektör i Ag 25 överföres till sjöfartsstyrelsens avlöningsstat. Kostnaderna minskar med anledning härav med 34 740 kr. Styrelsen föreslår vidare, att tre tjänster som fyr- ingenjör i Ae 19 höjes till Ae 21.

B. 6. Posten bör med hänsyn till belastningen ökas med 25 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med vad jag tidigare anfört vid min behandling av sjöfartssty- relsens avlöningsanslag bör en tjänst som byrådirektör i Ag 25 indragas. Jag kan inte biträda förslaget om höjning av vissa tjänster. Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (200 000 + 22 000) 222 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnader för radionavigeringsstationer* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 222 000 kr.

[41] 11. Anskaffning av lotsbåtar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	900 000	899 700	300
1963/64	1 500 000		
1964/65 (förslag)	1 500 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) hemställer, att anslaget uppföres med 2 000 000 kr.

Motiv

I sin anslagsframställning för budgetåret 1963/64 framhöll sjöfartssty- relsen, att lotsbåtsbeståndet på grund av otillräcklig medelstilldelning un- der en följd av år inte kunnat förnyas i erforderlig omfattning, varför en eftersläpning blivit följden. Därest samtliga lotsplatser skulle vara försedda med tidsenliga och sjödugliga lotsbåtar, skulle medelsbehovet för budget- året 1963/64 uppgå till drygt 4 000 000 kr. Styrelsen begränsade emellertid sitt förslag till 1 500 000 kr. Det ackumulerade behovet att utbyta försliten och föråldrad båtmaterial mot ny tidsenlig sådan är alltså mycket stort. Härtill kommer, att en stor snabbgående lotskutter erfordras för Luleå lots- plats, om sjöfarten på Luleå hamn skall kunna betjänas effektivt efter den farledsömläggning, som beräknas vara genomförd år 1965. För budgetåret 1964/65 erfordras en medelsanvisning av minst 2 000 000 kr.

Departementschefen

Anslaget höjdes för innevarande budgetår med 600 000 kr. Någon ytterligare höjning är jag icke beredd att tillstyrka.

För nästa budgetår torde anslaget sålunda böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av lotsbåtar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

[42] 12. Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	50 000	76 000	6 500
1963/64	80 000		
1964/65 (förslag)	80 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

På grund av förbättrad anslagstilldelning har sjöräddningsmaterielen i viss utsträckning kunnat upprustas. Betydande behov återstår alltjämt. För fortsatt angelägen komplettering och nyersättning av utrustningen vid sjöräddningsstationerna föreslår styrelsen, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 80 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med sjöfartsstyrelsens förslag bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kr.

[43] 13. Statens isbrytarverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	5 500 000	12 732 200
1963/64	6 143 000	
1964/65 (förslag)	6 894 000	

Marinförvaltningen och *sjöfartsstyrelsen* (gemensam skr. 2/9 1963) föreslår, att anslaget ökas med 813 000 kr.

	Stat 1963/64	Föreslagen Mynd.	ändring 1964/65 Dep:t
1. Drift-, underhålls- och reparationskostnader för statens isbrytarfartyg etc.	4 200 000	—	—
2. Väderleks- och isprognoser samt iskartor	102 000	+ 1 000	+ 1 000
3. Förhyrning av isbrytarfartyg	800 000	+200 000	+200 000
4. Särskilda arvoden åt chefer å statens isbrytarfartyg	7 500	+ 2 000	—
5. Lön samt rese- och traktamentsersättningar åt officerare, underofficerare och underbefäl etc.	1 000 000	+300 000	+300 000
6. Ombyggnad och modernisering av mäss för högbåtsmän på isbrytarfartyget Ymer	—	+ 60 000	—
7. Anskaffning och installation av vissa skydds- och bärgningsanordningar på isbrytarfartygen Oden, Thule och Ymer	—	+250 000	+250 000
		+813 000	+751 000

Motiv

1. Belastningen för budgetåret 1962/63 uppgår preliminärt till ca 5 841 000 kr., varav för drift 1 602 000 kr. samt för underhåll och reparationer 4 139 000 kr. I sistnämnda belopp ingår ca 1 700 000 kr. för reparation och modernisering av isbrytarfartyget Odens maskinanläggningar. Återstående 99 000 kr. avser kostnader för avlöning åt personal vid tillfälliga iskontor, resekostnadsersättningar och traktamenten åt dylik personal samt expensutgifter för tillfälliga iskontor jämte kostnader för förhyrning av flygplan.

3. Under januari 1964 beräknas den nya isbrytaren Tor bli tagen i bruk, vilket bör bidra till att hålla förhyrningskostnaderna nere. Trots tillkomsten av den nya isbrytaren beräknas dock isbrytarverksamheten få ökad omfattning, varför en ökning av medelsbehovet med 200 000 kr. anses befogad.

5. Ökade löne- och traktamentskostnader samt särskild ersättning för besättningarnas tjänstgöring å obekvämt arbetstid enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 december 1962 beträffande arbetstid m. m. för militär och civilmilitär personal under tjänstgöring ombord på statens isbrytare medför ett ökat medelsbehov av 300 000 kr.

6. För ombyggnad av mässen för högbåtsmän på isbrytarfartyget Ymer till samma standard som mässarna på isbrytarfartygen Oden och Thule beräknas ett medelsbehov av 60 000 kr.

7. Skydds- och bärgningsutrustningen på isbrytarfartygen Oden, Thule och Ymer bör kompletteras med samma slags utrustning som beställts till det nya isbrytarfartyget Tor. Kostnaderna för anskaffning och installation av utrustningen beräknas till 250 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (6 143 000 + 751 000) 6 894 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens isbrytarverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 894 000 kr.

[44] 14. Mättnings- och rekognosceringsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	1 650 000	1 710 500	3 000
1963/64	1 850 000		
1964/65 (förslag)	3 740 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 och 30/9 1963) föreslår, att anslaget ökas med 2 500 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dep:t
1. Fältarbeten	469 000	+ 40 000	+ 40 000
2. Anskaffning och underhåll av båt- och instrumentutrustning m.m.	1 344 000	+ 310 000	+ 450 000
3. Anskaffning av sjömättningsfar- tyg	—	+1 400 000	+1 400 000
4. Sjömätning i Nordsjön	—	+ 200 000	—
5. Kartering WMS	—	+ 50 000	—
		+2 500 000	+1 890 000

Motiv

1. Kostnaderna för förhyrning av datamaskiner i samband med databehandling av sjömättningsresultat beräknas öka posten med 40 000 kr.

2. Medlen för den flytande sjömättningsmaterielens underhåll har under senare år i betydande omfattning måst tagas i anspråk för större, oförutsedda reparationer. En hel del underhållsarbeten samt vissa säkerhets- och standardhöjande åtgärder har därför måst uppskjutas, vilket medfört ökad haverifrekvens. För att kunna vidtaga mera omfattande översyner av sjö-

mätningmaterielen och anskaffa viss reservmateriel erfordras ett belopp av 100 000 kr. — Genom handelsfartygens ökande djupgående har kraven på sjömätningen ökat. Brist på medel har medfört en alltför långsam omställning till den nya högproduktiva sjömätningstekniken med utnyttjande av hydrodist, snabbgående båtar och parallellodning. Inom styrelsen pågår en utredning beträffande den lämpligaste sammansättningen av den flytande materielen för sjömätning. Ett uppskov med nyanskaffningen i avvaktan på den slutliga planen skulle inverka högst menligt på verksamheten. Styrelsen föreslår därför medelsanvisning efter en begränsad anskaffningsplan. Under de två senaste budgetåren har anskaffats fyra sjömätningståtar om åtta meters längd och 16 båtar om sex meters längd. Åttametersbåtarna och fyra av sexmetersbåtarna har avdelats till sjömätningfartyget Gustaf af Klint. Utan höjning av anslaget är det möjligt att anskaffa endast en större båt med ca tolv meters längd, avsedd att bära omfattande elektronisk utrustning. Även med fullt utnyttjande av ett antal f. d. privatbåtar, som under omställningstiden inköpts till förhållandevis låga priser, är bristen på mätningståtar mycket kännbar. Styrelsen föreslår anskaffning av två tolvmetersbåtar för 300 000 kr., fyra åttametersbåtar för 220 000 kr., sex sexmetersbåtar för 198 000 kr. samt tio reservmotorer för 70 000 kr. Av det sammanlagda beloppet av ca 800 000 kr. bör 400 000 kr. anvisas för budgetåret 1964/65. — Ett verkstads- och förrådsfartyg bör förses bl. a. med ett däckshus för en telematerielverkstad, med kyl- och frysrums för proviant och med vissa hygieniska anordningar. För ändamålet erfordras 150 000 kr. — Ytterligare en utrustning för elektronisk positionsbestämning erfordras jämte vissa reservdelar. Den samverkan mellan fartyg, som förekommer vid parallellodning, förutsätter att alla fartyg utrustas med VHF-radioapparat jänte reservapparater. För att tillgodose behovet av en teleteknisk apparatur erfordras ett belopp av 160 000 kr. — Sammanlagt erfordras en ökning av posten med (100 000 + 400 000 + 150 000 + 160 000) 810 000 kr.

3. För att öka sjömätningsskapaciteten och kompensera den minskning i fartygsbeståndet, som uppstått genom att fartygen Svalan, Svensksund och Kompass måst tagas ur tjänst, har från marinen övertagits utrangerade minsvepare. Genom ombyggnad av sjömätningfartyget Gustaf af Klint har dess kapacitet väsentligt ökats. Trots dessa åtgärder är kapaciteten otillräcklig. De från marinen övertagna fartygen börjar bli förslitna. På grund av sjömätningsteknikens utveckling är de, liksom fartygen Ejdern och Nils Strömcröna, ej längre lämpliga för sitt ändamål. De begränsade resurserna när det gäller lämplig och effektiv fartygsmateriel medför, att det inte är möjligt att inom rimlig tid tillgodose sjöfartens kraftigt ökade sjömätningssbehov. De nuvarande fartygen måste, om de skall kunna användas någon längre tid, genomgå grundliga reparationer och ombyggnader. Dessa arbeten skulle bli förhållandevis kostsamma och kräva särskild medelsanvisning.

ning. Styrelsen föreslår därför, att medel ställes till förfogande för byggande av ett nytt sjömätningsskiffert. Skiffert bör beställas under budgetåret 1964/65 och byggas under budgetåret 1965/66 för att slutföras i början av budgetåret 1966/67. Anslaget kan således delas upp på tre budgetår. Kostnaderna beräknas till ca 4 mkr. För nästa budgetår bör anvisas 1,4 mkr.

4. Överläggningar har ägt rum mellan representanter för Danmark, England, Holland, Norge, Sverige och Västtyskland rörande sjömätning i Nordsjön. Nordsjön är ett mycket grunt randhav med mindre än 40 meters vattendjup inom en fjärdedel av ytan. Större djup än 100 meter är sällsynta. Botten är inom stora områden relativt jämn men här och var förekommer rullstensåsar och moränryggar. Dessutom finns stora mängder vrak. Sjömätning har skett inom endast 10 % av ytan. Eftersom intet land å priori har ansvaret för Nordsjöns sjömätning, har det ansetts lämpligt att länderna kring Nordsjön söker lösa det mest trängande behovet av sjömätning i detta hav. Eftersom sjöfart med 14 meters djupgående redan aktualiserats för svenska västkusten och med största sannolikhet även blir möjlig ända upp till Luleå, är säker passage över Nordsjön en viktig svensk angelägenhet. Det är svårt att ange den insats som bör ifrågakomma från svensk sida, innan detaljerade planer och eventuella överenskommeiser föreligger. Då det ej är lämpligt att eftersätta sjömätningen närmare våra egna kuster, erfordras för ett engagemang i sjömätning av Nordsjön viss ökning av de totala sjömätningsresurserna. Det tidigare nämnda nya sjömätningsskiffert skulle bli väl lämpat att sättas in vissa tider på Nordsjösjömätning. För att möjliggöra viss planering för Nordsjöarbeten inklusive vissa rekognosceringsarbeten och metodförsök bör ett belopp av 200 000 kr. anvisas för nästa budgetår.

5. Frågan om svenskt deltagande i en världsomfattande kartering (World Magnetic Survey; WMS) har varit föremål för överläggningar med representanter för vissa andra länder. De nuvarande svenska geomagnetiska kartorna har på grundval av en generalkartering utförts under åren 1928—1934. Kartorna har ajourförts genom periodiska s. k. sekulärmätningar. Med ett sådant förfaringssätt kan avsevärda fel så småningom uppträda i kartmaterialet. En ny generalkartering måste därför komma till stånd. En uppmätning från land och till sjöss skulle kräva minst fem mätningsskiffertare under två år och draga en kostnad av ca 700 000 kr. En uppmätning från luften skulle ge väsentligt tillförlitligare resultat. Från kanadensisk sida har de nordiska länderna erbjudits en aerogeomagnetisk uppmätning, jämte leverans av vunna data för samtliga geomagnetiska element. Kostnaderna härför har beräknats till 80 000 dollars. Representanter för de geomagnetiska organen i de nordiska länderna har föreslagit viss fördelning av kostnaderna. För Sveriges del skulle detta innebära en kostnad av 167 000 kr. Härjämte tillkommer ett belopp av 33 000 kr. för uppsättande av en specialregistrerande station, resa för en tjänsteman till Kanada i samband

med bearbetningen, kartritning och beräkningar, publikation samt oförutsett. Kostnaderna för projektet om tillhoppa 200 000 kr. bör fördelas med 50 000 kr. för budgetåret 1964/65 och 150 000 kr. för budgetåret 1965/66.

Departementschefen

Behovet av sjömätning har mot bakgrunden av utvecklingen mot större och mer djupgående fartyg fått ökad betydelse. Den i anledning härav pågående omläggningen av sjömättningsverksamheten ställer krav på ökade tekniska resurser. Genom de medel, som under de senaste åren ställts till sjöfartsstyrelsens förfogande, har en upprustning av sjömätningmateriel kunnat påbörjas. Sålunda har t.ex. under sjömätningssäsongen förra året sjömätningfartyget Gustaf af Klint kunnat tagas i bruk efter en genomgripande ombyggnad. Upprustningen av fartygsmaterielen bör dock fortsättas. Jag tillstyrker därför sjöfartsstyrelsens förslag om byggande av ett nytt sjömätningfartyg. Kostnaden härför, som totalt beräknats till ca 4 000 000 kr., kan lämpligen fördelas på tre år. För nästa budgetår erfordras 1 400 000 kr. Vidare förordar jag en väsentlig höjning av anslagsposten till anskaffning och underhåll av båt- och instrumentutrustning m. m. Häri- genom bör det bli möjligt för styrelsen att anskaffa bl. a. ett antal sjömätningbåtar.

Styrelsen har vidare hemställt om medel för sjömätning i Nordsjön samt för möjliggörande av svenskt deltagande i en världsomfattande kartering. Ett förverkligande av ifrågavarande planer är beroende på deltagande av andra länder, vilka ännu icke fattat beslut i frågan. Jag är därför icke beredd att nu anvisa särskilda medel för dessa ändamål. Därest överenskommelser om gemensamt samarbete mellan närmast berörda nordiska länder skulle komma till stånd, bör Kungl. Maj:t inom anslagets ram äga befo genhet att taga i anspråk erforderliga medel härför.

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (1 850 000 + 1 890 000) 3 740 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för bud- getåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 740 000 kr.

Hamnar och farleder

[45] 15. Bidrag till handelshamnar och farleder

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	2 000 000	2 047 400	2 301 200
1963/64	2 000 000		
1964/65 (förslag)	2 250 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med 2 750 000 kr.

Motiv

Av för budgetåret 1963/64 anvisat anslag jämte från föregående budgetår kvarstående odisponerade medel om tillhoppa ca 2 100 000 kr., har utgått bidrag till farledsförbättring i Karlskrona med 600 000 kr. Vidare har 600 000 kr. reserverats för sluförande av utbyggnaden av hamnen i Visby. Styrelsen avser föreslå att resterande ca 900 000 kr. utnyttjas huvudsakligen för den i fjolårets petita redovisade utbyggnaden av hamnen i Skärhamn samt för uppmuddring av infarten till Mörbylånga hamn.

Tillgängliga anslagsmedel möjliggör icke bidrag till de i föregående års petita anmälda företagen i Oskarshamn och Ystad. Anslagsmedel för dessa företag bör nu beräknas. För statligt stöd till förbättring av infartsförhållandena till Oskarshamn talar liknande lokaliseringpolitiska skäl, som föranlett bidrag till Karlskrona.

Från Klintehamns kommun har inkommit ansökan om statsbidrag med 90 % av kostnaderna för fördjupning till 5,5 m jämte breddning av infartsleden till Klintehamns hamn. Enligt styrelsens mening är hamnen ett naturligt komplement till Visby vad gäller såväl transport av trä och vissa jordbruksvaror som färjetrafiken. En förbättring av djupförhållandena är angelägen för att hamnen skall kunna fylla ifrågavarande uppgifter. Arbetsmarknadsstyrelsen har tillstyrkt statsbidrag. Sjöfartsstyrelsen anser, att statsmedel bör utgå för företaget. Muddringsarbetena synes dock få begränsas. Trots detta kan kostnaderna komma att uppgå till ca 1,5 mkr. Bidragsandelen bör icke överstiga två tredjedelar av kostnaderna. Kapitalkostnaden för investeringen i övrigt bör täckas med hamnavgifter.

Från Visby har anmälts behov av bidrag för den i hamnen uppförda terminalbyggnaden. Beräknade hyresintäkter m. m. täcker endast en mindre del av kapitalkostnaderna. Skall återstoden belasta hamnrörelsen, inskränkes starkt ramen för den sänkning av varuhamnsavgifterna, som statsbidraget till hamnutbyggnaden i övrigt syftar till. Terminalbyggnaden betjänar till avsevärd del persontrafiken, för vilken ingen särskild hamnavgift utgår. Enligt styrelsens mening bör en måttlig sådan avgift övervägas, som i varje fall svarar mot den årliga nettobelastningen för byggnaden. Styrelsen avser att i samverkan med länsstyrelsen taga upp avgiftsfrågan med staden och sedermera framlägga förslag till Kungl. Maj:t. En passageraravgift kan också befinnas motiverad för Klintehamns del.

Projekten för Oskarshamn, Ystad och Klintehamn jämte ett mindre slutbidrag för Skärhamn och Mörbylånga innebär ett medelsbehov för nästa budgetår av (700 000 + 500 000 + 1 000 000 + 100 000) 2 300 000 kr. För olika smärre företag beräknar styrelsen ett medelsbehov av ytterligare sammanlagt 450 000 kr.

Departementschefen

Jag anser mig böra tillstyrka en uppräknig av anslaget med 250 000 kr. till sammanlagt 2 250 000 kr.

I detta sammanhang vill jag beröra frågan om vissa förbättringsarbeten i Grönhögens statliga fiskehamn på Öland, för vilket ändamål sjöfartsstyrelsen äskat medel under anslaget Bidrag till byggande av fiskehamnar m. m. (p. 47). Då hamnen formellt är att anse som en fiskehamn, har styrelsen föreslagit att sistnämnda anslag räknas upp med ett belopp av 600 000 kr. Hamnens betydelse ur fiskerisynpunkt är enligt styrelsen dock numera ringa. Däremot är den utskjeppningsplats för en av de största industrierna på Öland och har därigenom stor betydelse. Styrelsen har undersökt möjligheterna att överlåta hamnen till annan intressent men funnit att någon överlåtelse icke nu bör komma till stånd. Från fiskerinäringens sida har understrukits, att för fiskehamnsutbyggnader avsedda ordinarie medel icke bör användas för Grönhögens hamn.

För egen del anser jag, att Grönhögens hamn numera är av sådan karaktär att den bör jämföras med handelshamn. Jag föreslår, att nya förhandlingar upptages med vederbörande intressenter, d. v. s. närmast kommunen eller företaget i fråga, i syfte att åstadkomma en överlåtelse av hamnen. I det fall att medel bör anvisas till förbättringsarbetena, torde detta kunna ske inom ramen för de under förevarande anslag tillgängliga medlen.

Sjöfartsstyrelsen har även berört frågan om uttagande av passageraravgifter vid hamnarna i Visby och Klintehamn. Med hänsyn till angelägenheten att begränsa avgiftsbelastningen för godset synes skäl tala för en sådan åtgärd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera i vanlig ordning taga slutlig ställning till detta spörsmål.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (2 000 000 + 250 000) 2 250 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelshamnar och farleder* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kr.

[46] 16. Statliga farledsarbeten

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1962/63	125 000	59 500	390 500
1963/64	200 000		
1964/65 (förslag)	125 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

För närvarande pågår huvudsakligen endast projektering för förbättringsarbeten på vissa viktiga statliga farleder. Den tekniska utformningen av de viktigaste projekten, nämligen Södertälje kanal och Mälarfalleden, Flintrännen, inomskärsleden i Bohuslän, Baggensstaket utanför Stockholm samt Väddö kanal är i allt väsentligt klarlagd. Förhandlingar om marklösen och vattenrättsliga frågor har däremot icke ansetts kunna inledas mot bakgrunden av ovissheten om när arbetena kommer att igångsättas. De trafik-ekonomiska utredningarna beträffande Södertälje kanal och farlederna i Mälaren samt Flintrännen beräknas vara slutförda under år 1963.

Ett omfattande utredningsarbete rörande farledernas fördjupning har utförts av företrädare för hamnstäder m. fl. kring Mälaren och granskas nu inom styrelsen, som avser att senare inkomma med förslag i frågan. Provmuddringarna i Flintrännen, vartill medel erhållits för innevarande budgetår, är genomförda. Under budgetåret 1964/65 beräknas verksamheten komma att inskränkas till kompletterande undersökningar av förenämnda farledsprojekt samt projektering och eventuell bortsprängning av mindre grundområden, som kan aktualiseras av det alltmer djupgående tonnaget. För dessa ändamål beräknas ett belopp av 200 000 kr.

Departementschefen

Av den vid ingången av budgetåret 1963/64 befintliga reservationen om 390 500 kr. var ett belopp av ca 140 000 kr. odisponerat. Då för innevarande budgetår anvisats 200 000 kr., står sammanlagt 340 000 kr. till sjöfartsstyrelsens förfogande för nya arbeten. Under hand har jag från styrelsen erfarit, att reservationen vid början av nästa budgetår kan beräknas till 150 000 kr. Med hänsyn härtill torde anslaget för nästa budgetår kunna minskas med 75 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (200 000—75 000) 125 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statliga farledsarbeten* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kr.

[47] 17. Bidrag till byggande av fiskehamnar m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget-årets utgång
1962/63	3 000 000	1 422 200	2 328 100
1963/64	3 000 000		
1964/65 (förslag)	3 000 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med 4 600 000 kr.

Motiv

Anslaget disponeras för bidrag enligt kungörelsen den 17 juli 1948 (nr 525) angående statsbidrag till byggande av fiskehamnar. Enligt kungörelsen kan sådant bidrag beviljas bl. a. kommun, aktiebolag eller ekonomisk förening med som regel högst 90 % av de verkliga kostnaderna för anläggningen.

Av den vid utgången av budgetåret 1962/63 förefintliga reservationen har drygt 1,1 mkr. reserverats för utbyggnad av Träslövs statliga fiskehamn. Arbetena beräknas igångsättas innevarande budgetår. Kostnaden beräknas till 3,7 mkr. och måste fördelas på tre budgetår. Reservationen i övrigt beror delvis på den hårda vintern, som en tid omöjliggjorde allt byggnadsarbete.

Den femårsplan för fiskehamnsbyggnader, som framlades år 1960, förutsätter en årlig medelsanvisning av 3,0—3,5 mkr. Utredningen förelades riksdagen i 1962 års statsverksproposition och föranledde därvid ingen erinran. Utvecklingen har visat att de i planen kvarvarande objekten fortfarande är aktuella, varjämte åtskilliga projekt, som tidigare ej inrymts i planen, nu aktualiserats. Den i planen förutsatta investeringsvolymen måste därför betraktas som ett minimikrav för att effektivt kunna underlätta fiskets rationalisering. På grund av kostnadsstegringar bör anslaget ökas för att investeringstakten skall kunna bibehållas. Kostnadsstegringen sedan planen upprättades beräknas till 15 à 20 %.

För närvarande finnes ett särskilt reservationsanslag till säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg. Från anslaget, som utgår med förhållandevis små belopp, bestrides dels vissa bidrag till ägare av fiskefyrar för fyrarnas underhåll och drift — f. n. ca 15 000 kr. per år — dels kostnader för uppförande av säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg. Variationerna i anslagets storlek beror främst på i vad mån i anslaget inräknats kostnader för uppförande av nya säkerhetsanordningar. Det har visat sig svårt att redan i samband med anslagsäskandena beräkna anslagsbehovet för nya sådana anordningar. Praktiska skäl talar därför för en sammanslagning av detta anslag med anslaget Byggande av fiskehamnar. Båda anslagen avser stöd åt fiskerinäringen och berörda objekt måste samordnas med hänsyn till utvecklingen inom området. Samråd med fiskeristyrelsen sker beträffande båda anslagen. Anslagsrubriken bör vid en sammanslagning ändras till Byggande av fiskehamnar m. m.

De i det föregående redovisade kostnadsstegringarna föranleder i och för sig en höjning av anslaget till 4 mkr.

Grönhögens hamn är en statlig fiskehamn, som har avgörande betydelse för Ölands näst största industriföretag som utskeppar en stor del av sina produkter över hamnen. Hamnen är emellertid för grund och trång för detta ändamål. Erforderlig utvidgning har kostnadsberäknats till 600 000 kr. De hamninkomster, som tillgodoföres de statliga fiskehamnarna genom

ifrågavarande rörelse, är relativt sett betydande. Under den senaste tioårsperioden har bruttoinkomsterna uppgått till sammanlagt ca 442 000 kr., medan drift- och underhållskostnaderna belöpt sig till ca 152 000 kr. Det är även för näringslivet i övrigt på Öland av betydelse att denna industri får så goda förutsättningar som möjligt för sin verksamhet. Med anledning härav anser styrelsen, att ifrågavarande hamnförbättring bör komma till stånd budgetåret 1964/65. Styrelsen har övervägt möjligheterna att överlåta fiskehamnen till annan intressent. Styrelsen har emellertid funnit, att någon överlåtelse icke nu bör ske. Från fiskeriintressenternas sida har starkt understrukits att, med hänsyn till hamnens ringa betydelse för fisket, reguljära medel för fiskehamnsutbyggnader icke belastas med kostnader för utbyggnad av Grönhögens hamn. Utbyggnaden är heller icke med i berörda femårsplan. Så länge hamnen redovisas som statlig fiskehamn, synes dock enligt styrelsens uppfattning något annat anslag än fiskehamnsanslaget knappast kunna komma ifråga. Anslaget bör i stället höjas i motsvarande mån.

Sammanlagt erfordras sålunda för byggande av fiskehamnar m. m. ett belopp av (4 000 000 + 600 000) 4 600 000 kr.

Styrelsen förutsätter, att de behållningar som vid utgången av budgetåret 1963/64 kan komma att finnas å de nuvarande anslagen Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg och Byggande av fiskehamnar skall tillgodoföras det föreslagna nya reservationsanslaget.

Departementschefen

För fortsatt utbyggnad av fiskehamnar enligt de riktlinjer som angavs i 1962 års statsverksproposition vid behandlingen av anslaget till byggande av fiskehamnar bör för nästa budgetår ett belopp av 3 000 000 kr. ställas till sjöfartsstyrelsens förfogande.

I likhet med sjöfartsstyrelsen finner jag det av praktiska skäl motiverat att reservationsanslaget Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 30 000 kr., sammanslås med anslaget till byggande av fiskehamnar, vars rubricering samtidigt bör ändras till Bidrag till byggande av fiskehamnar m. m. Vid bifall till detta förslag torde vid utgången av budgetåret 1963/64 eventuella reservationer å de äldre anslagen få överföras till det nya.

Vid min tidigare anmälan under punkten 45 av anslaget Bidrag till handelshamnar och farleder har jag behandlat sjöfartsstyrelsens framställning i fråga om Grönhögens fiskehamn.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 3 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande av fiskehamnar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

[48] 18. Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	215 000	117 100
1963/64	175 000	
1964/65 (förslag)	175 000	

Med hänsyn till belastningen under föregående budgetår och med avvikelser från sjöfartsstyrelsens förslag (skr. 21/8 1963) om ökning av anslaget med 60 000 kr. förordar jag oförändrad medelsanvisning.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 175 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kr.

[49] 19. Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1962/63	1 000 000	903 300	1 778 800
1963/64	2 000 000		
1964/65 (förslag)	3 000 000		

I. 1962 års fritidsutredning

1. Inledning

Vid behandlingen av förevarande anslag i 1963 års statsverksproposition (bil. 8, p. 55) erinrade jag om att jag tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning angående fritidsområden, fritidsbebyggelse och därmed sammanhängande spørsmål. Enligt direktiven skulle de sakkunniga bl. a. behandla vissa frågor, som aktualiseras genom den fortgående ökningen av antalet småbåtar för huvudsakligen fritidsändamål. Eftersom någon översiktlig inventering icke skett av anläggningsbehoven i fråga om småbåtshamnar, ansåg jag angeläget, att en sådan kom till stånd, varvid en kartläggning borde ske bl. a. mot bakgrund av fritidsplaneringen i övrigt. Då det låg närmast till hands att denna undersökning verkställdes genom de sakkunnigas försorg, förutsatte jag att så skulle ske. I samband härmed borde även riktlinjerna för statsbidragsgivningen till ifrågavarande ändamål överses. De sakkunniga, vilka antagit benämningen *1962 års fritidsutredning* har den 5 september 1963 överlämnat en *PM med utredning och förslag rörande provisorisk höjning av statens stöd till småbåtshamnar m. m.* (stencilerad).

Över promemorian har, efter anmodan, yttranden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, sjöfartsstyrelsen, domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen, statens naturvårdsnämnd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Jämtlands och Västerbottens län samt statens friluftsnämnd.

Härjämte har yttranden inkommit från Samfundet för hembygdsvård, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska naturskyddsföreningen, Sveriges industriförbund, Svenska turistföreningen, Sveriges riksidrottsförbund, Svenska turisttrafikförbundet, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Kungl. svenska segelsällskapet (KSSS) och Svenska seglarförbundet (gemensamt), Motororganisationernas samarbetsdelegation, Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF), Skid- och friluftsförbundet, Svenska arkitekters riksförbund (SAR), Svenska kryssarklubben (SXX), Sveriges motorbåts union (SMU) samt Sveriges skogsägareföreningars riksförbund. Vidare har Landsorganisationen i Sverige, Cykel- och mopedförbundet, Föreningen för samhällsplanering, Föreningen för vattenhygien, Folkrorelsernas rese- och semesterorganisation (Reso), Riksorganisationernas campingkommitté, Riksföreningen för simningens främjande, Svenska fjällklubben, Svenska kommunal-tekniska föreningen samt Svenska turisthotellens riksförbund beretts tillfälle att yttra sig.

Bestämmelserna för statsbidragsgivningen till småbåtshamnar återfinnes i kungörelsen den 17 maj 1935 (nr 189) angående statsbidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder, ändrad genom kungörelsen den 16 december 1955 (nr 682). Bidrag kan beviljas till byggande och underhåll av hamnar, bryggor och farleder som är avsedda att tjäna den mindre sjöfartens och motorbåtstrafikens intressen. Bidrag beviljas med högst 90 % av den verkliga kostnaden. Föreligger särskilda skäl, kan hela kostnaden bestridas av statsmedel. I de bidragsberättigade kostnaderna får inräknas kostnaderna för erforderliga undersökningar och arbetsplaner men ej för marklösen. Drift och underhåll av anläggning skall ombesörjas och i regel även bekostas av ägaren. Byggandet ombesörjes av sjöfartsstyrelsen om ej annorlunda beslutas. Ansökan om bidrag ingives till länsstyrelsen, som med eget yttrande överlämnar ansökningsen till sjöfartsstyrelsen, vilken i sin tur underställer ärendet Kungl. Maj:t. Sedan Kungl. Maj:t beviljat bidrag, upprättar styrelsen kontrakt med sökanden om villkoren för statsbidragets åtnjutande samt ombesörjer kontroll av arbetet och utbetalning av bidraget.

Vid tillämpning av bestämmelserna har i stort sett den principen följts, att båtklubbar erhållit bidrag med 90 % och kommuner med 70 % av kostnaderna för muddringsarbeten, vågskydd, bryggor och kajer, slipar och slipvagnar, båtuppläggningsplatser, parkeringsplatser inom hamnområdet samt stängsel.

Sedan budgetåret 1935/36 har under förevarande anslag anvisats sammanlagt drygt 16 mkr. Dessutom har anvisats ca 3,5 mkr. för såsom beredskapsarbeten utförda hamnbyggen av ifrågavarande slag. De från anslaget utbetalade bidragen har fördelats på 172 intressenter, varav 90 kommuner, vilka erhållit 73 % av bidragsbeloppen. Bidragen har till övervägande del avsett s. k. hemmahamnar, d. v. s. hamnar i tätorter för dessas befolkning, samt i någon mån farleder och s. k. uthamnar, d. v. s. hamnar avsedda som utflyktsmål eller stödplatser vid långfärder. Antalet genom bidragsgivningen tillkomna båtplatser uppskattas till ca 10 000. Enligt en av sjöfartsstyrelsen gjord beräkning fanns år 1962 ca 163 000 motor-drivna småbåtar i landet, vilka svarade för ca 17 mkr. i bensinskatt.

2. Utredningens förslag

Utredningen har tillsammans med sjöfartsstyrelsen gjort en preliminär inventering av huvudsakligen behovet av hemmahamnar i vissa tätorter. Inventeringen visar ett aktuellt behov av ett femtiotal större småbåtshamnar och lika många mindre företag. Objekten rymmer ca 27 000 båtplatser. Anläggningskostnaderna beräknas till ca 68 mkr. motsvarande ett statsbidragsbehov av ca 47 mkr. vid nuvarande bidragsregler.

Utredningen har ej ansett tillräckliga skäl tala för genomförandet av en fullständig inventering av behovet. Det bör vara tillräckligt att successivt upprätta rullande tre- eller femårsplaner för byggande av småbåtshamnar efter prövning av anmälda behov.

Utredningen anser sig f. n. icke kunna taga slutlig ställning till frågorna om den närmare utformningen av statsbidragsgivningen och omfattningen av härför erforderliga medel. Hittillsvarande stöd till småbåtshamnarna har icke svarat mot den ansenliga ökning båtsporten undergått de senaste åren eller den betydelse småbåtarna numera har ur allmän fritidssynpunkt. För att ej fördröja en önskvärd utveckling framlägger utredningen dock vissa allmänna synpunkter och förslag.

Utredningen anser att tätorternas *hemmahamnar* liksom hittills bör sättas långt fram i angelägenhetsgrad. Däremot torde hemmahamnar för koncentrerad fritidsbebyggelse vid nuvarande behovsläge generellt få bedömas som mindre angelägna. Vidare bör kommunerna i regel stå som huvudmän för hemmahamnarna, då planeringen bör ske med hänsyn till bl. a. fritidsverksamheten och markanvändningen i övrigt. Kommunerna bör dock vara oförhindrade att överlämna driften av anläggningarna till lämpliga båtorganisationer. Bidragsprocenten bör differentieras betydligt mera än hittills. Bidraget bör avpassas efter kommunens finansiella situation, om anläggningen är avsedd enbart för kommunens egen befolkning eller ej, de av naturförhållandena betingade byggnadskostnaderna per båtplats samt angelägenheten ur allmän friluftssynpunkt av att anlägg-

ningen kommer till stånd. Bidragsprocenten bör kunna variera mellan 30 och 90 %. Härigenom bör bidragsanslaget förslå till betydligt fler objekt än hittills. Å andra sidan föreslås att vissa nya kostnadsposter blir statsbidragsberättigade. Hit hänföres kostnader för erforderliga sanitära anordningar, främst vatten och avlopp, samt för iordningställande av erforderlig parkeringsplats.

Utredningen räknar med att s. k. *anslutningshamnar*, d. v. s. hamnar avsedda att tjäna främst som båtparkeringsplats för personer som är beroende av båt för att nå sitt fritidsområde, blir synnerligen önskvärda inom storstadsområdena i en nära framtid. Sådana hamnar har hittills tillkommit mycket sparsamt, främst emedan kommunerna icke ansett sig kunna investera kapital i anläggningar, som väsentligen betjänar invånare i andra kommuner. För att främja tillkomsten av anslutningshamnar föreslås dels tillämpning av maximalt bidrag med 90 %, dels att statsbidrag skall utgå med 70 % även för kostnaden för inköp av erforderlig mark. I likhet med vad som föreslagits i fråga om hemmahamnar bör även kostnaderna för sanitära anläggningar och parkeringsplatser få inräknas i de statsbidragsberättigade kostnaderna.

Utredningen är medveten om behovet av *uthamnar*. I nuvarande behovsläge synes enligt utredningen bidrag kunna komma i fråga endast i speciella undantagsfall. Bidraget bör därvid röra sig mellan 30 och 90 %.

Även behov av *farleder* kan uppstå. Då emellertid en kommun eller båtklubb knappast kan ha intresse av att lämna större bidrag till anläggningar för allmän småbåtstrafik, bör sådana i princip ägas och underhållas av staten.

Utredningen har övervägt frågan om finansiering av de löpande utgifterna för drift och underhåll av hamnarna. Förhållandena varierar starkt från plats till plats, varför det bör stå fritt för hamnens ägare att uttaga de avgifter han finner lämpliga. Inflytande medel bör därför liksom hittills helt användas för hamnens behov och ej lämna överskott. Föreskrift härom sker enklast i kontraktet mellan staten och bidragsmottagaren.

Det är enligt utredningen angeläget, att kommunerna i större utsträckning än hittills biträdes vid planläggningen av ifrågavarande verksamhet. Sålunda bör sjöfartsstyrelsen utgiva råd och anvisningar beträffande bl. a. utrymmesbehovet och även i övrigt ställa sin sakkunskap till förfogande. Vidare bör beslutanderätten i fråga om statsbidrag delegeras från Kungl. Maj:t till sjöfartsstyrelsen, som har att i ärendet höra länsstyrelsen samt berörda kommuner, i den mån kommunen icke själv står som sökande.

Utredningen föreslår slutligen att bidragsanslaget höjes till 3 mkr. för budgetåret 1964/65 och till 5 mkr. budgetåret 1965/66. Vid detta ställningstagande har utredningen icke ansett sig bunden av relationen mellan anslaget och till småbåtarna hänförlig bensinskatt utan har främst efter-

strävat ett rimligt förhållande mellan stödet till båtsporten och de faktiska möjligheterna att under de närmaste åren projektera nya anläggningar.

Utredningen avser att i sitt slutbetänkande återkomma till ifrågasvaranspörsmål, då fritidsverksamheten i sin helhet kan överblickas och stödåtgärderna ses i ett sammanhang.

3. Yttrandena

Remissinstanserna är i princip positivt inställda till utredningens förslag. I några yttranden har dock ifrågasatts om det är en självklar uppgift för staten att svara för kostnader sammanhängande med detta speciella fritidsintresse. Sålunda anser *RLF*, att man genom något avgiftssystem bör söka åstadkomma kostnadstäckning för anläggningarna. Även *överståthållarämbetet*, *Sveriges industriförbund* och *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* ansluter sig till avgiftstanken.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ifrågasätter om inte en allsidig utredning av samtliga frågor som hör samman med båtsporten borde föregå det slutliga ställningstagandet till statsbidragets storlek och utgöra grunden för de rullande tre- eller femårsplanerna.

Utredningens förslag att kommunerna i regel bör vara huvudmän för *hemmahamnarna* lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. *Svenska stadsförbundet* anser dock att hittillsvarande system varit tillfredsställande. Det är enligt förbundet angeläget, att nya hamnar och uppläggningsplatser i första hand upplåtes till båtorganisationerna och att dessa även i fortsättningen skall kunna erhålla bidrag. Liknande synpunkter framföres av *överståthållarämbetet*, *Sveriges riksidrottsförbund*, *SXK* och *SMU*.

SXK och *SMU* biträder förslaget att bidrag till hemmahamnar för koncentrerad fritidsbebyggelse skall utgå endast i undantagsfall. *Svenska landskommunernas förbund* delar dock icke denna uppfattning eftersom sådana hemmahamnar måste medföra ett minskat behov av hemmahamnar i tätorterna, där brist på lämplig mark för uppläggning råder och markpriset är högre.

Även förslaget att låta bidragsprocenten för hemmahamnar variera mellan 30 och 90 % tillstyrkes eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. *Svenska stadsförbundet* anser dock att om bidragsprocenten sänkes, skulle anslaget visserligen räcka till ytterligare projekt, men samtidigt skulle stödet åt småbåtsverksamheten bli ännu mer symboliskt än nu. Differentieringen blir i första hand till nackdel för städerna, där behovet av och kostnaderna för nya båtplatser är störst. Statsbidrag bör kunna utgå med 95 %. Denna procentsats förordas även av *SXK*. Enligt *sjöfartsstyrelsen* sökte man de första åren efter anslaget tillkomst tillämpa en sådan differentiering, som utredningen föreslagit. Då detta medförde en alltför subjektiv bedömningsgrund, övergick man emellertid till en

enhetlig procentsats. Det är skäligt att kommunerna liksom hittills får 70 % och i särskilda fall 90 % i statsbidrag.

Flertalet remissinstanser uttalar sin tillfredsställelse över att kostnaderna för parkeringsplatser och sanitära anläggningar skall få inräknas i de statsbidragsberättigade kostnaderna. *Statens naturvårdsnämnd* finner detta vara ett effektivt hjälpmedel mot nedskräpning i naturen. Enligt *Svenska landskommunernas förbund* motiverar kommunernas olika ekonomiska bärkraft och kommuninnevärdarnas större eller mindre nytta av en anläggning att även marklösenkostnaderna för en hemmahamn i anslutning till koncentrerad fritidsbebyggelse får inräknas i de bidragsberättigade kostnaderna.

Flera remissinstanser pekar på betydelsen av *anslutningshamnar*. *Länstyrelsen i Stockholms län* anser det naturligt om fritidskommunerna inte vill åta sig huvudmannaskapet för sådana hamnar utan ordentligt allmänt stöd. *SXK* hävdar att vissa anslutningshamnar har karaktär av rena kommunikationshamnar och helt bör bekostas i vägväsendets regi. *SMU* framhåller vikten av att anslutningshamnar ej tillföres bidrag på bekostnad av det primära behovet av hemmahamnar och uppläggningsplatser. *Överståthållarämbetet* framhåller att det ofta torde bli nödvändigt med en juridisk person som huvudman för en anslutningshamn.

Förslaget att kostnaderna för sanitära anläggningar, parkeringsplatser och marklösen för en anslutningshamn skall bli bidragsgilla hälsas med tillfredsställelse av flertalet remissinstanser. *Lantmäteristyrelsen* ifrågasätter om inte maximalt bidrag bör utgå till markkostnader, då en anslutningshamn väsentligen är motiverad av behov från andra kommuners befolkning. *SXK* anser att bidrag bör kunna lämnas med upp till 100 % av samtliga kostnader för att kommunerna skall påverkas att åta sig huvudmannaskapet för anslutningshamnar.

Ställningstagandet beträffande *uthamnarna* har berörts av få remissinstanser. *SXK* godtar utredningens förslag och *SAR*, *KSSS* och *Svenska seglarförbundet* pekar på att det finns ett mycket stort behov även av uthamnar. *Statens naturvårdsnämnd* anser, att uthamnarna i fråga om bidrag för marklösen samt anordnande av parkeringsplatser och sanitära anläggningar bör helt jämföras med anslutningshamnar. *Sjöfartsstyrelsen* förordar att bidrag till uthamnar skall kunna utgå med 50—90 %, då det knappast är realistiskt att räkna med att en båtklubb kan finansiera så mycket som 70 % av anläggningkostnaden. Styrelsen anser att 70—90 % bör kunna utgå då särskilda skäl föreligger.

Den föreslagna provisoriska höjningen av anslaget gillas av så gott som samtliga remissinstanser. Endast *sjöfartsstyrelsen* förordar en ytterligare höjning, nämligen till 4 mkr. för budgetåret 1964/65.

Svenska stadsförbundet hävdar, att inkomsterna av bensinskatt från

småbåtar bör avsättas till en särskild fond för byggande av hamnar och båtuppläggningsplatser.

Flertalet remissinstanser tillstyrker att sjöfartsstyrelsen bemyndigas att efter hörande av vederbörande länsstyrelse och kommun träffa beslut om definitiv bidragsfördelning. Ett flertal önskemål om vidgat remissförfarande framföres. *Byggnadsstyrelsen* förordar sålunda i förekommande fall medverkan av regionplanekontor. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* förutsätter att vid prövningen av fråga om bidrag till viss kommun även grannkommunernas behov av tilläggsplatser beaktas, så att hamnanläggningen blir lämpligt lokaliserad och dimensionerad. Det torde därför vara lämpligt att inhämta yttrande av samarbetsnämnden i vederbörande kommunblock. *Medicinalstyrelsen* betonar att hälsovårdsnämnd bör medverka vid planeringen så att hänsyn tages till sanitära krav av olika slag. Vikten av att natur- och hembygdsvårdande samt estetiska synpunkter tillvaratas betonas från olika håll och *statens naturvårdsnämnd* anser det önskvärt att samråd sker med nämnden i ärenden rörande hamnar inom områden med värdefull eller känslig natur. *Svenska turisttrafikförbundet* önskar att samråd sker med bl. a. regionala turistorganisationer samt på det centrala planet med statens friluftsnämnd. *SMU* anser det lämpligt att en riksorganisation för sjösport får yttra sig om anslagsfördelningen och *SXK* förestår att icke endast *SMU*, såsom hittills, utan även övriga riksorganisationer skall få tillfälle härtill.

II. Sjöfartsstyrelsens anslagsäskande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 2 mkr.

Motiv

Den på initiativ av fritidsutredningen företagna inventeringen visar, att anläggningar för 60—70 mkr. torde behövas. Styrelsen anser att det statliga stödet bör ökas, men en viss återhållsamhet synes befogad med hänsyn till bl. a. att tillgången på lämpliga markområden i många tätorter gör hamnfrågan mindre lättlös.

III. Departementschefen

Fritidsfrågorna har under senare år aktualiserats i allt högre grad genom den allmänna utvecklingen i samhället, som medfört förbättrade ekonomiska villkor och ökad fritid för det stora flertalet av vårt folk. Enligt min uppfattning hör samhället positivt verka för att skapa förutsättningar för att alla så långt möjligt kan på ett tillfredsställande sätt utnyttja sin fritid. För att erhålla en kartläggning av förefintliga behov och få övervägt och utarbetat förslag till lämpliga konkreta statliga åtgärder på detta område tillkallade jag för drygt ett år sedan den s. k. 1962 års fritidsutredning. Vid behandlingen av förevarande anslag i förra årets statsverksproposition (bil.

8, p. 55) anförde jag bl. a., att någon översiktlig inventering icke skett av anläggningsbehoven i fråga om småbåtshamnar. Jag förutsatte därför, att fritidsutredningen skulle verkställa en sådan inventering och i samband därmed även överse riktlinjerna för statsbidragsgivningen till detta ändamål. Som ett led i sitt arbete har utredningen i en promemoria den 5 september 1963 redovisat sina synpunkter i detta avseende. Utredningen anser sig emellertid f. n. icke kunna taga slutlig ställning till frågorna om den närmare utformningen av bidragsgivningen och storleken av härför erforderliga medel. Utredningen avser att i sitt slutbetänkande återkomma till ifrågavarande spörsmål, då fritidsverksamheten i sin helhet kan överblickas och stödåtgärderna ses i ett sammanhang. För att ej hindra en önskvärd utveckling har utredningen nu dock framlagt vissa allmänna synpunkter och förslag. Förslagen innebär i huvudsak vissa justeringar av de nuvarande bidragsreglerna, ändrad ordning för handläggning av bidragsärendena samt en provisorisk höjning av förevarande anslag. Remissinstanserna har praktiskt taget genomgående tillstyrkt utredningens förslag.

För egen del vill jag anföra att jag är positivt inställd till utredningens synpunkter och förslag, varför jag i allt väsentligt tillstyrker dem. För att inte föregripa ställningstagandena till utredningens slutbetänkande anser jag dock, att vissa avgöranden bör få anstå till denna senare tidpunkt. Detta gäller främst förslaget till ändrad ordning för handläggningen av bidragsärendena. Inte heller finns det f. n. anledning att taga ställning till utredningens beräkning av medelsbehovet efter budgetåret 1964/65. I det följande redovisar jag mina synpunkter på de olika förslagen.

Jag delar utredningens uppfattning att kommunerna i regel bör vara huvudmän för de s. k. hemmahamnarna men oförhindrade att överlåta skötsel och drift till därför lämpade båtklubbar. Med hänsyn till den provisoriska karaktären hos de nu föreslagna ändringarna i tillämpningen av bidragsbestämmelserna, bör dock någon inskränkning i båtklubbarnas hittillsvarande möjligheter att erhålla bidrag i princip inte ske.

Utredningen och flera remissinstanser har pekat på den stora betydelse de s. k. anslutningshamnarna kan väntas få inom en nära framtid och på svårigheterna att förmå kommunerna att intressera sig för att anlägga sådana. För att stimulera intresset härför har utredningen föreslagit dels tillämpning av maximalt bidrag med 90 %, dels att bidrag med 70 % skall utgå även för marklösenkostnader. Även enligt min mening bör tillkomsten av anslutningshamnar främjas. Med hänsyn härtill bör statsbidrag kunna utgå även till marklösenkostnad såvitt gäller sådan hamn. I avbidan på ställningstagande till de definitiva bidragsreglerna bör dock bidragsgivningen till marklösenkostnad vara synnerligen restriktiv. Vidare bör bidragets storlek kunna variera intill högst 70 %.

Vad beträffar bidragsgivningen till hemmahamnar och anslutningshamnar bör i övrigt följande tillämpas. Utredningen har föreslagit, att bidrags-

procenten skall variera i betydligt större omfattning än vad som f. n. sker. Detta synes mig väl motiverat med hänsyn till bl. a. det nuvarande behovet. Bidragsprocenten bör således kunna variera mellan 30 % och 90 % utom beträffande förenämnda marklösenkostnad. Bidragets storlek bör avpassas efter sådana faktorer som bidragsmottagarens finansiella situation, hamnens betydelse för andra än kommunens egen befolkning, de av naturförhållandena betingade byggnadskostnaderna per båtplats samt angelägenhetsgraden ur allmän friluftssynpunkt av att anläggningen kommer till stånd. Liksom hittills bör bidrag kunna utgå intill hela kostnaden, då särskilda skäl föreligger.

Utredningen föreslår beträffande hemmahamnar och anslutningshamnar att bidrag för kostnaderna för sanitära anordningar och för iordningställande av parkeringsplats skall kunna utgå. Jag biträder utredningens förslag jämväl i detta hänseende.

I nuvarande behovsläge synes, såsom utredningen funnit, bidrag till uthamnar och farleder böra utgå endast i undantagsfall.

Jag delar vidare utredningens uppfattning att inkomsterna av hamnar, för vilka statsbidrag erhållits, icke bör användas till andra ändamål än sådana, som har anknytning till en normal verksamhet vid en småbåtshamn. Föreskrift härom bör regelmässigt intagas i det kontrakt, som upprättas mellan staten och bidragsmottagaren.

Som redan antytts kan jag f. n. icke ansluta mig till förslaget att beslutanderätten i bidragsärenden skall delegeras från Kungl. Maj:t till sjöfartsstyrelsen. Denna fråga torde få prövas i senare sammanhang.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i gällande bestämmelser som påkallas i anledning av vad jag föreslagit i det föregående.

Jag biträder slutligen utredningens förslag om en höjning av förevarande anslag med 1 mkr.

Anslaget bör sålunda uppföras med (2 000 000 + 1 000 000) 3 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr., att avräknas mot automobilskatte-medlen.

Övriga sjöfartsändamål

[50] 20. Handelsflottans pensionsanstalt: Administrationskostnader

	Anslag
1962/63	1 000
1963/64	1 000
1964/65 (förslag)	1 000

Beträffande formen för finansieringen av de med handelsflottans pensionsanstalts verksamhet förenade administrationskostnaderna gäller, att av behållningen i den särskilda stödfonden för sjömanspensioneringen ett så stort belopp skall tagas till uppbörd under anslaget, som motsvarar summan av anstaltens avlöningar och omkostnader med avdrag för ett formellt belopp av 1 000 kr. Sistnämnda belopp utgör den anslagsmässiga nettoutgiften (jfr bil. 12 till statsv.-prop. 1962 s. 225).

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt (skr. 2/9 1963) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

A. Posten Avlöningar är för budgetåret 1963/64 upplagen med ...		107 000	
1. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	+	500	
2. Försäkringsteknisk expertis	—	1 540	
3. Femårsutredning	+	10 000	
4. Vikariats- och övertidsersättningar	+	2 020	
5. Löneomräkning	+	4 520	
			<hr/>
			122 500
 B. Posten Omkostnader är för budgetåret 1963/64 upptagen med			15 300
		Anvisat 1963/64	
1. Övriga expenser		10 000	+ 4 000
2. Publikationstryck		—	+ 1 000
			<hr/>
			20 300

Summan av posterna till avlöningar och omkostnader blir enligt anstaltens förslag (122 500+20 300) 142 800 kr. Till uppbörd under anslaget skulle sålunda tagas (142 800—1 000) 141 800 kr. och medelsanvisning å riksstaten ske med oförändrat 1 000 kr.

Motiv

A. 2. För kostnader för försäkringsteknisk expertis har för innevarande budgetår beräknats 2 540 kr. Behovet av dylik expertis är i allmänhet ganska begränsat, varför det icke är påkallat med fast anställd expert. Beloppet kan sänkas till 1 000 kr. Det är lämpligt att för ändamålet uppföra en förslagsvis betecknad delpost.

A. 3. Enligt anstaltens instruktion skall minst vart femte år av försäkringstekniskt och statistiskt sakkunnig person verkställas utredning, huruvida de för pensionsanstalten gällande pensioneringsföreskrifterna kan anses svara mot de tillgångar och inkomster, varöver anstalten för framtiden kan beräknas förfoga. Sådan utredning förutses påbörjas mot slutet av innevarande budgetår. Den kan väntas bli omfattande och kostnadskrävande. Totalkostnaderna för en undersökning kan ännu ej med säkerhet bedömas.

För budgetåret torde höra beräknas en förslagsvis betecknad delpost å 10 000 kr.

Pensionsanstalten har fr. o. m. budgetåret 1962/63 bestridit administrationskostnaderna i första hand med ränteavkastningen å förvaltningskostnadsfonden och det nominella anslaget å 1 000 kr. samt återstoden från inflytande redareavgifter. Med utgångspunkt härifrån har pensionsanstalten för avsikt att — därest Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar — fr. o. m. ingången av nästa budgetår sammanföra förvaltningskostnadsfonden med sjömanspensionsfonden och därefter debitera denna senare fond samtliga administrationskostnader som icke täckes av det nominella statsanslaget.

Departementschefen

Under anslagsposten till avlöningar tillstyrker jag direktionens förslag beträffande arvoden samt vikariats- och övertidsersättningar. I enlighet med direktionens förslag bör vidare kostnaderna för försäkringsteknisk expertis räknas ned med 1 540 kr. För påbörjande av den planerade s. k. femårsutredningen beräknar jag 1 000 kr. Jag kan icke biträda förslaget att i staten för anslaget uppföra nya anslagsposter. Däremot har jag icke något att erinra mot det under omkostnadsposten begärda beloppet till publikationstryck. För övriga expenser beräknar jag en ökning med 3 700 kr.

Anstaltens direktion har anmält, att administrationskostnaderna f. n. bestrides med i första hand ränteavkastningen å förvaltningskostnadsfonden och medel från förevarande anslag samt i övrigt med inflytande redareavgifter. Med utgångspunkt härifrån har direktionen för avsikt att sammanföra förvaltningskostnadsfonden med sjömanspensionsfonden och därefter debitera den senare fonden samtliga administrationskostnader, som icke täckes av det nominella statsanslaget. Med anledning härav vill jag erinra om att sättet för finansieringen av anstaltens administrationskostnader beslutades av statsmakterna så sent som vid 1962 års riksdag (statsverksprop.: bil. 12, s. 225; SU 10; Rskr 10). Då några skäl till ändring i detta avseende icke föreligger, kan jag icke ansluta mig till vad direktionen nu anfört.

Vid bifall till mina förslag kommer anstaltens administrationskostnader att uppgå till 134 000 kr. Enligt gällande ordning bör för att täcka dessa kostnader under anslaget tagas till uppbörd ett lika stort belopp från den särskilda stödfonden för sjömanspensioneringen. Avdrag skall i sammanhanget göras med endast ett formellt belopp av 1 000 kr., vilket utgör den anslagsmässiga nettoutgiften. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande stat för handelsflottans pensionsanstalt, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Stat

Avlöningar:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	11 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	7 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	63 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	33 000
<i>Omkostnader, förslagsvis</i>	20 000
	<hr/>
	Summa kr. 134 000

Särskilda uppbördsmedel

Inflytande fondmedel	133 000
	<hr/>
	Nettoutgift kr. 1 000

b) till *Handelsflottans pensionsanstalt: Administrationskostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 1 000 kr.

[51] 21. Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	361 000	395 000
1963/64	413 000	
1964/65 (förslag)	1 308 000	

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 31/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 1 050 000 kr.

	Ökning
1. Personalförändringar	
a) Administrativa sektionen	
1 kanslist Af 9/Ae 13	18 696
1 kanslibitråde Ae 7	15 204
1 reparatör Ae 7	15 204
3 kontorsbiträden Af 2/Ae 5	37 116
1 telefonist Af 2/Ae 5	12 372
b) Utrednings- och museiavdelningen	
1 förste intendent Ao 27	42 708
3 amanuenser Af 17/Ae 19	76 464
1 förste verkmästare Ae 19	28 260
1 förste ritare Ae 13	20 736
1 fotografbiträde Ae 7	15 204
c) Visnings- och informationsavdelningen	
1 byrådirektör Ae 27	42 708

1 biblioteks- och arkivassistent Ae 11	18 696
1 förste museivakt Ae 9	18 696
6 museivakter Ae 7	101 304
2. Tjänsteförändringar	
Lönegradsförändringar	38 304
3. Ökning av vikariats- och övertidsersättningar	
	6 000
4. Löneomräkning	
	14 328
5. Arvoden åt tillfällig personal, avlöning åt kollektivavtalsanställda m. m.	
	528 000
	1 050 000

Motiv

Enligt Kungl. Maj:ts beslut skall de uppgifter, som ankommer på Wasanämnden, fr. o. m. den 1 juli 1964 åvila statens sjöhistoriska museum, som skall övertaga dispositionsrätten till regalskeppet Wasa. Wasanämndens huvudsakliga uppgift är att bärga Wasa och att handha upplysningsverksamheten kring skeppet. Nämnden har icke uppdrag att bedriva forskningsverksamhet kring Wasa. Denna verksamhet kommer emellertid att bli av central betydelse när det gäller att vetenskapligt utnyttja fyndet och att presentera skeppet för allmänheten. Bearbetningen av Wasafynden bör ge svar på frågor om skeppsbyggeriets ståndpunkt vid en bestämd tidpunkt, om rigg och vapentechnik, om arbetet på skeppsgården i Stockholm, om hantverkarnas och bildsnidarnas skicklighet och sist men inte minst om livet ombord, mat och dryck, sociala förhållanden etc., allt frågor som Wasa troligen kan ge mer uttömmande svar på än någon annan kvarlåtenskap från 1600-talet. Övertagandet av Wasa kommer därför att aktualisera museets forskningsverksamhet på ett mycket centralt område.

Statens sjöhistoriska museum är nu under museinämnden och museidirektören organiserat i följande enheter, nämligen kansliet, arkivet med biblioteket, örlogsavdelningen, sjöfartsavdelningen, konserveringsanstalten med modellverkstaden och fotoateljén. Antalet anställda uppgår till 17, vartill kommer ett antal arkivarbetare.

Wasanämndens verksamhet är knuten till det s. k. Wasavarvet vid Alkärret på Södra Djurgården. Varvet är dels ett museum i vedertagen bemärkelse, dels ett varv vars verksamhet betingas av konserverings- och restaureringsarbetena. Konserveringsanstalten är belägen på Beckholmen. Wasavarvet är organiserat på följande fem avdelningar under Wasanämnden och verkställande direktören, nämligen kansliet, drifttjänstavdelningen, konserveringsavdelningen, museiavdelningen och PR-avdelningen. Antalet anställda uppgår till drygt 40, vartill kommer tillfälliga dykare och medhjälpare. Denna organisation har fungerat under bärgningen och därav

beroende arbetsmoment. Ett nytt skede har inträtt genom konserveringen, som är en förutsättning för restaureringen av skeppet. Därigenom har tyngdpunkten i verksamheten kommit att vila på konserverings- och museiavdelningarna.

Kostnaderna för Wasas bärgning samt uppförandet och driften av Wasavarvet med ponton, utställningar, arkeologiska undersökningar samt restaurerings- och konserveringsverksamhet har bestridits dels med inkomster — huvudsakligen entrémedel — dels med statsmedel, d. v. s. lotterimedel om 1 500 000 kr. och sammanlagt 7 400 000 kr. som anvisats under fjärde huvudtitelns reservationsanslag Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa. Av sistnämnda belopp har 6 900 000 kr. ställts till förfogande, därav 600 000 kr. för innevarande budgetår. Vid utgången av budgetåret beräknas å anslaget en behållning av 500 000 kr., motsvarande det belopp, som f. n. disponeras av Kungl. Maj:t.

Då Wasanämndens verksamhet övertages av museet bör medelsförvaltningen i princip ordnas så att avlöningar och omkostnader berörande Wasaverksamheten redovisas under museets motsvarande anslag. Inkomster från Wasavarvet exklusive gåvomedel bör upptagas såsom särskilda uppbördsmedel under omkostnadsanslaget.

Under anslaget Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa förefintlig reservation vid ingången av budgetåret 1964/65 torde få disponeras för speciella ändamål efter framställning i varje särskilt fall.

I samråd med *statskontoret* har utarbetats en ny organisationsplan för museet. Denna är avsedd att gälla under ett övergångsskede. Ett företag med flera speciella och icke avslutade uppgifter är mest betjänt av en organisation, som gör det möjligt att koncentrera personal på att lösa uppgifterna efter angelägenhetsgrad. Särskilt angelägna uppgifter är bl. a. att genomföra sjöhistoriska fältarbeten, att göra arkivet tillgängligt för forskare och allmänhet, att förnya utställningarna genom redovisning av resultaten från fältundersökningarna samt att bearbeta och konservera det rika och unika Wasamaterialet.

Den nya organisationen innebär, att museet organiseras i en administrativ sektion, en utrednings- och museiavdelning samt en visnings- och informationsavdelning. Härtill kommer en konserveringsanstalt för Wasa med tillfälligt anställd personal.

Utrednings- och museiavdelningen har delats i tre sektioner med var sin förste intendent och sammanlagt fyra amanuenser, som tilldelas de olika sektionerna efter behov, samt en fjärde sektion med ett antal tekniker under en förste verkmästare. Anordningen med amanuenser, som skall tjänstgöra vid de olika sektionerna, syftar även till att ge dessa en allsidig utbildning, då utbildningen av kvalificerad personal är en av museets mera angelägna uppgifter. Den administrativa sektionen utgör i stort sett en sammanlagning av de båda institutionernas nuvarande kanslier.

Sammanläggningen kommer i dagens läge icke att nämnvärt förbilliga de båda institutionernas skötsel. En ökning av vissa omkostnader blir ofrånkomlig vare sig sammansläggningen ägt rum eller ej. Dessutom kommer den föreslagna organisationen att möjliggöra systematisk forskning kring Wasa, vilken i annat fall skulle ha krävt en förstärkning av Wasanämndens personal. Väsentligt billigare blir driften först sedan konserveringen och restaureringen av Wasa avslutats. Ytterligare kostnadsbesparingar skulle förmodligen kunna vinnas om de båda institutionerna förenades även lokalmässigt.

Statens sjöhistoriska museum intager i fråga om medelsförsörjning ställning av underförvaltning. Den nya organisationen bör medföra, att museet erhåller dragningsrätt å statsverkets checkräkning.

Slutligen föreslås, att Wasanämndens byggnader underställes byggnadsstyrelsen.

1. a) Wasanämndens medelsförvaltning handhas enligt Kungl. Maj:ts föreskrifter av museet. Nämnden har ställt ett kanslibitråde till förfogande såsom kassabitråde ävensom annan arbetskraft för kameralt arbete m. m. Museets kansli bör nu organiseras till en administrativ avdelning.

1. b) Den museala verksamheten vid Wasavarvet ledes f. n. av en arvodesanställd förste intendent, som har bl. a. amanuenser och teknisk personal till sitt förfogande. Denna personal bör ingå i utrednings- och museiavdelningen samt bör kunna utnyttjas av samtliga sektioner inom avdelningen.

1. c) Informationsverksamheten vid Wasanämnden har handhåfts av en halvtidsanställd PR-chef jämte konsulter och guideledare m. m. I förslaget till ny organisation ersättes PR-chefen med en byrådirektör som chef för visnings- och informationsavdelningen. Dagvakhållningen avses ombesörjas av egen museivaktpersonal även vid Wasavarvet.

2. Nämnden föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen 1 museidirektör i Bo 1 till Bo 3, 1 intendent i Ao 23 till förste intendent i Ao 27, 1 bokhållare i Ao 15 till kamrerare i Ao 19, 1 förste fotograf i Ae 11 till Ae 15, 1 kontorist i Ao 9 till kontorsskrivare i Ao 13, 1 maskinist i Ao 9 till förste maskinist i Ao 13 samt 1 intendent i Ae 23 till förste intendent i Ae 27.

3. Till följd av personalökningen, särskilt i fråga om antalet museivakter, bör nuvarande belopp till vikariats- och övertidsersättningar ökas med 6 000 till 12 000 kr.

5. Under en övergångstid kommer ett antal konsulter, tekniska specialister och kollektivavtalsanställda att behövas för konserverings- och restaureringsarbeten å Wasa samt för vetenskaplig bearbetning av fynden. Det är svårt att exakt bedöma medelsbehovet. Detta torde dock icke komma att understiga 528 000 kr.

Yttranden

Riksrevisionsverket som tillstyrker att Wasanämndens byggnader underställes byggnadsstyrelsen föreslår, att uppdrag lämnas styrelsen att av-
giva förslag till byggnadernas invärdering å byggnadsstyrelsens delfond av
allmänna fastighetsfonden.

Ämbetsverket tillstyrker vidare, att museet erhåller dragningsrätt å stats-
verkets checkräkning men kan icke biträda förslaget, att befattningen som
kontorist i Ao 9 uppflyttas till högre tjänst än kansliskrivare i Ao 11.

Byggnadsstyrelsen anför, att en väsentlig utökning av sjöhistoriska mu-
seets lokaler är erforderlig. Med hänsyn till den nuvarande museibyggnad-
ens karaktär och läge torde en utbyggnad icke kunna ifrågakomma. Man
måste därför undersöka möjligheten att omlokalisera museet. Därvid bör
lämpligen eftersträvas en samordning av lokalfrågan för sjöhistoriska mu-
seet med en permanent lösning av Wasamuseets byggnadsfråga. Utredning
bör ske angående möjligheten att gemensamt förlägga dessa museer exem-
pelvis till området vid Galärvarvet. En sådan lösning synes lämplig under
förutsättning att nybyggnader kan utföras på ett ur stadsbildssynpunkt
acceptabelt sätt. Om så är möjligt torde få klargöras genom utredning.

I fråga om museinämndens hemställan, att Wasanämndens byggnader
måtte underställas byggnadsstyrelsen, framhåller styrelsen, att styrelsen i
äskandena avseende byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fas-
tighetsfond för budgetåret 1964/65 föreslagit, att underhållet av byggnader-
na på Wasavarvet och Beckholmen jämte tillhörande markområden med
inhägnader m. m. skall ankomma på byggnadsstyrelsen. Underhållet av pon-
tonen med överbyggnad och tillhörande anordningar skulle däremot ankom-
ma på museet. Förvaltningskostnaderna beräknas för budgetåret 1964/65
för byggnadsstyrelsens del till ca 20 000 kr.

Departementschefen

På framställning av Wasanämnden förordnade Kungl. Maj:t den 28 juni
1963, att nämndens verksamhet skall upphöra med utgången av juni 1964,
varefter nämndens återstående arbetsuppgifter skall åvila statens sjöhisto-
risk museum. Samtidigt förordnades, att museet, som skall övertaga dispo-
sitionsrätten till regalskeppet Wasa, i sina förslag till medelsäskanden för
budgetåret 1964/65 skulle beakta medelsbehoven för fortsatta arbeten med
Wasa, därvid museet i organisationsfrågor hade att samråda med statskon-
toret.

I enlighet med förenämnda beslut har sjöhistoriska museets nämnd —
i samråd med statskontoret — i sina petita för nästa budgetår bl. a. föresla-
git viss omorganisation av museet i anledning av de nya arbetsuppgifterna.
Organisationen är avsedd att gälla under ett övergångsskede, vilket beräk-
nas räcka till slutet av 1960-talet. När bearbetningen av Wasa hunnit läng-
re, kan vissa ändringar i den föreslagna organisationen visa sig lämpliga.

Det nu framlagda förslaget innebär i stort, att museet under museinämnden och museidirektören skall vara organiserat i en administrativ sektion, en utrednings- och museiavdelning samt en visnings- och informationsavdelning. Härtill kommer en konserveringsanstalt för Wasa av mera tillfällig natur. Den administrativa sektionen förutsättes indelad i en kameral och en administrativ detalj. Utrednings- och museiavdelningen föreslås omfatta fyra sektioner, varav tre för resp. 1) sjöhistorisk undersökning, 2) varv, sjöfart och örlog samt 3) Wasa. Den fjärde sektionen avses för uppgifter av teknisk karaktär.

Museets fast anställda personal omfattar f. n. 17 personer. Härtill kommer ett antal arkivarbetare. Wasanämnden sysselsätter mera stadigvarande 43 personer, vilka praktiskt taget samtliga är arvodes- eller kollektivavtalsanställda. Utöver denna personal tillkommer tillfällig personal, såsom dykare och guider.

Enligt museinämndens förslag skulle sjöhistoriska museets mera permanent anställda personal efter omorganisationen uppgå till 61 personer, d. v. s. en nettoökning med en person i jämförelse med de båda institutionernas nuvarande totala personalstyrka av stadigvarande karaktär. Av dessa skulle 40 personer ingå i den fasta organisationsplanen.

För egen del biträder jag museets förslag till omorganisation med endast smärre jämkningar däri. Jag förordar därför, att ett antal nya tjänster inrättas och att vissa befintliga tjänster höjes i lönegrad.

På den administrativa sektionens kamerala detalj bör inrättas en tjänst som kontorsskrivare i Ae 13 och en som kanslibitråde i Ae 7. Den administrativa detaljen bör förstärkas med tre tjänster som kontorsbiträde i reglerad befordringgång, varav en avses för främst telefonistgöromål. Vidare bör på sektionen inrättas en befattning för biträde vid fast maskinanläggning. Denna befattning liksom en redan befintlig tjänst som ansvarsman vid dylik anläggning torde böra slutligt lönegradsplaceras av Kungl. Maj:t, sedan museets fasta maskinanläggningar klassificerats.

Utrednings- och museiavdelningens sektion 3 bör tillföras en tjänst som förste intendent i Ae 27. Avdelningen bör vidare förstärkas med tre tjänster som amanuens i reglerad befordringgång. I enlighet med museets förslag bör innehavarna av amanuens tjänsterna utgöra för sektionerna 1—3 gemensam personal. För chefen för sektion 4 bör inrättas en tjänst som förste verkmästare i Ae 17. Därest den nuvarande dykarledaren hos Wasanämnden förordnas på tjänsten, bör denne placeras i Ag 19. På samma sektion bör vidare inrättas en tjänst som förste ritare i Ae 11 och en som fotobitråde i reglerad befordringgång.

För chefen för informations- och visningsavdelningen har föreslagits inrättandet av en tjänst som byrådirektör. Enligt min mening bör befattningshavaren i fråga vara arvodesanställd. Vidare tillstyrker jag att på av-

delningen inrättas en tjänst som biblioteksassistent i Ae 11, en som förste museivakt i Ae 9 samt sex tjänster som museivakt i Ae 7.

Härjämte förordar jag ändrad lönegradsplacering för ett antal tjänster. Mot den föreslagna lönegradsplaceringen av tjänsterna har vederbörande personalorganisationer förklarat sig icke ha någon erinran. En tablå över de tjänster, som kommer att finnas vid museet efter organisationens genomförande, torde såsom bilaga (*Bilaga A*) få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Jag beräknar i enlighet med museets förslag en höjning av vikariats- och övertidsersättningarna med 6 000 kr. För arvoden åt tillfällig personal, avlöning åt kollektivavtalsanställda m. m. beräknar jag 400 000 kr.

Vidare tillstyrker jag, att museet erhåller dragningsrätt å statsverkets checkräkning.

Slutligen bör underhållet av Wasanämndens byggnader vid Wasavarvet och på Beckholmen jämte tillhörande markområden med inhägnader m. m. ankomma på byggnadsstyrelsen. Det torde på vanligt sätt få ankomma på Kungl. Maj:t att uppdraga åt styrelsen att avgiva förslag till byggnadernas invärdering å byggnadsstyrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden.

Museinämndens hemställan i vad avser omkostnader för och intäkter från Wasavarvet kommer jag att behandla under de båda efterföljande anslagspunkterna.

Anslaget torde böra uppföras med (413 000+895 000) 1 308 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående föreslagna riktlinjer för omorganisation av statens sjöhistoriska museum;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens sjöhistoriska museum som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

c) godkänna följande avlöningsstat för statens sjöhistoriska museum, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	140 000
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	600
3. Avlöningar till tillfällig personal	400 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	486 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	281 400

Summa kr. 1 308 000

d) till *Statens sjöhistoriska museum*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 308 000 kr.

[52] 22. Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	49 000	52 400
1963/64	68 000	
1964/65 (förslag)	208 000	

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 31/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 308 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dep:t
1. Sjukvård m. m.	2 000	+ 1 000	+ 1 000
2. Reseersättningar	2 000	+ 16 000	+ 8 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse, vatten	25 000	+ 65 000	+ 65 000
b) Övriga expenser	24 000	+ 101 000	+ 66 000
4. Monterutrustning	15 000	—	—
5. Yttre vakthållning	—	+ 45 000	—
6. Dykningskostnader	—	+ 80 000	—
7. Konservering			
a) Kemikalier	—	+ 285 000	—
b) Underhåll av ponton och in- ventarier	—	+ 75 000	—
c) Besprutning	—	+ 50 000	—
d) Analyser	—	+ 15 000	—
e) Övriga omkostnader	—	+ 60 000	—
8. Förbultning	—	+ 40 000	—
9. Menja	—	+ 10 000	—
10. Extra fotokostnader	—	+ 15 000	—
11. Restaurering	—	+ 50 000	—
12. PR-verksamhet	—	+ 90 000	—
		<u>+ 998 000</u>	—
13. <i>Särskilda uppbördsmedel:</i>			
Beräknade entréavgifter m. m.	—	— 690 000	—
		<u>+ 308 000</u>	<u>+140 000</u>

Motiv

Under punkterna 1.—4. har upptagits museets kostnader för innevarande budgetår. Punkterna 5.—12. avser de speciella kostnader, som betingas av olika åtgärder i anslutning till Wasa och vilka, med undantag av kostnaderna för PR-verksamhet, är av tidsbegränsad natur.

2. För budgetåret 1963/64 har anvisats för museet 2 000 kr. och för

Wasavarvet 18 000 kr. De för Wasavarvet anvisade medlen avser även transporter. Transporterna har i årets äskande påförts Övriga expenser. Posten bör höjas främst med hänsyn till utvidgningen av museets fältundersökningar. Hänsyn bör även tagas till de höjda traktamentsersättningarna och till det ökade antal resor mellan kansliet i museibygnaden på Norra Djurgården och Wasavarvet, som blir en följd av sammanslagningen. Reseersättningarna kan beräknas till 18 000 kr.

3. a) För innevarande budgetår är delposten för museet beräknad till 25 000 kr. och för Wasavarvet till 102 000 kr. Under budgetåret 1962/63 överskred museet delposten med 3 900 kr. Wasavarvets förbrukning uppgick till 60 800 kr. En uppräknig med 65 000 kr. bör ske.

3. b) Anslagsposten för 1963/64 uppgår till 24 000 kr., varav 7 000 avser engångskostnader för anskaffning av möbler och fotoutrustning. För ifrågavarande ändamål förbrukade Wasanämnden under budgetåret 1962/63 100 000 kr. Under nästa budgetår tillkommer kostnader för transporter och en gemensam telefonanläggning. Medelsbehovet har beräknats till 125 000 kr., vilket innebär en ökning med 101 000 kr.

5. För brand- och inbrottsskydd nattetid finns vid museet en larmanläggning. Wasavarvet och konserveringsanstalten på Beckholmen kräver däremot på grund av sitt utsatta läge en kontinuerlig bevakning. Kostnaderna för yttre vakthållning har beräknats till 45 000 kr.

6. För att kunna återuppbygga Wasa måste på katastrofplatsen återfinnas de delar och detaljer som lossnat från skeppet. Runt den grop, som skrovet efterlämnat i sjöbotten, ligger stora mängder till skeppet hörande delar. Vid bärgningen kunde något systematiskt sökande efter lösa föremål ej göras. Sommaren 1963 har dykningar bragt i dagen över 1 000 föremål, varav 270 skulpturer och skulpturfragment samt ca 500 konstruktionsdetaljer. Det beräknas, att fyndområdet kan färdigpenetreras under fem eller sex säsonger. För den inledande säsongen begärdes föregående år 80 000 kr. För motsvarande arbete under budgetåret 1964/65 äskas samma belopp.

7. a)—e) Principerna för konserveringen av Wasa är i huvudsak klara och rengöringen av skrovet är avslutad. Anbringandet av konserveringsvätska har fortgått sedan april 1962 och kommer att väsentligt öka under nästa budgetår. Åtgången av polyglykol kommer att öka från 2,6 ton till 9 ton per månad. Årskostnaden härför beräknas till 270 000 kr. Därtill kommer kostnader om 15 000 kr. för rötskyddsmedel. Underhållskostnaderna för kemisk-teknisk utrustning och pontonöverbyggnaden uppgår till 75 000 kr. Underhållet av överbyggnaden har visat sig vara särskilt kostnadskrävande på grund av kemikaliernas destruktiva inverkan på järnkonstruktioner. Kostnaderna för besprutning, 50 000 kr., betingas av att konserveringsvätskan måste anbringas kontinuerligt, varför arbetskraft kräves även under lördagar och helgdagar. För analyser, som ej kan utföras vid konserveringsanläggningen, begäres 15 000 kr. Posten Övriga om-

kostnader om 60 000 kr. omfattar konservering av annat material än trä.

De sammanlagda kostnaderna för Wasas konservering beräknas sålunda till 485 000 kr. För budgetåret 1963/64 yrkades 360 000 kr. Kostnaderna har sålunda stigit med 125 000 kr., vilket beror på att den nuvarande försöksverksamheten förutses övergå till kontinuerlig drift i full skala.

8. För att förebygga förändringar av Wasas skrov pågår vissa förstärkningsåtgärder. Förbultningen är viktig, emedan samtliga järnbultar är bortrostade och måste ersättas med nya. För detta ändamål beräknas 40 000 kr.

9. För magasinering under restaureringsskedet av färdigkonserverade fynd har järnpråmen Menja anskaffats. För drift och underhåll av pråmens värme- och befuktningssystem, larmsystem m. m. jämte underhåll av dess skrov erfordras 10 000 kr.

10. Fotograferingen av Wasas fyndmaterial och den fotografiska redovisningen av konserverings- och restaureringsåtgärderna är ett nödvändigt och till omfattningen svårbedömt arbete, som bl. a. beror på fyndmängden vid de fortsatta dykningarna. För budgetåret 1964/65 är ett extra fotoanslag om 15 000 kr. nödvändigt.

11. Återuppbyggnaden av Wasa kan uppdelas i följande moment, nämligen att uppföra bärande delar av skrovet, att sätta in den fasta inredningen, att sätta fast den skulpturala utsmyckningen samt att återföra den lösa inredningen och vissa riggdetaljer. Restaureringsarbetena, som kan påbörjas under år 1964, förutsätter vissa utredningar och forskningar. Forskningsarbetet kan utföras på museets utredningsavdelning. Vidare kräves specialuppmätningar bl. a. av fotogrammetrisk art. För dessa ändamål föreligger ett anslagsbehov under budgetåret 1964/65 av 50 000 kr.

12. Bärningen och tillvaratagandet av Wasa har tilldragit sig stort intresse i såväl Sverige som utlandet. Den upplysningsverksamhet som bedrivits från Wasanämndens sida har varit av stor betydelse. Informationsverksamheten har eftersträvat att låta Wasaprojektets genomförande försiggå inför publikens ögon genom att anlita press, radio och TV och genom serviceverksamhet på utställningsområdet. Wasa har presenterats som ett stort turistobjekt. Dessutom bör skeppet utnyttjas som ett undervisningsobjekt allteftersom forskningen kring Wasa avsätter resultat. Informationsverksamheten bör fortgå i samma utsträckning som tidigare. För bestridande av kostnaderna härför äskas 90 000 kr.

13. Den närmare motiveringen för de beräknade inkomsterna av entréavgifter m. m. redovisas under anslaget till underhåll och ökning av samlingarna.

Yttrande

Enligt *riksrevisionsverket* bör inkomsterna från Wasavarvet — innefattande jämväl gåvomedel i den mån hinder härför icke föreligger — i likhet med vad som nu gäller i fråga om biljettintäkter m. m. vid museet tagas till

uppbörd under reservationsanslaget Underhåll och ökning av samlingarna. På samma anslag bör medel anvisas till bestridande av de kostnader för monterutrustning m. m., vilka museet angivit under punkterna 4.—12. under förevarande anslag. Till nämnda reservationsanslag bör vidare överföras under reservationsanslaget Bärning m. m. av regalskeppet Wasa befintlig behållning vid utgången av budgetåret 1963/64. De medel, som avser Wasa, bör härvid sammanföras under en särskild anslagspost.

Departementschefen

I likhet med riksrevisionsverket anser jag, att inkomsterna från Wasavarvet bör tagas till uppbörd under museets anslag till underhåll och ökning av samlingarna. Under samma anslag bör även beräknas medel för de under punkterna 4.—12. i museets anslagsframställning angivna kostnaderna om sammanlagt 830 000 kr. för monterutrustning och Wasa. Jag återkommer härtill under nästa anslagspunkt. I enlighet med vad jag nu föreslagit och under hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag förevarande anslag till (68 000 + 140 000) 208 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 208 000 kr.

[53] 23. **Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna**

	Anslag
1962/63	4 000
1963/64	4 000
1964/65 (förslag)	10 000

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 31/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Nettoinkomsten av inflytande biljettintäkter vid museet, sedan från dessa dragits direkta kostnader för separatutställningar och dylikt, skall tagas till uppbörd å förevarande anslag. Enligt nämndens mening bör så ske även i fortsättningen.

Inkomsterna vid Wasavarvet utgöres av dels entréavgifter, dels provisioner och arrendeavgifter från kioskförsäljning m. m. Under budgetåret 1962/63 uppgick dessa inkomster till sammanlagt 1 079 000 kr., varav 992 000 kr. i entréavgifter. De för innevarande budgetår beräknade inkomsterna om 900 000 kr. har uppskattats med utgångspunkt i att besöksfrekvensen skall sjunka något i och med att Wasas nyhetsvärde minskar. I siffran

ingår därför endast 800 000 kr. i entréavgifter. Entréintäkterna vid Wasavarvet har hittills under år 1963 minskat med omkring 20 %. Nämnden, som räknar med en ytterligare minskning under nästa år, vågar därför icke räkna med mer än 690 000 kr. i gemensamma inkomster för budgetåret 1964/65 vid museet och Wasavarvet.

Under omkostnadsanslaget har under punkterna 7.—12. upptagits ett belopp av 690 000 kr. för i huvudsak arbeten av tidsbegränsad natur. Det har visat sig, att man med mycket kort varsel behövt intensifiera konserveringsåtgärderna. Restaureringsarbetet befinner sig fortfarande i ett inledande skede, varför underlag för faktiska beräkningar saknas. Informationsverksamheten är helt inriktad på museets service åt allmänheten och måste därför kostnadsmissigt bli beroende av publikfrekvensen. Nämnden anser det därför lämpligt att influtna intäkter får användas för täckande av i första hand kostnaderna under punkterna 7.—12. i omkostnadsstaten. Skulle nettoinkomsten bli större än vad som åtgår för dessa ändamål, bör överskottet tillgodoföras förevarande anslag, vars ändamål samtidigt bör utsträckas att avse även forsknings- och utredningsarbete, främst i anslutning till Wasa.

Departementschefen

Såsom jag anfört under punkten 52 vid min anmälan av museets omkostnadsanslag bör medel för de i museets anslagsframställning under nämnda anslag upptagna kostnaderna om sammanlagt 830 000 kr. för monterutrustning och Wasa beräknas under förevarande anslag. Vidare bör, såsom redan gäller övriga inkomster vid museet, inkomsterna från Wasavarvet — inklusive gåvomedel i den mån hinder härför icke föreligger — i fortsättningen tagas till uppbörd under detta anslag, vilket även torde tillföras den vid innevarande budgetårs utgång befintliga behållningen under reservationsanslaget Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa. Sistnämnda belopp bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

Kostnaderna för monterutrustning och Wasa uppskattar jag för nästa budgetår till sammanlagt 700 000 kr., varav 690 000 kr. motsvaras av de beräknade intäkterna vid Wasavarvet och museet. För att täcka det sålunda beräknade underskottet förordar jag en höjning av förevarande anslag med 6 000 kr. till 10 000 kr. I den mån de totala intäkterna vid museet — inklusive det förordade anslaget av 10 000 kr. — överstiger de beräknade kostnaderna för monterutrustning och Wasa och icke användes för bestridande av ytterligare kostnader för samma ändamål, bör de intill ett av Kungl. Maj:t fastställt högsta belopp få användas för underhåll och ökning av samlingarna.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat samt att jämväl i övrigt meddela närmare föreskrifter rörande anslagets disposition. Härvid bör bl. a. utgifterna för Wasa sammanföras under en anslagspost.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (4 000+6 000) 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.

[54] 24. **Läkarundersökning av sjöfolk**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	650 000	590 100
1963/64	750 000	
1964/65 (förslag)	750 000	

Medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Från anslaget bestrides kostnader för dels läkarundersökning av sjöfolk i samband med inskrivning vid sjömanshus och påmönstring å fartyg, dels läkarkontroll av sjömän.

Medicinalstyrelsen har utgått från att antalet under budgetåret 1964/65 nyinskrivna vid sjömanshus kommer att uppgå till ca 5 000. En grundlig läkarundersökning av alla dessa medför en kostnad för statsverket av 75 000 kr. Av de sjömän som under budgetåret är inskrivna vid sjömanshus, torde ca 40 000 komma att genomgå förnyad läkarundersökning. Hälften av dessa avses undergå en grundlig läkarundersökning, vilket innebär en utgift för statsverket av 300 000 kr. För återstoden torde en kontrollundersökning av lungorna vara tillfyllest, vilket tager i anspråk 200 000 kr. I samtliga nu nämnda fall tillkommer röntgen- eller skärmbildsundersökning av lungorna, vilket medför en kostnad av 200 000 kr. För budgetåret 1964/65 kan sålunda det totala medelsbehovet beräknas till (75 000+300 000+200 000+200 000) 775 000 kr.

En del av undersökningarna kommer sannolikt att utan kostnad för statsverket äga rum i utlandet. Med hänsyn härtill och till en viss osäkerhet ifråga om beräkningsgrunderna är det möjligt att begränsa medelsbehovet till 750 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med förslag av medicinalstyrelsen torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkarundersökning av sjöfolk* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kr.

[55] 25. Bidrag till vissa resor av sjöfolk

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	85 000	149 100
1963/64	90 000	
1964/65 (förslag)	600 000	

Sjöfartsstyrelsen (skr. 21/8 1963) föreslår, att för ändamål för vilka kostnaderna f.n. bestrides från anslaget till beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor uppföres ett oförändrat belopp av 90 000 kr.

Motiv

Enligt från järnvägsstyrelsen inhämtad uppgift var belastningen å anslaget Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor under tiden maj 1962—april 1963 ca 80 700 kr. Biljettpriserna har sedan den 1 juni 1962 varit oförändrade.

Departementschefen

I prop. 1963:201 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 26 § sjömanslagen den 30 juni 1952 (nr 530). Förslaget innebär i huvudsak att de i lagrummet angivna kvalifikationstiderna för rätt till fri hemresa för sjömän i utrikes fart skall förkortas. Vidare skall rätten till fri hemresa gälla även vid semester och tjänstledighet.

Vid min anmälan av ärendet anförde jag bl.a., att statsverkets kostnader vid bifall till förslaget för innevarande budgetår kunde beräknas till omkring 300 000 kr., vilket belopp syntes böra belasta det under tredje huvudtiteln upptagna förslagsanslaget Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare. För budgetåret 1964/65 uppskattade jag kostnaderna till ca 500 000 kr. I sammanhanget erinrade jag även om att riksrevisionsverket föreslagit, att kostnaderna i fortsättningen borde bestridas från ett särskilt förslagsanslag på driftbudgeten. I anslutning härtill uttalade jag, att denna fråga finge tagas upp till prövning i samband med behandlingen i 1964 års statsverksproposition av anslagsmedel för ifrågasvarande ändamål. Jag anhåller därför att nu få taga upp ärendet till fortsatt behandling.

Med hänsyn till bl.a. önskvärdheten att i görligaste mån få en samlad överblick över statsverkets utgifter för olika sjöfartsändamål finner jag lämpligt att medel för bestridande av ifrågasvarande kostnader fr.o.m. nästa budgetår beräknas under sjätte huvudtiteln. Från förevarande anslag bestrides f.n. kostnaderna för nedsättning av biljettpriser vid vissa resor inom landet, som företages av svenska sjömän i utrikes fart. Jag anser, att även nu ifrågasvarande kostnader bör bestridas från detta anslag. Jag förutsätter därvid inte någon ändring i den nuvarande ordningen för disposi-

tionen av medlen. Vid bifall till vad jag nu anfört bör anslagets benämning ändras till Bidrag till vissa resor av sjöfolk.

Jag har slutligen icke något att erinra mot sjöfartsstyrelsens beräkning av medelsbehovet under nästa budgetår för bidrag till sjömäns resor inom landet.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (90 000 + 500 000) avrundat 600 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till vissa resor av sjöfolk* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kr.

[56] 26. **Avsättning till handelsflottans välfärdsfond**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	340 000	367 100
1963/64	370 000	
1964/65 (förslag)	370 000	

Handelsflottans välfärdsråd (skrivelser 26/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp och att rådets kansli ges en fastare organisation.

Motiv

Från anslaget utgår bidrag till välfärdsarbete för sjöfolk med samma belopp, som inflyter i avgifter från sjömän och redare på grund av bestämmelserna i lagen den 30 juni 1948 (nr 495) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk. Under förutsättning att bidraget utgår efter samma grunder som för innevarande budgetår torde anslaget upptagas med oförändrat belopp.

Tidigare ombesörjdes administrationen inom välfärdsrådet av en sekreterare, som hade uppgiften såsom extrauppdrag. Sedan år 1958 har sekreteraren varit anställd på halvtid och erforderlig kanslipersonal har anställts allteftersom de ökade arbetsuppgifterna gjort detta nödvändigt. År 1950 bemyndigades rådet anställa en särskild idrottssekreterare. Då filmverksamheten inleddes år 1955 anförtroddes den en av rådets ledamöter. Dess numera betydande omfattning har påkallat en ökning av kanslipersonalen för skötseln av det löpande arbetet.

Den nuvarande organisationen motsvarar icke längre kraven på rationalitet och enhetlighet. Arrangemanget med en sekreterare på halvtid är otillfredsställande. För att sekreteraren skall kunna följa verksamheten inom och utom landet och för att erforderliga utredningar skall kunna företagas bör organisationen ändras. Idrottssekreteraren förutses bli alltmer arbetsbelastad på grund av den växande idrottsverksamheten. Det förutsättes

emellertid, att idrottssekreteraren jämväl i fortsättningen kommer att lagas i anspråk även för andra arbetsuppgifter. Alla med idrottsverksamheten sammanhängande frågor av ekonomisk eller administrativ art bör handläggas inom kansliet, därest detta ges den i det följande föreslagna utformningen. Då man icke kan räkna med att arrangemanget med särskild föredragande i filmärenden i fortsättningen skall visa sig lämpligt eller möjligt, bör jämväl dessa ärenden handläggas inom kansliet. På i huvudsak nu anförda skäl har rådet funnit det angeläget, att inom rådets kansli få tillstånd en mot verksamheten svarande administration.

Ledningen av den löpande verksamheten liksom av kansliarbetet bör ankomma på en särskild kanslichef. Denne skall fullgöra bl. a. de arbetsuppgifter, vilka hittills åvilat rådets sekreterare. Kanslichefen skall vidare företräda rådet i ärenden, som har samband med filmtjänsten, samt ha överinseende över rådets bandservice. Vidare skall han självständigt handlägga ärenden, som rådet finner böra delegeras till honom, samt leda den underställda personalens arbete. Befattningen som kanslichef bör placeras i A 27. Den nuvarande befattningen såsom kansliskrivare med arvode motsvarande löneklass A 11 bör ändras till en tjänst som kontorskrivare i A 13. Detta är väl motiverat med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter som avilar befattningshavaren ifråga. I övrigt finnes på välfärdsrådets kansli ett kanslibitråde och ett kontorsbitråde.

Med hänsyn till att handelsflottans välfärdsråd är ett statligt organ och då samtliga tjänster är erforderliga för att verksamheten skall kunna upprätthållas i sin nuvarande omfattning föreslås, att tjänsterna på rådets kansli ordinariesättes.

Då assistenternas-välfärdssekreterarnas arbete i mycket hög grad är förenat med lång och oregelbunden arbetstid, synes det skäligt, att de kompenseras härför genom att nu utgående arvoden enligt lönegrad A 13 höjes till att motsvara lön i A 15. Till de i Antwerpen, New York och Sydney placerade assistenterna bör liksom hittills utgå utlandstillägg efter särskild prövning.

Såsom statsanställd torde personalen vara underkastad bestämmelserna i statens allmänna tjänstepensionsreglemente. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 april 1957 och den 8 maj 1959 erlägger rådet viss pensionsavgift till staten för innehavaren av idrottsskreterarbefattningen. För föreståndaren vid sjöfartshotellet i New York, vilken har arvode motsvarande lönegrad A 18 jämte utlandstillägg, bör gälla pensioneringsperiod III. För kanslipersonalen bör gälla den för resp. befattning fastställda pensioneringsperioden. Med hänsyn till arbetets art och till de krav på god fysik som måste uppställas för assistenterna bör deras pensioneringsperiod sättas till 55—58 år.

Vid bifall till välfärdsrådets förslag skulle personalorganisationen ändras på följande sätt.

En halvtidstjänst som förste byråsekreterare i Ao 23 med kommittéarvode ändras till befattning som kanslichef i Ao 27. En tjänst som förste byrå-

sekreterare/idrottssekreterare i A 21 och en tjänst som kanslibitråde i Ag 7 ordinariesättes. En arvodesbefattning som kansliskrivare i A 11 höjes till tjänst som kontorsskrivare i Ao 13. Arvodena till fem assistenter (varav tre med utlandstillägg) höjes från nuvarande A 13 till att motsvara lönegrad A 15. En tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång och en tjänst som föreståndare vid sjöfartshotellet i New York med arvode motsvarande lönegrad A 18 jämte utlandstillägg kvarstår oförändrade.

Merkostnaderna i anledning av förslaget beräknas till omkring 20 000 kr.

Yttranden

Statskontoret tillstyrker, att befattningen som sekreterare ändras till heltidstjänst. Förslaget att kanslipersonalen skall beredas ordinarie anställning kan också biträdas av ämbetsverket utom i fråga om nämnda sekreterarbefattning. Med hänsyn till att den innebär utökning av kansliorganisationen, bör den tills vidare endast göras extra ordinarie. — Den administrativa service, som beträffande kansli- och kamerala ärenden hittills lämnats välfärdsrådet av sjöfartsstyrelsen, förutsättes skola bibehållas.

Statens lönenämnd anser högre löneställning än A 11 (kansliskrivare) icke motiverad för den yrkade kontorsskrivartjänsten i A 13.

Departementschefen

Handelsflottans välfärdsråd har framlagt förslag till ny organisation av rådets kansli. Förslaget innebär i huvudsak att kansliet ges en fastare organisation genom att befattningen som rådets sekreterare ändras till heltidstjänst samt att denna och vissa andra tjänster ordinariesättes. Vidare föreslås vissa löneregleringar beträffande såväl kanslipersonalen som de till rådet knutna assistenterna. Statskontoret har i allt väsentligt tillstyrkt framställningen.

Jag kan i princip ansluta mig till rådets förslag men förordar de ändringar däri som framgår av följande. För rådets sekreterare bör inrättas en heltidstjänst som byrådirektör i Ae 25. Vidare torde befattningen som idrottssekreterare extraordinariesättas i A 21. Tjänstebenenämningen bör vara förste byråsekreterare. Arvodesbefattningen som kansliskrivare och tjänsten som kanslibitråde bör vara extra ordinarie i resp. A 11 och A 7. I enlighet med rådets förslag bör slutligen arvodena till de fem assistenterna höjas till att motsvara lönegraden A 15. I övrigt kan jag icke tillstyrka rådets förslag i förevarande avseende.

I enlighet med rådets anslagsframställning torde anslaget för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp av 370 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) medgiva, att vid handelsflottans välfärdsråd må fr.o.m. budgetåret 1964/65 tills vidare finnas inrättade en tjänst som byrådirektör i Ae 25 och en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21;

b) till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 370 000 kr.

[57] 27. **Understöd åt skärgårdsrederier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	265 000	278 500	31 200
1963/64	300 000		
1964/65 (förslag)	350 000		

1. Inledning

Från förevarande anslag bestrides vissa kostnader för upprätthållande av båttrafiken i delar av Stockholms skärgård. Det gäller huvudsakligen statens andel av bidragen till Waxholms nya ångfartygs aktiebolag enligt avtal den 13 juli 1959 och den 17 februari 1961 mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting samt bolaget.

Waxholms nya ångfartygs aktiebolag har under en följd av år erhållit bidrag av allmänna medel för att ombesörja viss båttrafik i mellersta och norra delarna av Stockholms skärgård. Mellan åren 1952 och 1959 reglerades stödet genom två mellan Stockholms stad och Waxholmsbolaget träffade avtal jämte tilläggsöverenskommelser. I anslutning härtill lämnade staten och Stockholms läns landsting utfästelser om bidrag till staden. Genom avtal år 1959 inträdde även staten och landstinget såsom huvudmän gentemot Waxholmsbolaget och ett särskilt trafikutskott med representanter för det allmänna inrättades med rätt att följa bolagets åtgärder i fråga om den understödda båttrafiken. Detta avtal, som ej inneslöt trafiken inom det s.k. Blidö-Yxlanområdet, omfattade en tvåårsperiod men prolongerades på i stort sett oförändrade villkor t.o.m. den 30 september 1964. Enligt gällande avtal har det allmänna att för täckande av underskottet på trafiken utgiva ett grundbelopp av 504 000 kr. per år. Beloppet är indexreglerat, varvid ändring av socialstyrelsens konsumentprisindex skall medföra en jämkning av bidraget med en och en halv gång indexstegringen. Kostnaderna fördelas på det allmänna med 40 % för staten samt 30 % för vardera landstinget och staden.

Beträffande trafiken inom Blidö-Yxlanområdet träffades år 1959 avtal mellan företrädarna för det allmänna och Ångfartygsaktiebolaget Stockholm—Blidösund. Sedan bolaget år 1961 trätt i likvidation, träffades nytt avtal om upprätthållande av trafiken i området till den 1 oktober 1964 mellan företrädarna för det allmänna och Waxholmsbolaget. Enligt detta avtal utgår ett indexreglerat bidrag till bolaget med ett grundbelopp av 48 000 kr. per år, varav staten svarar för en tredjedel.

I samband med prolongeringen av nu gällande avtal med Waxholmsbolaget godkände 1961 års riksdag ett principförslag om lösning på längre sikt av båtcommunicationerna i Stockholms norra och mellersta skärgård (prop. 74; SU 91; rskr. 259). Förslaget innebar övergång från nuvarande uppläggning av trafiken med Stockholm som utgångspunkt till ett system med passbåtsförbindelser mellan ifrågakommande öar och platser på närmast belägna fastland med tillgång till lämpliga bryggor och tillfredsställande vägförbindelser. Trafiken inom ifrågavarande delar av skärgården föreslogs uppdelad i tre sektorer med Marsåtra i Åkersberga kommun, Boda och/eller Bolvik på Värmdölandet samt Vaxholm som fastlandsbaser. Trafiken inom Blidö-Yxlanskärgårdarna ansågs böra baseras till Bromskär på norra Blidö, sedan brygga och vägförbindelse dit färdigstälts. Det förutsattes, att trafiken skulle omhänderhas av kommunägda eller privata rederier i samverkan med staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Riksdagen bemyndigade Kungl. Maj:t att gemensamt med staden och landstinget teckna kreditgarantier intill ett belopp av högst 6 mkr. för lån till anskaffning av passagerarbåtar.

I skrivelse den 27 mars 1961 lade statens företrädare i förhandlingarna om båttrafikens ordnande fram ett detaljerat förslag i ämnet med trafikplan i enlighet med de av riksdagen godkända riktlinjerna. Trafikplanen låg sedan till grund för förhandlingar mellan företrädarna för det allmänna och berörda kommuner respektive privata företag om skärgårdstrafikens ordnande efter den 30 september 1964.

I förra årets statsverksproposition (bil. 8, p. 69) anmäldes, att de ännu i början av januari 1963 icke avslutade förhandlingarna om båttrafikens ordnande efter den 30 september 1964 kunde resultera i vissa modifikationer i det tidigare framlagda förslaget beträffande passbåtsförbindelsernas sträckning och trafikens uppläggning i övrigt. Det förutsattes, att detta icke skulle utgöra hinder för Kungl. Maj:t att utnyttja det bemyndigande, som 1961 års riksdag lämnat Kungl. Maj:t att teckna garantier för lån till anskaffande av passagerarbåtar i skärgårdstrafiken. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit lämnades utan erinran av riksdagen (SU 6; rskr. 6)

II. Avtalsförslaget

Företrädaren för staten vid förhandlingarna om båttrafiken i Stockholms skärgård har med skrivelse den 11 april 1963 överlämnat ett den 10 samma månad mellan företrädarna för staten, Stockholms stad och landstinget, å ena, samt Vaxholms stad, å andra sidan, ingånget avtal om båttrafik i Stockholms skärgård. Av skrivelsen framgår i huvudsak följande.

Endast Waxholmsbolaget inkom med anbud avseende uppehållande av reguljär båttrafik efter den 30 september 1964. Förslaget ingavs den 4 september 1961 och innefattade två alternativ, vilka omarbetades den 18 oktober 1962 under hänvisning till kostnadsutvecklingen och under mellantiden fram-

komna synpunkter. Det ena alternativet — trafik enligt den av företrädarna förordade trafikplanen med s. k. passbåtar i tvärgående trafik — förutsatte enligt bolagets mening ett upplåningsbehov av 2 500 000 kr. och ett årligt driftbidrag av 1 388 000 kr. Det andra alternativet — trafik grundad på nuvarande trafikuppläggning med direktbåtar till Stockholm — ansågs nödvändigöra ett upplåningsbehov av 2 700 000 kr. och ett årligt driftbidrag av 770 000 kr. Det senare alternativet byggde i stor utsträckning på att det befintliga båtmaterialet skulle bibehållas. På basis av ytterligare reviderade kostnadskalkyler ingavs i januari 1963 ett tredje alternativ vilket, liksom alternativ två, förutsatte ett upplåningsbehov av 2 700 000 kr. men med rätt för bolaget att vidtaga ytterligare investeringar i rationaliseringssyfte intill ett belopp av högst 3 300 000 kr., d. v. s. sammanlagt 6 000 000 kr. Det årliga driftbidraget skulle vara lika stort som det nuvarande, ökat med 50 000 kr. och kunde vid rådande indexläge beräknas till totalt ca 750 000 kr. På detta belopp skulle utgå ett indexreglerat tillägg motsvarande två gånger ändringen i konsumentprisindex. I ett fjärde alternativ, ingivet i februari 1963, erbjöd sig bolaget att fortsätta trafiken i rådande omfattning och med ersättning enligt gällande grundbelopp men med ett indexreglerat tillägg, motsvarande två och en halv gånger ökningen av konsumentprisindex. Därjämte skulle det allmänna utfästa sig att lämna kreditgarantier för lägst 4 000 000 kr. Bolaget förutsatte en tioårig avtalsperiod.

Enligt företrädarnas mening borde goda möjligheter finnas att utöva trafik enligt den tidigare framlagda planen för en betydligt lägre kostnad än som förutsattes i Waxholmsbolagets förslag. En av de kommuner som företrädarna haft överläggningar med var Vaxholms stad, med vilken företrädarna ånyo tog kontakt. I en den 18 december 1962 dagtecknad promemoria förklarade sig staden villig att genom ett av staden ägt rederi ombesörja huvudparten av den sjötrafik som bedömts erforderlig i ifrågavarande trafikområde. Utgångspunkten härför var att Vaxholm skulle bli bas för båttrafiken. Härvid undantogs trafiken på Blidö-Yxlanområdet, vilken ansågs bära ordnas i samarbete med Blidö kommun.

I promemorian från Vaxholms stad anfördes som förutsättning för ett avtal att stadens ekonomiska engagemang maximerades, då staden indirekt skulle få betydande kostnader på grund av bl. a. behovet av ytterligare kajutrymmen och parkeringsplatser. För att träffa avtal ansåg sig staden behöva erhålla löfte om största möjliga statsbidrag till kajbyggnader. Vidare måste möjligheter skapas för vägmyndigheterna att genom bidrag medverka till inlösen av mark för parkeringsändamål. En förutsättning var vidare att trafiken icke uppdelades i tre sektorer utan att ett trafikområde skapades med Vaxholm som stationsort. Förutom fördelen av en koncentrerad ledning och administration skulle också frågan om reservtonnage automatiskt lösas. Det behov av rörlighet i dispositionen av båtar under högsäsongen som erfarenhetsmässigt behöves, skulle härigenom tillgodoses. Fördelar vunnas också ur personalsynpunkt liksom i fråga om båtarnas underhåll. För passagerarnas del måste Vaxholm inte minst ur servicesynpunkt vara att föredraga.

I promemorian framhölls vidare bl.a., att avtalet borde konstrueras så att rederiet belönades för det passagerartillskott som genom olika åtgärder kunde uppstå inom det aktuella trafikområdet. Avtalet borde vidare innehålla bestämmelser om indexreglering, rätt för rederiet att utnyttja tonnage inom trafikområdet för ytterligare trafik samt garantier för att icke annan trafik inom området subventionerades.

Sedan Vaxholms stad sålunda förklarat sig villig att övertaga ifrågavarande trafik fördes ingående förhandlingar med utgångspunkt från de av staden framförda synpunkterna. Därvid upprättades en kostnadsberäkning för reguljär båttrafik inom det av Waxholms nya ångfartygs aktiebolag f. n. trafikerade området med undantag av Blidö-Yxlan-Furusunds-skärgårdarna. Båttrafiken förutsattes upprätthållas med sju båtar i enlighet med den år 1961 redovisade trafikplanen anpassad till Vaxholm som bas för båttrafiken. Därvid inräknades en större båt att sommartid trafikera sträckan Vaxholm—Stockholm. Enligt kostnadsberäkningen uppskattades det årliga nettounderskottet för båttrafiken till 856 000 kr.

Följande jämförelse ger en viss uppfattning om Vaxholms stads respektive Waxholmsbolagets beräkningar rörande kostnader och intäkter, varvid för bolagets vidkommande upptagits det ur ekonomisk synpunkt för det allmänna gynnsammaste alternativet i anbudet den 18 oktober 1962.

	<i>Waxholmsbolaget</i> (6 äldre båtar jämfte 2 nybyggda) Kronor	<i>Vaxholms stad</i> (7 nybyggda båtar) Kronor
Driftkostnader	1 260 000	953 000
Kapitalkostnader	503 000	496 000
	1 763 000	1 449 000
Insegling	993 000	593 000
	Underskott per år 770 000	856 000

Beräkningen för Waxholmsbolaget inkluderar, i motsats till kalkylerna för Vaxholms stad, även trafik inom Blidö-Yxlan-Furusundsområdet, vilket enligt bolagets kalkyl beräknas ge ett driftunderskott på ca 35 000 kr. Då Vaxholms stad avses svara för 7 % av underskottet skulle det av staden beräknade underskottet om 856 000 kr. medföra ett bidragsbehov av 796 000 kr.

Waxholmsbolaget framlade, som tidigare nämnts, två reviderade alternativ i januari och februari 1963, d.v.s. efter det att förhandlingarna med Vaxholms stad inletts. Enligt januarialternativet beräknades det årliga bidraget till ca 750 000 kr. Bolagets erbjudande i februari utgick från nuvarande bidragsbelopp av ca 700 000 kr. med ett indextillägg om två och en halv gånger konsumentprisindex' förändring. Detta alternativ ansåg sig företrädarna för

det allmänna icke kunna anlägga med hänsyn till indextilläggets storlek. Under förutsättning av indexförändringar i likhet med de senaste årens utveckling skulle bolagets beräkning nämligen innebära en fördubbling av bidraget under den tioårsperiod som avtalet avsågs omfatta.

Företrädarna för det allmänna ansåg sig vid bedömandet av de framlagda kalkylerna böra lägga huvudvikten vid kostnadssidan. Trots att Vaxholms stad i sin kalkyl beräknat kapitalkostnaderna med utgångspunkt från ett helt nytt tonnage, var de totala kostnaderna lägre än i Waxholmsbolagets kalkyl. Beträffande inseglingssposten ansåg företrädarna att bolaget gjort en mycket optimistisk bedömning, medan Vaxholms stad varit mycket försiktig. Att nettobidraget per år blev lägre hos Waxholmsbolaget var sålunda enligt företrädarnas bedömning blott skenbart. Företrädarna ansåg vidare att huvuddelen av sjötrafiken icke borde baseras på Stockholm, vilket medger mindre antal båtar och lägre kostnader och följaktligen är en av grundförutsättningarna för vinnande av en långsiktig lösning av trafikproblemet.

Företrädarna för det allmänna fann ett avtal med Vaxholms stad vara ur många synpunkter fördelaktigare än med Waxholmsbolaget. Ett avtal mellan det allmänna och Vaxholms stad träffades den 10 april 1963. Enligt avtalet, som träffats under förutsättning av bl.a. Kungl. Maj:ts godkännande, förbinder sig Vaxholms stad att fr.o.m. den 1 oktober 1964 under en tjugooårsperiod bedriva tillfredsställande reguljär båttrafik inom Stockholms skärgård enligt en till avtalet fogad trafikplan. Staden har åtagit sig att svara för 7 % av nettounderskottet för trafiken, dock högst 84 000 kr. per år räknat i dagens penningvärde. Resterande underskott skall täckas genom bidrag från staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, varvid staten svarar för 40 % och staden och landstinget vardera för 30 %. Det allmänna förbinder sig även att lämna kreditgarantier om sammanlagt högst 6 000 000 kr. för anskaffande av båtar. Borgensåtagandet har förutsatts bli fördelat mellan staten, staden och landstinget i samma proportioner som den årliga subventionen. De av Vaxholm framförda synpunkterna på anskaffande av parkeringsplatser och bidrag till kajbyggnader har medtagits i avtalsförslaget. I en till avtalet fogad driftkalkyl har sålunda i kapitalkostnaderna inräknats ränta å kapital, som erfordras för anskaffande av mark till parkeringsplats för båtpassagerarnas bilar i den utsträckning som av parterna gemensamt bedömts erforderlig. Vidare har staten förbundit sig att verka för att statsbidrag till utbyggnad av kaj skall utgå med största möjliga belopp. För att effektivt utnyttja båtmaterialiet har Vaxholms stad tillförsäkrats rätt att bedriva trafik även på andra router än de i trafikplanen angivna, därest sådan trafik kan beräknas ge större inkomst än de på denna trafik belöpande utgifterna. Av uppkommande överskott skall det allmänna tillgodogöras två tredjedelar. Det förutsattes vidare, att ett av staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting tillsatt trafikutskott — be-

stående av en representant för envar av dessa — skall äga följa Vaxholms stads åtgärder i fråga om trafiken samt samråda med Vaxholms representanter om erforderliga jämkningar av trafikplanen.

Slutligen erinras i skrivelsen om att trafiken inom Blidö-Yxlanområdet upprätthållits av Waxholmsbolaget, sedan Blidösundsbolaget år 1961 trädde i likvidation, och att detta avtal utlöper den 30 september 1964. Företrädarna för det allmänna söker emellertid att även för denna del av skärgården nå en tillfredsställande sjötrafik genom ett avtal liknande det med Vaxholms stad. Förhandlingarna härom pågår.

Över skrivelsen har utlåtanden avgivits av *sjöfartsstyrelsen, statskontoret* och *länsstyrelsen i Stockholms län*.

Sjöfartsstyrelsen är medveten om värdet för de olika öarna att ha helårsförbindelser med Vaxholm men anser att man framdeles bör kunna diskutera att låta fartygen sommartid jämväl anlöpa tidigare föreslagna basorter. Styrelsen understryker även värdet av att man nu nått en långsiktig lösning. *Statskontoret* anser, att avtalsförslaget, på visst sätt kompletterat, väl fyller det allmännas krav på att en god trafik upprätthålles till och från skärgårdsöarna samtidigt som subventionsbehovet från det allmänna i möjligaste mån begränsas. Även *länsstyrelsen i Stockholms län* tillstyrker att avtalet godkännes samt understryker angelägenheten av att vissa önskemål om bl. a. största möjliga direkttrafik på Stockholm beaktas.

Kungl. Maj:t har i beslut den 31 maj 1963 godkänt avtalet under förutsättning att riksdagen sedermera lämnar detsamma utan erinran. I anledning av vad statskontoret anfört har vidare i beslutet förutsatts att båttrafiken anordnas efter i huvudsak de i 1961 och 1963 års riksdagsbeslut angivna riktlinjerna och den trafikplan, vilken fogats vid avtalet, samt att beslut om ändringar i trafikplanen eller eljest beslut i viktigare frågor som äger samband med trafikplanen icke fattas utan att ha godkänts av det i avtalets 4 § nämnda trafikutskottet. — Avtalet har vidare godkänts av Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Vaxholms stad.

I sammanhanget torde slutligen få erinras om att — med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 — en företrädare för staten tillkallats att tillsammans med vederbörande företrädare för Stockholms stad och Stockholms läns landsting göra en utredning om den reguljära båttrafiken i Stockholms södra skärgård.

III. Departementschefen

Större delen av sjötrafiken i Stockholms mellersta och norra skärgård ombesörjes sedan början av 1900-talet av Waxholms nya ångfartygs aktiebolag. Genom minskning av den bofasta befolkningen i skärgårdsområdet och genom ökat utnyttjande av landtransportmedlen i kommunikationerna har

resandeunderlaget inom bolagets trafikområde minskat och lönsamheten i trafiken försämrats. Denna utveckling aktualiserade i slutet av 1940-talet krav från Waxholmsbolaget på det allmänna om understöd till upprätthållande av den förlustbringande trafiken. Staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting har sedan dess gemensamt lämnat subventioner till bolaget.

I prop. 1961:74 framlades principförslag om lösning på längre sikt av båtcommunicationerna i Stockholms mellersta och norra skärgård. Förslaget innebar övergång från nuvarande uppläggning av trafiken, där Stockholm utgör utgångspunkten, till ett system med passbåtsförbindelser mellan ifrågakommande öar och platser på fastlandet med tillgång till lämpliga bryggor och vägförbindelser. Trafiken skulle omhändertas av kommunägda eller privata rederier i samverkan med staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Det skulle ankomma på en särskilt förordnad företrädare för staten i frågor om skärgårdstrafikens ordnande att tillsammans med företrädare för staden och landstinget förbereda trafikomläggningen. Vidare bemyndigades Kungl. Maj:t, att intill högst 6 mkr. gemensamt med staden och landstinget teckna garantier för lån till anskaffande av passagerarbåtar i skärgårdstrafiken. Propositionen godkändes av riksdagen.

I mars 1961 lade företrädaren för staten fram förslag med trafikplan i enlighet med de av riksdagen godkända riktlinjerna. Planen har efter remissbehandling legat till grund för förhandlingar mellan företrädare för det allmänna samt berörda kommuner och företag om skärgårdstrafikens ordnande efter den 30 september 1964, vid vilken tidpunkt gällande avtal med Waxholms nya ångfartygs aktiebolag om trafik inom berörda delar av skärgården upphör.

I föregående års statsverksproposition anmälde jag, att de då pågående förhandlingarna kunde resultera i vissa modifikationer i det tidigare förslaget beträffande passbåtslinjernas sträckning och trafikens uppläggning i övrigt. Det förutsattes, att detta inte skulle utgöra hinder för Kungl. Maj:t att utnyttja riksdagens bemyndigande att teckna lånegarantier. Vad sålunda föreslagits lämnades av riksdagen utan erinran.

Företrädaren för staten har med skrivelse den 11 april 1963 överlämnat ett den 10 samma månad mellan företrädarna för staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å ena, samt Vaxholms stad, å andra sidan, ingånget avtal om båttrafik i Stockholms skärgård. Avtalet torde såsom bilaga (*Bilaga B*) få fogas till statsrådsprotokollet för denna dag. Av skrivelsen framgår bl. a., att endast Waxholmsbolaget inkommit med anbud avseende uppehållande av regelbunden båttrafik efter den 30 september 1964. Enligt företrädarnas mening syntes det emellertid möjligt att ernå tillfredsställande sjötrafik enligt den tidigare framlagda planen för en betydligt lägre kostnad än som förutsattes i Waxholmsbolagets förslag. Företrädarna tog där-

för kontakt med Vaxholms stad, som erbjöd sig att genom ett av staden ägt rederi svara för huvudparten av den sjötrafik som bedömts erforderlig inom området. I samband härmed upprättades vissa kostnadskalkyler, vilka bl.a. visade ett mindre subventionsbehov för Waxholmsbolaget än för staden. Företrädarna för det allmänna ansåg sig emellertid vid bedömandet av kalkylerna böra lägga huvudvikten vid kostnadssidan. Trots att staden beräknat kapitalkostnaderna med utgångspunkt från ett helt nytt tonnage, var de totala kostnaderna i dess kalkyl lägre än i bolagets kalkyl. Beträffande inseglingssposten ansåg företrädarna, att bolaget gjort en mycket optimistisk bedömning, medan staden varit mycket försiktig. Att nettobidraget blev lägre hos Waxholmsbolaget var sålunda enligt företrädarna blott skenbart. Även ur andra synpunkter fann företrädarna för det allmänna ett avtal med Vaxholms stad fördelaktigare än med Waxholmsbolaget.

Enligt avtalet, som träffats under förutsättning av bl. a. Kungl. Maj:ts godkännande, har Vaxholms stad åtagit sig att under tiden den 1 oktober 1964—den 30 september 1984 ombesörja regelbunden båttrafik inom Stockholms mellersta skärgård i enlighet med en vid avtalet fogad trafikplan. Trafikplanen avviker i så måtto från vad som beslutades av 1961 års riksdag om båttrafikens uppläggning, att Vaxholms stad skall vara utgångspunkt för båtförbindelserna. Trafik avses i viss utsträckning äga rum även med Stockholm som utgångspunkt. Staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting åtager sig att som bidrag till kostnaderna för upprätthållande av trafiken utbetala ett belopp motsvarande underskottet å den enligt trafikplanen bedrivna trafiken, minskat med 7 % av underskottet, dock att Vaxholms stads sålunda angivna andel i underskottet skall uppgå till högst 84 000 kr. per år räknat i dagens penningvärde. Till avtalet har fogats en driftkalkyl avseende den subventionerade trafiken, vilken visar ett beräknat underskott å verksamheten av 856 000 kr. Efter frånräknande av dels den del av underskottet som skall belöpa på Vaxholms stad, ca 60 000 kr., dels Stockholms stads och landstingets andelar av erforderligt subventionsbelopp, tillhoppa 478 000 kr., stannar enligt nämnda driftkalkyl på statsverket 318 000 kr. Vidare har Vaxholms stad tillförsäkrats rätt att bedriva annan än den i trafikplanen angivna trafiken, därest sådan trafik ger större intäkter än de därmed förenade kostnaderna. Av uppkommande överskott skall det allmänna tillgodogöras två tredjedelar. Ett av staten, Stockholms stad och landstinget tillsatt trafikutskott skall äga följa Vaxholms stads anskaffning av båtar ävensom övriga åtgärder i fråga om trafiken samt samråda med stadens representanter om erforderliga jämkningar av trafikplanen.

Kungl. Maj:t har i beslut den 31 maj 1963 efter föredragning av statsrådet och chefen för handelsdepartementet för sin del godkänt avtalet, under förutsättning att riksdagen sedermera lämnar det utan erinran. Vidare har avtalet godkänts av såväl Stockholms stad och Stockholms läns landsting som Vaxholms stad.

Vad gäller trafiken i den norra delen av skärgården, d.v.s. Blidö-Yxlanområdet, har företrädaren för staten i förenämnda skrivelse den 11 april 1963 erinrat om att även denna upprätthålles av Waxholmsbolaget intill utgången av september 1964. På staten belöpande kostnader i anledning av denna trafik uppgår till ca 20 000 kr. Företrädarna för det allmänna söker att också för denna del av skärgården nå en tillfredsställande sjötrafik genom ett avtal liknande det med Vaxholms stad. Förhandlingarna härom pågår ännu, och det är ovisst om de kan slutföras i sådan tid att förslag till lösning kan underställas vårriksdagen. Jag föreslår därför, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att medverka till ett avtal angående ekonomiskt stöd av det allmänna för upprätthållande av reguljär båttrafik i Blidö-Yxlanområdet. Jag utgår då från att det nya avtalet om trafik i denna del av skärgården kommer att utformas efter i huvudsak samma grunder som avtalet med Vaxholms stad samt att på staten belöpande andel av subventionsbeloppet kommer att gälla ungefär samma belopp, som staten nu betalar för denna trafik.

Statens andel av understödet till Waxholmsbolaget och det av Vaxholms stad ägda rederiet samt av kostnaderna för trafiken i Blidö-Yxlanområdet under budgetåret bör uppskattas till sammanlagt 350 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) för sin del godkänna det mellan företrädare för staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å ena sidan, samt Vaxholms stad, å andra sidan, den 10 april 1963 träffade avtalet om båttrafik i Stockholms skärgård under tiden den 1 oktober 1964—den 30 september 1984;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med i det föregående angivna riktlinjer träffa avtal om understöd av det allmänna för upprätthållande av viss sjötrafik i Blidö-Yxlanområdet;

c) till *Understöd åt skärgårdsrederier m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kr.

E. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

[58] 1. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	5 540 000	5 889 500
1963/64	6 336 000	
1964/65 (förslag)	6 920 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 1 417 000 kr.

Ökning eller
minskning

1. Omorganisation

- a) Väderleksbyråns flygväderleksavdelning organiseras som särskild byrå
1 byrådirektör Ae 27 — byråchef Be 1 + 7 008
- b) Kansliavdelningen ombildas till byrå
1 byrådirektör Ae 27 — byråchef Be 1 + 7 008

2. Personalförändringar

Väderleksbyrån

Väderleksavdelningen

- a) 1 meteorolog Af 17/Ae 19 + 25 488
- Aerologiska avdelningen
- b) 1 avdelningsdirektör Be 1 + 49 716
- c) 1 förste statsmeteorolog Ae 25 + 38 520
- d) 1 förste meteorologassistent Ae 13 + 20 736
- e) minskning med 5 kartbiträden Ae 7 fr. o. m. 1/1 1965 — 38 010

Flygväderleksavdelningen

- f) 1 statsmeteorolog Ae 23 + 34 740
- g) 1 förste meteorologassistent Ae 15 + 22 992

Teleavdelningen

- h) minskning med 3 radiotelegrafister Ae 11 — 56 088
- i) 2 teleprinterbiträden Ae 9 + 33 768
- j) 1 kontorsbiträde Af 2/Ae 5 + 12 372

Kustistjänsten

- k) 1 byråinspektör Ae 17 + 25 488

	Ökning eller minskning
Klimatbyrån	
Klimatavdelningen	
l) 1 förste statsmeteorolog Ae 25	+ 38 520
m) 1 förste meteorologassistent Ae 13	+ 20 736
n) 1 kontorsbiträde Af 2/Ae 5	+ 12 372
Instrumentavdelningen	
o) 1 ingenjör Ae 19	+ 28 260
Aerologiska stationer	
p) 1 förste meteorologassistent Ae 17 (Kiruna)	+ 27 504
q) 1 förste meteorologassistent Ae 13 (Kiruna)	+ 22 368
r) 3 meteorologassistenter Ae 11 (Kiruna)	+ 60 696
Hydrologiska byrån	
s) 1 byrådirektör Ao 27 (överflyttas från anslaget Uppdrags- verksamhet)	+ 42 708
t) 1 hydrologassistent Ae 11	+ 18 696
u) 1 kanslibitråde Ae 7	+ 15 204
Forsknings- och undervisningsavdelningen	
v) 1 förste statsmeteorolog Ae 25	+ 38 520
x) 1 statsmeteorolog Ae 23	+ 34 740
y) 1 förste meteorologassistent Ae 15	+ 22 992
z) 2 kanslibiträden Ae 7	+ 30 408
Kansliavdelningen	
å) 1 statsmeteorolog Ae 23	+ 34 740
ä) 1 kontorist Ae 9	+ 16 884
Diverse	
ö) Tillfällig arbetshjälp m. m.	+ 66 900
3. Tjänsteförändringar	
a) Lönegradsförändringar	+ 21 600
b) Ändrad anställningsform	—
c) Vissa arvodesfrågor	+175 500
4. Löneomräkning	+503 914
	+1 417 000

Motiv

2. a) Tjänsten avser att möjliggöra en utökad prognostjänst för Nord-sjön. Önskemål härom har vid flera tillfällen framförts från såväl fiskeri-

närningen som rederinärningen och har också framkommit motionsvägen till riksdagen (motionerna I:147 och II:175 till 1963 års riksdag).

2. b—c) Såsom närmare redovisas under omkostnadsanslaget avser institutet att tillsammans med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fr. o. m. den 1 oktober 1964 hyra en matematikmaskin av typ SAAB D 21, som skall placeras i institutets lokaler. Aerologiska avdelningens arbete förändras radikalt i och med att en stor del av analys- och prognosarbetet kan automatiseras. Detta nödvändiggör att avdelningen ställs under ledning av en avdelningsdirektör och indelas i tre sektioner, nämligen en för daglig höjdväderprognostjänst, en för numerisk databehandling samt en för utveckling av numeriska prognosmetoder. Den nuvarande byrådirektörstjänsten i A0 27 såsom föreståndare för aerologiska avdelningen avses som föreståndare för avdelningens utvecklingssektion. Innehavaren av tjänsten som förste statsmeteorolog i Ae 25 skall vara föreståndare för den numeriska sektionen, som skall handha programmering, kodning och stansning för matematikmaskinen samt driften och underhållet av denna.

2. e) Övergången till numerisk databehandling minskar behovet av manuell kartritningsarbete, varför fem kartbiträdestjänster kan indragas.

2. h—j) Genom rationalisering och minskad radiotrafik kan tre tjänster som radiotelegrafist indragas om arbetsuppgifterna överflyttas på ökad teleprinter- och kontorsbiträdespersonal.

2. p—r) Det är nödvändigt att inrätta en aerologisk station i Kiruna, om tillfredsställande aerologiska uppgifter från norra Norrland skall kunna erhållas. Åtgärden är rekommenderad av internationella organisationer. Institutet räknar med att stationen redan från början skall kunna utföra höjdvindmätningar och att personalbehovet anpassas därefter. Höjdvindinstrumentet i Torshälla förutsättes överflyttat till Kiruna, då Torshälla erhåller kombinationsradar. Instrumentet är mer personalkrävande än en kombinationsradar, varför även viss tillfällig arbetshjälp utöver nu angiven personal erfordras i Kiruna. Medel härför äskas under punkten 2. ö).

2. s) Hydrologiska byråns kontrollavdelning svarar för att av vattendomstolarna meddelade föreskrifter rörande vattenhushållning iakttages. Även om avdelningens personal i övrigt kan avlönas från anslaget till uppdragsverksamhet, synes det olämpligt att avdelningens föreståndare, som har att bedöma vilka åtgärder en uppdragsgivares överträdelse av givna bestämmelser skall föranleda, avlönas från detta anslag. Institutet föreslår därför, att ifrågavarande tjänst överflyttas till allmänna avlöningsanslaget.

2. å—ä) Det internationella samarbetet med meteorologiska världsorganisationen handlägges, under ledning av överdirektören, av en statsmeteorolog vid väderleksavdelningen. Arbetet har under de senare åren vuxit mycket och tar nu större delen av befattningshavarens tid i anspråk. Institutet föreslår, att detta arbete överföres till kansliavdelningen. För handläggningen av hithörande arbetsuppgifter erfordras en statsmeteorolog i Ae 23 samt en kontorist i Ae 9.

2. ö) Under ca ett år behövs en programmerare som efter anvisningar av klimatavdelningens meteorologer skall utföra programmering för matematikmaskinen SAAB D 21. Kostnaden beräknas till ca 25 000 kr. — En betydande eftersläpning har uppkommit beträffande den rutinmässiga bearbetningen av temperaturobservationer. För stansning på hållremсор av temperaturmaterialet för åren 1961—1963 behövs under ett år en förstärkning med en stansoperatris. Kostnaden härför beräknas till ca 12 000 kr. — För visst programmeringsarbete i samband med den dagliga automatiska utvärderingen av de aerologiska stationernas observationsdata beräknas för tillfällig arbetshjälp ett belopp av 8 000 kr. — För tillfällig arbetshjälp vid aerologiska stationen i Kiruna erfordras 20 000 kr.

För att i någon mån råda brist på det glesa hydrologiska observationsnätet bekostade vattenfallsstyrelsen i samband med påbörjandet av utredningen rörande det s. k. nordkalottprojektet ett antal pglar i Torneälv och Kalixälv och avlönade även observatörerna vid dessa. Styrelsen har nu anmält att den f. n. ej har något intresse av dessa stationer och att institutet därför bör övertaga observatörskostnaderna. Institutet föreslår, att tio stationer övertages av institutet. Observatörskostnaderna vid dessa beräknas till 3 500 kr. — För bl. a. hydrologiska undersökningar i södra och mellersta delen av landet planerar institutet att i vissa mindre nederbördsområden inrätta sex nya pglar för vattenföroreningsbedömningar. Observatörskostnaderna beräknas till 2 100 kr.

Genom vissa ändringar i undervisningen kan ett belopp av 4 500 kr. sparas å kursen för meteorologisk tjänsteexamen och 900 kr. å vidareutbildningskursen för meteorologer. Institutet önskar använda dessa besparingar i första hand för utbildning av s. k. briefingassistenter. Den för briefingassistenter erforderliga mera kvalificerade utbildningen kan uppnås genom att assistentkursen förlänges. Dessutom erfordras medel för utökning av elevantalet. Kostnadsökningen för förlängning av kursen samt för utökad elevantal beräknas till 1 700 kr. för lärararvoden samt 2 700 kr. för rese- och traktamentskostnader. Sistnämnda belopp upptages under anslaget till omkostnader. Anslagsbehovet minskas sålunda med $(4\,500 + 900 - 1\,700) = 3\,700$ kr. — Under punkten 4. ingår bl. a. ett belopp av 9 000 kr. för höjning av lärararvodena. Höjningen överensstämmer med vad som gäller för lärare m. fl. inom filosofisk fakultet vid universiteten. Flygvapnets bidrag till institutets undervisning, vilket utgör 109 000 kr., bör beräknas bli höjt med $(9\,000 - 5\,400) = 3\,600$ kr. eller avrundat 4 000 kr. Skulle besparing genom samordning av undervisningen med Stockholms universitet uppkomma, kommer motsvarande minskning av bidraget att ske. — För tillfällig arbetshjälp m. m. beräknas sålunda en ökning med $(25\,000 + 12\,000 + 8\,000 + 20\,000 + 3\,500 + 2\,100 - 3\,700) = 66\,900$ kr.

3. a) Institutet föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

på väderleksbyrån, aerologiska avdelningen, en statsmeteorolog i Ae 23 till Ae 25 och en förste meteorologassistent i Ae 15 till Ae 17 samt på teleavdelningen en statsmeteorolog i Ae 23 till Ae 25;

på klimatbyrån, klimatavdelningen, en meteorologassistent i Ae 11 till ingenjör i högst Ae 15 samt vid aerologiska stationerna två förste meteorologassistenter i Ae 13 till Ae 17.

3. b) Institutet föreslår, att en förste byråingenjörstjänst i Ag 23 på klimatbyråns instrumentavdelning extraordinariesättes.

3. c) Ersättningarna till de personer, som insamlar och intertelefonerar informationer om kustisförhållandena har varit oförändrade sedan början av 1950-talet, varför en arvodeshöjning är angelägen. Härför beräknas 1 000 kr.

För undvikande av uppsägningar har institutet, med eftersättande av vissa planerade utbyggnader av det synoptiska stationsnätet, måst genomföra en mindre höjning av arvoden för klimatobservatörer. Totalkostnaderna för en höjning av arvoden enligt de principer, som framlades i föregående års *petita*, samt för införande av arvoden för vissa arbetsuppgifter, som nu är oavlönade, belöper sig till ca 143 000 kr. Behovet av dessa medel är synnerligen angeläget, då situationen annars torde bli prekär.

Institutet finner det viktigt, att utbyggnaden av det synoptiska stationsnätet icke längre eftersättes och hemställer därför, att observatörsposten tillföres ytterligare 30 000 kr., vilket motsvarar den genomförda arvodeshöjningen.

Svårigheterna att behålla eller förvärva pålitliga vattenståndsobservatörer har successivt ökat. Särskilt vid nyanställning av observatörer har det varit nödvändigt med arvodeshöjningar. För att i begränsad utsträckning tillfredsställa nuvarande observatörers berättigade krav på högre arvoden och därmed motverka nedläggningen av pglar beräknas en höjning av nuvarande arvoden med 1 500 kr., motsvarande fyra procent.

Sammanlagt äskas sålunda för höjda observatörsarvoden (1 000 + 143 000 + 30 000 + 1 500) 175 500 kr.

För att minska behovet av s.k. legala överskridanden föreslår institutet, att medel för avlöning av 23 kontorsbiträdestjänster, vilkas innehavare uppehåller högre icke-ordinarie tjänster eller vilka är vakanta, överföres från anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän till posten Avlöningar till icke-ordinarie personal.

Yttranden

Statskontoret vitsordar, att de organisatoriska frågorna vid flygväderleksavdelningen har stor omfattning och att avdelningsföreståndaren har en krävande arbetsuppgift. Det förefaller emellertid enligt statskontoret mindre ändamålsenligt att splittra organisationen genom att bryta ut flygväderleksavdelningen och organisera denna som särskild byrå. I vart fall synes

en sådan åtgärd icke vara ägnad att underlätta samordningen av verksamheten. Slutlig ställning i denna fråga bör lämpligen inte tagas innan pågående organisationsundersökningar slutförts.

Beträffande den föreslagna omorganisationen av kansliavdelningen anför ämbetsverket, att även om omfattningen av institutets verksamhet i och för sig synes motivera att dess kansli organiseras som byrå, är det tveksamt om den nuvarande kansliavdelningen innehar så central ställning att en omorganisation är motiverad. Ställningstagande i denna fråga synes icke böra ske utan närmare undersökningar.

Statskontoret finner den föreslagna uppdelningen av väderleksbyråns aerologiska avdelning på tre sektioner ändamålsenlig. I avvaktan på resultatet av statskontorets fortsatta undersökningar kan ämbetsverket icke nu förorda annan personalökning vid avdelningen än en extra tjänst som förste meteorologassistent. Statskontoret föreslår vidare, att medel beräknas för förordnanden i Ag 25 åt två meteorologer såsom föreståndare för resp. den numeriska sektionen och utvecklingssektionen. Huruvida avdelningschefens verksamhet motiverar höjning av tjänsten som byrådirektör i Ao 27 till avdelningsdirektör i B 1 är närmast en lönefråga.

De nu slutförda organisationsundersökningarna rörande de aerologiska observationsstationerna visar, att personalbesparingar vinnes genom att låta flygväderlektjänsterna övertaga den aerologiska observationstjänsten. Med en sådan sammanslagning uppnås även andra betydelsefulla fördelar. Enligt statskontorets mening bör åtgärder vidtagas för såväl komplettering av Östersundsstationen med höjdvindmätningstrustning som modernisering av Torslandastationen. Av flygsäkerhetsskäl är det önskvärt att flygplatser, som primärt och sekundärt användes såsom alternativflygplatser av jetflygtrafiken, utrustas med väderradar. Sådana radarstationer finns f. n. endast vid Arlanda och Kallax. Den sistnämnda är militär flygplats. Som jämförelse må framhållas, att samtliga militära flygplatser har väderradarstationer.

I marknaden föres en kombinationsradar — av den typ flygvapnet använder — som förenar väderradarfunktionen med höjdvindmätningfunktionen (aerologisk delfunktion). Genom att förse flygväderlektjänster som bedriver egen prognosverksamhet med en kombinationsradar av nämnda typ, är det möjligt att från dessa väderlektjänster tillgodose såväl aerologiska som flygsäkerhets- och allmänna väderleksbehov.

Statskontoret föreslår, att flygväderlektjänsterna vid Torslanda och Sundsvall/Härnösands flygplatser tillföres kombinationsradar och att dessa flygväderlektjänster övertager den aerologiska observationstjänsten vid resp. Torslanda och Östersund. Härvid förutsättes att radarns manöver- och avläsningsorgan ställes upp i de meteorologiska stationernas lokaler i nära anslutning till prognosrum och observationstation.

I den sammanslagna meteorologiska och aerologiska verksamheten vid

de självständiga flygväderlekstjänsterna bör samma personal användas för såväl meteorologiskt som aerologiskt ändamål. Detta kräver vidareutbildning av den nu differentierade personalen. Den samfällda verksamheten medför minskat behov av ledningspersonal. Meteorologtjänsten vid Östersundsstationen kan därför inbesparas. Den bör dock tills vidare få disponeras för flygväderleksändamål. Sammanslagningen medger, att personalreserv beräknas för endast en arbetsplats i stället för som hittills för två.

Statskontoret framhåller vidare, att behovet av en aerologisk station i Kiruna får anses styrkt och att stationen bör förläggas till Kiruna flygväderlekstjänst. Statskontoret har beräknat personalbehovet för en med aerologisk observationstjänst integrerad flygväderlekstjänst i Kiruna till en föreståndare (förste meteorologassistent) och nio observatörer (förste meteorologassistenter/meteorologassistenter). En aerologisk station i Kiruna bör därför medföra, att flygväderlekstjänsten där utökas med fem meteorologassistenter, varav tills vidare två på extra stat. Även Kiruna torde på längre sikt böra tillföras kombinationsradar, varvid observatörsbehovet eventuellt minskar.

Förslaget att flytta över handläggningen av ärenden som sammanhänger med det internationella samarbetet inom den meteorologiska världsorganisationen från väderleksbyrån till kansliavdelningen tillstyrkes. Då statskontoret emellertid ännu icke vunnit klarhet om personalbehovet vid väderleksbyrån, kan ämbetsverket icke nu taga ställning till den begärda förstärkningen med en statsmeteorolog i Ae 23. Däremot kan statskontoret tillstyrka att kansliavdelningen nu förstärkes med en kontorist i Ae 9.

Statens lönenämnd finner icke skäl tillstyrka högre lönegradsplacering än A 15 för de under punkten 3. a) upptagna tjänsterna som förste meteorologassistent vid de aerologiska stationerna.

Departementschefen

För att möjliggöra en utökad prognostjänst för Nordsjön bör väderleksbyråns väderleksavdelning förstärkas med en tjänst som meteorolog i reglerad befordringsgång. Förslaget om indragning av fem tjänster som kartbiträde på aerologiska avdelningen föranleder ingen erinran från min sida. Jag har heller icke något att erinra mot att tre tjänster som radiotelegrafist i Ae 11 på teleavdelningen indrages och att avdelningen i stället tillföres två tjänster som teleprinterbiträde i Ae 9 och en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

På hydrologiska byrån bör en tjänst som byrådirektör i Ao 27 överföras till förevarande anslag från anslaget till uppdragsverksamhet.

Jag har intet att erinra mot att, på sätt statskontoret föreslagit, arbetsuppgifter inom aerologien och flygväderlekstjänsten samordnas å Torslanda och Sundsvall/Härnösands flygplatser. Till detta spørsmål återkommer jag vid behandlingen av institutets anslag till nyanskaffning av instrument

m. m. och väderlekstjänst för luftfarten. Under nästa anslagspunkt förordar jag en väsentlig utvidgning av den maskinella databehandlingen inom institutet, främst betingad av nödvändigheten att automatisera analys- och prognosarbetet inom aerologien. Jag föreslår, att ett belopp av 40 000 kr. anvisas under förevarande anslag för tillfällig arbetshjälp i samband med programmerings- och stansningsarbeten. Mina här förordade förslag innebär en rätt väsentlig förstärkning av institutets resurser. Härutöver är jag icke beredd att biträda institutets förslag rörande utbyggnaden av aerologien i vidare mån än att på väderleksbyråns aerologiska avdelning två tjänster som statsmeteorolog i Ae 23 bör förändras till tjänster som förste statsmeteorolog i Ae 25 för arbetsuppgifter sammanhängande med databehandling. Vidare beräknar jag medel för de lönegradsförändringar, som chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor.

Jag biträder institutets förslag om ändring av en tjänst som förste byråingenjör i Ae 21/Ag 23 på klimatbyråns instrumentavdelning till motsvarande tjänst i Ae 23.

Institutets beräkning av höjda lärararvoden med 9 000 kr. godtager jag. Härifrån bör avgå beräknad besparing på undervisningsverksamheten med 3 700 kr. Flygvapnets bidrag till denna verksamhet bör ökas från 109 000 kr. till 113 000 kr.

För höjda observatörsarvoden beräknar jag ett belopp av 50 000 kr.

Kostnaderna för erforderliga hjälpkrafter i samband med det internationella samarbetet med meteorologiska världsorganisationen torde bära bestriktas inom ramen för tillgängliga anslagsmedel.

Institutets förslag i övrigt till omorganisation av flygväderleksavdelningen och kansliavdelningen samt personal- och tjänsteförändringar kan jag icke tillstyrka.

Slutligen har institutet föreslagit en överföring av medel för avlöning av 23 obesatta kontorsbiträdestjänster från ordinarieposten till icke-ordinarieposten. Jag har intet att erinra mot förslaget och förutsätter därvid att tjänsterna efter överföringen tills vidare ej får besättas.

Anslaget torde bära uppföras med (6 336 000 + 584 000) 6 920 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	810 000
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 200
3. Arvoden till sakkunniga	23 000
4. Arvoden till observatörer	1 322 000
5. Avlöningar till icke-ordinarie personal	3 042 000
6. Ersättningar till timplärare	96 800
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 625 000
	Summa kr. 6 920 000

c) till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 920 000 kr.

[59] 2. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	1 265 000	1 234 700
1963/64	1 381 000	
1964/65 (förslag)	1 458 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 222 700 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dep:t
1. Reseersättningar	81 700	+ 20 700	+ 16 000
2. Övriga expenser	267 300	— 41 000	— 50 000
3. Publikationstryck	89 000	+ 3 000	— 9 000
4. Kostnader för maskinell data- behandling	100 000	+ 240 000	+ 120 000
		+ 222 700	+ 77 000

Motiv

4. Institutet har sedan år 1956 utnyttjat matematikmaskiner för att öka kvaliteten på väderleksprognoserna och för att kunna genomföra vissa rationaliseringar. Kvaliteten på de numeriskt beräknade prognoserna är nu betydligt bättre än på de konventionellt utförda. Numeriska prognoser används därför sedan någon tid i rutinarbetet. För att kunna genomföra en långt driven rationalisering av arbetet har institutet tillsammans med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen träffat avtal med Svenska Aeroplan AB (SAAB) om förhyrning av en matematikmaskin av typ SAAB D 21 som avses placeras inom institutets lokaler. Genom det tilltänkta arrangemanget skulle det

bli möjligt för institutet att få disponera så mycket maskintid, att den planerade rationaliseringen av rutinarbetet skulle kunna genomföras med en begränsad höjning av nuvarande anslag till hyra för matematikmaskin. För vidareutveckling och forskning erfordras emellertid ett visst tillägg på detta anslag, som redovisas i det följande.

Ett alternativ är att institutet beviljas medel för inköp av maskinen tillsammans med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Enligt avtalet äger institutet och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen rätt att under hyrestiden inköpa maskinen. Priset per maskintimme skulle på detta sätt ytterligare kunna nedbringas. Leverantören förbinder sig att i möjligaste mån till annan på begäran uthyra körtimmar i sådana fall där körtimmarna utnyttjas för beräkningar inom intresseområde, som berör institutet eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Till institutets telecentral inkommer mellan 1 och 1,5 miljon siffror per dygn. Genom maskinell databehandling kan utnyttjandet av detta material automatiseras. Uppräkning av anslagsposten erfordras med 120 000 kr. För att i större utsträckning kunna använda maskinbearbetning för framställning av institutets publikationer erfordras ett årligt belopp om 20 000 kr., vartill kommer ett engångsbelopp om 30 000 kr. för testkörningar på den nya matematikmaskinen. För utprovning av formler för långtidsprognoser erfordras maskintid, som beräknas kosta 25 000 kr. För automatisk utvärdering av radiovindsonderingar beräknas fr. o. m. den 1 oktober 1964 ett belopp om 20 000 kr. För utarbetande av nya metoder för detaljerade prognoser beträffande väderlekselement, såsom regn, markvind och molnighet samt för vissa utvecklingsarbeten beräknas 25 000 kr.

Yttrande

Statskontoret anför bl.a., att utnyttjande av datamaskiner för institutets beräkningsarbete är en förutsättning såväl för rationalisering av verksamheten som för att uppnå kvalitetsförbättring av prognoserna. Ämbetsverket förordar därför, att en datamaskin av föreslagen typ får disponeras. Det föreliggande avtalsförslagets bestämmelser om option till köp möjliggör en senare prövning av frågan om köp, varvid lönsamhetsberäkningen kan grundas på noggrannare kalkyler med hänsyn till utnyttjandegraden. Vidare bör beslut om köp baseras på driftserfarenhet samt på maskinsystemets lämplighet och användbarhet för ifrågavarande beräkningsuppgifter. Ämbetsverket förordar därför, att anläggningen åtminstone till en början förhyres.

Viss kritik riktas mot en bestämmelse i hyresavtalet, varigenom leverantören förbehålles rätt att bestämma vilka som skall få utnyttja överskottstid på maskinanläggningen. Den åsyftade klausulen är enligt uppgift tillkommen som en kompensation för gynnsamma hyresvillkor. Inte heller denna omständighet kan principiellt motivera ett villkor som begränsar statsförvaltningens möjligheter till kapacitetsutjämning mellan olika myndigheter.

Ett enstaka verks ekonomiska fördelar kan vändas i fördyringar för statsförvaltningen som helhet, om den maskinförvaltande myndigheten inte ensam uppnår sådan beläggning, att de gynsamma villkoren träder i funktion. Vid underhandskontakter har institutet och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen givit uttryck för den övertygelsen, att beläggningen initialt kommer att nå den nivå, där de gynnsamma villkoren inträder och presenterade driftkalkyler ger vid handen att den överskottstid det skulle gälla rör sig om tre timmar per dygn. Under sådana förhållanden anser statskontoret att det i avtalet intagna förbehållet saknar praktisk betydelse i detta speciella fall. — Statskontoret föreslår, att medelsbehovet för datamaskinen i enlighet med institutets förslag upptages med 320 000 kr. under anslaget till väderlekstjänst för luftfarten och 340 000 kr. under omkostnadsanslaget, vilket utgör en ökning med 240 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upp- tar jag anslaget till (1 381 000 + 77 000) 1 458 000 kr.

I likhet med statskontoret anser jag att institutet bör erhålla medel för att få hyra en datamaskin. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:*
Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag
av 1 458 000 kr.

[60] 3. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	570 000	558 900
1963/64	615 000	
1964/65 (förslag)	615 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 195 000 kr.

	Ökning
1. Driftkostnad för höjdvindmätning vid Sundsvall/Härnösands flygplats	35 000
2. Driftkostnad för aerologisk station i Kiruna	160 000
	195 000

Motiv

1. Under anslaget Nyanskaffning av instrument m. m. äskas medel för anskaffande av kombinationsradar vid bl. a. flygplatsen i Sundsvall/Härnösand. Driftkostnaden avser reflektorer och underhåll av radarn.

2. Under hänvisning till vad institutet anfört under anslaget till avlöningar punkten 2. p)—r) angående inrättande av aerologisk station i Kiruna upptages här medel för driftkostnaden för denna station avseende ballonger, vätgas, radiosonder m. m. för två dagliga sonderingar.

Departementschefen

Mina ställningstaganden till institutets förslag rörande aerologien och flygväderlekstjänsten innebär, att någon ökad belastning icke uppkommer på förevarande anslag. Detta torde sålunda uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 615 000 kr.

[61] 4. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Nyanskaffning av instrument m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	135 000	189 000	—
1963/64	200 000		
1964/65 (förslag)	700 000		

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med 1 415 000 kr.

Motiv

Mareografen vid Smögen byggdes år 1911. På grund av landhöjningen är det numera mycket tveksamt, om extrema lågvattenstånd kan registreras där. Ny mareograf bör snarast byggas nära den nuvarande. För mareografen erfordras nya instrument och det är därvid lämpligt med såväl registrerande som automatiskt telefonsvarande apparater. Kostnaden härför beräknas till 15 000 kr.

Behovet av mätdammar för mätning av avrinningen från små nederbördsområden är stort. Allt mera detaljerade och tillförlitliga uppgifter behövs för projektering av vattentäkt, avlopp, utdikning m. m. Ett minimikrav måste anses vara att åtminstone en ny mätdamm bygges årligen. Kostnaden härför beräknas till ca 20 000 kr.

Hydrologiska byrån har i första hand måst inrikta sina resurser på undersökningar av de vattendrag, som legat närmast till för utbyggnad. Frågor rörande utbyggnad m. m. blir allt mer aktuella i de vattendrag, i vilka undersökningarna måst eftersättas. Minst fem nya peglar årligen synes er-

forderliga. Registrerande peglar fordras i allt större omfattning av rent hydrologiska skäl och på grund av ökande svårigheter att anskaffa observatörer. Byggnads- och instrumentkostnaderna för en ny station beräknas till i medeltal 6 000 kr., varför sammanlagt 30 000 kr. erfordras.

För stansning av observationsmaterial i och för bearbetning i matematikmaskinen SAAB D 21 kräves en remsstans för en kostnad av ca 20 000 kr.

Automatiseringen av fyrarna fortsätter varför väderleksobservationerna på vissa platser måste ske genom automatiska väderleksstationer. Institutet beräknar att två stationer av enklare typ behöver sättas upp under budgetåret 1964/65. Kostnaden beräknas till 95 000 kr.

För anskaffning av automatisk radiosondmottagare till den föreslagna aerologiska stationen i Kiruna samt övrig markutrustning, antennutrustning m. m. beräknas ett belopp av 35 000 kr.

Institutets radarnät består nu av en höjdvindradar på Bromma och en väderradar på Arlanda. Meteorologiska radarstationer är effektiva hjälpmedel för noggrann bestämning av höjdvindar vid prognosarbetet för flygväderlektjänsten och den allmänna väderlektjänsten samt för specialprognoser för lantbruket. Det är angeläget att inrätta stationer med kombinationsradar (kombinerad höjdvindmätning och väderspaning) i Torslanda, Sundsvall/Härnösand och Kiruna samt en station med väderradar i Bulltofta. För nästa budgetår äskas medel för stationer i Torslanda och Sundsvall/Härnösand. Kostnaden för en kombinationsradar med utrustning för automatisk stansning av mätdata på hållremsa samt automatisk följning på reflektorn beräknas till ca 480 000 kr. och installationskostnaden till ca 120 000 kr. Sammanlagt erfordras sålunda för nästa budgetår 1 200 000 kr. för kombinationsradaranläggningar. Institutet ifrågasätter om icke kostnaden för kombinationsradarn i Torslanda bör belasta anslaget till väderlektjänst för luftfarten, då detta instrument väsentligen kommer att vara till nytta för luftfarten.

Departementschefen

Jag föreslår, att ett belopp av 600 000 kr. ställes till förfogande under nästa budgetår för inköp av en kombinationsradar till Torslanda, där den aerologiska stationen föreslås sammanslagen med flygväderlektjänsten på sätt närmare redovisas under anslaget till väderlektjänst för luftfarten. Härvid förutsättes att radarns manöver- och avläsningsorgan ställes upp på sådant sätt, att apparaturen kan utnyttjas på effektivast möjliga sätt för flygsäkerhetsändamål och den allmänna väderlektjänsten. Medelstilledningen för anskaffning av övrig för institutets verksamhet erforderlig instrumentutrustning torde kunna begränsas till 100 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Nyanskaffning av instrument m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

[62] 5. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet*

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	2 504 000	3 158 800
1963/64	2 841 000	
1964/65 (förslag)	3 100 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 259 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Ökning
A. Avlöningar		
1. Avlöningar till ordinarie och icke-ordinarie personal jämte rörligt tillägg m. m.	1 874 500	125 500
B. Omkostnader		
1. Resesättningar	359 500	33 500
2. Expenser	125 000	50 000
3. Utrustning	200 000	50 000
		<hr/> 259 000

Motiv

Under allmänna avlöningsanslaget punkten 2. s) föreslås överflyttning av en tjänst som byrådirektör i Ao 27 från förevarande anslag till anslaget Avlöningar.

Uppdragsverksamheten har ökat hastigare än institutet beräknat, vilket återspeglas i att belastningen överstiger anslagssumman. För att uppnå bättre överensstämmelse mellan anslag och förbrukning föreslås att anslaget räknas upp med sammanlagt 259 000 kr.

Departementschefen

Såsom jag anfört under institutets allmänna avlöningsanslag bör en tjänst som byrådirektör i Ao 27 överföras till nämnda anslag från uppdragsverksamheten.

Institutets beräkning av anslagsbehovet har icke givit mig anledning till erinran.

Anslaget torde böra uppföras med (2 841 000 + 259 000) 3 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 100 000 kr.

[63] 6. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlekstjänst för luftfarten

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	3 268 000	3 748 200
1963/64	3 787 000	
1964/65 (förslag)	4 437 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 697 000 kr.

	Ökning eller minskning	
A. Avlöningar		
1. Personalförändringar		
a) Sundsvall/Härnösands flygplats		
1 statsmeteorolog Ae 23	+ 33 936	
2 meteorologer Ae 19	+ 54 720	
1 förste meteorologassistent Ae 13	+ 19 776	
2 meteorologassistenter Ae 11	+ 35 520	
6 karbiträden Af 4/Ae 7	+ 77 832	
b) Borlänge flygplats		
1 assistenttjänst Ae 13 indrages	— 18 816	
c) Ökat behov av tillfällig arbetshjälp	+ 20 000	
2. Tjänsteförändringar	—	
3. Löneomräkning	+264 032	
	Anvisat 1963/64	
B. Omkostnader		
1. Sjukvård	3 500	—
2. Reseersättningar	76 900	+ 3 000
3. Expenser	84 000	+ 5 000
4. Kostnader för anskaffning av speciell instrumentutrustning	120 000	+102 000
5. Kostnader för underhåll av instrumentutrustning m. m.	70 000	+ 3 000
6. Kostnader för maskinell databehandling ...	320 000	—
7. Telekommunikationer	173 600	+ 97 000
		<hr/>
		+697 000

Motiv

A. 1. a) Statskontoret har i skrivelse den 5 april 1963 till institutet redovisat vissa principiella ställningstaganden till inrikesflygets väderlekstjänst. Med hänsyn till att pågående utredningar ännu icke helt avslutats, begrän-

sar sig institutet till att efter samråd med luftfartsstyrelsen, begära sådan personalförstärkning, att prognostjänst i enlighet med vad statskontoret förordat kan införas vid Sundsvall/Härnösands flygplats. Därvid förutsättes dock att vakthavande meteorolog har beredskap sex timmar under natten, vilket enligt tillämpad praxis motsvarar halv arbetstid. Behovet av personal uppgår till fyra meteorologer jämte viss tillfällig arbetshjälp. Medel finnes f. n. beräknade för en meteorolog, varför personalförstärkningen blir tre meteorologer. Av dessa bör en vara statsmeteorolog i Ae 23. Vidare erfordras en utökning med tre meteorologassistenter, varav en bör vara förste meteorolog-assistent i Ae 13. Kartritning skall pågå mellan kl. 03.00 och kl. 22.00, även sön- och helgdagar. Om reserv för semester, sjukledighet m.m. inräknas, behövs fyra kartbiträden. Då flygtrafik pågår, skall specialkartor ritas varje timme. Härför erfordras ytterligare två kartbiträden.

A. 1. b) Då den reguljära trafiken vid Borlänge flygplats nedlagts, bör tjänsten som assistent indragas.

A. 1. c) Såsom anförts under punkten A. 1. a) erfordras vid Sundsvall/Härnösands flygplats viss tillfällig arbetshjälp. Kostnaden härför beräknas till 20 000 kr. Detta behov bortfaller, sedan den aerologiska stationen i Östersund flyttats till Sundsvall/Härnösands flygplats, vilket dock knappast torde kunna ske under budgetåret 1964/65.

A. 2. Institutet föreslår, att två tjänster som extra kartbiträden vid Bulltofta flygväderlekstjänst upptas såsom extra ordinarie.

B. 2. Ökningen med 3 000 kr. beror på höjda traktamentsersättningar.

B. 3. Posten bör höjas med ett engångsbelopp om 4 000 kr. för möbler och annan inredning vid den utökade flygväderlekstjänsten i Sundsvall/Härnösands flygplats samt med 4 000 kr. för kartblanketter och annan kontorsmateriel vid nämnda flygväderlekstjänst. Ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 3 000 kr. avgår.

B. 4. Institutet beräknar medel för följande nyanskaffningar av instrument, nämligen två indikerande fjärrtermohygrometrar i Hultsfred och Kristianstad för 7 000 kr., en indikerande molnhöjdmätare i Karlstad för 45 000 kr., en dagmolnhöjdmätare för 75 000 kr., två skrivare till byvindmätare för 10 000 kr. och en registrerande fjärrtermohygrometer för 5 000 kr. i Sundsvall/Härnösand samt en dagmolnhöjdmätare för 75 000 kr. och en skrivare till byvindmätare för 5 000 kr. i Umeå. Sammanlagt äskas sålunda 222 000 kr. Härifrån avgår ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 120 000 kr., varför ökningen blir 102 000 kr.

B. 5. Den under punkten B. 4. äskade nyanskaffningen av instrument beräknas medföra en ökning av underhållskostnaderna med 3 000 kr.

B. 7. För överföring av telefaxkartor till Sundsvall/Härnösands flygväderlekstjänst beräknas följande engångskostnader, nämligen två telefaxmottagare för 60 000 kr., en konverter för 8 000 kr., en kortvågsmottagare för 8 000 kr., en långvågsmottagare för 8 000 kr. samt en antennenläggning

för 5 000 kr. Härtill kommer driftskostnader med 9 500 kr. per år. Sammanlagt äskas sålunda 98 500 kr. Härifrån avgår för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 1 500 kr., varför ökningen blir 97 000 kr.

Yttrande

Statskontoret anför, att väderlekstjänstens olika funktioner under den närmaste framtiden går mot en genomgripande automatisering och därmed även ökad centralisering. Uppgörandet av kortfristiga prognoser till ledning för bedömandet av möjligheterna för flygplan i luften att landa på visst flygfält anses dock icke kunna ske på automatisk väg eller centraliseras utan härför kräves även fortsättningsvis meteorologer med stödfunktioner på platsen. Även flygning i dåligt väder bör planeras i direkt samverkan med meteorolog. Svåra väderleksförhållanden medför kraftig stegring i behovet av väderleksinformation. Detta gäller icke endast trafikflyget utan i än högre grad det starkt växande privatflyget.

Flera omständigheter talar sålunda för en viss decentralisering av flygväderlekstjänsten. Av ekonomiska skäl blir det därvid nödvändigt att begränsa antalet flygväderlekstjänster med egna prognosresurser, s. k. självständiga flygväderlekstjänster. Sådana väderlekstjänster bör bli prognoscentraler för ett antal räjonger och ges lämplig spridning.

Institutet disponerar f. n. fyra flygväderlekstjänster med prognosresurser, nämligen Arlanda, Bromma, Torslanda och Bulltofta. Därutöver replierar institutet på militära väderlekstjänster vid de flottiljflygplatser som utnyttjas av det reguljära inrikesflyget. Den militära väderlekstjänsten vid Kallax bör permanent ingå i systemet med prognoscentraler medan en civil sådan bör tillkomma för mellersta och södra Norrland. I anledning härav bör den lokala flygväderlekstjänsten vid Sundsvall/Härnösands flygplats byggas ut till en självständig sådan. I detta sammanhang förutsätter statskontoret att luftfartsverket i samråd med institutet och chefen för flygvapnet i huvudsak avvecklar övertidsarbetet vid flottiljflygplatserna, dels genom att överflytta de militära väderlekstjänsternas nu ifrågavarande bestyr till nyss nämnda prognoscentraler, dels genom att föreslå erforderlig personalförstärkning vid Kallax. Tillkomsten av en prognoscentral för mellersta och södra Norrland skulle innebära en avlastning av nuvarande centraler inom Stockholmsområdet. Statskontoret undersöker f. n. om detta förhållande kan föranleda överflyttning av tjänster från sistnämnda centraler till den nya centralen. Flygväderlekstjänsternas personalbehov bör beräknas för en verksamhet som integrerar aerologisk observationstjänst. Av statskontorets undersökningar återstår att göra analys av detta samfälliga behov.

Statskontoret saknar f. n. erforderlig överblick av det totala behovet för att kunna ange hur personalökningen vid Sundsvall/Härnösands flygväderlekstjänst lämpligen bör tillgodoses. Det är dock nödvändigt, att redan nu

vidtagna provisoriska förstärkningar inom organisationen. Detta gäller främst den flygmeteorologiska servicen för inrikesflyglinjerna på Norrland och för charterflyget från Bulltofta. Statskontoret föreslar, att medel ställes till institutets förfogande för anställning av extra arbetskraft vid flygväderlekstjänsterna vid Sundsvall/Härnösand och Bulltofta.

Statskontoret har för den kombinerade meteorologiska och aerologiska tjänsten vid Sundsvall/Härnösands flygplats preliminärt räknat med fyra meteorologer, elva meteorologassistenter och sex kartbiträden. Personaltillgången vid Östersunds aerologiska station, som föreslagits bli flyttad till Sundsvall/Härnösand, är en meteorolog och fyra meteorologassistenter. Institutet har vidare anmält att en tjänst som meteorologassistent kan frigöras vid Torstlanda aerologiska station, om denna utrustas med den föreslagna kombinationsradarn. Skillnaden mellan behov och tillgång är sålunda — förutom tillfällig arbetshjälp — två meteorologer, tre meteorologassistenter och sex kartbiträden. Motsvarande personalförstärkning vid Bulltofta har preliminärt beräknats till en meteorolog, en meteorologassistent och två kartbiträden.

Det under omkostnadsstaten anmälda medelsbehovet vitsordas.

Departementschefen

Statskontoret har vid sina undersökningar funnit, att flera omständigheter talar för en viss decentralisering av väderlekstjänsten för luftfarten. Enligt ämbetsverket bör den nuvarande organisationen, som bl. a. består av fyra flygväderlekstjänster med prognosresurser, utökas med en prognoscentral för mellersta och södra Norrland genom utbyggnad av flygväderlekstjänsten vid Sundsvall/Härnösands flygplats. Härjämte bör enligt statskontoret den militära väderlekstjänsten vid Kallax permanent ingå i systemet med prognoscentraler.

Statskontoret har vidare funnit, att betydande fördelar uppnås genom att låta flygväderlekstjänsterna övertaga den aerologiska observationstjänsten.

Jag finner mig böra tillstyrka förslaget om utbyggnad av flygväderlekstjänsten vid Sundsvall/Härnösands flygplats till en prognoscentral. Denna bör även innefatta den aerologiska observationstjänst, som nu är förlagd till Östersund. Vidare bör den aerologiska observationstjänsten vid Torstlanda sammanföras med flygväderlekstjänsten där.

Genom överflyttning av personalen från den aerologiska stationen i Östersund torde personalökningen vid den nya prognoscentralen vid Sundsvall/Härnösands flygplats kunna begränsas till en statsmeteorolog i Ae 23, en meteorolog i Ae 19, en förste meteorologassistent i Ae 13, två meteorologassistenter i Ae 11 samt sex kartbiträden i reglerad befordringsgång. Vid beräkningen av personalbehovet har jag förutsatt, att flyttningen av den aerologiska stationen i Östersund sker under budgetåret 1964/65. Vidare har jag räknat med att till Sundsvall/Härnösand kan överflyttas en tjänst som me-

teorologassistent från Torslanda i samband med anskaffning av kombinationsradar till denna flygplats.

För tillfällig arbetshjälp vid Sundsvall/Härnösand beräknar jag i likhet med institutet ett belopp av 20 000 kr. Härjämte föreslår jag, att ett belopp av 71 000 kr. ställes till institutets förfogande för anställning, på sätt statskontoret föreslagit, av extra arbetskraft vid flygväderlektjänsten vid Bulltofta.

Tjänsten som meteorologassistent vid Borlänge flygplats bör indragas.

Vid Bulltofta flygväderlektjänst bör två tjänster som extra kartbiträden extra-ordinatesättas.

Under anslagsposten Kostnader för anskaffning av speciell instrumentutrustning föreslår jag ett engångsbelopp av 140 000 kr., varav 90 000 kr. för instrument till Sundsvall/Härnösands flygplats i enlighet med föreliggande förslag. Från förevarande anslagspost avgår ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp av 120 000 kr., varför posten skulle komma att öka med 20 000 kr.

Den föreslagna ökningen av posten Kostnader för underhåll av instrumentutrustning m.m. kan jag icke tillstyrka.

Institutets beräkning av anslagsbehovet i övrigt till omkostnader har icke givit mig anledning till erinran. I posten Telekommunikationer har jag räknat in ett engångsbelopp av 89 000 kr. för anskaffning av telefaxmateriel till Sundsvall/Härnösands flygplats.

Anslaget torde böra uppföras med (3 787 000 + 650 000) 4 437 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlektjänst för luftfarten som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande stat för väderlektjänsten för luftfarten, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Stat

Avlöningar:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	27 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 450 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	987 000
<i>Omkostnader, förslagsvis</i>	973 000

Summa kr. 4 437 000

c) till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlektjänst för luftfarten för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 437 000 kr.

[64] 7. Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	1 014 000	937 500
1963/64	950 000	
1964/65 (förslag)	970 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 9/11 1963) föreslår, att anslaget ökas med 20 000 kr.

Motiv

Vid sammanträde i Stockholm den 2 oktober 1963 mellan svenska och norska myndigheter beräknades utgifterna för väderleksstationer i Nordatlanten för budgetåret 1964/65 till 3 680 000 norska kr., varav 400 000 norska kr. i engångsutgift för vissa ombyggnadskostnader. Av ökningen med 165 000 norska kr. jämfört med innevarande budgetår hänför sig 40 000 norska kr. till driftkostnader, då den längre bort belägna av de två stationerna skall betjänas, 50 000 norska kr. till tidigare överenskommet ombyggnadsprogram och 75 000 norska kr. till löpande underhåll på grund av fartygens ålder.

Av kostnadsökningen faller enligt gällande fördelningsregler ett belopp om ca 71 000 svenska kr. på Sverige. Samtidigt beräknas ICAO:s bidrag till Sverige öka med ca 64 000 kr. Kostnaderna för väderleksstationerna i Nordatlanten för budgetåret 1964/65 beräknas således öka med 7 000 kr., vilket belopp med hänsyn till kostnadsutvecklingen bör avrundas uppåt till 10 000 kr. För innevarande budgetår anvisade 700 000 kr. bör således ökas till 710 000 kr.

Sveriges bidrag till väderleksstationer på Grönland m.m. för kalenderåret 1965 faller på budgetåret 1964/65 och kan med ledning av föreliggande uppgifter beräknas till ca 260 000 kr., vilket innebär en ökning med 10 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Ökningen hänför sig huvudsakligen till kapitalkostnader för nybyggnader och utrustning och skulle varit större om inte Sveriges procentuella andel av flygtrafiken över nordatlantområdet gått ned från 2,35 till 2,17 % under år 1962. Vid kostnadsberäkningen har sistnämnda fördelningstal använts.

Departementschefen

Institutets beräkning av medelsbehovet för väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland har icke givit mig anledning till erinran.

Anslaget torde således böra uppföras med (950 000 + 20 000) 970 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 970 000 kr.

F. Byggnadsväsendet

[65] 1. Byggnadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	6 915 000	6 696 600
1963/64	8 250 000	
1964/65 (förslag)	9 776 000	

I. Organisationen av bokföringsystemet m. m. inom byggnadsstyrelsen

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande uppdrog jag den 2 mars 1962 åt administrativ direktören i vattenfallsstyrelsen A. G. Sandberg att verkställa utredning angående organisationen av bokföringsystemet m. m. inom byggnadsstyrelsen. Den sakkunnige avlämnade den 17 juni 1963 delbetänkandet *Bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen*, del I, avseende principiell utformning (stencilerat). Statskontoret och statistiska centralbyråns maskincentral har under hand biträtt den sakkunnige i fråga om hjälpmedel och metoder för bokföringsarbetet m. m. — Över betänkandet har *utlåtanden* avgivits av statskontoret, riksrevisionsverket och byggnadsstyrelsen.

Den sakkunnige konstaterar sammanfattningsvis, att byggnadsstyrelsens behov av en till dess stora och komplicerade verksamhet väl anpassad bokföring har accentuerats genom den sedan 1950-talet pågående expansionen. Detta behov kan med nuvarande system och hjälpmedel tillgodoses endast i begränsad omfattning. Vid sin genomgång av de förutsättningar, som i första hand bestämmer bokföringens innehåll och principiella utformning, har den sakkunnige funnit, att en på förebyggande åtgärder inriktad ekonomisk planering med efterföljande kontroll har avgörande betydelse. Som grund för bokföringens utformning framlägges därför förslag till system för ekonomisk planering och kontroll.

Byggnadsstyrelsens bokföring föreslås i princip utformad med två sams- emellan koordinerade delar, nämligen huvudbokföring och dispositionsbokföring. Huvudbokföringen skall omfatta tillgångar och skulder samt faktiska inkomster och utgifter med den kontoindelning och övriga systematisering, som tillgodoser såväl de externa kraven som den interna ekonomiska kontrollens krav. Dispositionsbokföringen skall omfatta alla avtal avseende framtida inkomster och utgifter ävensom däremot svarande inbetalningar och utbetalningar samt med samma kontoindelning och systematisering som huvudbokföringen.

I fråga om hjälpmedel och metoder föreslås, att bokföring, ekonomisk planering och ekonomisk kontroll integreras till ett system och att detta

baseras på automatisk databehandling (ADB-system) med hålkortsstansning förlagd till byggnadsstyrelsen och övrig maskinell bearbetning till statistiska centralbyråns maskincentral. Kostnaderna för den maskinella bearbetningen inklusive hålkortsstansning beräknas till ca 400 000 kr. per år. Härifrån bör emellertid avräknas vissa kostnader till följd av kommande personalminskningar, vilkas omfattning icke kan angivas förrän under nästa utredningsskede. Vidare avgår kostnaderna för nuvarande bokföringsmaskiner och liknande utrustning. Utredningen bedömer den kostnadsökning, som kan kvarstå sedan ADB-systemet kommit i full drift, icke vara av den storlek, att den bör påverka valet av hjälpmedel och metoder.

Ekonomiavdelningen föreslås organiserad i en kameralsektion och en kontrollsektion. Vidare skall en särskild ADB-assistent vara direkt underställd avdelningens chef. Till avdelningen bör därjämte liksom nu höra en expedition med arkiv. Den minskning av personalbehovet, som torde följa av utredningens förslag, bedömes kunna ske successivt och utan störningar i personalens anställningstrygghet.

Genomförandet av det nu framlagda förslaget förutsätter inrättandet av två tjänster redan från den 1 juli 1964, nämligen en tjänst som chef för kontrollsektionen och en tjänst som ADB-assistent för ADB-uppgifterna. Utredningen, som begränsat sig till vissa allmänna synpunkter rörande dessa tjänster, anser det vara av avgörande betydelse, att ekonomiavdelningen tillförsäkras kvalificerad personal. I annat fall föreligger risk att den endast utför ett i sig själv nödvändigt registreringsarbete, som emellertid blott i ringa utsträckning kan utnyttjas för ekonomisk ledning och kontroll.

Chefen för kontrollsektionen skall vara ansvarig för det förordade ekonomiska kontrollsystemet. Sektionschefens arbete kommer i stor utsträckning att försiggå i kontakt med styrelsens övriga organ. Utredningen framhåller därför betydelsen av att befattningshavaren har icke blott erforderliga kunskaper om bl. a. automatisk databehandling utan även lämpliga personliga egenskaper. Inrättandet av en tjänst som ADB-assistent är enligt utredningen en naturlig följd av övergången till ADB-systemet och en förutsättning för dess effektiva skötsel och vidareutveckling. Då befattningshavaren måste uppfylla speciella anspråk på kunskaper och egenskaper, måste även i detta fall stora krav ställas vid personvalet.

Under förutsättning av statsmakternas positiva ställningstagande till de nu framlagda principförslagen avser den sakkunnige att bedriva det fortsatta utredningsarbetet så att det nya systemet kan införas successivt under budgetåret 1964/65. I samband med omlägningsarbetet kan det visa sig nödvändigt att bl. a. anlita extra arbetskraft. I byggnadsstyrelsens anslagsäkanden för budgetåret 1964/65 bör därför tagas upp de av utredningen föreslagna nya befattningarna som chef för kontrollsektionen resp. ADB-assistent vid ekonomiavdelningen ävensom medel för bestridande av kostnaderna för den maskinella bearbetningen i ADB-systemet.

Alla de tre *remissinstanserna* statskontoret, riksrevisionsverket och byggnadsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag.

II. Byggnadsstyrelsens anlagsframställning

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 2 860 400 kr.

	Ökning
1. <i>Personalförändringar</i>	
<i>Avlöningsanslag</i>	
Administrativa byrån	
a) 1 byrådirektör Ae 27	42 708
Allmänna avdelningen	
1 byrådirektör Ae 27	42 708
1 förste byråsekreterare Ae 23	34 740
Personalavdelningen	
1 kanslist Af 9/Ae 13	18 696
b) <i>Ekonomiavdelningen</i>	
2 byrådirektörer Ae 27	85 416
arvoden till ADB-expertter	100 000
extra skrivhjälp	30 000
Utredningsbyrån	
c) <i>Programmeringsavdelningen</i>	
2 byrådirektörer Ae 27	85 416
1 byrådirektör Ae 25	38 520
Planeringsavdelningen	
1 byrådirektör Ae 27	42 708
Intendentsbyrån	
d) <i>Kansliet</i>	
1 kontorsskrivare Ae 13	20 736
1 kansliskrivare Ae 11	18 696
e) <i>Underhållsavdelningens sektioner 1—3</i>	
2 förste byråingenjörer Ae 23	69 480
f) <i>Underhållsavdelningens planerings- och upphandlingssektion</i>	
3 byrådirektörer Ae 25	115 560
1 förste byråingenjör Ae 23	34 740
1 byråingenjör Ae 21	31 320

Ökning

g) Fastighetsavdelningen

1 avdelningsdirektör Be 1	49 716
1 byrådirektör Ae 27	42 708
2 byråingenjörer Ae 19	56 520
1 kontorsskrivare Ae 13	20 736
1 kansliskrivare Ag 11/Ae 9	18 696
1 kontorist Ae 9	16 884

h) Bränslekontrollavdelningen

1 byrådirektör Ae 27	42 708
1 byråingenjör Ae 21	31 320
1 kanslibitråde Ae 7	15 204
1 reparatör Ae 10	17 760
1 värmeskötare Ae 8	16 032

i) Hyresavdelningen

1 fastighetsintendent Be 1	49 716
1 byrådirektör Ae 25	38 520
2 byråsekreterare/förste byråsekreterare högst Ae 21	56 520
1 bokhållare Ae 15	22 992
1 kansliskrivare Ae 11	18 696
3 kanslibiträden Ae 7	45 612

j) Utrikesavdelningen

1 byrådirektör Ae 27	42 708
1 kontorist Ae 9	16 884

Kulturhistoriska byrån

k) Granskningsavdelningen

1 avdelningsdirektör Be 1	49 716
1 intendent Ae 23	34 740

Planbyrån

l) Avdelningen för översiktlig planläggning

1 avdelningsdirektör Be 1	49 716
1 byrådirektör Ae 25	38 520
1 kartriterska Ae 11	18 696
1 kontorist Ae 9	16 884

Allmänna avdelningen

1 byrådirektör Ae 27	42 708
1 intendent Ae 23	34 740

	Ökning
Tekniska byrån	
m) Allmänna avdelningen	
1 avdelningsdirektör Be 1	49 716
1 förste byråsekreterare Ae 21	31 320
1 provningstekniker Ae 13	20 736
n) Särskilda utredningar och arvoden till viss expertis	430 000
 <i>Förskottsstat</i>	
o) Kalkylavdelningen	
1 byrådirektör Ae 27	—
1 byrådirektör Ae 25	—
1 byrådirektör Ae 25	—
1 förste aktuarie Ae 23	—
 Fjärde projekteringsbyrån	
p) 1 avdelningsdirektör Be 1	—
 2. Tjänsteförändringar	
a) Lönegradsförändringar	14 256
b) Extraordinariesättningar	—
c) Ändrad tjänstebenämning	—
d) Vissa arvodesfrågor	23 000
 3. Löneomräkning	 574 276
	2 860 400

Motiv

1. b) Utredningen angående bokföringsarbetet m. m. inom styrelsen har föreslagit, att administrativa byråns ekonomiavdelning skall omfatta — förutom nuvarande kameralsektion — en kontrollsektion samt en assistent för automatisk databehandling (ADB). Styrelsen föreslår att två byrådirektörstjänster i Ae 27 inrättas för chefen för den nya kontrollsektionen och för ADB-assistenten. Härjämte erfordras 100 000 kr. för arvoden till experter vid övergången till det nya systemet.

För att möjliggöra en ökning av skrivkapaciteten och erhålla hjälp med rutinarbeten vid toppar i arbetsbelastningen föreslås 30 000 kr. till extra skrivhjälp m. m.

1. c) På grund av starkt ökad efterfrågan på statliga lokaler måste utredningsbyråns personella resurser anpassas till den ökande arbetsmängden. I Kungl. brev den 28 juni 1963 har styrelsen erhållit medgivande att i mån av tillgång på medel inrätta två byrådirektörstjänster i Ag 27. Dessa tjänster föreslås nu extraordinariesatta på programmeringsavdelningen. Härutöver erfordras ytterligare två befattningar som byrådirektör, varav en

i Ae 25 på programmeringsavdelningen och en i Ae 27 på planeringsavdelningen.

1. d) Genom att bl. a. polisväsendets lokalfrågor fr. o. m. nästa budgetår förutsatts handhas av styrelsen kommer intendentsbyråns arbetsbörda att öka väsentligt. På grund härav behöver byråns expedition tillföras en ny tjänst som kontorsskrivare i Ae 13, vars innehavare skall förestå och leda arbetet inom expeditionen samt handlägga de mest kvalificerade ärendena. En tjänst som kansliskrivare i Ae 11 bör vidare inrättas för att avlasta kontrollanterna vid underhållssektionerna vissa arbetsuppgifter, som bör kunna utföras av biträdespersonal.

1. e) För intendentsbyråns underhållssektioner 1—3, som svarar för underhåll, vård och drift av statliga fastigheter i stockholmsområdet, beräknas arbetsvolymen öka med i genomsnitt 16 % per år. På grund av överförandet av polisväsendets lokaler till styrelsens förvaltning beräknas sektionernas arbetsbörda ytterligare öka. För budgetåret 1964/65 föreligger behov av tre nya kontrollanter. Vid bifall till den under punkten 1. d) föreslagna kansliskrivartjänsten i Ae 11 bör behovet emellertid kunna begränsas till två tjänster som förste byråingenjör i Ae 23.

1. f) Projekteringsverksamheten inom intendentsbyråns underhållsavdelning har hittills i stor utsträckning måst bedrivas med anlitande av konsulter. Sådant arbete har till en del utförts även av avdelningens kontrollanter. För att nedbringa de förhållandevis höga konsultkostnaderna och avlasta kontrollanterna ifrågavarande uppgifter, som bör utföras av särskilt utbildad personal inom avdelningen, föreslås inrättandet av två byrådirektörstjänster i Ae 25, varav en för byggnadsarbeten m. m. och en för VVS-arbeten samt en förste byråingenjörstjänst i Ae 23 för el-arbeten och en byråingenjörstjänst i Ae 21 för byggnadsarbeten. För central upphandling m. m. har verksamheten ännu ej kunnat organiseras på önskvärt sätt och rationella rutiner ej kunnat tillämpas. För att avhjälpa detta föreslås inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 25.

1. g) Arten och omfattningen av styrelsens fastighetsförvaltning och det förhållandet att djurgårdsnämndens arbetsuppgifter enligt beslut av 1962 års riksdag fr. o. m. budgetåret 1964/65 skall överföras till intendentsbyråns fastighetsavdelning motiverar att en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1 inrättas för chefen för avdelningen. De exploateringsuppgifter, som nu åvilar djurgårdsnämnden, beräknas vara ännu ca tre år. På grund härav föreslås, att nämndens personal överflyttas till styrelsen utan ändring i nuvarande lönesättning och principer för lönekostnadernas bestridande, vilket innebär att lönekostnaderna fördelas mellan avlöningsanslag och exploateringsmedel enligt fastställd stat. I enlighet med detta förslag bör följande tjänster inrättas under byggnadsstyrelsens avlöningsanslag, nämligen en såsom byrådirektör i Ae 27, två som byråingenjör i Ae 19, en som kontorsskrivare i Ae 13, en som kansliskrivare i Ag 11 och en som kontorist i Ae 9.

Med exploateringsmedel bör liksom hittills bestridas kostnaderna för en tjänst som byrådirektör i Ag 27 samt två tjänster som byrådirektör i Ag 25, vilka är kombinerade med de angivna byråingenjörstjänsterna i Ae 19.

Vid samråd mellan djurgårdsnämnden och byggnadsstyrelsen har nämnden yrkat, att styrelsen måtte föreslå inrättande av samtliga tjänster såsom extra ordinarie. Styrelsen har dock ansett en sådan lösning mindre väl överensstämmande med utgångspunkterna för beslutet om nämndens avveckling. Styrelsen förutsätter emellertid, att betryggande garantier finnes för personalens fortsatta anställning hos styrelsen, och avser att, om behov föreligger vid tiden för exploateringsuppgifternas upphörande, i detta syfte vidtaga eller föreslå erforderliga åtgärder.

Styrelsen ämnar vidare, efter ytterligare samråd med djurgårdsnämnden, inkomma med förslag rörande de åtgärder i övrigt, som erfordras vid nämndens avveckling.

1. i) Genom att byggnadsstyrelsen fr. o. m. nästa budgetår skall ombesörja förhyrning av lokaler för polisväsendet kommer arbetsuppgifterna för intendentsbyråns hyresavdelning att i det närmaste fördubblas. Detta nödvändiggör en omorganisation av avdelningen. Som chef för denna föreslås en fastighetsintendent i Be 1 samt för ledning av verksamheten inom avdelningens stockholmssektion en byrådirektör i Ae 25. Vidare erfordras förstärkning av landsortssektionen med två byråsekreterare/förste byråsekreterare i högst Ae 21. En bokhållare i Ae 15 kräves för framräkning och kontroll av hyresbelopp m. m. Ökningen av arbetsuppgifterna nödvändiggör härjämte inrättandet av en tjänst som kansliskrivare i Ae 11, vars innehavare skall biträda föreståndaren för kansliet med bl. a. kamerala göromål. Tre kanslibiträdestjänster i Ae 7 erfordras för kontorsgöromål på kansliet.

1. j) De under denna punkt föreslagna tjänsterna kommer icke att täcka det personalbehov, som kommer att föreligga vid en väntad avsevärd ökning av nybyggnadsverksamheten utomlands. Styrelsen anser det emellertid mest ändamålsenligt att sådant behov tillgodoses genom anlitan av byggnadsmedel enligt de regler, som tillämpas för den inrikes byggnadsverksamheten, och föreslår en sådan lösning tills vidare.

1. l) Det är uppenbart, att utvecklingen inom samhällsplaneringen medför ett väsentligt ökat behov av råd, anvisningar, upplysning och information från byggnadsstyrelsen som central planmyndighet. För att leda utvecklingen på ett nöjaktigt sätt skulle enbart för denna uppgift all tillgänglig personal inom styrelsens planbyrå erfordras. Till följd av remissärendenas minskning och genom det under punkten 1. n) framlagda förslaget om vidgade möjligheter att anlita utomstående expertis är det emellertid möjligt att för nästa budgetår begränsa byråns personalförstärkning till följande sex tjänster, nämligen en som avdelningsdirektör i Be 1, en som byrådirektör i Ae 25, en som karriterska i Ae 11 och en som kontorist i Ae 9 på avdelningen för översiktlig planläggning samt en som byrådirektör i Ae 27 och en som intendent i Ae 23 på allmänna avdelningen.

1. n) För täckande av behovet av utredningar och expertis inom tekniska byrån i anledning av bl. a. revision av anvisningarna till byggnadsstadgan (BABS) erfordras 150 000 kr. Till sekreterarehjälp och ersättning åt utredningsmän inom Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser hemställs om 20 000 kr. Inom planväsendet erfordras i runt tal 200 000 kr. för utredningar av olika slag. För utarbetande av tekniska rekommendationer angående behandlingen av gamla byggnader m. m. beräknas 30 000 kr. Vidare beräknas 30 000 kr. för inom djurgårdsnämnden pågående utredningar. Sammanlagt äskas sålunda 430 000 kr. för särskilda utredningar och arvoden till viss expertis m. m.

2. a) För chefen på ekonomiavdelningen finnes nu inrättad en tjänst som byrådirektör i Ae 27. Styrelsen föreslår, att tjänsten ändras till en befattning som ekonomidirektör i Be 1. Vidare bör fyra tjänster som kontorist i Ae 9 på resp. administrativa byrån, utredningsbyrån, kulturhistoriska byrån och tekniska byrån höjas till tjänster som kansliskrivare i Ae 11.

2. b) Styrelsen föreslår extraordinariesättning av en byrådirektörstjänst i Ag 25 på utredningsbyrån, två förste byråingenjörstjänster i Ag 23 och två byråingenjörstjänster i Ag 21 på intendentsbyrån samt en avdelningsdirektörstjänst i Bg 1 på tredje projekteringsbyrån.

2. c) Styrelsen hemställer att tjänstetiteln för ett institutionsbiträde i Ae 5 på tekniska byrån ändras till kontorsbiträde.

2. d) Av det äskade beloppet om 23 000 kr. avser 7 000 kr. kostnader för sammanträden med byggnadsstyrelsens tekniska råd, 6 000 kr. arvoden åt rådets expertgrupper och 2 000 kr. resekostnader i anledning av rådets verksamhet. För styrelsens råd för samhällsplanering beräknas 8 000 kr., varav 3 000 kr. avser sammanträdeskostnader och 5 000 kr. arvoden till experter.

III. Departementschefen

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag i mars 1962 en särskild sakkunnig för att verkställa utredning angående organisationen av bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen. I ett i juni 1963 avlämnat delbetänkande har den sakkunnige framlagt förslag till principiell utformning av bokföringsverksamheten. Förslaget innebär i huvudsak, att styrelsens bokföring skall utformas med två sinsemellan koordinerade delar, nämligen huvudbokföring och dispositionsbokföring. Vidare föreslås, att bokföring, ekonomisk planering och ekonomisk kontroll integreras till ett system, vilket baseras på automatisk databehandling, s. k. ADB-system. Hålkortsstansning avses förlagd till byggnadsstyrelsen, medan övrig maskinell bearbetning skall ankomma på statistiska centralbyråns maskincentral. Kostnaderna för den maskinella bearbetningen inklusive hålkortsstansningen uppskattas till ca 400 000 kr. per år. Om det föreslagna systemet genomföres, beräknas emellertid vissa kostnadsbesparingar i den

nuvarande administrationen kunna göras. Den sakkunnige har bedömt den kostnadsökning, som kan kvarstå sedan ADB-systemet kommit i full drift, icke vara av den storlek att den bör påverka valet av hjälpmedel och metoder i bokföringsarbetet. Slutligen föreslås, att ekonomiavdelningen inom administrativa byrån, som nu är organiserad i en kamarsektion och en kostnadsbokföringssektion, i viss omfattning omorganiseras i en kamarsektion och en kontrollsektion. Därjämte skall en särskild assistent för ADB-frågor vara direkt underställd avdelningens chef. Till avdelningen skall liksom hittills även höra en expedition med arkiv. Genomförandet av förslaget förutsätter att fr. o. m. nästa budgetår inrättas en tjänst som chef för den nya kontrollsektionen och en tjänst för ADB-assistenten. Vidare kan det under omlägningsarbetet visa sig nödvändigt att anlita extra arbetskraft. Under förutsättning av statsmakternas positiva ställningstagande till de nu framlagda förslagen avser den sakkunnige att bedriva det fortsatta utredningsarbetet så att det nya systemet kan införas under budgetåret 1964/65.

Byggnadsstyrelsen och övriga remissinstanser har tillstyrkt den sakkunniges förslag. För egen del anser jag mig böra biträda förslaget. Jag förordar därför, att på ekonomiavdelningen inrättas en byrådirektörstjänst i Ae 27 för chefen för den nya kontrollsektionen och en byrådirektörstjänst i Ae 25 för assistenten för ADB-frågor. Den nuvarande tjänsten som byrådirektör i Ae 27 för chefen för ekonomiavdelningen bör samtidigt ändras till tjänst som avdelningsdirektör i Be 1. Vidare beräknar jag i likhet med byggnadsstyrelsen ett belopp om 100 000 kr. för arvoden till särskilda experter i samband med övergången till det nya ADB-systemet. Under nästa anslagspunkt kommer jag att tillstyrka medel för den föreslagna maskinella bearbetningen.

I anledning av byggnadsstyrelsens begäran om medel för extra skrivhjälp på ekonomiavdelningen beräknar jag för ändamålet 10 000 kr.

På utredningsbyråns programmeringsavdelning förordar jag, att två extra tjänster som byrådirektör i A 27 inrättas. Vidare föreslår jag, att byråns planeringsavdelning förstärkes med en tjänst som byrådirektör i Ae 25.

Intendentsbyråns kansli finner jag böra förstärkas med en tjänst som kontorist i Ae 9. Jag biträder vidare förslaget om två nya tjänster som förste byråingenjör i Ae 23 på underhållsavdelningens sektioner 1—3. På avdelningens planerings- och upphandlingssektion tillstyrker jag att följande tjänster inrättas, nämligen en som byrådirektör i Ae 25 för VVS-arbeten, en som förste byråingenjör i Ae 23 för el-arbeten och en som byråingenjör i Ae 21 för byggnadsarbeten. Byggnadsstyrelsens förslag i fråga om fastighetsavdelningen är i huvudsak betingade av att styrelsen fr. o. m. nästa budgetår skall övertaga djurgårdsnämndens återstående arbetsuppgifter. Jag biträder styrelsens förslag i denna del.

Avdelningen bör således tillföras en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1, en som byrådirektör i Ae 27, två som byråingenjör i Ae 19, en som kontorsskrivare i Ae 13, en som kansliskrivare i Ae 9/Ag 11 samt en som kontorist i Ae 9. Hyresavdelningen bör med hänsyn främst till den ökade arbetsbelastningen i samband med förhyrning av lokaler för polisväsendet förstärkas i huvudsak i enlighet med styrelsens förslag. Jag föreslår sålunda, att en befattning som avdelningsdirektör i Be 1 inrättas samt att avdelningen tillföres följande extra tjänster, nämligen en som byrådirektör i A 25, en som förste byråsekreterare i A 21, en som bokhållare i A 15 och en som kansliskrivare i A 11. Vidare bör avdelningen tillföras två tjänster som kanslibitråde i Ae 7. För anställning av extra arbetskraft på utrikesavdelningen i anledning av styrelsens befattning med byggnadsverksamhet utomlands beräknar jag ytterligare 30 000 kr.

Av de på planbyrån föreslagna befattningarna tillstyrker jag en som byrådirektör i Ae 25 på avdelningen för översiktlig planläggning. På avdelningen bör vidare inrättas en tjänst som ritare i Ae 9. Vid detta ställningstagande har jag bl. a. beaktat, att byråns organisationsplan f. n. omfattar 30 befattningshavare, varav 21 i lönegraden A 17 eller högre, samt att fyra av de för akademiker avsedda tjänsterna är vakanta.

Vid min behandling av byggnadsstyrelsens förslag till nya tjänster har jag förutsatt, att styrelsen vid tillsättandet av tjänsterna beaktar önskvärdheten av att bland styrelsens personal bör ingå — förutom arkitekter och ingenjörer — även olika slag av fackmän med samhällsvetenskaplig, ekonomisk och annan utbildning, vilka med sin kunskap och erfarenhet från olika specialområden kan bidra till att effektivt utveckla styrelsens verksamhet.

För särskilda utredningar och för arvoden till viss expertis föreslår jag en höjning med 200 000 kr., varav 150 000 kr. för revision av anvisningarna till byggnadsstadgan (BABS). Vidare föreslår jag, att ytterligare 20 000 kr. anvisas för verksamheten inom byggnadsstyrelsens råd för samhällsplanering och styrelsens tekniska råd.

Vidare har jag beräknat medel för den lönegradsförändring, som chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Jag har icke något att erinra mot byggnadsstyrelsens förslag, att tjänstebenenämningen för ett institutionsbiträde på tekniska byrån skall ändras till kontorsbiträde. Byggnadsstyrelsens övriga äskanden i fråga om personal- och tjänsteförändringar kan jag icke biträda.

I enlighet med de riktlinjer för organisationen av verksamheten inom byggnadsstyrelsen, som angivits i prop. 1962:98, bör ytterligare en speciell byrå — fjärde projekteringsbyrån — inrättas vid styrelsen för uppgifter i samband med utbyggnaden av universiteten i Stockholm och Umeå m. m.

I likhet med vad som redan gäller med avseende å övriga större myndigheter bör den i avlöningsstaten för byggnadsstyrelsen upptagna anslagsposten

Avlöningar till icke-ordinarie personal för nästa budgetår betecknas förslagsvis.

Anslaget torde böra uppföras med (8 250 000 + 1 526 000) 9 776 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 438 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	31 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 389 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 918 000
	Summa kr. 9 776 000

c) till *Byggnadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 9 776 000 kr.

[66] 2. **Byggnadsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	801 000	683 600
1963/64	948 000	
1964/65 (förslag)	2 028 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 1 874 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dep:t	
1. Sjukvård	25 000	+	5 000	—
2. Reseersättningar	220 000	+	10 000	+
3. Övriga expenser	653 000	+	1 314 000	+
4. Publikationstryck	30 000	+	145 000	+
5. Kostnader för förhyrd data- maskintid m. m.	20 000	+	400 000	+
	Beräknat 1963/64			
6. Särskilda uppbördsmedel: Försäljning av publikationer	40 000	—	—	80 000
		+	1 874 000	+
			1 080 000	

Motiv

3. Av den äskade uppräknigen med sammanlagt 1 314 000 kr. hänför sig 1 070 000 kr. till kostnader i anledning av beräknad inflyttning i nya ämbetslokaler. Beloppet i övrigt avser bl. a. modernisering av möbel- och kontorsmaskinbeståndet, engångsanskaffningar i anledning av äskad personalförstärkning samt kostnader för viss personalutbildning.

4. Eftersom publikationsverksamheten inom planbyråns och tekniska byråns arbetsområden ansågs böra göras effektivare äskades föregående år 80 000 kr. till publikationstryck. Emellertid beviljades endast 30 000 kr. för ändamålet. Då behovet av medel kvarstår föreslås en höjning med 50 000 kr. Härutöver beräknas 25 000 kr. för olika slag av informationsskrifter. Under budgetåret 1964/65 beräknas även en upplaga av anvisningarna till byggnadsstadgan utkomma (BABS). Kostnaden härför uppskattas till ca 50 000 kr. En förteckning över byggnadsminnesmärken samt anvisningar rörande begravningsplatser beräknas kosta tillhopa 50 000 kr. Sammanlagt beräknas sålunda för publikationstryck 145 000 kr. mer än för innevarande budgetår.

5. I enlighet med vad utredningen angående bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen föreslagit äskas en uppräknig av anslagsposten med 400 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (948 000 + 1 080 000) 2 028 000 kr. Jag har därvid under delposten Övriga expenser inräknat 730 000 kr. för engångsanskaffning av telefonväxel och vissa inventarier m. m. Likaså har jag under posten Publikationstryck räknat in ett engångsbelopp av 70 000 kr. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 028 000 kr.

[67] 3. Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.

	Anslag	Nettoutgift]	Reservation vid budget-årets utgång
1962/63	700 000	686 900	367 000
1963/64	700 000		
1964/65 (förslag)	1 000 000		

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med 1 000 000 kr.

Motiv

Anslaget får fr. o. m. 1 juli 1962 belastas med endast kostnaderna för utredningar, som utföres av experter och konsulter m. fl. utanför styrelsen.

Vid ingången av budgetåret 1964/65 torde föreligga en reservation under anslaget om 121 000 kr. Under samma budgetår torde 925 000 kr. tillgodoföras anslaget från projekterings- och byggnadsanslag. Behovet av utredningar har visat sig mycket stort och väntas öka i takt med föreslagna och under utarbetande varande utbyggnadsplaner. Då utbetalningarna beräknas till omkring 2 000 000 kr., uppgår behovet av ytterligare medel under budgetåret till i runt tal 1 000 000 kr.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet anser jag böra godtagas. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (700 000 + 300 000) 1 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

[68] 4. Länsarkitektorganisationen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	5 974 000	5 714 000
1963/64	6 798 000	
1964/65 (förslag)	7 213 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 27/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 415 000 kr.

	Ökning
1. <i>Tjänsteförändringar</i>	
Extraordinariesättningar	—
2. <i>Löneomräkning</i>	415 000
	415 000

Motiv

1. Byggnadsstyrelsen föreslår extraordinariesättning av en ingenjörstjänst i Ae 19/Ag 23 vid vardera länsarkitektkontoret i Jönköping och Växjö.

Departementschefen

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag om extraordinariesättning av två ingenjörstjänster i A 23.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (6 798 000 + 415 000) 7 213 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för länsarkitektsorganisationen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsarkitektsorganisationen, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 063 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	3 454 000
3. Avlöningar till biträdande ingenjörer och arkitekter m.fl., <i>förslagsvis</i>	477 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 219 000
Summa kronor	7 213 000

c) till *Länsarkitektsorganisationen*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 213 000 kr.

[69] 5. **Länsarkitektsorganisationen: Omkostnader**

	Anslag	Nettontgift
1962/63	567 000	572 500
1963/64	596 000	
1964/65 (förslag)	718 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 27/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 164 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65	
		Mynd.	Dep:t
1. Reseersättningar	283 000	+ 19 000	+ 19 000
2. Bränsle, lyse och vatten	21 000	+ 4 000	+ 4 000
3. Övriga expenser	281 000	+141 000	+ 99 000
		+164 000	+ 122 000

Motiv

3. Av den äskade uppräknigen av posten med sammanlagt 141 000 kr. avser 125 000 kr. nyanskaffning av möbler och annan kontorsutrustning till vissa länsarkitektskontor och återstående 16 000 kr. ökade städnings- och telefonkostnader.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen

upptager jag anslaget till (596 000 + 122 000) 718 000 kr. Jag har därvid inräknat 60 000 kr. för engångsanskaffning av inventarier. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsarkitektorganisationen: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 718 000 kr.

[70] 6. **Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	700 000	1 230 000	980 900
1963/64	100 000		
1964/65 (förslag)	700 000		

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med 700 000 kr.

Motiv

Anslaget är avsett för bidrag dels till täckande av kostnader för upprättande av regionplan, dels till vägförening för genomförande av byggnadsplan.

För budgetåret 1963/64 står omkring 1 076 700 kr. till förfogande på anslaget. En delvis på uppskattning grundad beräkning visar, att det totala bidragsbehov som alltjämt kvarstår uppgår till ca 1 800 000 kr.

Eftersom det icke kan anses uteslutet att bidrag till samtliga ännu icke slutreglerade regionplanarbeten, utom beträffande eskilstunabygden, kan komma att aktualiseras under budgetåret 1964/65, bör anslaget räknas upp till 700 000 kr.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (100 000 + 600 000) 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till upprättande av regionplaner m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

G. Tekniska institut

[71] 1. Statens väginstitut

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	1 122 000	1 114 400
1963/64	1 385 000	
1964/65 (förslag)	1 506 000	

Direktionen för statens väginstitut (skr. 27/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 815 600 kr.

Avlöningar	Ökning eller minskning
<i>A. Statens väginstituts verksamhet i allmänhet</i>	
1. <i>Personalförändringar</i>	
Administrativa kansliet	
a) 1 materialförvaltare Ae 11	+ 18 914
Beläggningsavdelningen	
b) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+ 15 399
Bärighetsavdelningen	
c) 1 forskningsingenjör Ae 21	+ 31 720
Maskintekniska avdelningen	
d) 1 räknebiträde Ae 5	+ 13 885
Trafiktekniska avdelningen	
e) 1 förste forskningsingenjör Ae 27	+ 43 239
f) 1 tekniker Ae 11	+ 18 914
g) 1 tekniskt biträde Ae 9	+ 17 069
h) 1 räknebiträde Ae 5	+ 13 885
Överflyttas från uppdragsverksamheten	
Beläggningsavdelningen	
i) 1 forskningsingenjör Ae 21 (19—21)	+ 31 720
Bärighetsavdelningen	
j) 1 forskningsingenjör Ae 21 (19—21)	+ 31 720
k) 1 tekniker Ae 13	+ 20 967
Geologiska avdelningen	
l) 1 forskningsingenjör Ae 21 (19—21)	+ 31 720
m) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+ 15 399
n) 1 ritbiträde Ae 7	+ 15 399

	Ökning eller minskning
Maskintekniska avdelningen	
o) 1 förste forskningsingenjör Ae 27	+ 43 239
p) 1 forskningsingenjör Ae 21 (19—21) ...	+ 31 720
q) 1 ingenjör Ae 19	+ 28 606
r) 1 tekniker Ae 13	+ 20 967
Trafiktekniska avdelningen	
s) 1 laborator Be 1 (A 27—B 1)	+ 50 338
t) 5 kontorister Ae 9	+ 85 347
2. Tjänsteförändringar	
a) Lönegradsförändringar	+ 47 293
b) Vissa arvodesfrågor	+ 9 800
3. Löneomräkning	+ 38 661
B. Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning	
1. Personalförändringar	
Överflyttning av tjänster enligt A. 1. i)—t)	— 407 142
2. Tjänsteförändringar	
Lönegradsförändringar	+ 15 591
3. Löneomräkning	+ 23 818

Omkostnader*Statens väginstituts verksamhet i allmänhet*

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring Mynd.	1964/65 Dep:t
1. Reseersättningar	23 000	+ 10 000	+ 4 000
2. Bränsle, lyse, vatten	27 000	+ 3 000	+ 2 500
3. Övriga expenser	65 500	+ 14 000	+ 12 000
4. Materialkostnader	83 000	+ 20 000	+ 15 000
5. Tekniska inventarier	35 000	+ 7 000	+ 5 000
6. Kostnader för förhyrd datama- skintid m. m.	10 000	+ 5 000	+ 2 000
7. Underhåll av tomt och gata.....	3 500	+ 1 500	—
8. Bibliotek	8 000	+ 5 000	—
9. Avgifter för deltagande i fortbild- ningskurser	1 000	+ 1 000	—

	Beräknad nettoinkomst 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65 Mynd.	1964/65 Dep:t
Särskilda uppbördsmedel			
Ersättning för tillfälliga uppdrag			
m.m.	1 705 000	— 441 000	— 6 000
		<u>— 815 600</u>	

Motiv

Direktionen för institutet anför bl. a., att väginstitutet har en mycket viktig uppgift att fylla vid utformningen av vägarnas olika komponenter och vid lösandet av fordons- och trafiktekniska frågor. Trafiksäkerhetsfrågorna kräver för sin lösning en starkare insats beträffande väg- och fordonsfaktorerna. Det är av vikt, att väginstitutet erhåller sådana personella resurser, att forskningen kommer i takt med vägväsendets och trafikens krav.

Avlöningar

A. 1. j) På bärighetsavdelningen föreslås, att ledaren för försökscentralen överflyttas till allmänna verksamheten och att tjänsten som ingenjör i Ae 19 i samband därmed höjes till Ae 21. Försöksledaren måste ingående behärska avancerade metoder och invecklad apparatur, då försöken ofta utföres på långt avstånd från institutet. Befattningshavaren måste även vara en god arbetsledare och äga ingående kännedom om gällande vägtrafikregler och arbetarskyddsföreskrifter. Det stora ansvaret samt kravet på tekniskt kunnande och långvarig erfarenhet motiverar den föreslagna höjningen av tjänsten.

A. 2. a) Direktionen för institutet föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

en överdirektör i Bp 5 till Bp 6;

på administrativa kansliet en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 11;

på tekniska kansliet en förste forskningsingenjör i Ae 25 till avdelningsdirektör i Be 1;

på beläggningsavdelningen en förste forskningsingenjör i Ao 27 till laborator i Bo 1 och en förste forskningsingenjör i Ae 25 till Ae 27;

på geologiska avdelningen en förste forskningsingenjör i Ao 27 till laborator i Bo 1 och en förste forskningsingenjör i Ae 25 till Ae 27 samt

på maskintekniska avdelningen en förste forskningsingenjör i Ao 27 till laborator i Bo 1.

A. 2. b) Ersättning bör utgå till direktionens medlemmar i likhet med vad som sker till styrelse- och direktionsmedlemmar vid liknande verk och institutioner. Arvodet föreslås utgå med 2 000 kr. till direktionens ordförande och med 1 200 kr. till annan ledamot utom överdirektören. Därjämte bör ett arvode av 600 kr. utgå till organisationsföredraganden.

B. 2. Direktionen för institutet föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

på bärighetsavdelningen en förste forskningsingenjör i Ag 27 till laborator i Be 1;

på maskintekniska avdelningen en förste forskningsingenjör i Ae 25 till Ae 27 samt

på trafiktekniska avdelningen en förste forskningsingenjör i Ae 25 till Ae 27.

Departementschefen

Jag föreslår, att en tjänst som forskningsingenjör i Ae 19 på bärighetsavdelningens försökscentral överflyttas till den allmänna verksamheten. Vidare beräknar jag medel för den lönegradsförändring som chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Jag biträder förslaget om arvoden till direktionens ledamöter och om särskilt arvode till organisationsföredraganden. I avlöningsstaten för institutets verksamhet i allmänhet bör i enlighet härmed uppföras en särskild anslagspost benämnd Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t.

Jag är inte beredd att tillstyrka direktionens övriga förslag beträffande personal- och tjänsteförändringar.

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen av omkostnaderna för den allmänna verksamheten upptager jag ökningen här för till 40 500 kr.

I enlighet med tillämpade principer för beräkningen av de särskilda uppbördsmedlen bör dessa minska med 6 000 kr.

Anslaget torde böra uppföras med (1 385 000 + 121 000) 1 506 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande stat för statens väginstitut, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Stat

Avlöningar

Statens väginstituts verksamhet i allmänhet

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	346 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	10 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	618 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	434 000

1 408 000

Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	747 000
2. Rörligt tillägg, förslagsvis	336 000
	1 083 000
	Summa kr 2 491 000

Omkostnader

1. Statens väginstituts verksamhet i allmänhet, förslagsvis	314 000
2. Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning, förslagsvis	400 000
	714 000
	Summa kr. 3 205 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättningar för tillfälliga uppdrag m.m.	1 699 000
	Nettoutgift kr. 1 506 000

b) till *Statens väginstitut* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 506 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[72] 2. Statens väginstitut: Utrustning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1962/63	90 000	39 700	69 200
1963/64	105 000		
1964/65 (förslag)	120 000		

Direktionen för statens väginstitut (skr. 27/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med 310 000 kr.

Motiv

Anslaget för budgetåret 1963/64 och större delen av reservationen beräknas genom utlagda och planerade beställningar vara utnyttjade per den 30 juni 1964. Återanskaffningsvärdet av institutets utrustning, exklusive kontorsutrustning, utgjorde den 1 januari 1963 ca 3 000 000 kr., varav 1 275 000 kr. för utrustning anskaffad före år 1950. Moderniseringar har i viss ut-

sträckning kunnat påbörjas genom förstärkningen av anslaget. Då en så stor del av utrustningen är föråldrad och i behov av utbyte, erfordras ökade anslagsmedel för att institutet skall kunna använda moderna tekniska hjälpmedel vid försök och undersökningar och i sin egen forskningsverksamhet lösa omfattande och svåra väg- och trafikproblem. Direktionen för institutet föreslår att utrustning anskaffas för ett sammanlagt belopp av 310 000 kr., varav 50 000 kr. för vältanordning och övrig komplettering av provvägsmaskin för försök med vägbeläggningar, 20 000 kr. för apparatur för studier rörande lämplig vibrering av mark, 15 000 kr. för laboratorieutrustning, 125 000 kr. för en kurvläsare, 20 000 kr. för en fräsmaskin samt 80 000 kr. för kameror för trafikstudier.

Departementschefen

För att ge institutet ökade möjligheter att förnya och komplettera utrustningen föreslår jag, att anslaget ökas med 15 000 kr.

Anslaget bör sålunda uppföras med (105 000 + 15 000) 120 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens väginstitut: Utrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 120 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[73] 3. *Statens geotekniska institut: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	1 181 000	1 330 600
1963/64	982 000	
1964/65 (förslag)	1 024 000	

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 29/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 214 000 kr.

	Ökning
1. Personalförändringar	
a) Ny avdelning för forskning och konsultation	
1 avdelningschef Be 3	55 506
1 avdelningsdirektör Be 1	50 338
1 kontorist Ae 9	17 069
b) Mekaniska avdelningens konstruktionskontor	
1 förste forskningsingenjör Ae 23	35 165
c) Anlitande av tillfällig arbetskraft	5 508
2. Tjänsteförändringar	
Lönegradsförändringar	11 414
3. Löneomräkning	39 000
	214 000

Motiv

1. a) I utredningen angående statens geotekniska instituts arbetsuppgifter och organisation, som framlades år 1962 (statsverksprop. år 1963, bil. 8, p. 86), föreslogs omorganisation av institutet och en betydande utbyggnad av dess personella och tekniska resurser. Med hänsyn till den geotekniska verksamhetens ökande betydelse och omfattning föreslår direktionen, att den påbörjade utbyggnaden av institutet fullföljdes genom inrättande av en tredje avdelning för forskning och konsultation. På avdelningen skall huvudsakligast bedrivas uppdragsverksamhet samt rådgivning för byggnads- och anläggningsverksamhet ävensom viss forskning. Denna verksamhet kräver åtta nya tjänster, varav tre för den allmänna verksamheten och fem för uppdragsverksamheten.

Avdelningschefen skall självständigt handha den direkta ledningen och ansvaret för avdelningens forsknings- och konsultationsverksamhet. Befattningshavaren skall bedriva forskning inom det geotekniska området och inför institutets chef vara föredragande i hithörande frågor. Vidare skall han svara för geoteknisk rådgivning m.m. till statliga myndigheter m.fl. samt avgiva utlåtanden i konsultationsärenden.

1. c) Under en följd av år har förelegat behov av att anlita sakkunniga i bl. a. geologiska och fysikaliska frågor ävensom att tillfälligt anställa hantlangare vid forskningsförsök i fält.

2. Direktionen föreslår oppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen en överdirektör i Bp 5 till Bp 6 samt på mekaniska avdelningens mätsektion en statsgeotekniker i Ae 27 till avdelningsdirektör i Be 1.

Departementschefen

Vid föregående års riksdag beslöts en betydande utbyggnad av institutets personella och tekniska resurser. Två avdelningar för forskning och konsultation organiserades. Tyngdpunkten i den personella upprustningen kom att ligga på den allmänna verksamheten. I sina äskanden för nästa budgetår föreslår direktionen, att utbyggnaden av institutet fullföljes genom att en tredje avdelning för forskning och konsultation inrättas. För verksamheten på avdelningen äskas åtta nya tjänster, varav tre på den allmänna verksamheten och fem på uppdragsverksamheten.

Direktionens förslag om att inrätta en tredje avdelning för forskning och konsultation kan jag biträda. Jag är dock icke beredd att på avdelningen tillstyrka tjänster för den allmänna verksamheten. Enligt min mening bör verksamheten inom avdelningen helt bestridas av medel under uppdragsverksamheten. Jag återkommer härtill i det följande under punkten 75.

Jag tillstyrker direktionens förslag om medel för anlåtande av tillfällig arbetskraft. Direktionens äskanden i övrigt kan jag icke biträda.

Anslaget torde uppföras med (982 000 + 42 000) 1 024 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens geotekniska institut, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	134 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	7 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	569 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	314 000
	Summa kr. 1 024 000

b) till *Statens geotekniska institut*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 024 000 kr.

[74] 4. **Statens geotekniska institut: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	707 000	480 400
1963/64	129 000	
1964/65 (förslag)	236 000	

I. Götaälvskommittén

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 juni 1957 tillkallade statsrådet och chefen för inrikesdepartementet landshövdingen i Älvsborgs län M. H. Lemne, tillika ordförande, kommunalkamreraren i Lilla Edets köping T. A. Andersson, ingenjören S. J. Bodén, t.f. expeditionschefen i finansdepartementet G. L. Eriksson, ledamoten av riksdagens första kammare, civilingenjören G. H. Hanson, kommunalkamreraren i Nödinge kommun A. P. Larsson, överingenjören i arbetsmarknadsstyrelsen K. F. Lidgren, tekniske direktören i vattenfallsstyrelsen K. V. T. Nilsson samt direktören S. T. Trued såsom sakkunniga för utredning av vissa genom rasriskerna i Götaälvdalen aktualiserade spörsmål. De sakkunniga, vilka antagit benämningen *Götaälvskommittén*, avlämnade den 6 september 1962 betänkandet *Rasriskerna i Götaälvdalen* (SOU 1962: 48).

Över betänkandet har *yttranden* avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statens geotekniska institut, sjöfartsstyrelsen, riksrevisionsverket, Sveriges geologiska undersökning, länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län, kanaltrafikutredningen, Sveriges industriförbund, hushållningssällskapet i Göteborgs och Bohus län, norra hushållningssällskapet i Älvsborgs län, Västergötlands och norra Hallands handelskammare samt handelskammaren i Karlstad för Värmlands län, Dalsland och Bohuslän.

I det följande redogöres för betänkandet i vad avser de delar, som rör kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

Kommittén förordar att statens geotekniska institut regelbundet inspekterar älvdalen speciellt med hänsyn till bl.a. förändringar och sprickbildningar i strandbrinkarna samt att erosionsförloppet följes i enlighet med ett av vattenfallsstyrelsen uppgjort förslag. Detta innebär, att uppströms Lilla Edet, till en början med två års mellanrum, utföres flygfotografering av 15 km strand, där stranderosionen kan betecknas som »mycket aktiv», »aktiv» och »delvis aktiv», samt att älvbrinkarna sektioneras fotogrammetriskt på var tjugonde meter på sammanlagt tre km strand. Vidare skall älvfåran pejlas inom 20 m från stranden i 85 sektioner. Nedströms Lilla Edet utföres pejling av älvbotten i ca 180 sektioner, förslagsvis vart femte år. Mätningarna bör enligt kommittén om möjligt påbörjas uppströms Lilla Edet år 1963 och nedströms därom år 1964 eller 1965. Kostnaden för mätningsarbetena har beräknats till 60 000 kr. för första mätningen och till 47 000 kr. för varje följande mätning. Dessutom tillkommer vissa kostnader för bearbetningen av de erhållna mätresultaten.

Kommittén föreslår vidare, att de geotekniska undersökningarna skall fullföljas inom de områden, som ursprungligen medtagits i undersökningsprogrammet men som av ekonomiska och andra skäl icke har kunnat genomföras. Detta gäller bl.a. älvsträckan norr om Trollhättan, där hittills inga borrhningar utförts. Vidare har vissa kompletterande borrhningar bedömts erforderliga inom ett par områden vid Ballarbo och Bondeström på västra älvstranden samt vid Kärra och vid Kattleberg på östra älvstranden. Kostnaderna härför har uppskattats till 75 000 kr.

De pågående mätningarna av grundvattentryck och markrörelser bör enligt kommittén fortsättas i syfte att få en säkrare uppfattning om variationerna i dessa klimatberoende och för stabilitetsförhållandena betydelsefulla faktorer.

Kommittén förutsätter vidare, att institutet skall kostnadsfritt bistå vederbörande länsstyrelser och kommunala myndigheter med rådgivning i frågor, som berör stabilitetsförhållandena utmed älven, såvida ej mera omfattande fält- eller laboratorieundersökningar erfordras.

Slutligen anför kommittén, att undersökningsresultatet från olika geotekniska undersökningar, som kommer att utföras i Götaälvdalen, tillsammans med det material som redan finnes, lämpligen bör sammanställas och arkiveras på geotekniska institutet i ett speciellt Götaälvarkiv.

Anslag för bestridande av kostnaderna för undersökningarna i älvdalen har tidigare äskats av länsstyrelsen i Älvsborgs län efter förslag från institutet och Sveriges geologiska undersökning. Enligt kommittén bör institutet i fortsättningen i sina årliga förslag till anslagsäskanden beakta behovet av anslag för verksamheten i Götaälvdalen. Kommittén föreslår, att ett särskilt anslag anvisas för ifrågasvarande ändamål.

Yttranden

Flertalet remissinstanser framhåller angelägenheten av att de geotekniska undersökningarna fullföljes enligt kommitténs förslag.

Beträffande förslaget att *statens geotekniska institut* skall svara för rådgivning i frågor rörande stabilitetsförhållanden utmed älven uttalar institutet att denna rådgivning förmodligen kommer att få allt större omfattning och att särskilda medel måste anvisas härför. Även till de av kommittén föreslagna förstärkningsåtgärderna, som kräver en aktiv insats av institutet, erfordras särskilda medel. *Riksrevisionsverket* framhåller, att geotekniska institutets kostnadsfria rådgivningsverksamhet enligt nu tillämpade normer är begränsad till enklare yttranden till statliga myndigheter. I fråga om förslaget att anvisa ett särskilt anslag anför ämbetsverket att medelsanvisningen i första hand bör ske genom uppräknig av institutets omkostnadsanslag.

II. Anslagsframställning av länsstyrelsen i Älvsborgs län

Länsstyrelsen i Älvsborgs län (skr. 21/8 1963) hemställer — under hänvisning till en av statens geotekniska institut den 12 augusti 1963 upprättad promemoria i ämnet — att för fortsatt kontroll och inspektion av stabilitetsförhållandena m.m. i Götaälvdalen måtte för nästa budgetår anvisas 30 000 kr.

Av *institutets promemoria* framgår i huvudsak följande. Under budgetåret 1962/63 beviljades ett anslag om 35 000 kr. för statens geotekniska instituts fortsatta undersökning av stabilitetsförhållandena i Göta älvs dalgång. Verksamheten har under året omfattat bl.a. mätning av grundvattentryck och markrörelser på skilda områden i älvdalen. Vidare har geotekniska undersökningar utförts vid platsen för ett relativt omfattande släntskred, som inträffade i maj 1962 vid Assarbo söder om Intagan. För utförande av dessa undersökningar har Trollhätte kanalverk lämnat visst bidrag. Förstärkningsarbeten har utförts på västra älvstranden nedströms slussen vid Ström. Älvsträckan uppströms Lilla Edet har inspekterats speciellt med avseende på verkningarna av den fortgående stranderosionen. Slutligen har institutet i ett flertal fall lämnat råd och anvisningar till kommuner och andra myndigheter i frågor rörande bebyggelse och liknande företag utmed Göta älv.

Under sommaren 1963 har igångsatts kompletterande undersökningar inom några mindre områden, som ej detaljundersökts i tidigare undersökningar. Institutet räknar även med att fortsätta verksamheten med upplysningar och rådgivning beträffande stabilitetsfrågor vid tillämnad bebyggelse o.d. För de pågående förstärkningsarbetena på skilda områden i älvdalen beräknas likaså samråd i olika detaljfrågor samt besiktningar bli erforderliga. Slutligen kommer institutet att genom inspektion utöva en viss allmän kontroll av stabilitetsförhållandena utmed älven.

Beträffande verksamheten under budgetåret 1964/65 framhåller institutet, att kontrollen rörande stabilitetsförhållandena utmed älvdalen — i avvaktan på statsmakternas slutliga ställningstagande till betänkanDET — bör fortsätta i ungefär samma utsträckning som f.n., varjämte viss inspektionsverksamhet bör upprätthållas och rådgivning ske beträffande stabilitetsfrågor i samband med bl.a. bebyggelse. Kostnaden för denna verksamhet beräknas till 30 000 kr., varav för mätning av markrörelser 8 000 kr., för avläsning och registrering av grundvattentryck 7 000 kr. samt för allmän kontroll, besiktningssresor samt rådgivning 15 000 kr.

III. Anslagsframställning av direktionen för statens geotekniska institut

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 29/8 1963) föreslår dels att anslaget ökas med 32 000 kr., dels att ett särskilt anslag om 80 000 kr. anvisas för geoteknisk verksamhet i Götaälvdalen.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65	
		Mynd.	Dep:t
1. Reseersättningar	13 000	+ 3 000	+ 2 000
2. Värme, vatten, gas och elektricitet...	16 000	+ 14 000	+ 14 000
3. Övriga expenser	39 000	+ 5 000	+ 5 000
4. Publikationstryck	14 000	+ 2 000	+ 1 000
5. Underhåll och anskaffning av apparater och redskap för forskning	40 000	+ 4 000	+ 3 000
6. Kostnader för provfält, förbrukningsmateriel m.m.	7 000	+ 2 000	+ 1 000
7. Böcker och tidskrifter	4 000	+ 2 000	+ 1 000
		+ 32 000	+ 27 000

2. Merkostnaderna beror på ökade utgifter till följd av att institutet flyttat in i nya lokaler. Delposten bör räknas upp med 14 000 kr.

De av Götaälvskommittén skisserade arbetsuppgifterna för institutet kommer att pågå flera år. I avvaktan på statsmakternas definitiva ställningstagande till de av kommittén rekommenderade åtgärderna, är det enligt institutets uppfattning angeläget att den pågående verksamheten beträffande rådgivning med avseende på stabilitetsfrågor liksom viss övervakning av stabilitetsförhållandena i Göta älvs dalgång får fortsätta i ungefär samma omfattning som för närvarande. Beträffande behovet av medel för geoteknisk verksamhet i Götaälvdalen har institutet föreslagit länsstyrelsen i Älvsborgs län att för ifrågavarande ändamål äska ett anslag om 30 000 kr. under budgetåret 1964/65. Därest de av Götaälvskommittén föreslagna åtgärderna beslutas komma till utförande, erfordras ytterligare medel. För budgetåret 1964/65 beräknas i detta fall ett belopp av 80 000 kr., varav 45 000 kr. för uppföljning av erosionsförloppet uppströms Lilla Edet och

bearbetning av mätresultatet, 5 000 kr. för allmän inspektion av dalgången två gånger om året, 20 000 kr. för undersökning av stabilitetsförhållandena inom områden, som av vissa skäl icke kunnat medtagas i den hittills utförda utredningen, samt 10 000 kr. för diverse och oförutsett.

IV. Departementschefen

Götaälvskommittén har den 6 september 1962 avlämnat betänkandet Rasriskerna i Götaälvdalen. Kommittén föreslår i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, att geotekniska institutet skall fungera som centralt organ vid övervakningen av stabilitetsförhållandena i älv dalen samt bistå vederbörande myndigheter kostnadsfritt i geotekniska frågor, såvida ej mera omfattande fält- eller laboratorieundersökningar erfordras. Det förutsättes, att institutet skall inspektera älv dalen speciellt med hänsyn till förändringar och sprickbildningar i strandbrinkarna samt följa erosionsförloppet i älven i enlighet med en särskild plan. Vidare föreslås, att vissa planerade geotekniska undersökningar fullföljes. Institutets pågående mätningar av grundvattentryck och markrörelser i älv dalen bör enligt kommittén fortsättas. Det förutsättes vidare, att institutet samlar undersökningsresultaten i ett speciellt Götaälvsarkiv. Slutligen föreslås, att institutet i fortsättningen äskar medel för nämnda verksamhet och att medlen härför anvisas under särskilt anslag.

Remissinstanserna har framhållit angelägenheten av att geotekniska institutet utför de av kommittén föreslagna åtgärderna.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har i sin anslagsframställning för nästa budgetår föreslagit, att 30 000 kr. anvisas för bl.a. fortsatta mätningar av markrörelser och grundvattentryck samt för rådgivningsverksamhet. Därest de av kommittén föreslagna åtgärderna skulle komma till utförande, har direktionen för geotekniska institutet äskat ytterligare 80 000 kr.

I likhet med remissinstanserna anser jag det angeläget, att de av kommittén föreslagna åtgärderna i älv dalen utföres. Jag delar likaså kommitténs uppfattning, att geotekniska institutet bör fungera som centralt organ vid övervakningen av stabilitetsförhållandena i älv dalen. Jag har intet att erinra mot att institutet skall bistå berörda myndigheter med kostnadsfri rådgivning i geotekniska frågor. Detta bör, såvitt avser fält- och laboratorieundersökningar, dock endast gälla undersökningar av rutinmässig karaktär. För den verksamhet, som institutet sålunda har att fullgöra, bör institutet äska medel i fortsättningen.

Under innevarande budgetår har 50 000 kr. anvisats för geoteknisk verksamhet i älv dalen. För nästa budgetår beräknar jag ett belopp om sammanlagt 80 000 kr. I likhet med riksrevisionsverket anser jag, att medlen bör anvisas under förevarande anslag. De bör därvid upptagas under en särskild anslagspost till geoteknisk verksamhet i Götaälvdalen. Med hänsyn härtill och med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen

upptager jag anslaget till (129 000 + 107 000) 236 000 kr. Därvid har jag beräknat 5 000 kr. för engångsanskaffning av inventarier. Jag hemställer sålunda, att riksdagen måtte föreslå Kungl. Maj:t

att till *Statens geotekniska institut: Omkostnader för budgetåret 1964/65* anvisa ett förslagsanslag av 236 000 kr.

[75] 5. **Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet**

	Anslag
1963/64	1 444 000
1964/65 (förslag)	1 529 000

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 29/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 250 000 kr.

	Ökning eller minskning
Avlöningar	
1. Personalförändringar	
a) Ny avdelning för forskning och konsultation	
1 statsgeotekniker Ae 27	+ 43 239
1 forskningsingenjör Ae 21	+ 31 720
2 ingenjörer Ae 19	+ 57 210
1 ingenjör, högst Ae 15	+ 20 967
b) Laboratorieavdelningen	
2 förste forskningsingenjörer Ae 23	+ 70 330
c) Mekaniska avdelningen	
Konstruktionskontoret	
Minskning med 1 förste forskningsingenjör Ag 23	— 35 165
Verkstad, förråd m.m.	
1 tekniker Ae 13	+ 20 967
2. Löneomräkning	+ 40 732
	<hr/>
	+ 250 000

Motiv

Tjänsten som statsgeotekniker i Ae 27 är närmast avsedd för handläggning av mera kvalificerade ärenden inom uppdragsverksamheten samtidigt som befattningshavaren i viss omfattning skall syssla med aktuella forskningsproblem.

Forskningsingenjören i Ae 21 skall i huvudsak ägna sig åt uppdragsverksamhet och i övrigt utföra kalkylarbeten.

De två ingenjörerna i Ae 19 skall biträda vid handläggningen av ärenden av rutinkaraktär ävensom fungera som fältingenjörer och arbetsledare vid större och mera komplicerade arbeten i fält.

Innehavaren av tjänsten som ingenjör i högst Ae 15 skall omhändera fältundersökningar inom konsultationsverksamheten.

1. b) Vid bifall till förslaget om inrättande av en tredje avdelning för forskning och konsultation kommer ökade krav att ställas på laboratoriets kapacitet, varför en förstärkning av personalresurserna blir nödvändig. Av de båda tjänsterna som förste forskningsingenjör i Ae 23 är en avsedd för forskning och en för uppdrag. Båda befattningshavarna skall var och en inom sitt verksamhetsområde utöva arbetsledning samt syssla med avancerade mätningssuppgifter och laboratorieanalyser. Den för forskningsverksamheten avsedda ingenjören skall därjämte biträda avdelningens forskare.

1. c) Med hänsyn till arbetsuppgifterna föreslås en tjänst som förste forskningsingenjör i Ag 23 överförd till institutets allmänna verksamhet och i samband därmed extraordinariesatt. Direktionsens förslag att inrätta en tredje avdelning för forskning och konsultation kommer att ställa ökade krav på verkstadens och förrådets möjligheter att på tillfredsställande sätt kunna betjäna övriga avdelningar i fråga om utrustning, utföra reparationer m.m. Direktionen föreslår inrättande av en tjänst som tekniker i Ae 13 för verkstadens behov. Befattningshavaren skall tjänstgöra som maskinist och därvid handha institutets mekaniserade fältutrustning ävensom fungera som arbetsbefäl i samband med fältundersökningar där mekaniserad utrustning kommer till användning.

Departementschefen

Såsom jag tidigare anfört under institutets avlöningsanslag bör en tredje avdelning för forskning och konsultation inrättas från och med nästa budgetår. Kostnaderna härför bör bestridas från förevarande anslag. Verksamheten inom avdelningen bör ledas av en avdelningschef i Be 3. Härför erfordras en uppräknig av anslaget med 54 816 kr. Institutets behov av personal i övrigt för den nya avdelningen torde få tillgodoses genom att institutet inrättar extra eller extra ordinarie tjänster inom ramen för tillgängliga medel och i den omfattning gällande bestämmelser medgiver.

Direktionens äskanden i övrigt kan jag icke biträda.

Anslaget torde böra uppföras med (1 444 000 + 85 000) 1 529 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens geotekniska instituts uppdragsverksamhet som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande stat för statens geotekniska instituts uppdragsverksamhet, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Stat

Avlöningar:

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	664 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	287 000
	951 000
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	578 000
	Summa kr. 1 529 000

c) till *Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 529 000 kr.

[76]. 6. **Statens geotekniska institut: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1962/63	60 000	42 000	55 000
1963/64	100 000		
1964/65 (förslag)	100 000		

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 29/8 1963) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

För anskaffning av teknisk utrustning föreslog utredningen i enlighet med ett av institutet uppgjort anskaffningsprogram en medelstillelning av 590 000 kr. att fördelas på en femårsperiod. För löpande budgetår har anvisats 100 000 kr.

För fullföljande av anskaffningsprogrammet anser direktionen att jämväl för budgetåret 1964/65 anslaget till utrustning upptages med 100 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med direktionens förslag torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Utrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

H. Statens elektriska inspektion m. m.**[77] 1. Statens elektriska inspektion: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	674 000	542 000
1963/64	794 000	
1964/65 (förslag)	885 000	

Kommerskollegium (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 208 000 kr.

	Ökning
1. Personalförändringar	
1 byrådirektör Ae 27	41 532
1 byrådirektör Ae 25	37 128
1 förste distriktsingenjör Ae 23	33 144
1 förste distriktsingenjör Ae 21	29 640
1 ingenjör Ae 19	26 460
1 kontorist Ae 9	14 988
2 kontorsbiträden Ag 2/Ae 5	22 032
2. Löneomräkning	3 076
	<hr/>
	208 000

Motiv

1. Frågan om decentralisering av elinspektionen har övervägts av statsmakterna vid flera tillfällen utan att något slutligt beslut i sådan riktning fattats. Sålunda uttalade departementschefen i statsverkspropositionen år 1957 bl. a. att han ur allmän principiell synpunkt var positivt inställd till en decentralisering av inspektionen men icke fann tiden mogen för att på en gång genomföra densamma. Vid en fortsatt upprustning av inspektionen syntes man emellertid böra syfta till att på längre sikt skapa förutsättningar för en decentralisering av verksamheten på i första hand sex distrikt. Vid sina överväganden rörande antalet distrikt har kollegiet ansett sig böra föreslå en successiv uppdelning av inspektionen på fem distrikt mot nuvarande fyra med en utflyttning av det södra distriktet fr. o. m. nästa budgetår. I samband härmed erfordras inrättande av åtta nya tjänster. Som stationeringsort i det södra distriktet föreslås i första hand Lund och i andra hand Hässleholm eller Kristianstad. Någon ändring av gränserna för det södra distriktet föreslås icke.

För decentralisering kräves sålunda en väsentlig förstärkning av inspektionens personal. Den snabba utvecklingen inom det elektriska starkströmsområdet och de alltmera komplicerade problem som härvid uppstår inom

inspektionsverksamheten bidrager till att öka personalbehovet. De i 1957 års elektricitetslagstiftning införda bestämmelserna om områdeskoncession medför vidare en ökad arbetsbelastning för inspektionen. Enligt kollegiets mening är det nämligen en angelägen uppgift att övervaka att den, som fått tillstånd att inom viss ort bedriva detaljdistribution av elkraft, också fullgör sin distributionsskyldighet.

En viktig uppgift blir också att i samband med lillsynen följa den tekniska utvecklingen och därvid särskilt uppmärksamma frågan i vad mån av kollegiet utfärdade säkerhetsföreskrifter behöver ändras eller kompletteras.

Verksamheten inom södra distriktet skall utövas av den nuvarande överinspektören inom distriktet med biträde av förenämnda åtta tjänstemän. Byrådirektören i Ae 27 skall som överinspektörens närmaste man biträda vid bl. a. tillsynen över elektriska starkströmsanläggningar inom distriktet. Befattningshavaren skall ha avlagt civilingenjörsexamen inom det starkströmstekniska facket eller ha däremot svarande utbildning samt förvärvat praktisk erfarenhet inom starkströmsområdet. Byrådirektören i Ae 25 skall närmast leda arbetet med undersökningar för förhandstillstånd och driftstillstånd samt biträda vid handläggningen av ärenden rörande tekniska frågor. Förste distriktsingenjören i Ae 23 skall delta bl. a. i tillsynen över elektriska anläggningar av skilda slag inom starkströmsområdet samt svara för vissa utredningar. Förste distriktsingenjören i Ae 21 avses biträda vid handläggningen av ärenden rörande koncessioner, förhandstillstånd och driftstillstånd ävensom beträffande installatörsfrågor i distriktet. Ingenjören i Ae 19 har att biträda vid handläggningen av enklare tekniska frågor samt utföra erforderliga konstruktionsritningar m. m. Kontoristen i Ae 9 skall förestå expedition, handha arkiv och föra vissa register. Två biträden skall utföra kontorsarbete samt hålla kartorna över ledningsnäten aktuella.

Den fortsatta decentraliseringen bör enligt kollegium ske enligt följande plan.

Den nuvarande personalen på inspektionen fördelas på fyra distrikt, därvid södra och västra distriktens områden tills vidare bör bibehållas oförändrade, under det att norra distriktet med hänsyn till dess storlek bör delas upp på två distrikt. En fortsatt utflyttning av inspektionen bör först avse verksamheten inom västra distriktet, vars stationeringsort bör vara Göteborg. Inspektionen bör få möjlighet att successivt anpassa sig till den nya organisationen genom att västra distriktet flyttas ut först fr. o. m. budgetåret 1966/67. Tills vidare torde för ifrågavarande distrikt få räknas med motsvarande personal som för södra distriktet. Verksamheten i de båda nya norra distrikten bör avskiljas och flyttas ut fr. o. m. budgetåret 1967/68. Säsom stationeringsorter föreslås för övre norra distriktet Luleå eller Umeå samt för nedre norra distriktet Sundsvall, medan stationeringsorten för det

östra distriktet alltjämt bör vara Stockholm. Redan vid ingången av budgetåret 1965/66 bör en tjänst som överinspektör i Bo 1 för övre norra distriktet inrättas. Vid ingången av budgetåret 1967/68 bör därefter för verksamheten inom de båda norra distrikten och för förstärkning av personalen för det kvarvarande östra distriktet ytterligare åtta tjänster inrättas.

Vid decentraliseringen av inspektionen bör uppgifter rörande olycksfall inom starkströmsanläggningar, som är av mera central natur, överföras till kollegium. I samband med utflyttningen av verksamheten för de norra distrikten kan sålunda en förste distriktsingenjör i A 23 och en förste byråingenjör i A 21 överföras till kollegium från inspektionen.

Två extra förste distriktsingenjörstjänster i A 23 bör snarast överföras på extra ordinarie stat.

I samband med utflyttningen av de norra distrikten beräknas det pågående arbetet med inritning av koncessionerade anläggningar på generalstabskartor vara slutfört, varvid två tjänster som ritare i Ae 13 jämte de särskilda medel som anvisats till avlöning av extra personal kan indragas.

Yttrande

Statskontoret har intet att erinra mot att antalet distrikt bestämmas till fem. Ämbetsverket anför, att en viss utökning av personalen torde vara erforderlig, om den intensifiering av verksamheten, som åsyftas med decentraliseringen skall uppnås. Hur långt denna skall drivas är emellertid en avvägningsfråga, som statskontoret icke upptagit till bedömning. Av betydelse för detta ställningstagande är för övrigt möjligheterna att erhålla kvalificerad personal. Statskontoret ifrågasätter om man redan nu bör binda sig för en viss personalstyrka i södra distriktet genom extraordinariesättning av befattningarna och om man icke i avvaktan på vidare erfarenheter bör nöja sig med att upptaga endast en del av dem som extra ordinarie. Vad beträffar förslaget om stationeringsort i södra distriktet ifrågasättes om Lunds stad bör väljas för elektriska inspektionen med hänsyn till de många och stora projekt av annat slag, som måste lokaliseras till Lundaområdet. Av de två övriga aktuella orterna — Hässleholm och Kristianstad — har Hässleholm de bättre kommunikationerna och ett mer centralt läge inom distriktet.

Departementschefen

I 1963 års statsverksproposition (bil. 8, p. 90) förutsatte jag, att kommerskollegium i sin anslagsframställning för budgetåret 1964/65 skulle framlägga en plan till en successiv decentralisering av inspektionen och föreslå erforderliga åtgärder för att den del av inspektionen som avser ett södra distrikt skulle kunna lokaliseras till lämplig ort i Sydsverige fr.o.m. den 1 juli 1964.

Kommerskollegiets förslag innebär, att inspektionens verksamhet avse-

ende det nuvarande södra distriktet, omfattande Skåne, Blekinge, Halland samt i stort sett hela Småland, flyttas ut fr.o.m. nästa budgetår. Som stationeringsort för distriktet föreslås i första hand Lund och i andra hand Hässleholm eller Kristianstad. I sitt förslag till personalorganisation för distriktet räknar kollegiet med att en överinspektörstjänst kan överföras från inspektionen, varjämte åtta nya tjänster bör inrättas för verksamheten inom distriktet. Den fortsatta decentraliseringen av inspektionen bör enligt kollegiet ske genom utflyttning av verksamheten för det nuvarande västra distriktet fr.o.m. budgetåret 1966/67. Det norra distriktet bör delas upp i ett övre norra och ett nedre norra distrikt och inspektionen i denna del flyttas ut fr.o.m. 1 juli 1967. Fr.o.m. budgetåret 1965/66 bör en överinspektörstjänst inrättas för det övre norra distriktet. Någon ändring av det östra distriktet förutses icke komma till stånd. Antalet distrikt skulle således komma att öka från fyra till fem.

I enlighet med kollegiets förslag förordar jag att den del av inspektionen, som avser det nuvarande södra distriktet, flyttas ut fr.o.m. nästa budgetår. Statskontoret har i fråga om lokaliseringen för kansliet i det södra distriktet ifrågasatt lämpligheten av att välja Lund som centralort samt i övrigt ansett Hässleholm äga vissa företräden framför Kristianstad. Med hänsyn till Hässleholms goda kommunikationer och centrala läge inom distriktet förordar jag, att kansliet för södra distriktet förlägges dit. Jag föreslår, att följande tjänster överföres från inspektionens centrala organisation till den nya stationeringsorten, nämligen en tjänst som överinspektör i Bo 1, en som byrådirektör i Ao 27, en som förste distriktsingenjör i A 23 samt en som kontorsbiträde i Af 2/Ae 5. Vidare förordar jag, att för södra distriktet inrättas en tjänst som byrådirektör i Ae 25, en som ingenjör i Ae 19, en som kontorist i Ae 9 samt en som kontorsbiträde i Af 2/Ae 5.

Vad beträffar den fortsatta decentraliseringen av inspektionen biträder jag kollegiets förslag. Västra distriktet bör sålunda flyttas ut fr.o.m. budgetåret 1966/67 och det nuvarande norra distriktet bör delas upp i två distrikt, som flyttas ut fr.o.m. budgetåret 1967/68. Den fortsatta personella förstärkningen liksom den geografiska avgränsningen av distrikten torde få tagas upp till behandling i samband med utflyttningen av distrikten.

Anslaget torde böra uppföras med (794 000 + 91 000) 885 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående föreslagna riktlinjer för organisationen av statens elektriska inspektion;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens elektriska inspektion som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

c) godkänna följande avlöningsstat för statens elektriska inspektion, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	279 000
2. Avlöningar till tillfällig personal, <i>förslagsvis</i>	55 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	294 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	257 000
	Summa kr. 885 000

d) till *Statens elektriska inspektion*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 885 000 kr.

[78] 2. *Statens elektriska inspektion: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	63 000	53 400
1963/64	62 000	
1964/65 (förslag)	113 000	

Kommerskollegium (skr. 30/8 1963) föreslår, att anslaget ökas med 81 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65 Mynd.	Dep:t
1. Sjukvård m.m.	2 500	+ 500	+ 500
2. Övriga expenser	30 500	+80 500	+ 50 500
		+81 000	+ 51 000

Motiv

2. Utflyttningen av verksamheten inom södra distriktet ökar posten med följande engångsbelopp, nämligen för mätinstrument 17 500 kr., för normföreskrifter och handböcker 6 600 kr., för komplettering av ekonomiska kartor 2 000 kr., för möbler m.m. 31 900 kr., för snabbtelefonanläggning 10 000 kr., samt för flyttning av arkiv m.m. 2 500 kr. Dessutom tillkommer årliga kostnader för renhållning och städning, skrivmateriel, telefon, inköp och underhåll av möbler, böcker m.m. med sammanlagt 10 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (62 000 + 51 000) 113 000 kr. Jag har därvid inräknat 41 000 kr. för engångsanskaffning av inventarier m.m. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 113 000 kr.

[79] 3. Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	7 000	10 400
1963/64	9 000	
1964/65 (förslag)	11 000	

Anslaget bör med hänsyn till belastningen räknas upp med 2 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 kr.

I. Diverse**[80] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond**

	Anslag
1963/64	2 325 000
1964/65 (förslag)	3 700 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 700 000 kr.

[81] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

	Anslag
1963/64	6 260 000
1964/65 (förslag)	7 448 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 448 000 kr.

[82] 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond

	Anslag
1963/64	957 000
1964/65 (förslag)	1 042 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till sjöfartsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 042 000 kr.

[83] 4. **Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer**

För innevarande budgetår har under riksstatens sjätte huvudtitel uppförts ett anslag av 80 mkr. till driftbidrag till statens järnvägar. Vidare har för täckning av eventuellt underskott å statens järnvägars fond uppförts ett belopp av 50 mkr. under utgifter för statens kapitalfonder på driftbudgeten.

I prop. 1963:191 angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken m. m. framlades förslag beträffande grunderna för ersättning till statens järnvägar för driften av trafiksvaga järnvägslinjer. Anslagsbehovet för budgetåret 1964/65 uppskattades därvid preliminärt till 200 mkr. Riksdagen har godkänt de i propositionen förordade riktlinjerna (SL³U 1; rskr. 424).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag den 8 november 1963 sakkunniga för att inom kommunikationsdepartementet verkställa granskning av dels de tillämpade redovisnings- och beräkningsprinciperna i den av järnvägsstyrelsen för år 1962 framlagda ekonomiska redovisningen för driften av trafiksvaga järnvägslinjer m. m., dels styrelsens undersökningar om nedskrivning av statskapitalet för dessa linjer. Nämnada granskning och den därpå följande beredningen av ärendet i departementet avses skola slutföras inom sådan tid, att en särskild proposition i ämnet kan föreläggas vårriksdagen. I avbidan härpå torde i riksstatsförslaget böra beräknas ett preliminärt belopp av 200 mkr. att uppföras under anslagsrubriken *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer*.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer* för budgetåret 1964/65 beräkna ett anslag av 200 000 000 kr.

[84] 5. **Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer**

	Anslag
1962/63	12 700 000
1963/64	3 000 000
1964/65 (förslag)	6 100 000

¹ Härav 700 000 kr. å tilläggsstat.

Principerna för bidragsgivningen har närmare angivits i propositionen nr 98 till 1961 års riksdag (SBevU 1; rskr. 292). I kungörelser den 18 maj 1962 (nr 165) och den 10 maj 1963 (nr 126) om statsbidrag till viss linjetrafik på landsbygden har närmare bestämmelser meddelats för bidragsgivningen för resp. åren 1962 och 1963.

Statens biltrafiknämnd (skr. 16/9 1963) föreslår, att för budgetåret 1964/65 anvisas ett belopp om 4 000 000 kr. Därjämte har nämnden (skr. 1/10 1963) överlämnat en promemoria angående granskningen av ansökningar om statsbidrag till viss linjetrafik på landsbygden under år 1962.

Generalpoststyrelsen (skr. 24/9 1963) och *järnvägsstyrelsen* (skr. 16/8 1963) föreslår, att bidrag jämväl måtte utgå till postverkets och statens järnvägars busstrafik samt hemställen om bidrag med resp. 1 100 000 och 2 000 000 kr.

Motiv

Sammanlagt inkom till *statens biltrafiknämnd* 349 ansökningar om bidrag för 1962 års trafik. Beträffande 336 av ansökningarna hade länsstyrelserna föreslagit bidrag med sammanlagt 2 842 864 kr.; för 13 ansökningar hade bidrag icke tillstyrkts.

Nämnden ansåg 340 ansökningar bidragsberättigade med ett sammanlagt belopp av 2 790 804 kr.; nio av ansökningarna ansågs icke kunna bifallas. Sedan fyra besvärsmål avgjorts och slutlig fördelning av bidragsanslaget skett, kom bidrag att utgå till 340 sökande med ca 95 % av de vitsordade bidragsberättigade underskotten eller med sammanlagt 2 657 000 kr.

Antalet utövare av landsbygdstrafik har beräknats till 517, vartill kommer omkring 190 utövare av linjetrafik med enbart personbil eller kombinerad person- och lastbil. Antalet landsbygdslinjer har uppskattats till ca 2 000; bidrag söktes för 724 av dessa. Under år 1961 drev de 349 sökandena med sammanlagt 1 705 motordrivna fordon en trafik i hela rörelsen som uppgick till 74,3 milj. vagnkm. I den landsbygdstrafik, till vilken bidrag kunde ifrågakomma, uppgick trafikarbetet till 33,7 milj. vagnkm under det att det stödberättigade trafikarbetet angivits till 16,5 milj. vagnkm. Bidrag har sålunda utgått till närmare en fjärdedel av det av sökandena bedrivna totala trafikarbetet. De totala intäkterna i sökandenas trafikrörelse har angivits till 71,3 mkr. och kostnaderna — under hänsynstagande till bl. a. företagsekonomiskt riktiga avskrivningar och till rimliga företagarlöner — till 81,6 mkr. Bidraget har sålunda täckt ca 3,3 % av de totala kostnaderna i denna landsbygdstrafik och ungefär 26 % av det totala underskottet i samma trafik. Av den totalt utbetalda bidragssumman om 2 657 000 kr. har 1 364 000 kr. eller drygt 50 % fallit på de fyra nordligaste länen. I övrigt fördelar sig beloppet förhållandevis jämt på övriga län; dock uppvisar Jönköpings och Skaraborgs län bidragssummor som väsentligt över-

stiger genomsnittet. Bidragen till dessa län uppgick till resp. 152 000 och 138 000 kr.

Vad beträffar bidragsgivningen för år 1963 uppgår antalet ansökningar som kommit in till nämnden till 394, varav 35 inkommit efter ansöknings-tidens utgång. Ökningen är mest markant i norrlandslänen med undantag för Västernorrlands län. De redovisade underskotten på stödberättigade linjer uppvisar en ökning från år 1962 till år 1963 från ca 9,9 till närmare 12,8 mkr. Vid bedömande av medelsbehovet bör dock beaktas att statsbidraget i regel ej må överstiga två kronor per vagnmil stödberättigat trafikarbete. Vid fördelningen av anslagsmedel för år 1962 medgav nämnden högre bidrag än två kronor per vagnmil i ett trettiotal fall.

Några beräkningar av det bidragsberättigade underskottet för år 1963 har icke ännu kunnat verkställas. Anledning finnes räkna med att det bidragsberättigade beloppet kommer att uppgå till procentuellt samma andel som under år 1962 i det redovisade underskottet på stödberättigade linjer, d. v. s. ca 28 %. Det belopp, som skulle erfordras för täckning av det bidragsberättigade underskottet, skulle på grundval härav kunna antagas komma att uppgå till ca 3 600 000 kr. Ökningen av anspråken på statsbidrag från år 1963 till år 1964 kan uppskattas till tio procent av det bidragsberättigade underskottet för år 1963. Med ledning härav synes det bidragsberättigade underskottet för år 1964 kunna beräknas till ca 4 000 000 kr. om ersättningen liksom hittills i regel maximeras till två kronor per vagnmil. För att motverka en fortsatt uttunning av busstrafiken på landsbygden är det enligt biltrafiknämndens uppfattning angeläget att nämnda belopp ställes till förfogande för bidragsverksamheten.

Enligt en av *generalpoststyrelsen* gjord utredning uppvisar diligens-
trafiken i de fyra nordligaste länen totalt ett driftunderskott och motsva-
rande gäller med enstaka undantag jämväl varje enskild linje. Om bidrags-
bestämmelserna tillämpas på postverkets ekonomiskt icke bärkraftiga
linjer skulle bidraget för ett vart av budgetåren 1962/63 och 1964/65 upp-
gå till ca 1,1 mkr.

Enligt *järnvägsstyrelsen* skulle vid tillämpning av bidragsbestämmel-
serna på SJ:s och GDG:s olönsamma linjer erfordras ca 1,8 mkr. för bud-
getåret 1962/63 och ca 2,0 mkr. för budgetåret 1964/65.

Yttrande

Statens biltrafiknämnd har funnit, att vid den av generalpoststyrelsen gjorda beräkningen kommer ett belopp av 100 000 kr. att bli bidrag till täckande av underskott å den del av trafiken som överstiger det stödberättigade trafikarbetet. Nämnden har ansett det icke vara möjligt att på grund-

val av järnvägsstyrelsens framställning bedöma de av styrelsen äskade beloppen.

Departementschefen

I prop. 1963: 191 angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken m. m. anmälde jag min avsikt att även för nästkommande budgetår föreslå ersättning för viss linjetrafik på landsbygden enligt i huvudsak samma grunder som de nuvarande. Jag förutsatte dock, att bestämmelserna för bidragsgivningen skulle få jämkas på grundval av successivt vunna erfarenheter av systemet. Kretsen av ersättningsberättigade företag borde vidare vidgas till att omfatta jämväl den statliga linjetrafiken, som alltså i förevarande hänseende borde likställas med övrig linjetrafik. För den av statsägda aktiebolag bedrivna trafiken borde detta ske genom att dessa företag blev berättigade till ersättning enligt gällande kungörelse. För den av SJ och postverket bedrivna linjetrafiken borde ersättning utgå enligt i huvudsak samma grunder som nu gäller för enskilda och kommunala företag. Förslag beträffande utformningen av bidragssystemet för SJ:s och postverkets del ävensom beträffande det erforderliga anslagsbeloppet ansågs böra redovisas i årets statsverksproposition. Riksdagen har lämnat utan erinran de i propositionen förordade grunderna för ersättning till viss linjetrafik på landsbygden (SL^oU 1; rskr. 424). Jag anhåller, att nu få taga upp denna fråga till fortsatt behandling.

Vid den närmare prövningen av hur ersättningssystemet till SJ och postverket lämpligen bör utformas har jag kommit till den uppfattningen, att det är ytterst angeläget att en enhetlig bedömning vid bestämmandet av ersättningsbeloppen till skilda trafikutövare ernås. Jag anser därför, att även prövningen av ersättningarna till de båda nämnda statliga företagen bör ske av statens biltrafiknämnd efter framställning i för övriga trafikutövare gängse ordning. Mitt ställningstagande innebär sålunda, att hela ersättningssystemet undantagslöst kommer att regleras genom bestämmelserna i kungörelsen.

Vad beträffar bidragsverksamheten för år 1963 uppgick antalet i rätt tid inkomna ansökningar om statsbidrag till 359. Länsstyrelserna har tillstyrkt bidrag om sammanlagt ca 3,1 mkr. Vidare har Kungl. Maj:t, på förslag av biltrafiknämnden, den 13 december 1963 medgivit att 34 för sent inkomna ansökningar får tagas upp till prövning. Med hänsyn härtill kan det sammanlagda av länsstyrelserna tillstyrkta bidragsbeloppet beräknas till ca 3,4 mkr. Häremot svarar ett för innevarande budgetår anvisat belopp av 3 mkr. Kostnaderna för administrationen av bidragsgivningen — för innevarande budgetår uppskattade till 48 000 kr. — skall bestridas från anslaget. I likhet med förra året blir således en mindre jämkning av bidragsbeloppen nödvändig. Statsbidragen torde kunna utbetalas i början av år 1964.

Vad beträffar bidragsgivningen för 1964 års trafik har vederbörande myndigheter äskat totalt 7,1 mkr. En viss överskattning av medelsbehovet torde föreligga. På grund härav och med ledning av bidragsgivningen för år 1962 har jag uppskattat det ytterligare medelsbehovet till 3,1 mkr. Jag föreslår sålunda att ett anslag av sammanlagt 6,1 mkr., att avräknas mot automobilskattemedlen, anvisas för nästa budgetår. Anslaget torde i fortsättningen böra benämnas Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer. I likhet med vad som gällt för bidragsgivningen hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda kungörelse i ämnet, varvid den av mig i det föregående förordade ändringen torde få vidtagas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 6 100 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[85] 6. **Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser**

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	50 000 000	60 332 400
1963/64	60 700 000	
1964/65 (förslag)	62 800 000	

Enligt en promemoria beräknar *generalpoststyrelsen* ersättningarna för tjänstebrevsförsändelser för budgetåret 1963/64 till 59 975 000 kr.

Ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet utgår jämlikt 2 § tjänstebrevsförordningen med viss procent av postverkets frankoteckensuppbörd. Ersättningen erlägges under kvartalet näst efter det, som ersättningen avser. Storleken av ifrågavarande procent bestämmes av generalpoststyrelsen och riksrevisionsverket. Fr. o. m. budgetåret 1956/57 tills vidare har procenttalet bestämts till 12.

Med utgångspunkt från nämnda procenttal synes ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet under budgetåret 1964/65 kunna beräknas till 56 000 000 kr.

Jämväl ersättningen för befordran av post från de statliga kristidsorganen erlägges kvartalsvis i efterskott. För andra kvartalet 1963 uppgick ersättningen för dylik post till ca 17 000 kr. Den ersättning, som kommer att inflyta till postverket under budgetåret 1964/65, beräknas till 75 000 kr.

Från anslaget utgår från den 1 januari 1948 även ersättning för postdelgivning (SFS 1947:641). Ersättningen uppgick under budgetåret 1962/63 till 872 631 kr. och uppskattas för budgetåret 1964/65 till 1 200 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av militärbrev utgår jämväl från förevarande anslag. Ersättningen för denna befordran beräknas under in-

nevarande budgetår inflyta med ca 200 000 kr. Samma belopp beräknas för budgetåret 1964/65.

För budgetåret 1962/63 har postverket i ersättning för tjänsteförsändelserna från de allmänna försäkringskassorna erhållit ca 5 345 000 kr. Då beloppet delvis utgöres av viss ersättning av engångskaraktär i samband med omorganisationen av försäkringskassorna synes posten för budgetåret 1964/65 inte böra tas upp till högre belopp än ca 5 300 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1964/65 skulle alltså enligt styrelsens beräkningar uppgå till (56 000 000+75 000+1 200 000+200 000+5 300 000) 62 775 000 kr. eller avrundat 62 800 000 kr.

Departementschefen

Generalpoststyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran.

Med ledning av upplysningar från styrelsen torde den del av ersättningen för befordran av tjänsteförsändelser, som faller på myndigheter, för vilka kostnaderna helt eller delvis avräknas mot automobilskattemedel, för budgetåret 1964/65 kunna beräknas till omkring 1,5 mkr. Enligt min mening bör även kostnaderna för befordran av tjänsteförsändelser hos de nämnda myndigheterna belasta automobilskattemedlen. För budgetåret 1964/65 föreslår jag därför, att 1,5 mkr. av förevarande anslag avräknas mot dessa medel.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (60 700 000+2 100 000) 62 800 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 62 800 000 kr., därav 1 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

[86] 7. **Kostnader för vissa nämnder m. m.**

	Anslag
1963/64	20 000
1964/65 (förslag)	27 000

I enlighet med sjöfartsstyrelsens förslag (skr. 21/8 1963) beräknar jag kostnaderna för statens oljeskyddsråd till oförändrat 7 000 kr. Kostnaderna för statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten uppskattar jag till 20 000 kr., vilket innebär en uppräknings med 7 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (20 000 + 7 000) 27 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kr.

[87] 8. Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	115 000	174 800
1963/64	511 000	
1964/65 (förslag)	630 000	

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65 Dep:t
1. Meteorologiska världsorganisationen (WMO) m.m.	115 000	+ 30 000
2. Vissa förhandlingar rörande luftfarten	5 000	+ 8 300
3. Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE) ...	15 000	+ 15 000
4. Europeiska transportministerkonferensen (CEMT)	25 000	+ 5 000
5. Vissa förhandlingar rörande vägtransporter	4 200	+ 3 000
6. International Federation for Housing and Planning	1 500	+ 1 500
7. Internationella organisationen för fyrtekniska frågor (IALA)	2 400	+ 2 200
8. Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO)	71 000	+ 54 000
9. Bidrag till driften av ett livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön	91 000	—
10. Bidrag till vissa fyrar i Röda havet	24 000	—
		+ 119 000

Motiv

1. För höjd medlemsavgift och ökad reseverksamhet beräknas ytterligare 30 000 kr.

2. Med hänsyn till belastningen bör uppräknings ske med 8 300 kr.

3. Belastningen på posten var 35 300 kr. för budgetåret 1962/63 och någon minskning förväntas ej. Posten bör räknas upp med 15 000 kr.

4. På grund av ökad reseverksamhet bör posten höjas med 5 000 kr.

5. Under nästa budgetår förutses ett större antal förhandlingar än tidigare. Posten bör räknas upp med 3 000 kr.

6. För medlemskapet i federationen erfordras 3 000 kr.

7. Förutom 2 400 kr. till medlemsavgift föreslås, att 2 200 kr. ställes till förfogande för rapporter från en internationell fyrkonferens i Rom år 1965.

8. Medlemsavgiften har höjts och beräknas för 1964 öka med 8 000 kr. För resekostnader kräves 11 000 kr. Inom organisationen har Sverige i likhet med andra medlemsstater åtagit sig att utföra visst arbete för samordning av medlemsstaternas beräkningsnormer för stabilitet och därefter beräkna stabilitet och flytbarhet för vissa fartygstyper. För dessa uppgifter erfordras 35 000 kr.

9. Vid konferens i Oslo i augusti 1963 med deltagare från de skandinaviska länderna samt Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland och Nederländerna samt med observatör från Storbritannien behandlades frågan om väderleks- och sjöräddningstjänsten i Nordsjön. Därvid diskuterades bl.a. spørsmålet om stationering av ett gemensamt väderleksfartyg i den centrala delen av Nordsjön under hela året, vilket fartyg jämväl skulle kunna bistå med sjöräddning. Det beslöts, att spørsmålet skulle bli föremål för fortsatta överläggningar. Sådana väntas komma till stånd i början av år 1964. Kostnaderna för ett dylikt fartyg beräknas för Sveriges vidkommande att uppgå till ca 62 500 kr.

I anslutning till konferensen träffades uppgörelse, att den verksamhet med ett sjöräddnings- och väderleksfartyg, vilken bekostats av de skandinaviska länderna och Förbundsrepubliken Tyskland, skulle försöksvis fortsätta ytterligare under en period av sex månader fr.o.m. den 1 oktober 1963 med bidrag från samtliga dessa fyra länder, att driftkostnaderna för fartyget därvid skulle utgöra lägst 300 000 och högst 375 000 norska kr. samt att fartyget skulle förläggas på viss nordligare position. Kungl. Maj:t har den 8 november 1963 godkänt uppgörelsen och anvisat ett belopp motsvarande 37 500 norska kr. såsom bidrag till fartyget under tiden oktober—december 1963. Enligt vad som framgår av anmälan av motsvarande punkt i förra årets statsverksproposition beräknades, att kostnaderna skulle delas endast mellan de skandinaviska länderna. Belastningen på anslagsposten kommer således att bli mindre under budgetåret 1963/64 genom Förbundsrepubliken Tysklands fortsatta deltagande i verksamheten under nämnda budgetår. För nästa budgetår torde för att täcka Sveriges andel i kostnaderna för fartyget böra uppföras ett oförändrat belopp av 91 000 kr.

I den mån de tidigare nämnda förhandlingarna leder till att ytterligare ett fartyg stationeras i Nordsjön torde Sveriges andel i kostnaderna härför få täckas genom att anslaget överskrides.

10. Överenskommelsen om underhåll och drift av vissa fyrar i Röda havet, vilken godkänts, förutom av Sverige, av numera ytterligare åtta stater, har ännu inte omfattats av så många ratificeringar, att den trätt i kraft. Viss osäkerhet råder därför om storleken av den andel av kostnaderna, som Sverige enligt överenskommelsen blir förpliktad att erlägga. För driftkostnader bör dock avsättas oförändrat belopp av 24 000 kr. Därest ett ikraftträdande av överenskommelsen inte äger rum förrän under nästa

budgetår, torde anslagsposten behöva överskridas med det engångsbelopp till bidrag för upprustning av fyrarna, vilket då aktualiseras för Sveriges del.

Departementschefen

Därest de i augusti 1963 påbörjade internationella förhandlingarna rörande stationering under hela året av ett väderleksfartyg i centrala Nordsjön skulle leda till beslut i positiv riktning, torde Sveriges andel i kostnaderna i anledning härav få bestridas från förevarande anslag. Likaså torde erforderligt engångsbelopp få utgå från anslaget, om överenskommelsen rörande underhåll och drift av vissa fyrar i Röda havet kommer att träda i kraft först under nästa budgetår.

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen upptager jag anslaget till (511 000 + 119 000) 630 000 kr. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 630 000 kr.

[88] 9. **Viss beredskapsutrustning**

	Anslag
1962/63	150 000
1963/64	100 000
1964/65 (förslag)	100 000

I skrivelse den 19 september 1963 har Sveriges Radio AB bl. a. hemställt att sammanlagt 200 000 kr. måtte anvisas till vissa närmare angivna ändamål.

Med hänsyn till skrivelsens innehåll torde någon närmare redogörelse icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde få beredas tillfälle taga del av skrivelsen genom att denna tillhandahållas utskottet.

Departementschefen

Jag förordar, att för ändamål som avses i nämnda skrivelse förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett oförändrat belopp av 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss beredskapsutrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

[89] 10. **Ersättning för viss rundradioverksamhet**

Med hänvisning till vad jag anför i det följande vid anmälan av frågorna rörande ljudradio och television under televerkets fond hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för viss rundradioverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 12 850 000 kr.

Luftfartsfonden

[90] Underskott å luftfartsfonden

	Anslag	Nettoutgift
1962/63	15 000 000	14 352 000
1963/64	12 300 000	
1964/65 (förslag)	10 500 000	

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i 1963 års statsverksproposition (bil. 8) gjorda hemställan upptog riksdagen för luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1963/64 ett underskott av 12 300 000 kr.

I skrivelse den 16 maj 1963 framlade luftfartsstyrelsen slutligt förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1963/64. I detta förslag beräknades utgifterna till 51 490 000 kr., medan inkomsterna angavs till 42 300 000 kr., vilket skulle resultera i ett underskott om 9 190 000 kr.

Genom beslut den 28 juni 1963 fastställde Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag driftkostnadsstat för luftfartsverket för budgetåret 1963/64. Staten slutade på 51 450 000 kr. och underskottet förutsattes icke få överstiga 9 150 000 kr. I anslutning till staten fastställdes även personalförteckning för tjänstemän å ordinarie stat och för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 21. Härjämte meddelades vissa bestämmelser angående avlönings- och omkostnadsposterna.

Luftfartsstyrelsen

Med skrivelse den 26 september 1963 har luftfartsstyrelsen framlagt beräkningar rörande underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1964/65.

I. Allmänt

Inledningsvis redogör luftfartsstyrelsen för pågående rationaliseringsundersökningar inom luftfartsverket. Beträffande denna redogörelse torde få hänvisas till handlingarna.

II. Organisations- och personalfrågor

Kostnaderna för styrelsens förslag i fråga om personalförändringar och tjänsteförändringar vid luftfartsstyrelsen och flygplatsorganisationen framgår av följande sammanställning.

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar	
<i>Luftfartsstyrelsen</i>	
Kanslibyrån	
a) 1 kontorsskrivare A 13	+ 20 700
Trafikbyrån	
b) 1 förste trafikledare A 21	+ 31 300
c) 1 byråingenjör A 19	+ 28 300
d) 1 ritbiträde A 9	+ 16 900
Luftfartsinspektionen	
e) 1 byrådirektör Ae 25	+ 38 500
f) 2 ingenjörer arvode	+ 77 000
g) 1 byråingenjör A 21	+ 31 300
Utrikessekretariatet	
h) 1 amanuens regl. befordr.gång	+ 25 500
<i>Flygplatsorganisationen</i>	
i) 2 förste byråingenjörer Ae 23	+ 67 800
j) 1 trafikledare A 19	— 28 300
k) 10 trafikledare (fr. o. m. 1/10 1964)	+148 500
l) 4 trafikledarassistenter (fr. o. m. 1/10 1964) A 11	+ 43 800
m) 4 trafikbiträden A 7	+ 52 000
n) 5 kollektivavtalsanställda överföres till löneplansanställning	+ 72 000
2. Lönegradsförändringar	
<i>Luftfartsstyrelsen</i>	+ 38 300
<i>Flygplatsorganisationen</i>	+ 49 200
3. Arvoden	
<i>Luftfartsstyrelsen</i>	+ 75 000
	+787 800

Motiv

1. a) Arbetsuppgifterna på kanslibyråns kamrerarkontor har under senare år vuxit högst betydligt. En icke oväsentlig ytterligare arbetsökning förväntas till följd av mera invecklade avlöningsbestämmelser samt övergång till ett förbättrat bokföringssystem. För att bemästra denna utveckling erfordras en förstärkning av personalen med en ny tjänst som kontorsskrivare i lönegrad A 13.

1. b) En behövlig förstärkning av instruktörspersonalen vid trafikskolan på Bromma flygplats kan åstadkommas genom överflyttning av en tra-

fikledare i lönegrad A 19 från flygplatsorganisationen. Vid trafikbyrån har tjänsten i fråga med benämningen förste trafikledare ansetts böra uppföras i lönegrad A 21.

1. c)—d) Med hänsyn till de ökade krav i olika avseenden som bl. a. flygtrafikens tekniska och kvantitativa utveckling ställer på trafikbyrån, upprepas det i föregående års petita framförda, av riksdagen ej bifallna äskandet om en förstärkning av personalen vid byråns navigationssektion med en byråingenjör i lönegrad A 19. Trafikbyråns informationssektion bör vidare för arbetsuppgifter i samband med upprättandet av flygkartor, översiktskartor och arrendekartor m. m. tillföras en ny tjänst som ritbiträde i lönegrad A 9.

1. e)—g) Ökningen av arbetsuppgifterna inom luftfartsinspektionen nödvändiggör enligt styrelsens uppfattning, att driftsektionens personal utökas med en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 för bl. a. bearbetning av driftbestämmelser för den civila luftfarten. Vidare erfordras en förstärkning av luftfartsinspektionens luftvärdighetssektion med två arvodesbefattningar med arvode motsvarande lönegrad A 27 för bl. a. bearbetning av flyghandböcker och handhavande av underhållsfrågor och övervakning av och åtgärder med anledning av tekniska driftstörningar. Den nya tjänsten som byråingenjör i lönegrad A 21, slutligen, äskas för bl. a. medverkan vid konstruktionsgranskning av nyinstallationer i flygplan samt vid utarbetande av vissa konstruktionsnormer och -bestämmelser.

1. h) Enligt styrelsen är antalet tjänster vid utrikessekretariatet som amanuens eller högre oförändrat sedan år 1955. Med hänvisning till den ökning av arbetsvolymen som inträffat sedan denna tid och för att på längre sikt tillförsäkra styrelsen väl kvalificerad personal med specialkunskaper på det luftfartspolitiska området föreligger ett trängande behov att nu utöka utrikessekretariatets personal med en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång.

För *markttjänstbyrån* föreslås, som av sammanställningen framgår, inga förändringar i förevarande sammanhang, vilket av styrelsen motiveras med en hänvisning till pågående diskussioner med statskontoret rörande organisationen av denna byrå. Styrelsen anmäler emellertid sin avsikt att senare under budgetåret framlägga samlade förslag angående markttjänstbyråns personella upprustning. För att täcka de beräknade kostnaderna härför har i petita inräknats ett belopp av 150 000 kr. under posten Oförutsett.

1. i) Såsom expert på el-, instrument- och radioinstallationer i flygplan respektive för utförande av luftvärdighetsbesiktningar och provflygningar behöver på grund av den ökade verksamheten nyanställas två förste byråingenjörer i lönegrad A 23, den ene vid det centrala besiktningskontoret vid Bromma flygplats och den andre vid besiktningskontoret i Malmö.

1. j) Som förut anförts har från flygplatsorganisationen till trafikbyrån överflyttats en tjänst som trafikledare i lönegrad A 19.

1. k)—m) För att möta den ökande flygtrafikens behov bedömer styrelsen det nödvändigt att, på grund av den långa utbildningstiden, redan för budgetåret 1964/65 inräkna medel för en utökning av trafikledarpersonalen med tio trafikledare och fyra trafikledarassistenter i lönegrad A 17 respektive A 11. Vidare förutses ett tillfälligt behov av fyra trafikbiträden i lönegrad A 7 intill dess telecentralen vid Bromma flygplats under budgetåret 1965/66 överflyttas till Arlanda flygplats.

1. n) Under senare år har ett antal kollektivavtalsanställda vid flygplatserna överförts till löneplansanställning. För möjliggörande av sålunda ändrad anställningsform för ytterligare fem dylika befattningshavare har en bokföringsmässig uppräknings skett av flygplatsorganisationens avlöningspost med 72 000 kr., medan motsvarande nedräkning av posten Underhåll m. m. av flygplatser verkstälts.

Kostnaderna för tjänsteförändringar enligt den redovisade tabellen hänför sig till förslag om uppflyttning i lönegrad av följande tjänster.

	Lönegrads- förändring
<i>Luftfartsstyrelsen</i>	
<i>Kanslibyrån</i>	
1 byrådirektör—avdelningsdirektör	Ao 27—Bo 1
1 byrådirektör	Ae 25—Ae 27
<i>Trafikbyrån</i>	
4 förste trafikledare	Ae 23—Ae 25
<i>Luftfartsinspektionen</i>	
1 byråingenjör — förste byråingenjör	Ae 21—Ae 23
<i>Utrikessekreterariatet</i>	
1 byråchef	Be 1—Be 3
1 förste byråsekreterare	Ae 21—Ae 23
<i>Flygplatsorganisationen</i>	
3 flygplatschefer	Ao 25—Ao 27
1 flygplatschef	Ae 25—Ae 27
3 förste trafikledare	Ae 23—Ae 25
7 trafikledare	A 17—A 19

Vidare föreslås en tjänst som förste byråingenjör respektive en tjänst som förste byråsekreterare omändrad från lönegrad Ag 23 till lönegrad Ae 23.

Det äskade arvodesbeloppet om sammanlagt 75 000 kr. slutligen avses

för anlåtande av utomstående expertis för specialutredningar i samband med planering av framtida flygtrafik (30 000 kr.) samt för utförande av praktisk examinering genom flygprov för certifikatsökande (30 000 kr.) och för arbete i samband med utgivande av vissa undervisningskompendier (15 000 kr.).

III. Beräkning av underskottet för budgetåret 1963/64

Efter en avvägning av de olika medelsbehoven samt under beaktande av angelägenheten av att hålla underskottet på luftfartsfonden så lågt som möjligt har styrelsen uppgjort följande beräkning av inkomster och utgifter för budgetåret 1964/65. De beräknade inkomsterna samt utgifterna enligt den fastställda staten för innevarande budgetår har medtagits som jämförelse.

	1963/64	1964/65
	tusental kronor	
Inkomster		
1. Hyror och arrenden	6 500	6 700
2. Trafikinkomster	32 500	35 000
3. Besiktningavgifter m. m.	800	900
4. Diverse inkomster	2 500	2 700
	Summa 42 300	45 300
Utgifter		
1. Luftfartsstyrelsen: Avlöningar	4 502	4 972
2. Luftfartsstyrelsen: Omkostnader	703	715
3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar	12 210	12 808
4. Flygplatsorganisationen: Omkostnader	1 779	1 662
5. Underhåll m. m. av flygplatser	5 750	6 505
6. Hyres- och arrendeavgifter m. m.	485	365
7. Stationstjänst	1 625	1 650
8. Underhåll och drift av radioanläggningar och tele- utrustning	11 750	13 355
9. Utgifter för väderlekstjänst	4 104	4 840
10. Sveriges bidrag till ICAO m. m.	630	675
11. Pensionskostnader	1 110	1 415
12. Diverse utgifter	357	438
13. Avsättning till värdeminskningsskonto	6 445	7 000
14. Oförutsett	—	1 600
	Summa 51 450	58 000
	Underskott 9 150	12 700

I anslutning till beräkningarna anför styrelsen bl. a. följande.

Inkomsterna

Styrelsen har med hänsyn bl. a. till de faktiska inkomsterna under budgetåret 1962/63 samt prognosen för innevarande budgetår, som förutser ett belopp av 42 300 000 kr., vid sina inkomstberäkningar för budgetåret 1964/65 uppskattat ökningen för detta budgetår till 3 000 000 kr. Posten Hyror och arrenden har uppräknats med 200 000 kr., huvudsakligen beroende på en förväntad ökning av genomströmningsavgifterna. Posten Trafikinkomster har uppräknats med 2 500 000 kr., därvid landningsavgifterna beräknas öka med 700 000 kr., belyningsavgifterna med 200 000 kr., inkomsterna från stationstjänsten med 300 000 kr. och utrikes passageraravgifter med 1 200 000 kr. För inrikes passageraravgifter är utvecklingen oviss med hänsyn till den senaste tidens stagnation. I avvaktan på ytterligare erfarenhet har styrelsen ansett försiktigheten bjuda att tills vidare räkna med en ökning av endast 100 000 kr. Posten Besiktningssavgifter beräknas öka med 100 000 kr. och posten Diverse inkomster med 200 000 kr.; till stor del avser denna senare ökning inkomster från s.k. tax-free shops.

Utgifterna

1. Posten Luftfartsstyrelsen: Avlöningar har uppräknats med 470 000 kr., inklusive rörligt tillägg. Härav hänförs sig 344 500 kr. till inrättande av förenämnda nya tjänster samt 38 300 kr. till uppflyttande av vissa angivna tjänster. För löneklassuppflyttningar, befordringar enligt reglerad befordringsgång o. d. samt andra automatiska kostnadsökningar har beräknats 87 000 kr.

2. Under Luftfartsstyrelsen: Omkostnader räknar styrelsen med en ökning av endast 12 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Härav hänförs sig 5 000 kr. till delposten Övriga expenser och har sin grund i ökad personal vid styrelsen. Posten Förhyrning av flygplan ökas med 5 000 kr., främst beroende på ett ökat antal personer, som fordrar flygträning, samt successiv övergång till större och dyrbarare flygmateriel. Slutligen uppräknas arbetsgivarbidraget till den allmänna sjukförsäkringen med 2 000 kr.

3. Utgifterna under Flygplatsorganisationen: Avlöningar beräknas stiga med 598 000 kr. inklusive rörligt tillägg. Härav belöper 312 100 kr. på nya tjänster samt 49 200 kr. på uppflyttningar av befintliga tjänster. För överförande av ca fem kollektivavtalsanställda till löneplan erfordras 72 000 kr.; motsvarande minskning har verkställts under posten Underhåll m. m. av flygplatser. Löneklassuppflyttningar, befordringar enligt reglerad befordringsgång o. d. samt andra automatiska kostnadsökningar drager en kostnad av 153 000 kr. Slutligen måste en uppräknning ske med 40 000 kr. för sjuk- och semesterlönstillägg. Totalökningen, 626 300 kr., minskas med 28 300 kr. på grund av överföring av en trafikledare från flygplatsorganisationen till luftfartsstyrelsen, varigenom nettoökningen uppgår till 598 000 kr.

4. Inom posten Flygplatsorganisationen: Omkostnader räknar luftfartsstyrelsen med en minskning av 117 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Beloppet är en funktion av ökning och minskning på olika delposter. Sälunda ökar delposten Sjukvård m. m. med 2 000 kr. och Resersättningar med 30 000 kr., främst beroende på ökat antal tjänsteresor och omflyttningar av flygsäkerhetstjänstens personal. Kostnaderna för renhållning och städning ökar med 33 000 kr. på grund av tillkomsten av nya objekt, och delposten Övriga expenser uppräknas med 5 000 kr. Arbetsgivarbidraget till den allmänna sjukförsäkringen uppräknas med 3 000 kr. Å andra

sidan beräknas telefon- och telegramkostnader minska med 95 000 kr., då den för innevarande budgetår inräknade engångsavgiften för ny telefonväxel på Arlanda bortfaller. Delposten Tjänstedräkt beräknas minska med 5 000 kr. och delposten Engångsanskaffning av inventarier med 90 000 kr.

5. Posten Underhåll m. m. av flygplatser undergår — sedan hänsyn tagits till att fem kollektivavtalsanställda överförts på löneplan — en höjning med 755 000 kr. Huvuddelen härav, 450 000 kr., avser kostnader för uppfyllnad av en svacka i bana 31 på Bromma flygplats på en sträcka av ca 200 m, och är en underhållskostnad av investeringsliknande natur. För ersättning till flygvapnet för snöröjning på militära flygfält, öppna för civil trafik, beräknas 25 000 kr. För Arlanda erfordras, sedan flygplatsen tagits i bruk i full utsträckning, en ökning med sammanlagt 275 000 kr., avseende ökade drifts- och underhållskostnader för motorfordon och redskap, elektrisk energi, ökning av kollektivavtalsanställd personal m. m. För övriga flygplatser beräknas en ökning med 5 000 kr. erforderlig.

6. För hyres- och arrendeavgifter m. m. upplages ett i förhållande till innevarande budgetår med 120 000 kr. minskat belopp.

7. Posten Stationstjänst bör uppräknas på utgiftssidan med 25 000 kr. med hänsyn till det faktiska utfallet för budgetåret 1962/63.

8. Posten Underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning utvisar en ökning med 1 605 000 kr. Den ojämförligt största delen härav, 1 300 000 kr., faller på radioanläggningar. Av detta belopp utgör 404 000 kr. ökad avsättning till värdeminskningsskonto och höjda räntekostnader. Återstående ökning hänför sig huvudsakligen till ett ökat antal underhållsobjekt. Härigenom uppkommer ökade lönekostnader med 240 000 kr., ökade kostnader för elenergi och radiorör med 60 000 kr., ökade kostnader för provflygverksamheten med 115 000 kr., ökade kostnader för reservdelar m. m. med 540 000 kr. samt ökade diverse kostnader på grund av verksamhetens ökade omfattning med 86 000 kr. Samtidigt har emellertid utgiftsposterna för inköp av bilar och avskrivning av förrädskapital minskat med sammanlagt 145 000 kr., varför den totala ökningen utgör 1 300 000 kr.

Ökningen av kostnaderna för teleutrustning utgör 305 000 kr. och är en funktion av kostnadsökningar och -minskningar. Sålunda ökar utgiften för telefonledningar med 193 600 kr. på grund av flyttning av kontrollcentralen från Bromma till Arlanda. Inträdesavgiften utgör 198 000 kr. och är av engångsnatur; genom bortfall av vissa tidigare planerade förbindelser har ökningen för telefonledningar kunnat reduceras till 193 600 kr. För telexabonnemang beräknas en ökning med 54 000 kr. på grund av nytillkommande telexutrustningar och ökad trafik. För teleprinterpapper beräknas en ökning med 7 000 kr. Utgifterna för manöverledningar för fristående VHF-stationer ökar med 18 800 kr. i huvudsak beroende på att vissa ledningar förlänges till Arlanda. Kostnaderna för underhåll av VHF-, telefon- och högtalarutrustning stiger med 51 000 kr., varav 43 000 kr. utgör engångsavgift för linjetagarutrustning m. m. vid den nya kontrollcentralen vid Arlanda. Sammanlagda utgiftsökningen utgör sålunda 324 400 kr. Kostnaderna för teleprinterledningar minskar med 1 700 kr. och för teleprinterapparater med 13 800 kr. eller sammanlagt 15 500 kr. Genom avrundning av vissa poster uppkommer slutligen en minskning med 3 900 kr.

9. Enligt överenskommelse mellan Luftfartsstyrelsen och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) har verkställts utredning angående väderlekstjänsten för luftfarten. I utredningen har bland andra även representanter för statskontoret medverkat. Luftfartsstyrelsen och SMHI

har vid tidpunkten för anslagsframställningen icke kunnat taga ställning till utredningens förslag. Luftfartsstyrelsen har därför i samråd med SMHI preliminärt beräknat kostnaderna under posten Utgifter för väderlekstjänst till ett sammanlagt belopp av 4 840 000 kr. och hänvisar för närmare detaljer till SMHI:s petita.

10. För Sveriges bidrag till ICAO m. m. beräknar luftfartsstyrelsen en ökning med 45 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Ökningen hänför sig med 20 000 kr. till ökade kostnader för gemensam finansiering (joint support) av flygsäkerhetstjänsten på Island, med 15 000 kr. för förväntad ökad medlemsavgift i ICAO, samt med 10 000 kr. till hemflyttningskostnader för den svenska representanten i den skandinaviska delegationen i Montreal.

11. Pensionskostnaderna har uppräknats med 305 000 kr., huvudsakligen på grund av ökade utgifter för den allmänna tjänstepensioneringen.

12. För posten Diverse utgifter beräknar styrelsen en ökning med 81 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Ökningen hänför sig till delposten Övriga diverse utgifter och är en funktion av ökningar och minskningar å vissa underposter. Sålunda beräknas erforderligt 250 000 kr. för utredningar rörande byggnadsprogram för nya stationsanläggningar och driftbyggnader m. m. på Torslanda och Bulltofta flygplatser samt 50 000 kr. för diverse utredningar och projekteringar på övriga flygplatser. Det för projektering av flygplatser erforderliga beloppet uppräknas sålunda med 100 000 kr. Till läkarundersökningar av trafikledare beräknas ett med 7 000 kr. förhöjt belopp. Å andra sidan reduceras medelsbehovet för undervisning och kurser med 2 000 kr. och för övriga ändamål med 24 000 kr.

13. Storleken av posten Avsättning till värdeminskningsskonto bestäms av den investeringsverksamhet, som enligt i vederbörlig ordning fattade beslut beräknas förekomma inom luftfartsverket under innevarande budgetår.

14. Liksom föregående år har ett belopp beräknats för nu oförutsebara utgifter, vilket belopp bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande om och i den mån förhållandena vid uppgörandet av driftkostnadsstaten för nästa budgetår skulle kräva förstärkning av någon eller några av ovan angivna utgiftsposter. Ett totalbelopp om 1 600 000 kr. har beräknats erforderligt under denna rubrik.

De beräkningar av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1964/65, som luftfartsstyrelsen verkställt, slutar sålunda på ett belopp av 12 700 000 kr., utgörande skillnaden mellan utgifter, beräknade till 58 000 000 kr., och inkomster, uppskattade till 45 300 000 kr. Då underskottet för innevarande budgetår i samband med fastställandet av driftkostnadsstaten beräknats till 9 150 000 kr., innebär detta en ökning av underskottet med 3 550 000 kr.

Yttrande

Statskontoret hänvisar inledningsvis till de särskilda promemorior med anledning av verkställd granskning av luftfartsverket som hösten 1963 upprättats och överlämnats till Kungl. Maj:t. I de utgiftsförslag som redovisas i petitaskrivelsen har dock icke hänsyn tagits till innehållet i dessa promemorior. Statskontoret förutsätter liksom luftfartsstyrelsen att de förändringar

som kan bli aktuella under budgetåret 1964/65 till följd av statskontorets förenämnda granskning får beaktas i samband med fastställandet av den definitiva driftkostnadsstaten för luftfartsverket för nästa budgetår.

Statskontoret har icke ansett sig böra ingå på frågor rörande lönegrads-placeringar. Beträffande de begärda personalutökningarna m. m. inom styrelsens organisation har statskontoret anfört i huvudsak följande.

Tjänsten som kontorsskrivare vid kanslibyrån synes vara av betydelse för styrelsen bl. a. vid införandet av förbättrat bokföringssystem. Statskontoret har biträtt vid utarbetandet av kontoplan och kostnadsredovisning, och ämbetsverket anser det angeläget att införa ett modernt bokföringssystem med kostnadsredovisning, som möjliggör uppföljning av intäkter och kostnader på kostnadsställen. Statskontoret tillstyrker därför tjänstens inrättande.

Med hänsyn till att verksamheten vid trafikskolan på Bromma flygplats numera bedrivs inemot 10 månader per år, har statskontoret intet att erinra emot att den trafikledare, som helt tages i anspråk för lärartjänst vid skolan, överföres från flygplatsorganisationen till trafikbyrån.

Tjänsten som byråingenjör vid trafikbyråns navigationssektion föreslogs i föregående års petita, som upprättats i samråd med statskontoret. Eftersom inga förändringar i sak inträffat, har statskontoret intet att erinra mot styrelsens förslag.

Styrelsens begäran om ny tjänst som ritbiträde vid trafikbyrån grundar sig på förslag som utarbetats av statskontoret efter verkställd undersökning rörande kartdetaljens arbetsuppgifter. Statskontoret tillstyrker styrelsens äskande.

Det begärda beloppet för expertarvoden — 30 000 kronor — avser studier och prov för planering av framtida flygtrafiksystem syftande till optimalt utnyttjande av luftlederna. Framställningen tillstyrkes.

Statskontoret har vid sitt allmänna studium av luftfartsverket ägnat särskilt intresse åt marktjänstbyrån och därvid funnit viss förstärkning av byråns driftsektion önskvärd. Denna fråga måste emellertid ses i samband med bl. a. styrelsens avsikt att eventuellt införa distriktsorganisation. Närmare ställning synes icke kunna tagas förrän ett definitivt förslag till sådan organisation föreligger. Statskontoret framhåller vidare att därest personal erfordras för speciella arbetsprojekt — exempelvis nyanläggning eller ombyggnad av flygplats — sådan personal bör extraanställas. Vidare bör behovet av kontrollantpersonal tillgodoses på sakanslag. Med hänsyn till det sagda synes svårigheter föreligga att f. n. bedöma den kostnadsökning som en förstärkning av byrån kan komma att föranleda. Föreslaget belopp, 150 000 kronor, vilket styrelsen inräknat i anslagsposten för oförutsedda utgifter, synes dock väl högt och bör kunna begränsas till 75 000 kronor.

Enligt vad statskontoret inhämtat uppgick personalen vid luftfartsinspektionens driftsektion år 1948 till 4 tjänstemän och har sedan dess ökat med en assistent och en arvodesanställd trafikflygare. Arbetsvolymen vid sektionen har ökat i snabbare takt än tillkomsten av ny personal. Denna arbetsökning är en följd av expansionen inom den civila luftfarten, vilken bl. a. inneburit, att flygning sker med allt mer avancerad materiel och under allt svårare förhållanden. Det internationella samarbetet inom ICAO och ECAC har också ökat och tar numera i anspråk ca 8 arbetsmånader per år. Vidare har driftsektionens deltagande i haveriutredningar ökat avsevärt. Kapaciteten för analys av haverier och för haveriförebyggande åtgärder synes otill-

räcklig. Den nya luftfartslagen som trädde i kraft den 1 januari 1962 har krävt omfattande revidering av föreliggande bestämmelser för civil luftfart. I detta arbete föreligger en allvarlig eftersläpning. Under hänvisning till det sagda tillstyrker statskontoret att driftsektionen förstärkes med en kvalificerad ingenjör.

På grund av ett akut krisläge vid luftfartsinspektionens luftvärdighetssektion under sistlidna sommar hemställde luftfartsstyrelsen efter samråd med statskontoret om tillstånd att överskrida avlöningsanslaget för temporär anställning av viss kvalificerad arbetskraft vid sektionen. En i samband härmed av statskontoret företagen granskning av arbetsförhållandena vid luftvärdighetssektionen visade att dessa i flera hänseenden kunde betecknas som mycket besvärliga. Sålunda förelåg på flertalet arbetsområden en avsevärd eftersläpning — i vissa fall 2—3 år.

Det har ytterligare upplysts att sektionschefen i rådande situation varit bunden till rutinuppgifter till allvarligt förfång för sin egentliga uppgift att leda och samordna arbetet vid sektionen och besiktnings- och provflygningsorganisationen. Den av statskontoret sålunda företagna granskningen av luftvärdighetssektionen har givit vid handen att en förstärkning med dels två ingenjörer erfordras under ca två år för upphämtning av föreliggande eftersläpning samt dels två ingenjörer med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter. Sålunda tillstyrkes två nya arvodesbefattningar samt en ny tjänst som hyråingenjör. Statskontoret tager dock icke ställning i själva lönesättningsfrågan men vill framhålla att arbetsuppgifterna avseende de förstnämnda arvodesbefattningarna är av kvalificerad natur.

Statskontoret får tillstyrka att ett belopp om 30 000 kronor ställes till styrelsens förfogande för arvoden i samband med certifikatsexaminering samt 15 000 kronor för utarbetandet av kompendier för undervisningen av blivande flygförare och flygmekaniker. Det må anmärkas att på sistnämnda område stor brist råder på för ändamålet lämplig litteratur.

Tjänsten som förste byråsekreterare vid utrikessekretariatet föreslogs i föregående års *petita*, som upprättats i samråd med statskontoret. Då ämbetsverket bedömer arbetsuppgifterna vara av permanent natur, synes intet vara att erinra mot styrelsens förslag. Även amanuensstjänsten begärdes i nämnda *petitaskrivelse*, varför statskontoret tillstyrker förslaget.

Beträffande de äskade personalförstärkningarna under flygplatsorganisationens avlöningspost har statskontoret anfört följande.

Luftfartsstyrelsen hemställer om förstärkning med en ingenjör vid centrala besiktningskontoret på Bromma flygplats och en ingenjör vid besiktningskontoret på Bulltofta flygplats. Statskontoret, som granskat arbetsförhållandena vid dessa kontor, vitsordar behovet av de begärda tjänsterna. Framhållas må, att denna fråga har direkt anknytning till spörsmålet om ökade resurser för flygsäkerhetsarbetet vid luftfartsinspektionen och är av motsvarande angelägenhetsgrad.

Vad beträffar behovet av nya tjänster vid trafikledningsorganen har i samband med statskontorets organisationsundersökning vid luftfartsverket bl. a. framgått att till följd av bristen på trafikledare har trafikledningen vid flygplatserna Skellefteå, Örnsköldsvik, Hultsfred, Norrköping och Kristianstad organiserats i form av endast flyginformationstjänst (AFIS), d.v.s. att flygkontrolltjänst icke utövas. Antalet trafikledare har begränsats till i stort sett en per flygplats, samtidigt som därvarande trafikledarassistenter

och meteorologassistenter efter kortare utbildning kunnat anförtros denna informationsuppgift. Därjämte har såväl trafikledare som trafikledarassistenter erhållit kompletterande utbildning samt ålagts att i avlösning med meteorologassistenter utföra väderleksobservationer. Även antalet trafikledarassistenter och meteorologassistenter uppgår vanligen till en per flygplats.

Trafikledningstjänsten på dessa flygplatser synes icke tillfredsställande ur flygsäkerhetssynpunkt och bör därför utbyggas till flygkontrolltjänst, innebärande att trafikledningen erhåller kompetens att — särskilt vid dåligt flygväder — åstadkomma erforderlig separation mellan flygplan som samtidigt uppträder i flygplatsens närhet. Under sådana förhållanden erfordras i medeltal tre trafikledare per här upptagen flygplats. Med hänsyn endast till dessa förhållanden föreligger sålunda behov av tio nya tjänster som trafikledare.

Enligt såväl luftfartsstyrelsens som statskontorets mening kan trafikledarna vid dessa flygplatser helt övertaga både trafikledarassistents och meteorologassistents arbetsuppgifter. På längre sikt (budgetåret 1966/67) innebär sålunda begärda tio tjänster som trafikledare en ökning med endast två tjänster samt ett utbyte av fyra trafikledarassistent- och fyra meteorologassistenttjänster mot samma antal trafikledartjänster.

Det förutsatta behovet av 4 trafikledarassistenter åter bygger på en prognos rörande trafikutvecklingen vid ett antal större flygplatser. Statskontoret anser sig icke kunna taga ställning till detta sannolika behov. Däremot torde det bli nödvändigt att förstärka flygplatsorganisationen vid Arlanda med 4 trafikbiträden i samband med att Stockholms kontrollcentral överflyttas från Bromma till Arlanda vid årsskiftet 1964/65. Detta sammanhänger med att den med kontrollcentralen integrerade teleprintercentralen på Bromma flygplats av materielleveransskäl kan flyttas till Arlanda tidigast våren 1966.

Med hänsyn till att trafikledarassistenter beräknas bli friställda vid ett antal flygplatser 1966/67 och att det anmälda behovet av trafikbiträden är övergående förutsätter statskontoret att vid ett tillmötesgående av äskandena i denna del endast anställning på extra stat skall ifrågakomma.

Styrelsen har begärt att fem kollektivavtalsanställda skall överföras till löneplansanställning. Enligt statskontorets uppfattning bör ställning härtill icke tagas förrän statskontorets förslag till organisationsförändringar inom luftfartsverket slutgiltigt behandlats.

I fråga om luftfartsstyrelsens inkomstberäkningar samt beräkningarna rörande övriga utgiftsposter i luftfartsstyrelsens driftkostnadsstat har statskontoret anfört följande.

Det synes f. n. icke möjligt att fastställa i vilken omfattning statskontorets särskilda organisationsförslag beträffande luftfartsverket kan komma att påverka underskottet å fonden. Det sagda gäller framför allt posterna Flygplatsorganisationen: Avlöningar och Underhåll m. m. av flygplatser. Närmare beräkningar kan avgivas först i samband med luftfartsstyrelsens förslag till driftkostnadsstat.

Beträffande inkomsterna 1964/65 framhåller statskontoret, att den beräknade ökningen om 300 000 kronor av inkomsterna från stationstjänsten sannolikt kommer att förbytas i en inkomstminskning av ungefär 120 000 kronor, därest den av luftfartsverket bedrivna stationstjänsten avvecklas i enlighet med vad statskontoret i annat sammanhang förordat. Om så sker skulle

budgetåret 1964/65 endast kvarstå stationstjänsten vid Bulltofta med en beräknad intäkt av ca 1 600 000 kronor samt ca 180 000 kronor från bagagesorteringen vid Arlanda, som av luftfartsstyrelsen redovisas under stationstjänsten, och i motsvarande mån lägre intäkt om avvecklingen vid Bulltofta genomföres fr. o. m. den 1 april 1965. Inkomsterna bör således beräknas till 44 880 000 kronor.

Utgiftsposten Underhåll m. m. av flygplatser har uppräknats med bl. a. 275 000 kronor avseende ökade drift- och underhållskostnader för Arlanda. Statskontoret tillstyrker dock icke den av styrelsen föreslagna ökningen av den kollektivanställda personalen, varför den begärda höjningen bör begränsas till 225 000 kronor.

I posten ingår vidare ett belopp av 250 000 kronor utgörande beräknade kostnader för avloppsavgifter vid Arlanda. Avgifternas storlek har ännu ej fastställts men under budgetåret 1962/63 har utbetalats 100 000 kronor. I avvaktan på slutgiltigt fastställande av avgifterna synes ett belopp av 100 000 kronor erforderligt.

Den föreslagna höjningen av posten med totalt 755 000 kronor bör således upptagas med 555 000 kronor.

Om statskontorets förslag rörande avveckling av stationstjänsten förverkligas kan utgifterna för denna verksamhetsgren nedräknas från av luftfartsstyrelsen förutsatta 1 650 000 kronor till 1 000 000 kronor för stationstjänsten vid Bulltofta samt till ca 130 000 kronor för på fonden redovisade utgifter avseende bagagesorteringen vid Arlanda. Posten bör således beräknas till 1 130 000 kronor.

Statskontoret har i detta sammanhang icke kunnat upptaga beräkningarna rörande underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning till bedömande.

Från posten utgifter för väderlekstjänst skall täckas hela belastningen på anslaget Väderlekstjänst för luftfarten samt 1/3 av belastningen på anslaget Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland, motsvarande tillsammans 4 801 000 kronor enligt SMHI:s petita. Det av luftfartsstyrelsen äskade anslaget har således uppräknats med 39 000 kronor. Hänsyn har icke tagits till de jämkningar, som kan bli följden av statskontorets utlåtande över SMHI:s anslagsäskanden för budgetåret 1964/65 i fråga om bl. a. anslaget till väderlekstjänst för luftfarten.

I enlighet med vad statskontoret anfört beträffande medel för marktjänstbyrån kan posten för oförutsebara utgifter nedräknas med 75 000 kronor.

De förslag statskontoret i det föregående framlagt rörande beräkningarna av såväl inkomster som utgifter innebär, att underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1964/65 skulle komma att uppgå till 12 325 000 kronor eller 375 000 kronor mindre än luftfartsstyrelsen beräknat.

Departementschefen

I föregående års statsverksproposition beräknades luftfartsfondens underskott för innevarande budgetår till 12 300 000 kr. Genom beslut den 28 juni 1963 fastställde Kungl. Maj:t driftkostnadsstat för luftfartsverket och i denna upptogs driftkostnaderna till 51 450 000 kr. Samtidigt förutsattes ett underskott om högst 9 150 000 kr. för budgetåret 1963/64. Minskningen i förhållande till det i statsverkspropositionen upptagna beloppet berodde huvudsakligen på att intäkterna beräknades komma att uppgå till ett högre belopp än vad som förutsattes i statsverkspropositionen.

För nästa budgetår uppskattar luftfartsstyrelsen fondens driftutgifter till 58 000 000 kr. vilket innebär en ökning i förhållande till staten för innevarande budgetår med 6 550 000 kr. Inkomsterna beräknas samtidigt öka med 3 000 000 kr. till 45 300 000 kr. Underskottet å fonden för budgetåret 1964/65 skulle följaktligen enligt luftfartsstyrelsens beräkningar komma att uppgå till 12 700 000 kr.

Huvuddelen av inkomstökningen eller 2 500 000 kr. beräknas hänföra sig till trafikinkomster. Av utgiftsökningarna belöper 1 068 000 kr. på avlöningsanslagen, 755 000 kr. på underhåll av flygplatser, 1 605 000 kr. på underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning, 736 000 kr. på utgifter för väderlekstjänst samt 555 000 kr. på avsättning till värdeminskningsskonto. Dessutom har upptagits en post på 1 600 000 kr. för oförutsedda utgifter.

Vid beräkningen av luftfartsverkets avlöningskostnader har styrelsen räknat med, förutom automatiska utgiftsökningar på grund av löneklassuppflyttningar m. m., ökade utgifter för förstärkningar av styrelsens och flygplatsorganisationens personal.

Med två skrivelser den 10 oktober 1963 har statskontoret anmält, att de av Kungl. Maj:t den 30 juni 1961 och 3 januari 1962 åt ämbetsverket givna uppdragen angående översyn av luftfartsverkets organisation m.m. slutförts, varvid resultaten sammanfattats i två promemorior, den ena avseende stationstjänsten och den andra luftfartsverket i övrigt. Beträffande luftfartsstyrelsens organisation har endast en översiktlig granskning ägt rum vars resultat i detalj inte redovisas i sammanhanget men dock under hand delgivits luftfartsstyrelsen. I fråga om flygplatsorganisationen och stationstjänsten framlägges däremot vissa förslag, som vid ett genomförande torde medföra besparingar för luftfartsverket. Promemoriorna med tillhörande handlingar är för närvarande föremål för remissbehandling, varför någon hänsyn till de framlagda förslagen icke tagits i förevarande sammanhang. Det torde i stället få ankomma på Kungl. Maj:t att under våren 1964 i samband med fastställande av luftfartsverkets driftkostnadsstat för budgetåret 1964/65 besluta om de åtgärder som kan föranledas av statskontorets översyn.

Statskontoret har vidare avgivit utlåtande över luftfartsstyrelsens petita. Med hänvisning bl. a. till bedömanden som från statskontorets sida varit möjliga att göra i samband med fullgörandet av förenämnda översyn har ämbetsverket därvid tillstyrkt samtliga begärda nya tjänster vid luftfartsstyrelsen. Beträffande flygplatsorganisationen har statskontoret tillstyrkt samtliga nya tjänster utom 4 begärda trafikledarassistenter i A 11, till vilka ämbetsverket icke tagit ställning. Vidare har statskontoret förordat att den begärda överflyttningen till löneplansanställning av fem kollektivavtalsanställda befattningshavare bör prövas i samband med att Kungl. Maj:t fastställer den definitiva driftkostnadsstaten för 1964/65.

I fråga om föreslagen personalförändring vid kanslibyrån upptager jag en tjänst som kansliskrivare i lönegraden A 11. Vad beträffar överflyttningen av en tjänst som trafikledare från flygplatsorganisationen till styrelsens trafikbyrå anser jag mig kunna tillstyrka att så sker, men förordar att tjänsten bibehålles i lönegraden Ae 19. I övrigt tillstyrker jag luftfartsstyrelsens förslag om nya tjänster vid trafikbyrå, nämligen en tjänst som byråingenjör i Ae 19 och en som ritbiträde i Ae 9. För byråingenjörstjänsten upptar jag dock inga särskilda medel under avlöningsposten, då styrelsen redan nu har en extra tjänsteman anställd för ifrågasvarande arbetsuppgifter. Vid luftfartsinspektionen tillstyrker jag inrättande av en tjänst som byrådirektör i lönegraden Ae 25, två befattningar som ingenjör med arvode motsvarande löneklass A 27 samt en tjänst som byråingenjör i lönegraden Ae 21. Härigenom sker en icke oväsentlig förstärkning av styrelsens resurser inom ett avsnitt där större delen av verksamheten har direkt betydelse för en ytterligare ökad flygsäkerhet. Förslaget att vid luftfartsinspektionen inrätta en tjänst som förste byråingenjör i Ae 23 med indragning samtidigt av en tjänst med samma benämning i Ag 23 anser jag mig däremot icke böra biträda. Slutligen tillstyrker jag att styrelsens organisation förstärkes med en amanuensjtjänst i reglerad befordringsgång vid utrikessekretariatet och att en befintlig tjänst som förste byråsekreterare i Ag 23 extraordinariesätts.

Under styrelsens avlöningspost har även begärts arvodesbelopp om sammanlagt 75 000 kr. för anlitan av expertis för planering av framtida flygtrafiksystem, för arvoden i samband med praktiska prov vid certifikatexaminering respektive för utarbetande av kompendier för undervisning vid flygskolorna samt av kursplaner för vissa kommunala flygmekanikerskolor. Då jämväl dessa åtgärder avser angelägna behov för bl. a. ett ytterligare höjande av flygsäkerheten tillstyrker jag styrelsens förslag. Beträffande de praktiska proven vid certifikatexamineringen vill jag erinra om att 1963 års luftfartsutredning i skrivelse den 2 oktober 1963 bl. a. förordat att sådan verksamhet snarast upptages i styrelsens regi.

De föreslagna lönegradsuppflyttningarna av tjänster inom styrelsens organisation är jag inte beredd biträda.

Mina ställningstaganden avseende styrelsens avlöningspost innebär att kostnadsökningen kan beräknas till ett belopp som med 71 600 kr. underskrider styrelsens beräkningar.

Beträffande luftfartsstyrelsens förslag till personalförändringar vid flygplatsorganisationen tillstyrker jag, att för förstärkning av besiktnings- och provflygningsorganisationen två tjänster som förste byråingenjör i Ae 23 inrättas med placering på besiktningskontoren vid Bromma och Bulltofta. Vidare inräknar jag medel fr. o. m. den 1 oktober 1964 för tio tjänster som trafikledare i lönegraden Ae 17. Som statskontoret framhållit i sitt re-

missyttrende möjliggöres härigenom en rationalisering inom trafikledningsorganisationen, då berörda trafikledare kommer att efter erforderlig utbildning ombesörja även göromål sammanhängande med väderlekstjänsten vid vissa flygplatser; nu tillstyrkta tio tjänster innebär därför på sikt ett nytillskott med endast två tjänster. Behov synes mig föreligga av en tillfällig förstärkning av flygplatsorganisationen vid Arlanda med fyra trafikbiträden intill dess överflyttning dit kan ske av telecentralen vid Bromma. Dessa tjänster torde böra placeras i lönegraden Ag 7. Styrelsens övriga förslag om inrättande av fyra tjänster som trafikledarassistent och om överförande av fem kollektivavtalsanställda till löneplansanställning är jag ej beredd att biträda. Ej heller är jag f. n. beredd tillstyrka de av styrelsen föreslagna tjänsteförändringarna inom flygplatsorganisationen. Utgiftsökningen under organisationens avlöningspost beräknar jag därför totalt till ett belopp som är 165 000 kr. lägre än styrelsens förslag.

För underhåll m. m. av flygplatser inräknar jag i enlighet med det förut anförda medel för bibehållande tills vidare i nuvarande anställningsform av de fem kollektivavtalsanställda som styrelsen föreslagit överförda till löneplan. Under denna post har styrelsen uppfört 450 000 kr. för utfyllnad av en svacka m. m. i en av startbanorna på Bromma flygplats. Då jag bedömer detta arbete närmast vara av investeringskaraktär har jag emellertid minskat totalsumman med nämnda belopp och i stället, såsom framgår av det följande, inräknat detsamma i luftfartsstyrelsens medelstildelning för investeringsändamål under budgetåret 1964/65. Det av styrelsen i övrigt upptagna medelsbehovet för underhåll m. m. av flygplatser anser jag vidare i enlighet med statskontorets yttrande kunna ytterligare något begränsas. Jag beräknar därför den totala utgiftsökningen under denna post till ett belopp som med 650 000 kr. understiger det av styrelsen beräknade.

För underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning förordar jag en reduktion av det äskade beloppet med 100 000 kr.

Med hänsyn till mitt ställningstagande till berörda anslag under Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut upptar jag utgiftsökningen för väderlekstjänsten till 656 000 kr. vilket är 80 000 kr. lägre än styrelsens beräkningar. I detta sammanhang vill jag fästa uppmärksamheten på, att den utbyggnad av prognoscentralerna för väderlekstjänsten som kommer att påbörjas under budgetåret 1964/65 bör medföra, att de ersättningar för anlåtande av den militära väderlekstjänsten vid vissa flottilflygplatser som luftfartsstyrelsen hittills årligen utbetalat till flygförvaltningen successivt kan upphöra att utgå. Luftfartsstyrelsen torde i samband med framläggande under våren 1964 av förslag till driftkostnadsstat för nästa budgetår böra beakta den reduktion av nämnda ersättningar, som eventuellt kan bli möjlig redan under 1964/65.

Posten diverse utgifter anser jag kunna minskas med 15 000 kr. jämfört med styrelsens förslag.

För oförutsedda utgifter slutligen beräknar jag en summa av 1 500 000 kr. d. v. s. 100 000 kr. mindre än styrelsen upptagit.

Mina ställningstaganden på berörda punkter i styrelsens driftkostnadsberäkningar innebär reduceringar med sammanlagt 1 181 600 kr. I övrigt tillstyrker jag styrelsens förslag. Vid bifall härtill kan luftfartsverkets utgifter för nästa budgetår beräknas öka i förhållande till innevarande års driftkostnadsstat med i avrundat tal 5 400 000 kr. Totalt skulle därmed verkets driftkostnader beräknas till (51 450 000 + 5 400 000) 56 900 000 kr.

Inkomsterna för nästa budgetår har i styrelsens petita vid oförändrade avgifter beräknats öka med 3,0 mkr. i jämförelse med de uppskattningar, som gjordes i samband med fastställandet av verkets driftkostnadsstat för innevarande budgetår. Enligt mitt bedömande kan det bl. a. med beaktande av trafikomfattningen på de olika flygplatserna under budgetåret 1962/63 vara motiverat med en uppräknig av inkomsterna med ytterligare 1,1 mkr. till 46,4 mkr. Underskottet på luftfartsfonden för budgetåret 1964/65 torde sålunda kunna upptagas till (56,9 — 46,4) 10,5 mkr. Jag förutsätter, att den noggranna avvägningen av de olika utgiftsposterna, liksom hittills varit fallet, får ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa, sedan styrelsen under våren 1964 ingivit sina definitiva förslag till driftkostnadsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1964/65 upptaga ett underskott av 10 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

[91] Investeringsplan för kommunikationsverken m.m.

I 1963 års statsverksproposition (bil. 8) framlades investeringsplaner för huvuddelen av de under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonderna, nämligen postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. En motsvarande redovisning för dessa fonder gällande budgetåren 1962/63—1964/65 lämnas i det följande. För budgetåret 1964/65 framlägges även en sammanfattande redogörelse för investeringarna i övrigt såvitt avser kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten.

Investeringsutfall under budgetåret 1962/63

I följande tabell redovisas de anslagsmedel, som under det gångna budgetåret stått till förfogande, och den omfattning, i vilken de tagits i anspråk. Enligt beräkningarna i förra årets statsverksproposition skulle medelsförbrukningen på kommunikationsverkens investeringsanslag uppgå till ca 1 206 mkr. under budgetåret 1962/63. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna har emellertid, som tabellen visar, stannat vid ca 1 199 mkr. och således underskridit de beräknade utgifterna med ca 7 mkr.

Utfall budgetåret 1962/63

	Ing. behålln.	Anvisade anslag	Medelsförbrukning		Utg. behålln.
			beräknad i prop. 1963:1	faktisk	
			miljoner kronor		
<i>Ramreglerade investeringar</i>					
Postverket	4,7	9,4	6,5	7,7	6,4
Televerket	23,1	321,1	328,0	328,0	16,2
Statens järnvägar	43,6	335,7	315,0	326,1	53,2
Vattenfallsverket	34,6	424,9	436,0	429,3	30,2
Luftfartsverket	1,3	8,9	7,8	7,0	3,2
Förrådsfonden	4,6	49,0	46,3	43,9	9,7
Summa	111,9	1 149,0	1 139,6	1 142,0	118,9
<i>Övriga investeringar</i>					
Televerket	3,8	31,5	35,3	33,4	1,9
Vattenfallsverket	9,0	6,5	15,5	9,4	6,1
Luftfartsverket	7,3	9,0	15,5	13,9	2,4
Förrådsfonden	0,5	—	0,5	0,4	0,1
Summa	20,6	47,0	66,8	57,1	10,5
Totalsumma	132,5	1 196,0	1 206,4	1 199,1	129,4

Avvikelserna i absoluta tal mellan beräknad och faktisk medelsförbrukning för de ramreglerade investeringarna faller huvudsakligen på postverket (+ 1,2 mkr.), statens järnvägar (+ 11,1 mkr.), vattenfallsverket (— 6,7 mkr.) och förrådsfonden (— 2,4 mkr.). Den ökade medelsförbrukningen för postverket beror på anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen för övergång till högertrafik och för statens järnvägars del på beställningar å rullande materiel, vägbussar och inventarier i konjunkturstimulerande syfte (prop. 1963: 105, SU 93, rskr. 218). För ifrågavarande ändamål har postverkets och statens järnvägars ramar ökats med 1,2 mkr. resp. 12 mkr. Vad beträffar vattenfallsverket har den lägre medelsförbrukningen i huvudsak förklarats sammanhänga med att beräknat kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag icke kommit till stånd då domstolsutslag inte erhållits under budgetåret 1962/63. För förrådsfondens del beror avvikelserna till större delen på dels att igångsättning av vissa husbyggnadsföretag inte kunnat ske vid beräknad tidpunkt, dels att förseningar i byggnadsverksamheten uppstått på grund av den stränga vintern.

För de icke ramreglerade investeringarna faller den största avvikelserna mellan beräknad och faktisk medelsförbrukning på vattenfallsverket (— 6,1 mkr.). Avvikelsen hänförs till arbetena med uppförande av förvaltningsbyggnaden för vattenfallsstyrelsen.

Anslagsbehållningarna har minskat med ca 3 mkr.

Budgetåret 1963/64

I överensstämmelse med vad som föreslogs i 1963 års statsverksproposition har fr. o. m. innevarande budgetår investeringarna avseende samtliga ifrågavarande fonder utom televerkets överförts till ett enda kollektivanslag. För televerkets fond har två kollektivanslag upptagits, det ena för teleanläggningar och det andra för investeringar avseende ljudradio och television. Vidare har uppdelningen på ramreglerade och icke ramreglerade anslag slopats. Vissa lätnader har dessutom gjorts i de föreskrifter för investeringsmedlens användning som utfärdats av Kungl. Maj:t. Bl.a. har maximibeloppen för projekt utanför investeringsplanen höjts till 500 000 kr. för televerkets, statens järnvägars och vattenfallsverkets fonder samt till 200 000 kr. för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

I fjolårets statsverksproposition förordades för budgetåret 1963/64 ett totalt rambelopp av 1 204,5 mkr., vilket jämfört med det föregående budgetåret innebar en ökning med 23 mkr. Till följd av senare beslut uppräknades investeringsramarna för vissa fonder, så att den totala investeringsomfattningen skulle uppgå till 1 246,5 mkr. I följande tabell redovisas dels beräkningarna i 1963 års statsverksproposition, dels de beräkningar som gjordes senare under våren 1963, dels den medelsförbrukning som man f. n. kan förutse.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1963/64.

	Beräknat i prop. 1963:1	Beräknat våren 1963	Beräknat hösten 1963
	miljoner kronor		
Postverket	10,0	12,2	12,2
Televerket, exkl. rundradio	380,0	380,0	380,0
Televerket, rundradio	31,5	31,5	31,5
Statens järnvägar	315,0	349,0	349,0
Vattenfallsverket	412,0	412,0	400,0
Luftfartsverket	9,5	9,5	9,5
Förrådsfonden	46,5	52,3	52,3
Summa	1 204,5	1 246,5	1 234,5

Jämfört med beräkningarna i 1963 års statsverksproposition har ramen för postverkets del ökat med 2,2 mkr. för anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen (prop. 1963:105, SU 93, rskr. 218). Ramen för statens järnvägar har ökat med 34,0 mkr. avseende avlösning av vissa pensionsförpliktelser i Enskilda järnvägarnes pensionskassa (prop. 1963: 34, SU 52, rskr. 149), ny transportorganisation för fraktstycke godstrafiken (prop. 1963: 81, SU 79, rskr. 194) och anskaffning av rullande materiel, vägbussar och inventarier i sysselsättningsstödjande syfte (prop. 1963:105). För förrådsfondens del har investeringsramen ökat med 5,8 mkr. avseende anskaffning i konjunkturstimulerande syfte av motorfordon och vägmaskiner för maskincentralförrådet (prop. 1963:105). Slutligen kan för vattenfallsverkets del medelsbehovet beräknas minska med 12,0 mkr. beroende i huvudsak på en minskning av medelsbehovet för distributionsanläggningar.

Medelsförbrukningen för innevarande budgetår kan alltså nu beräknas till 1 234,5 mkr., vilken summa överstiger den i fjolårets statsverksproposition upptagna med 30 mkr. men understiger den under våren 1963 beräknade med 12 mkr.

Budgetåret 1964/65*Affärsverksfonderna och förrådsfonden*

För budgetåret 1964/65 föreslår verksstyrelserna investeringar om sammanlagt 1 223,4 mkr., vilket i jämförelse med de under våren 1963 för riksdagen framlagda beräkningarna för innevarande budgetår skulle innebära en minskning med 23,1 mkr. Beträffande de olika verken föreslås ökning för postverket, televerket, luftfartsverket och förrådsfonden med resp. 1,3, 30,6, 0,6 och 8,2 mkr. För statens järnvägar och vattenfallsverket föreslås minskningar av investeringsomslutningen med 21,8 och 42,0 mkr.

Vid en avvägning utifrån olika synpunkter har jag ansett mig böra för nästa budgetår under ifrågasvarande fonder räkna med en total medels-

förbrukning av 1 198,2 mkr., innebärande en minskning med 6,3 mkr. i förhållande till beräkningarna för innevarande budgetår i 1963 års statsverksproposition samt med 48,3 mkr. om hänsyn också toges till förslagen i propositionerna nr 34, 81 och 105. Mitt förslag innebär, att jämfört med den för innevarande budgetår i förenämnda propositioner beräknade medelsförbrukningen postverkets och televerkets investeringar uppräknas med 0,5 och 37,0 mkr. För statens järnvägar, vattenfallsverket, luftfartsverket och förrådsfonden har minskningar med 29,0, 52,0, 2,5 och 2,3 mkr. ansetts möjliga.

I den inledande översikten har jag lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehovet inom de olika verken samt i korthet berört inriktningen av investeringarna för nästa budgetår.

Den för budgetåret 1964/65 förordade investeringsverksamheten framgår av följande tabell. Som jämförelse har i tabellen även upptagits siffrorna för den år 1963 i nyssnämnda propositioner beräknade medelsförbrukningen för motsvarande investeringar under budgetåret 1963/64.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1964/65

	1963/64 Enl. prop. 1963: 1 m. m.	1964/65 Verkens förslag	1964/65 Förordat av dep.ch.
	miljoner kronor		
Postverket	12,2	13,5	12,7
Televerket, exkl. rundradio	380,0	413,6	420,0
Televerket, rundradio	31,5	28,5	28,5
Statens järnvägar	349,0	327,2	320,0
Vattenfallsverket	412,0	370,0	360,0
Luftfartsverket	9,5	10,1	7,0
Förrådsfonden	52,3	60,5	50,0
Summa	1 246,5	1 223,4	1 198,2

Kommunikationsverkens totala medelsförbrukning skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 1 198,2 mkr., vilket jämfört med för budgetåret 1963/64 under förra våren beräknade 1 246,5 mkr. innebär en minskning med 48,3 mkr. Om jämförelsen i stället göres med den nu beräknade medelsförbrukningen för budgetåret 1963/64 om 1 234,5 mkr. blir minskningen 36,3 mkr.

Övriga kapitalinvesteringar

Under statens allmänna fastighetsfond föreslås för nästa budgetår bl. a. fortsatta arbeten på radio- och televisionshusen i Stockholm och på kontorshuset i kvarteret Murmästaren i Stockholm samt fortsatta saneringsarbeten inom Djurgårdsstaden i Stockholm. Dessutom upptas investeringsmedel till säkerhetsanstalter för sjöfarten och till nya byggnader vid magnetiska observatoriet på Lovö.

Medelsförbrukningen för kommunikationsdepartementets anslag under fastighetsfonden för nästa budgetår beräknas till 35,9 mkr. mot nu beräknade 34,8 mkr. under innevarande budgetår. Anslagen under fastighetsfonden kommer vid bifall till mina förslag att uppgå till 17,1 mkr. att jämföras med 38 mkr. för innevarande budgetår. Anslagen minskar alltså med 20,9 mkr., beroende på förefintliga anslagsbehållningar.

Under kommunikationsdepartementets kapitalbudget upptas vidare anslag om 2,5 mkr. till statens lånefond för den mindre skeppsfarten, 7,5 mkr. för garanti till Aktiebolaget Aerotransport samt 0,6 mkr. till förskott för regionplanering.

Sammanställning

En sammanfattning över anvisade resp. förordade anslagssummor för affärsverksfonderna och förrådsfonden samt beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1963/64 och 1964/65 ges i följande sammanställning.

Anslag och medelsförbrukning budgetåren 1963/64 och 1964/65.

	Behålln. 1.7.1963	Anslag 1963/64	Medelsförbr. 1963/64	Anslag 1964/65	Medelsförbr. 1964/65
	miljoner kronor				
Postverket	6,4	7,0	12,2	13,0	12,7
Televerket, exkl. rundradio	16,2	402,0	380,0	424,0	420,0
Televerket, rundradio	1,9	35,0	31,5	26,0	28,5
Statens järnvägar	53,2	331,0	349,0	317,0	320,0
Vattenfallsverket	36,3	430,0	400,0	330,0	360,0
Luffartsverket	5,6	7,5	9,5	4,0	7,0
Förrådsfonden	9,8	49,0	52,3	49,0	50,0
Summa	129,4	1 261,5	1 234,5	1 163,0	1 198,2

Anslagsbehållningarna per den 1 juli 1963 uppgick till ca 129 mkr. Tillsammans med för innevarande budgetår anvisade anslag, ca 1 262 mkr., utgör den för budgetåret disponibla anslagssumman ca 1 391 mkr. Med nu föreslagna investeringsramar kommer medelsförbrukningen under innevarande budgetår att uppgå till totalt ca 1 235 mkr. De vid budgetårets slut förefintliga behållningarna kommer därmed att utgöra ca 156 mkr.

De för budgetåret 1964/65 upptagna anslagsbeloppen har liksom för innevarande budgetår beräknats så att de jämte förutsedda behållningar skall motsvara medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 % för att möjliggöra ökade investeringsramar, om så skulle komma att bli påkallat av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl. Den förordade totala anslagsanvisningen uppgår till 1 163 mkr. Tillsammans med de beräknade till budgetåret 1964/65 ingående behållningarna kommer den

under samma budgetår tillgängliga anslagssumman att uppgå till ca 1 319 mkr. Då medelsförbrukningen beräknas till ca 1 198 mkr., utgör anslagsreserven ca 121 mkr.

Medräknas även övriga anslag under kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten, d. v. s. de under statens allmänna fastighetsfond, statens utlåningsfonder, fonden för låneunderstöd och fonden för förlag till statsverket, blir totalsumman för budgetåret 1964/65 enligt förslaget 1 190 746 000 kr. att jämföras med på riksstaten för budgetåret 1963/64 upptagna 1 307 751 000 kr. Anslagen minskas sålunda totalt med 117 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad sålunda anförts.

Statens affärsverksfonder

A. Postverket

Av balansräkningen per den 30 juni 1963 för postverkets fond framgår, att postverkets tillgångar exklusive postsparbanks- och postgirorörelsen uppgår till sammanlagt 745,9 mkr., varav 125,4 mkr. belöper på fast egendom, huvudsakligen posthus, 39,2 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel har minskat med 5,8 mkr. under budgetåret 1962/63 och utgör vid utgången av budgetåret 92,3 mkr. Exklusive balanserade överskottsmedel är kapitalbehållningen 92,2 mkr., vilket innebär en minskning under budgetåret 1962/63 med 1,5 mkr.

Överskottet uppgick för budgetåret 1962/63 till 3,1 mkr. mot 4,4 mkr. under budgetåret 1961/62.

Generalpoststyrelsen

I skrivelse den 29 augusti 1963 har generalpoststyrelsen framlagt sina petita för budgetåret 1964/65.

[92] Posthus m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1962/63	4 659 000	19 403 000	7 700 000
1963/64	6 362 000	7 000 000	12 200 000*
1964/65 styrelsen	1 162 000	13 000 000	13 500 000*
departementschefen	1 162 000	13 000 000	12 700 000*

¹ Varav på tilläggsstat II 3,4 mkr.

* Preliminärt belopp.

Medelsförbrukning under budgetåren 1962/63—1964/65

För *budgetåret 1962/63* beräknades hösten 1962 medelsförbrukningen till 6,5 mkr. Sedan anslag till anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen anvisats av riksdagen å tilläggsstat II, fastställde Kungl. Maj:t investeringsramen till 7,7 mkr. Detta belopp förbrukades helt.

För *budgetåret 1963/64* har, sedan förenämnda anslag anvisats å tilläggsstat II, medgivits en investeringsram om 12,2 mkr. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning av samma storlek.

För *budgetåret 1964/65* föreslår styrelsen en medelsförbrukning om 13,5 mkr. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår motiveras främst av utgifter för redan beslutade byggnadsföretag och igångsättning under budgetåret av tre nya företag.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1962/63—1964/65 med fördelning efter tidigare anslagsrubriker.

	Faktisk utgift 1962/63	Beräknad utgift 1963/64	Beräknad utgift 1964/65
	tusental kronor		
Posthus	1 816	4 200	7 900
Inköp av fastigheter	—	100	100
Anskaffning av bilar m.m.	1 200	1 600	1 900
Garagebyggnader m.m.	499	200	300
Anskaffning av bilar m.m. för diligensrörelsen	3 891	5 800	3 000
Förvärv av billinjer	—	—	—
Diverse och oförutsett	294	300	300
	Summa	7 700	12 200
			13 500

Styrelsen meddelar följande rörande de olika objektsgrupperna.

Posthus

För igångsättning under budgetåret 1964/65 anmäler styrelsen två byggnadsföretag, nämligen truckgarage och omsorteringslokal inom bangårdsområdet i Hässleholm samt om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad.

Styrelsen framlägger följande investeringsplan för posthusbyggnader. På styrelsens begäran har byggnadsstyrelsen, med anledning av de kostnadsändringar på byggnadsmarknaden som inträtt under budgetåret 1962/63, verkställt en omprövning av tidigare beräknade kostnader för postverkets byggnadsföretag.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1963	Faktisk f. o. m. 30.6.1963	Utgift Beräknad för	
				1963/64	1964/65
	tusental kronor				
I. Företag, påbörjade före					
1.7.1963					
Kallförråd i Ulvsunda ...	265	265	261	4	—
Posthus i Lidköping	1 245	1 230	1 082	123	20
Sorteringsbyggnad i					
Krylbo	310	315	262	53	—
Om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i					
Stockholm, etapp I	1 474	1 495	1 375	120	—
Tillbyggnad av anlägg- ningarna i Ulvsunda ...	4 170	4 285	639	2 000	1 560
	Summa I	7 464	7 590	2 300	1 580

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1963	Faktisk t. o. m. 30.6.1963	Utgift	
				1963/64	Beräknad för 1964/65
tusental kronor					
II. Företag, avsedda att på- börjas 1963/64					
Posthus inom bangårds- området i Borås	5 580	5 730	—	850	2 800
Om- och tillbyggnad av posthuset i Finspång ...	180	200	—	150	35
Om- och tillbyggnad av posthuset i Linköping ...	4 000	4 100	—	400	2 100
Om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm, etapp II	830	855	—	500	335
Summa II	10 590	10 885	—	1 900	5 270
III. Företag, avsedda att på- börjas 1964/65					
Truckgarage m.m. inom bangårdsområdet i Häss- leholm	—	400	—	—	250
Om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad ...	—	3 050	—	—	800
Summa III	—	3 450	—	—	1 050
Summa 1—III	18 054	21 925	3 619	4 200	7 900

Såsom motivering för de byggnadsobjekt, som avses igångsättas under nästa budgetår, anför styrelsen följande.

Truckgarage m.m. inom bangårdsområdet i Hässleholm

Postkontoret i Hässleholm disponerar f.n. ett truckgarage med omsorteringslokal i en statens järnvägar tillhörig fastighet inom bangårdsområdet i staden. Utrymmena, som totalt omfattar endast ca 100 kvm golvyta, är otillräckliga. Olika förslag att lösa frågan om ökade utrymmen har diskuterats. Vid samråd i ärendet med vederbörande järnvägsmyndigheter har framkommit, att man från statens järnvägars sida helst såg att postverket inte frånträdde de f.n. disponerade utrymmena och att för en tillbyggnad erforderlig mark skulle kunna ställas till postverkets förfogande. Generalpoststyrelsen har stannat för att genom viss ombyggnad av befintliga lokaler samt uppförande av en tillbyggnad i anslutning till dessa söka tillgodose det aktuella lokalbehovet. Upprättade ritningar visar, att tillräckliga och funktionsdugliga lokaler kan erhållas på detta sätt.

Byggnadsstyrelsen har på basis av upprättade huvudhandlingar kostnadsberäknat projektet till 400 000 kr., vartill kommer ett belopp om 100 000 kr.

för ombyggnadsarbeten av ej värdehöjande natur inom de förhyrda lokalerna. Byggnadsföretaget beräknas kunna påbörjas i augusti 1964 och de nya lokalerna torde kunna tas i bruk i juni 1965.

Om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad

Postkontoret Karlstad 1 är inrymt i ett postverket tillhörigt hus, som uppfördes år 1910. Postkontorets lokaler har under årens lopp vid flera tillfällen utökats genom ianspråktagande av bostadslägenheter och andra uthyrda utrymmen samt genom tillbyggnad och omdisponeringar. Den fortgående ökningen av posttrafiken har emellertid medfört att postkontorslokalerna åter blivit otillräckliga. På flera avsnitt är behovet av lokaltillskott trängande. Exempelvis är för ankommande avdelningen med brevbäringsexpeditionen såväl utrymmet för försorteringen som ytan för brevbärarnas arbetsplatser otillfredsställande. För avgående avdelningen är den inlämnade brev- och paketposten numera så stor, att det är svårt att genomföra en rationell behandling av posten inom det tillgängliga utrymmet, varför källaren har måst tas i anspråk för sortering av massposter. I kassaexpeditionen erfordras ett utökat antal kassaplatser, utrymmena för lagring av ankommande paket är otillräckliga och bör fördubblas, kassavalven behöver utökas liksom vissa arbetsytor för kassapersonalen, postboxavdelningen och personalutrymmena. Administrationen behöver ytterligare några tjänsterum.

Postkontoret har stora svårigheter att inom tillgängliga lokaler bemästra den närmaste tidens trafik och kan icke utan ett rejält lokaltillskott möta en trafikökning på längre sikt. Vid årsskiftet 1962/63 hade Karlstad 44 657 invånare och stadens myndigheter har beräknat att invånarantalet år 1985 skall ha ökat till ca 65 000 personer, vilket motsvarar ett tillskott av omkring 7 000 hushåll. Denna befolkningsprognos innebär för postkontorets vidkommande att man enbart inom brevbäringsexpeditionen måste räkna med en utökning av antalet brevbärare med 17—20 man, men man måste också räkna med krav på större personalinsats och ökade utrymmen inom praktiskt taget samtliga postkontorets enheter, även om alla möjligheter till besparingar genom rationalisering av driften tillvaratas.

Byggnadsstyrelsen har på grundval av upprättade huvudhandlingar kostnadsberäknat projektet till 3 mkr. Härtill kommer dels ca 50 000 kr. i evakueringskostnader, dels kostnader för ändrings- och underhållsarbeten av ej värdehöjande natur, av byggnadsstyrelsen beräknade till 1,1 mkr. Företaget avses kunna igångsättas i september 1964 och vara avslutat i maj 1966.

Inköp av fastigheter

Några medel för inköp av fastigheter har inte förbrukats under budgetåret 1962/63.

För innevarande budgetår har hittills disponerats 50 000 kr. för förvärv av tomt i Köping. Vidare pågår förhandlingar om förvärv av mark för diligensgarage i Korpilombolo m.m. Styrelsen räknar för budgetåret 1964/65 med ett medelsbehov av 100 000 kr.

Anskaffning av bilar m.m.

Närmare en fjärdedel av antalet fordon hade vid ingången av innevarande budgetår nått en sådan ålder att de med normal brukningstid nu borde slo-

pas. Med det belopp, som står till förfogande för ändamålet, beräknas endast något mer än hälften av dessa fordon kunna ersättas. Behovet av en väsentlig ersättningsanskaffning av fordon för att möjliggöra en rationell och driftsäker postbefordring är sålunda stort och den fortgående ökningen av poströrelsen måste kompenseras med utökning av antalet fordon. För budgetåret 1964/65 beräknar styrelsen att ett belopp om 1,7 mkr. blir erforderligt till fordon för lokala transporter, vartill kommer ett erforderligt belopp om 0,2 mkr. för nyanskaffning av bilar för landsvägstransporter.

Under budgetåret 1962/63 har för inköp av bilar utöver anslaget om 1,2 mkr. förbrukats 165 000 kr. av postverkets dispositionsanslag.

Garagebyggnader m.m.

Styrelsen framlägger följande investeringsplan för garagebyggnader.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1963	Utgift		
			Faktisk t. o. m. 30.8.1963	Beräknad för 1963/64 1964/65	
tusental kronor					
I. Företag, påbörjade före 1.7.1963					
Garage i Överkalix	450	450	421	30	—
Garage och stationsanläggning i Gäddede	450	390	188	170	30
Summa I	900	840	609	200	30
II. Företag, avsett att påbörjas 1964/65					
Garage i Umeå	—	325	—	—	270
Summa I—II	900	1 165	609	200	300

Såsom motivering för tillbyggnad av diligensgaraget i Umeå anför styrelsen följande.

År 1959 inköpte styrelsen tomten nr 1 i kvarteret Postbussen i Umeå för att genom nybyggnad tillgodose diligenstrafikrörelsens aktuella och framtida lokalbehov i Umeåområdet. År 1960 uppfördes på tomten ett monteringsfärdigt garage av plåt med sex bussplatser.

Behov av ytterligare garageplatser i Umeå för diligenstrafikens räkning har sedermera framstått som alltmer trängande, inte minst med hänsyn till rådande garagebrist i Umeå-området. Utrymmesbehovet kan tillgodoses genom uppförande av en monteringsfärdig tillbyggnad till det nuvarande garaget.

På byggnadsstyrelsens uppdrag har erforderlig byggnadsteknisk utredning verkställt av länsarkitektkontoret i Umeå och på grundval av föreliggande handlingar har kostnaderna för byggnadsprojektet uppskattats till 325 000 kr.

Styrelsen har sedermera (skr. 15/11 1963) meddelat, att på grundval av numera upprättade huvudhandlingar byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för garaget i Umeå till 450 000 kr. Oaktat projektet bedöms som an-

geläget, föreslår generalpoststyrelsen med hänsyn till kostnadernas storlek, att företaget utgår ur investeringsprogrammet för budgetåret 1964/65. Styrelsen avser att ytterligare överväga byggnadsfrågan samt sedermera återkomma i ärendet.

Anskaffning av bilar m.m. för diligensrörelsen

Antalet överåriga motorfordon i diligensrörelsen var vid ingången av innevarande budgetår fortfarande mycket stort, närmare 30 % av det totala antalet.

Utöver det ordinarie anslaget för ifrågavarande ändamål har riksdagen å tilläggsstat II anvisat 3,4 mkr. för budgetåret 1962/63 mot bakgrund av bl.a. övergången till högertrafik. Generalpoststyrelsen hade i samband därmed framlagt en anskaffningsplan för anpassning av diligensfordonsparken till högertrafik. Planen innebar att styrelsen under vart och ett av budgetåren 1964/65, 1965/66 och 1966/67 skulle bemyndigas att disponera 3,0, 3,0 resp. 1,7 mkr. och för budgetåren 1967/68 och 1968/69 sammanlagt 1,3 mkr. De beräknade utgifterna var baserade på gällande busspriser vid 1962 års ingång. Inga ändrade förhållanden har sedan dess inträtt, som motiverar att planen frångås.

Upphandling av bilar m.m. för diligensrörelsen sker f.n. i samarbete med och genom statens järnvägar. Järnvägsstyrelsen har i sina petita för budgetåret 1964/65 (punkt 97 Järnvägar m. m.) föreslagit, att anskaffning av bussar, förberedda för högertrafik, bör ske enligt en särskild anskaffningsplan för budgetåren 1964/65—1966/67. Generalpoststyrelsen ansluter sig för postverkets del helt till de av järnvägsstyrelsen under förenämnda punkt framförda synpunkterna.

Med hänsyn till att anskaffningen av bilar m.m. för diligensrörelsen även i fortsättningen kommer att ske gemensamt med statens järnvägar, föreslår styrelsen, att även den för postverket upprättade anskaffningsplanen i princip måtte godkännas.

Styrelsen har i enlighet med förenämnda anskaffningsplan för budgetåret 1964/65 upptagit en beräknad medelsförbrukning av 3 mkr.

Förvärv av billinjer

Flera erbjudanden om förvärv av enskilda trafikrörelser föreligger, men styrelsen räknar inte med någon medelsförbrukning under detta och kommande budgetår för ifrågavarande ändamål.

Diverse och oförutsett

Storleken av det belopp, som under ovanstående rubrik kan komma att erfordras under budgetåret 1964/65 kan styrelsen inte nu med säkerhet bedöma, men har kalkylerat med en medelsförbrukning av 300 000 kr.

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för användningen av dis-

positionsanslaget under budgetåret 1962/63. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har i ett utlåtande över generalpoststyrelsens, telestyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens framställningar om investeringsanslag samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning angående investeringsanslag under verkets förrådsfond m.m. anfört följande.

Det är av stor betydelse ur konjunkturpolitisk synpunkt, att de offentliga investeringarna kan anpassas efter konjunkturläget. Detta innebär att i ett flerårsprogram ingående arbeten bör kunna såväl tidigareläggas som senareläggas. Vissa industribeställningar för postverket, statens järnvägar och väg- och vattenbyggnadsverket har tidigarelagts från budgetåret 1963/64 till budgetåret 1962/63 för att bereda ökad sysselsättning inom verkstadsindustrin under 1963. Frågan om tidigareläggning av arbeten har berörts i vattenfallsstyrelsens och järnvägsstyrelsens framställningar. Järnvägsstyrelsen har för avsikt att framlägga förslag i detta avseende i samband med behandlingen av investeringsreserven för budgetåret 1963/64. Arbetsmarknadsstyrelsen har hos de myndigheter, som bedriver investeringsverksamhet, hemställt om uppgifter beträffande de arbeten och beställningar, som är lämpliga att tidigarelägga. Styrelsen har för avsikt att i samband med avlämnande av kommande förslag till investeringsreserv taga ställning till de särskilda arbetsobjekt som bör ingå i en sådan reserv.

Beträffande arbetsmarknadsutsikterna för tiden t.o.m. sommaren 1964 anför styrelsen, att sysselsättningen bedömes komma att ligga på en hög nivå inom såväl industrin som byggnadsverksamheten. Detta gäller framför allt södra och mellersta Sverige, medan man i norrlandslänen fortfarande får räkna med behov av sysselsättningsfrämjande åtgärder. Styrelsen framhåller att någon säker bedömning av utvecklingen för återstoden av 1964/65 icke f. n. kan göras.

Mot bakgrund av förenämnda konjunkturbedömning anser styrelsen att anledning kan finnas till återhållsamhet i de offentliga investeringarna under 1964. Under alla förhållanden bör de statliga myndigheterna bedriva sin planeringsverksamhet så, att en snabb utökning är möjlig om konjunktur- och sysselsättningsläget gör detta påkallat.

I fråga om det i järnvägsstyrelsens och generalpoststyrelsens anslagsframställningar framförda förslaget att styrelserna på en gång måtte få utlägga de beställningar på motorfordon, som erfordras för omläggning till högertrafik, framhåller styrelsen att det från arbetsmarknadssynpunkt är önskvärt att ifrågakvarande beställningar kan inplaneras på sådant sätt att jämn sysselsättning erhålles vid berörda industriföretag. Från dessa syn-

punkter anses det framförda förslaget lämpligt, varvid styrelsen förutsätter att man icke från början låser leveransprogrammet i tiden, utan ger möjlighet till av sysselsättningssituationen betingade modifikationer inom den tidsram, som högertrafikbeslutet medger.

I övrigt föranleder verkens framställningar ingen erinran från arbetsmarknadsstyrelsens sida.

Statens högertrafikkommission har avgivit utåtanden över generalpoststyrelsens och järnvägsstyrelsens anslagsframställningar för budgetåret 1964/65 i vad avser frågan om anskaffning av högertrafikbussar.

Kommissionen delar generalpoststyrelsens uppfattning, att det torde bli nödvändigt att under året närmast före trafikomläggningen lämna prioritet åt tillverkning av bussar för städernas lokaltrafik. Ur kommissionens synpunkt framstår det som angeläget att såväl generalpoststyrelsen som järnvägsstyrelsen beredes möjlighet att i god tid lägga ut beställningar på nya bussar. Kommissionen som har att beakta såväl samtliga trafikföretags anskaffningsbehov och omställningsplaner som tillgänglig verkstadskapacitet kan bli nödsakad anmoda trafikföretagen att förlägga leveranserna av nya bussar till viss tidpunkt. Beträffande styrelsernas planerade beställningar kan därför viss jämkning med avseende på fördelningen på budgetår visa sig nödvändig.

Kommissionen tillstyrker, att generalpoststyrelsen erhåller beställningsbemyndigande för anskaffande av hela det antal bussar som enligt styrelsen erfordras t.o.m. budgetåret 1966/67 samt att järnvägsstyrelsen erhåller beställningsbemyndigande för anskaffning av 620 bussar under budgetåren 1964/65—1966/67.

Departementschefen

I föregående års statsverksproposition upptogs investeringsramen för postverket för innevarande budgetår till 10,0 mkr. Ramen har sedermera utökats med 2,2 mkr. till 12,2 mkr. för beställning av bussar i anledning av högertrafikreformen. Generalpoststyrelsen har i sina petita för nästa budgetår föreslagit en medelsförbrukning av 13,5 mkr.

Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken, har jag tillstyrkt en medelsförbrukning för nästa budgetår av 12,7 mkr., vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med 2,7 mkr. om jämförelse göres med beräkningarna i föregående års statsverksproposition och med 0,5 mkr. om man jämför med den nu aktuella beräkningen av medelsförbrukningen för budgetåret 1963/64.

Av följande sammanställning framgår, hur postverkets investeringar ungefärligt kan beräknas komma att fördela sig under nästa budgetår. Av sammanställningen framgår även utfallet för budgetåret 1962/63 och den beräknade medelsförbrukningen innevarande budgetår.

	1962/63 Utfall	1963/64 Beräknat	1964/65 Styrelsen Dep.ch. miljoner kronor	
Posthus	1,8	4,2	7,9	7,4
Inköp av fastigheter	—	0,1	0,1	0,1
Anskaffning av bilar m. m.	1,2	1,6	1,9	1,9
Garagebyggnader m. m.	0,5	0,2	0,3	—
Anskaffning av bilar m. m. för diligensrörelsen	3,9	5,8	3,0	3,0
Förvärv av billinjer	—	—	—	—
Diverse och oförutsett	0,3	0,3	0,3	0,3
Summa	7,7	12,2	13,5	12,7

Jämfört med styrelsens anslagsframställning innebär mitt förslag en begränsning med 0,8 mkr. Såvitt avser 0,5 mkr. sammanhänger detta med att medelsförbrukningen under budgetåret 1964/65 för arbetena på posthuset i Linköping numera kan bedömas bli lägre än enligt generalpoststyrelsens i petita gjorda uppskattning. Återstående 0,3 mkr. hänför sig till ett i anslagsframställningen upptaget bussgarage i Umeå, som styrelsen sedermera föreslagit skola utgå ur investeringsplanen med hänsyn till att, sedan en noggrannare kostnadsberäkning framkommit, projektet enligt styrelsens bedömning visat sig bli för dyrt.

Vid bifall till mitt förslag kan under nästa budgetår i fråga om husbyggnader påbörjas en angelägen om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad samt ett nytt truckgarage inom bangårdsområdet i Hässleholm.

Beträffande övriga investeringar medger investeringsramen bl. a. att en väsentligt utökad ersättnings- och nyanskaffning av postverkets bilmateriel kan ske och att postverket planenligt kan fortsätta anskaffning av bussar, förberedda för högertrafik. Generalpoststyrelsen har dessutom begärt bemyndigande att utlägga beställningar för sammanlagt 4,7 mkr. på sådana bussar, avsedda att levereras under budgetåren 1965/66 och 1966/67.

Jag förordar, att generalpoststyrelsen erhåller bemyndigande att beställa bussar för sammanlagt högst 4,7 mkr. avsedda att levereras under budgetåren 1965/66 och 1966/67. I fråga om fördelningen av antalet bussar mellan nämnda budgetår bör styrelsen åläggas samråd med statens högertrafikkommission.

Anslaget under postverkets fond torde med beaktande av förefintliga behållningar böra uppföras med 13,0 mkr. Beloppet har beräknats under hänsynstagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Posthus m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 13 000 000 kr.

B. Televerket

Av balansräkningen den 30 juni 1963 för televerkets fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 5 459,7 mkr., varav 4 917,9 mkr. belöper på fast egendom, 201,3 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell art.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgick den 30 juni 1963 till 1 869,5 mkr., vilket innebär en ökning under budgetåret 1962/63 med 100,3 mkr.

Överskottet för budgetåret 1962/63 uppgick till 167,1 mkr. I procent av det i medeltal disponerade kapitalet var överskottet 10,4 under budgetåret 1962/63 mot 10,3 under budgetåret 1961/62.

Telestyrelsen m. fl.

I skrivelser den 30 augusti och den 7 december 1963 har telestyrelsen hemställt om anslag för budgetåret 1964/65.

Luftfartsstyrelsen har i skrivelse den 26 augusti 1963 äskat anslag för budgetåret 1964/65 till radioanläggningar för luftfarten.

I det följande kommer jämväl att anmälas 1960 års radioutrednings skrivelser den 26 juni 1963 om ljudradions programkanaler, sändarnät och ekonomiska behov samt den 2 juli 1963 om skolradions och skoltelevisionens framtida ställning, inriktning och finansiering.

[93] 1. Teleanläggningar m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1962/63	23 054 000	323 800 000	330 694 000
1963/64	16 160 000	402 000 000	380 000 000*
1964/65 styrelsen	38 160 000	397 300 000	413 600 000*
departementschefen	38 160 000	424 000 000	420 000 000*

* Preliminärt belopp.

Av skrivelserna och i samband därmed lämnade uppgifter inhämtas följande.

Utvecklingen av televerkets rörelse

Telestyrelsen har lämnat följande uppgifter rörande utvecklingen under budgetåret 1962/63 av televerkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater, telexabonnemang, ljudradiolicenser och televisionsradiolicenser samt taxerade samtal, telegram och telexskrivningar. Beträffande utvecklingen av nämnda verksamhetsgrenar under tidigare budgetår torde få hänvisas till handlingarna.

	Antal (prel. siffror)	Ökning absolut	i %
Telefonapparater	13 143 600	161 000	5,4
Telexabonnemang	12 741	380	
Ljudradiolicenser	12 945 000	25 800	0,9
Televisionsradiolicenser	11 731 300	226 600	15,1
Telefonsamtal			
manuellt kopplade	232 000 000	—	- 213,4
automatiskt kopplade	2 990 000 000	268 000 000	29,9
Taxerade telegram	4 668 000	—	- 2,4
Telexskrivningar			
inländska	11 934 000	228 000	1,9
skrivningar till utlandet	2 253 000	332 000	17,3

Antalet nytecknade *telefonabonnemang* har under budgetåret 1962/63 uppgått till 220 700, vilket är ett högre värde än under någon tidigare årsperiod. Så är också fallet med ökningen av antalet apparater. Nya apparater har under 1962/63 installerats i sådan utsträckning, att kön av väntande abonnenter kunnat hållas praktiskt taget oförändrad till sin omfattning, jämfört med förhållandena vid budgetårets ingång.

Antalet befintliga *telefonapparater* har under budgetåret 1962/63 passerat tre miljoner. En miljon apparater uppnåddes år 1942 och två miljoner år 1954. Ökning från en till två miljoner tog alltså tolv år men från två till tre miljoner endast åtta år, vilket visar den kraftiga utvecklingen på senare år.

Internationellt sett belägger Sverige i fråga om telefontäthet (apparater per 1 000 invånare) andra plats bland världens nationer, överträffat av Förenta Staterna och närmast följt av Canada, Nya Zeeland, Schweiz och Danmark i nu nämnd ordning.

Telefontrafiken har likaledes vuxit starkt och i allt högre grad förskjutits i helautomatisk riktning. Sålunda utgjorde proportionen mellan antalet samtal i helautomatisk trafik och i manuell trafik för budgetåret 1962/63 13,3:1, jämfört med 10,1:1 under föregående budgetår samt 4,6:1 budgetåret 1958/59. Antalet markeringar på abonnentsamtalsmätarna vid automatstationer ökade från 6 108 miljoner år 1961/62 till 6 881 miljoner år 1962/63, d. v. s. med 12,7 %.

Totala antalet inländska rikssamtal ökade från 351 miljoner år 1961/62 till 399 miljoner år 1962/63 d. v. s. med 13,8 %.

Telestyrelsen räknar med, att nuvarande starka efterfrågan på nya telefonabonnemang och på nya telefonapparater i stort sett kommer att bestå under de närmaste åren.

Tillväxten av telefontrafiken torde under förutsättning av en fortgående

¹ Vid budgetårets utgång.

² Totalt sett föreligger en ökning av telefontrafiken med 7,8 %.

förbättring av levnadsstandarden och en oförändrad konjunkturutveckling komma att ske i ännu något snabbare takt. Härför talar bl. a. att antalet samtal per apparat räknat på senare år visat en tendens att öka.

Styrelsen har i sina prognoser utgått från att utvecklingen av antalet huvudabonnemang i permanenta bostäder (bostadsabonnemang) torde stå i nära relation till utvecklingen av antalet hushåll, vilket antal med relativt stor säkerhet kan framskrivs. Den grundläggande prognosen har därför inriktats på vanliga bostadsabonnemang, varefter totala antalet huvudabonnemang och antalet telefonapparater beräknats med utgångspunkt härifrån. Vid beräkningen av totala antalet huvudabonnemang har antagits att ökningen av detta antal blir större än ökningen av antalet bostadsabonnemang, främst beroende på flera abonnemang i sommarbostäder. När det gäller utvecklingen av antalet telefonapparater har räknats med att antalet apparater per huvudabonnemang kommer att kulminera i en ganska nära framtid och därefter sjunka. Hushållens ständigt stegrade trafikbehov kan nämligen väntas medföra efterfrågan på flera huvudabonnemang inom varje familj i stället för på anknytnings- och sidoapparat till befintliga huvudabonnemang.

Under den närmaste femårsperioden — intill utgången av år 1967 — räknar styrelsen i enlighet härmed att antalet huvudabonnemang, som vid årsskiftet 1963/64 beräknas vara 2 582 000, skall stiga till 3 054 000 och att antalet telefonapparater skall öka från 3 214 000 till 3 840 000.

Även om abonnentökningen under senare delen av perioden inte väntas fortsätta i nuvarande takt, räknar styrelsen med, att televerkets investeringsbehov därmed icke kommer att minska. Bl. a. ökar nämligen kravet på successivt utbyte av äldre förslitna telefonstationer, varvid nya, modernare typer av automatiska telefonstationer blir aktuella.

Telegraftrafiken har sedan 1950-talets början minskat till följd av att telefon- och telexgrenarna i viss utsträckning övertagit såväl inländsk som utländsk trafik från verkets äldsta rörelsegren, telegrafgrenen. Under sistförflutna fem-årsperiod har antalet taxerade telegram som under budgetåret 1958/59 uppgick till 5 025 000 minskat till för budgetåret 1962/63 beräknade 4 668 000 d.v.s. med drygt 7 %.

Beträffande verksamheten inom telegrafrörelsen bedömes f. n. tendensen under de senaste budgetåren komma i stort sett att bestå under de närmast följande. Möjligen kommer en viss stabilisering att ske, främst orsakad av en något större lyxtelegramtrafik beroende på ett växande antal ingångna äktenskap, i samband med att 1940-talets stora barnkullar uppnår mogen ålder.

Till skillnad från telegrafrörelsen har *telexrörelsen* visat fortgående tillväxt under de senaste fem budgetåren. Nettoökningen av antalet telexabonnemang uppgick under budgetåret 1962/63 till omkring 380, vilket är mer än under någon tidigare årsperiod. Delvis beror detta på att televerket

under föregående budgetår fått vidkännas svårigheter i form av försenade leveranser från fabrikanterna av telexapparater, och således inte kunnat installera nya apparater i takt med efterfrågan. Detta har haft till följd, att antalet väntande telexabonnenter, vilket antal den 30 juni 1961 utgjorde 176, ökade till 266 intill den 30 juni 1962. Trots det stora antalet utförda telexinstallationer under 1962/63 hade antalet väntande kunder inte kunnat nedbringas längre än till ca 220 vid budgetårets utgång, vilket visar en efterfrågan, som är större än någonsin tidigare.

Även telextrafiken har ökat under 1962/63 och därvid särskilt antalet skrivningar till utlandet, vilket antal ökade med 17,3 %. Under föregående budgetår utgjorde motsvarande ökning 18,6 %.

I fråga om *personalutvecklingen* anför telestyrelsen att antalet i verkets tjänst anställda personer trots den starka ökningen av televerkets rörelse totalt sett kunnat minskas under den senaste 5-årsperioden från i genomsnitt 37 263 under budgetåret 1958/59 till i genomsnitt 36 557 under budgetåret 1962/63 eller med 706 personer. Den löneplansplacerade personalen har nedgått från 24 138 till 23 408 eller med 730 personer medan antalet avtals- och kollektivavtalsanställda ökat från 13 125 till 13 149 eller med endast 24 personer. Att personalantalet kunnat hållas nere beror på automatiseringen av telefontrafiken, rationalisering av anläggningsverksamheten samt den rationaliseringsprocess som pågår inom bl. a. kontorsområdet genom ibruktagande av hålkorts- och databehandlingsmaskiner.

Medelsförbrukning under budgetåren 1962/63—1964/65

Under *budgetåret 1962/63* uppgick de ramreglerade investeringarna till 328 mkr. och den fastställda ramen på 328 mkr. inklusive en ramhöjning om 3 mkr., vilken vidtagits i sysselsättningsstödande syfte, utnyttjades således helt. Övriga investeringar exklusive rundradioanläggningar under budgetåret uppgick till 2,7 mkr.

För *budgetåret 1963/64* har investeringsramen fastställts till 380 mkr., exklusive rundradioanläggningar. Styrelsen räknar med att helt utnyttja detta belopp. I ramen har fr. o. m. detta budgetår inbegripits även de tidigare vid sidan av ramen förekommande investeringarna avseende radioanläggningar för luftfarten. Den beräknade medelsförbrukningen för detta ändamål utgör 3 mkr.

För *budgetåret 1964/65* har styrelsen räknat med en medelsförbrukning av 413,6 mkr. för verkets investeringar exklusive rundradioanläggningar. Beloppet är beräknat med utgångspunkt från nu gällande löne- och prisnivå. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår beror i huvudsak på, att den alltjämt rådande starka tillströmningen av nya abonnenter och den fortsatta ökningen av teletrafiken medför stora krav på utbyggnad av såväl stationer som lokal- och mellanortsnät för att abonnenternas servicekrav i rimlig omfattning skall kunna tillgodoses. Det är vidare enligt styrelsen

ytterst angeläget att automatiseringen av landets telefnät kan fortsättas i planerad omfattning, eftersom automatiseringen är en synnerligen betydelsefull rationaliseringsåtgärd, som bl. a. gör det möjligt att hålla taxorna nere trots eventuella löne- och prisstegringar.

Televerkets investeringar finansieras till stor del genom verkets egna avskrivningar, varför investeringarna med jämförelsevis små belopp belastar statsbudgeten. Under de senaste fem budgetåren har sålunda lånemedel behövt tas i anspråk endast intill 19, 15, 8, 10 och 15 % för täckning av de totala investeringskostnaderna. För budgetåret 1963/64 beräknas motsvarande siffra till 20 %.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1962/63—1964/65 med fördelning efter objektsgrupper.

	Faktisk utgift 1962/63	Beräknad utgift 1963/64 1964/65 tusental kronor	
<i>Inköp och byggande av fastigheter</i>			
Telefonstationsbyggnader	11 725	16 400	22 000
Förrådsbyggnader	5 469	2 500	3 500
Verkstadsbyggnader	—	3 250	4 300
Övriga byggnader	5 051	6 100	7 700
Inköp av fastigheter	744	2 800	3 500
Summa	22 989	31 050	41 000
<i>Telefon- och telegrafanläggningar</i>			
Abonnanteranläggningar	89 608	102 500	117 000
Fjärrförbindelseanläggningar	116 407	121 500	122 000
Telefon- och telegrafstationer	82 921	102 850	107 000
Summa	288 936	326 850	346 000
<i>Radioanläggningar för kommersiell trafik</i>	3 300	4 800	5 300
<i>Radioanläggningar för luftfarten</i>	2 700	3 000	3 600
<i>Försvarsberedskap</i>	10 478	11 300	14 700
<i>Diverse och oförutsett</i>	2 291	3 000	3 000
Totalsumma	330 694	380 000	413 600

Styrelsen meddelar följande rörande de olika objektsgrupperna.

Telefonstationsbyggnader m. m.

För telefonstationsbyggnader har föreslagits 22,0 mkr., vilket belopp enligt föreliggande planer avses bli fördelat på olika slag av byggnader på sätt som framgår av följande tablå.

	Total bygg- nadskostnad beräknad 1963	Återstående kostnad 1.7.1964	Därav 1964/65
	miljoner kronor		
<i>I. För riksdagen tidigare anmälda byggnader</i>			
Borås	2,55	2,05	1,70
Drevviksstrand	1,30	0,30	0,30
Gällivare	1,35	0,15	0,15
Göteborg, Annedal	1,40	0,80	0,80
Göteborg, Kaserntorget	0,70	0,20	0,20
Malmö, Rosengård	2,15	1,55	1,30
Strömstad	1,20	1,20	0,80
Sundsvall	1,65	0,20	0,20
Söderhamn	1,20	1,20	0,80
Tumba	0,65	0,30	0,30
Tureberg	0,85	0,40	0,40
Umeå	1,65	1,35	1,20
Västerås	3,00	0,54	0,50
Div. byggnader	0,90	0,80	0,70
Summa I	20,55	11,04	9,35
<i>II. Nya byggnader</i>			
Boden	0,70	0,70	0,60
Fittja	1,75	1,35	1,30
Glöstorps	0,60	0,60	0,50
Hultsfred	0,70	0,30	0,30
Malmö, Kvarnby	1,20	1,20	0,80
Stenungsund	0,70	0,30	0,30
Stockholm, Fredhäll	3,80	3,80	1,00
Storängen	0,70	0,70	0,40
Sveg	1,10	1,10	0,80
Södertälje	0,80	0,80	0,60
Älvsbyn	0,60	0,30	0,30
Österskär	0,80	0,40	0,40
Div. byggnader ¹	2,90	2,05	1,75
Standardhus	5,70	4,00	3,60
Summa II	22,05	17,60	12,65
Summa I—II	42,60	28,64	22,00

I de angivna uppgifterna över sådana byggnadsobjekt, som redan tidigare anmälts för riksdagen överensstämmer nu lämnade uppgifter om to-

¹ Byggnader med en beräknad byggnadskostnad av högst 0,5 mkr. på följande platser: Fagersta, Finspång, Hallstahammar, Hammarstrand, Handen, Hoting, Torslanda, Värnamo och Äppelvikén.

talkostnader med tidigare beräknade belopp utom beträffande Strömstad och Söderhamn, för vilka projekt totalkostnaden tidigare beräknats till 1,0 resp. 0,7 mkr. En redogörelse för de ändrade förhållanden, som inträtt i fråga om dessa stationsbyggnader återges i det följande, liksom styrelsens motiveringar för de byggnadsobjekt, som var för sig beräknas kosta över 0,5 mkr. och som ej tidigare anmälts för riksdagen.

Ny telefonstationsbyggnad i Strömstad

De nu beräknade byggnadskostnaderna för den nya stationsbyggnaden i Strömstad överstiger den totalkostnad, som angavs då byggnadsföretaget anmälde föregående år med 0,2 mkr. Kostnadsökningen beror på inträdda prisstegringar, men även på att byggnadsvolymen utökats något. Detta har kunnat ske genom att vindsvåningen utföres på sådant sätt att den kan användas för framtida utökning av stationen.

Ny telefonstationsbyggnad i Söderhamn

I föregående års statsverksproposition anmälde telestyrelsen tillbyggnad av befintligt stationshus i Söderhamn, vilka planer nu ändrats till att avse uppförande av en nybyggnad på annan plats i staden för att bereda erforderliga lokaler för automatstationen. Utöver skäl ur ekonomisk synpunkt för byggnad av separat hus må framhållas att allvarliga störningar i den teletekniska driften kan befaras vid alternativet tillbyggnad genom de komplicerade till- och ombyggnadsarbeten, som härvid erfordras. Dessutom löpes i det senare alternativet risk för stopp i möjligheten att inkoppla nytillkommande abonnenter under byggnadstiden. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1964 och vara slutfört under år 1965. Lämplig byggnadstomt har utvalts i kvarteret Ejdern i Söderhamn och underhandlingar om förvärv pågår.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till 1,2 mkr. Tidigare beräknad kostnad för tillbyggnad av befintlig stationsbyggnad uppgick till 0,7 mkr.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Boden

Televerkets stationsbyggnad i Boden uppfördes under åren 1936—1937 och har sedermera om- och tillbyggts. Befintliga utrymmen inom automatstationen medger blott en mindre utökning med stationsutrustning, som är tillräcklig fram till mitten av år 1966, varför ytterligare lokaler erfordras, som kan erhållas genom tillbyggnad av stationshuset. De nya lokalerna bör vara disponibla för montage av teknisk utrustning under år 1965. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1964.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 0,7 mkr.

Ny telefonstation i Fittja

I särskild skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 juli 1963 har telestyrelsen hemställt att för påbörjande av ny telefonstation i Fittja få ta i anspråk 0,4 mkr. av investeringsanslaget för innevarande budgetår. Såsom motivering har anförts den nuvarande stationens otillräcklighet för att möta den ökade tillströmning av abonnenter, som väntas i samband med pågående starka industri- och bostadsexploatering inom stationsområdet. Kungl. Maj:t har genom beslut den 13 september bifallit framställningen. Totalkostnaderna har beräknats till 1,75 mkr.

Ny telefonstationsbyggnad i Glöstorps

Inom Tuve kommun på Hisingen norr om Göteborg planeras bostadsbebyggelse i sådan omfattning, att nuvarande automatiska telefonstation, som utgöres av en mindre landsväxel, beräknas bli otillräcklig och dessutom olämpligt belägen inom stationsområdet. Med anledning härav måste en ny automatstation vara färdig att tagas i bruk i början av år 1966. Erforderlig byggnadstomt för detta ändamål har av telestyrelsen förvärvats i Glöstorps samhälle. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1964 och vara slutfört under år 1965. Kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till 0,6 mkr.

Ny telefonstationsbyggnad i Hultsfred

Nuvarande telefonstation i Hultsfred är manuell och av äldre typ. Genom att vidtaga vissa provisoriska åtgärder kan stationens kapacitet utökas så, att den blir tillräcklig fram till slutet av år 1965, efter vilken tidpunkt nya abonnenter icke längre kan mottagas. Med anledning härav måste en ny telefonstation vara färdigställd till nämnda tidpunkt i lokaler, vilka endast kan beredas i en för ändamålet särskilt uppförd nybyggnad. Stationen kommer att byggas för automatisk drift. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1963 och vara slutfört under år 1964. Erforderlig byggnadstomt har av telestyrelsen förvärvats i kvarteret Lammet i Hultsfred.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till 0,7 mkr.

Ny telefonstationsbyggnad i Kvarnby

Nuvarande telefonstation i Kvarnby rymmer teknisk utrustning för anslutning av maximalt 2 800 nummer, vilken kapacitet beräknas vara helt tagen i anspråk under år 1966. Ytterligare stationsutrustning måste därför vara monterad under nämnda år för att nya abonnenter skall kunna mottagas. Enligt föreliggande prognoser beräknas den forcerade byggnadsverksamheten inom de delar av området, som tillhör eller är orienterade mot Malmö stad, medföra att abonnentantalet vid stationen kommer att stiga till 8 000 nummer år 1970 och till 11 000 nummer år 1975. Med anledning härav bör en ny automatstation anordnas, vilket endast kan ske genom uppförande av en nybyggnad. Erforderlig tomtmark för detta ändamål finnes disponibel. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1964 och vara slutfört under år 1965.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 1,2 mkr.

Ny telefonstationsbyggnad i Stenungsund

Nuvarande automatstation i Stenungsund är inrymd i en televerket tillhörig träbyggnad uppförd i en våning. Till följd av samhällets snabba utveckling är stationen numera fullbelagd. Genom att vidtaga provisoriska anordningar kan nummerkapaciteten utökas därefter, att den beräknas täcka behovet t.o.m. första halvåret 1965, då en ny automatisk telefonstation måste stå färdig. Erforderliga lokaler härför avses att beredas genom uppförande av en nybyggnad på televerkets befintliga tomt. Byggnadsarbetet bör vara slutfört under år 1964.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till 0,7 mkr.

Ny telefonstationsbyggnad i stadsdelen Fredhäll i Stockholm

F. n. är abonnenter bl. a. inom stadsdelen Fredhäll i Stockholm anslutna till Kungsholmens automatstation. Denna station beräknas med hänsyn till

den väntade abonnentökningen icke i längden kunna täcka behovet, varför en ny automatisk telefonstation erfordras inom Fredhällsområdet. I nybyggnaden skall jämväl inrymmas tandemstationsutrustning för ett flertal starkt expanderande förortsvior, vilka f. n. är anslutna till den hårt belastade tandemstationen i kvarteret Jericho. Då det icke är möjligt att provisoriskt utbygga befintlig station (Kungsholmens station) och områdets kabelnät, måste den nya automatstationen färdigställas under år 1966. Byggnadsarbetet planeras därför att igångsättas under år 1964 och vara slutfört under år 1965. Såsom lämplig byggnadstomt har av djurgårdsnämnden föreslagits ett delområde inom det nordvästra hörnet av det s. k. Konradsbergsområdet i Fredhäll. Området förvaltas av nämnden. Utredning om områdets utformning pågår.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till 3,8 mkr.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Storängen

Inom befintliga lokaler för automatstationen i Storängen kan stationens kapacitet utökas så, att den räcker till mitten av år 1966. För den därefter fortsatta utbyggnaden av automatstationen erfordras ytterligare lokaler, som måste vara färdigställda för montage i god tid före år 1966. En tillbyggnad av stationshuset är därför nödvändig. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1964.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 0,7 mkr.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Sveg

För att i samband med färdigställande av den planerade koaxialkabeln Mora—Sveg—Östersund kunna erbjuda abonnenterna inom Svegs förmedlingsområde helautomatisk rikstrafik måste en automatisk förmedlingsstation och en överdragsstation inrättas i Sveg. I samband därmed skall den nuvarande manuella lokalstationen ersättas med en automatisk station. Automatiseringen är avsedd att vara genomförd under år 1966. För den nämnda tekniska utrustningen kan erforderliga lokaler erhållas genom tillbyggnad av den befintliga stationsbyggnaden. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under 1964 och vara slutfört under år 1965.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 1,1 mkr.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Södertälje

Den nuvarande telefonstationen i Södertälje inrymmer utrustning för anslutning av 17 000 abonnenter. I mitten av år 1966 beräknas kapaciteten vara helt utnyttjad, varför nya lokaler måste vara disponibla för montage av ytterligare teknisk utrustning senast under år 1965. För att erforderlig tillbyggnad av befintligt stationshus inom kvarteret Granen i Södertälje skall möjliggöras har telestyrelsen erhållit tillstånd till expropriation av en till stationstomten gränsande fastighet. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1964.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 0,8 mkr.

Ny telefonstationsbyggnad i Älvsbyn

Den nuvarande manuella telefonstationen i Älvsbyn är inrymd i en förhyrd lokal, som numera är helt utnyttjad, varför möjlighet att ytterligare utöka stationsutrustningen inom befintliga utrymmen icke finnes. Då utrustningen dessutom är gammal och försliten, måste en ny automatisk station

anordnas. För att nya abonnenter i fortsättningen skall kunna mottagas förutsättes, att den nya stationsutrustningen färdigställes under år 1965. Den bör monteras i en televerkets egen byggnad. Lämplig byggnadstomt har av Älvsby landskommun förvärvat i kvarteret Plogen i Älvsbyn. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1964.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till 0,6 mkr.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Österskär

Då samtliga utrymmen i telefonstationsbyggnaden i Österskär numera är i det närmaste helt tagna i anspråk, finns icke något utrymme för erforderliga utökningar av lokal- och närtrafikutrustningarna. För att den allt mer stegrade telefontrafiken skall kunna avvecklas måste en utökning av stationsutrustningen vara färdig att tas i bruk senast under fjärde kvartalet 1965. Med hänsyn till den tid, som kräves för monteringsarbetet, bör tillbyggnaden vara klar minst ett år tidigare, varför arbetet måste igångsättas under år 1963.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till 0,8 mkr.

Förrådsbyggnader

För förrådsbyggnader har upptagits 3,5 mkr., vilket belopp är avsett att fördelas på följande objekt.

	Tidigare beräknad total byggnads-kostnad	Total bygg-nadskostnad beräknad 1963	Återstående kostnad 1.7.1964	Därav under 1964/65
miljoner kronor				
I. För riksdagen tidigare anmälda byggnader				
Distributionsförråd Örebro	1,20	1,80	0,60	0,60
Summa I	1,20	1,80	0,60	0,60
II. Nya byggnader				
Distributionsförråd Växjö ...	—	1,60	1,60	0,50
Tillbyggnad av vissa distri-butionsförråd	—	1,40	1,40	1,40
Div. småförråd	—	1,00	1,00	1,00
Summa II	—	4,00	4,00	2,90
Summa I—II	1,20	5,80	4,60	3,50

Såsom förklaring till de ökade kostnaderna för distributionsförrådet i Örebro samt såsom motivering för övriga byggnadsobjekt anför styrelsen följande

Distributionsförråd i Örebro

För ett nytt distributionsförråd i Örebro har tidigare anmälts en förbrukning av 0,60 mkr. för vardera av budgetåren 1962/63 och 1963/64. Anläggningen hade kostnadsberäknats till 1,20 mkr. De sista årens mycket starka abonnentökning och därmed kraftigt ökande anläggningsverksamhet har

emellertid framtvingat ökad lagerhållning och därmed ökade lokalbehov vid befintliga distributionsförråd. Även de till distributionsförråden knutna garagen måste successivt utökas, allteftersom antalet anläggningslag och därmed antalet anläggningsbilar ökas. Under budgetåret 1962/63 måste på grund härav den gjorda projekteringen för distributionsförrådet i Örebro omprövas, varvid bl. a. konstaterades att den tilltänkta tomten var i minsta laget. Projektet uppskötts därför i avvaktan på förvärv av större tomt. Tomtfrågan har nu lösts genom planerat tomtbyte med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Kostnader för en i dagens läge erforderlig förrådsanläggning på den nya tomten har beräknats till 1,80 mkr.

Nytt distributionsförråd i Växjö

Befintligt distributionsförråd i Växjö har sedan länge varit otillräckligt. År 1958 inköptes därför ytterligare en mindre tomt för frilagring. En sådan lösning är givetvis icke idealisk men ansågs tillfälligtvis acceptabel med hänsyn till andra mer trängande behov. I år har emellertid från Växjö stad framförts önskemål om att få återköpa den sistnämnda tomten på grund av tillkomsten av ett stadsplaneförslag, som innebär att en ny gata måste anläggas över tomten. Telestyrelsen accepterade stadens önskemål mot att en större lämplig tomt på fördelaktiga villkor ställdes till förfogande, dit hela distributionsförrådet kunde förläggas. Totala kostnaden för den nya förrådsanläggningen har beräknats till 1,60 mkr. Byggnadsarbetet beräknas kunna igångsättas hösten 1964. Under budgetåret 1964/65 beräknas ett belopp av 0,50 mkr. bli erforderligt.

Vardera av de förenämnda anläggningarna i Örebro och Växjö omfattar tre fristående hus, vilka uppförs av på fabrik utförda standardiserade byggnadselement. Detta byggnadssätt har sedan flera år tillämpats av telestyrelsen för samtliga nya förrådsanläggningar, vilka trots förhållandevis låga kostnader visat sig vara synnerligen ändamålsenliga. Samråd har skett med byggnadsstyrelsen, varvid båda parter funnit det mest rationellt att byggandet av dessa två anläggningar — oaktat anläggningskostnaderna överstiger 1 mkr. — såsom tidigare handhas av telestyrelsen.

Tillbyggnad av vissa distributionsförråd

Dessa objekt motiveras av den ovan nämnda stora omsättningsökningen i förrådsverksamheten.

Diverse småförråd

Förslaget innebär en direkt fortsättning av den redan påbörjade, nödvändiga standardförbättringen av televerkets många småförråd.

Verkstadsbyggnader

För verkstadsbyggnader har upptagits 4,26 mkr., vilket belopp avses bli disponerat för följande byggnadsobjekt.

	Tidigare beräknad total byggnads-kostnad	Total bygg-nadskostnad beräknad 1963	Återstående kostnad 1.7.1964	Därav under 1964/65
	miljoner kronor			
I. För riksdagen tidigare anmälda byggnader				
Nynäshamn, verkstadsbygg-nad för snickeri och plast-anl. m. m.	4,60	4,60	2,80	2,20
Televerkstaden Sundsvall, kontors- och matsalsbygg-nad	2,10	2,36	0,26	0,26
Summa I	6,70	6,96	3,06	2,46
II. Nya byggnader				
Televerkstaden Vänersborg, byggnad för personalmatsa-lar m. m.	—	1,57	1,57	0,90
Televerkstaden Sundsvall, tillbyggnad av förråd m.m.	—	5,00	5,00	0,90
Summa II	—	6,57	6,57	1,80
Summa I—II	6,70	13,53	9,63	4,26

Såsom motivering för under denna rubrik nya byggnadsobjekt anför te-lestyrelsen följande.

Personal matsalar m.m. vid televerkstaden i Vänersborg

Den nuvarande personalmatsalen är inrymd i en från verkstaden i övrigt fristående byggnad, uppförd omkring sekelskiftet. Köks- och matsalsutrym-mena är otillfredsställande ur sanitär synpunkt och är sedan länge otill-räckliga. Från stadens sida har gjorts framställning om att byggnaden sna-rast skall moderniseras och ges en exteriör som bättre ansluter sig till stads-bilden. Med hänsyn till det synnerligen dåliga skick som byggnaden nu be-finner sig i samt till att den är otillräcklig, torde en ombyggnad icke vara ekonomiskt försvarbar eller lämplig. Den planerade nya matsalsbyggnaden är avsedd att uppföras i ett plan och ett källarplan. Byggnadsytan är 800 kvm. Genom den nya matsalsbyggnaden kan en önskvärd reducereing ske av utspisningsomgångarna från fyra till två. Källarplanet kommer i huvudsak att användas som förråd för köket och lagerutrymmen för verkstaden.

Byggnadstiden är beräknad till ett år och igångsättning bör ske omkring 1 september 1964.

Tillbyggnad av förråd m.m. vid televerkstaden i Sundsvall

Den nuvarande verkstadsbyggnaden i Sundsvall tillkom som första etapp i verkstadens uppbyggnad, sedan anslag beviljats efter framställning från telestyrelsen i skrivelse den 28 september 1946 (prop. 1946: 311). Bygg-naden var klar år 1949, vilket innebar att ca 600 personer kunde anställas. I 1962 års statsverksproposition har vidare anslag beviljats för uppförande

av en kontors- och matsalbyggnad. Den ursprungligen planerade slutgiltiga utbyggnaden av verkstaden, som ännu inte kommit till stånd, beräknades ge möjlighet att utöka personalstyrkan till ca 1 000.

Vid televerkstaden i Sundsvall är verkstads- och förrådslokalerna numera otillräckliga. Sålunda föreligger behov av större lokaler för packning och förråd, föranlett främst av den fortlöpande allmänna produktionsökningen vid verkstaden, vilken medfört avsevärt större materialmängd både i fråga om ankommande och avgående gods. De allt större godsmängderna kräver även större lastnings- och lossningsutrymmen. F. n. betungas transporterna av alltför långa väntetider på grund av bristande plats vid lastkajen.

Vidare föreligger ökat behov av verkstadslokaler, föranlett av att tillverkningen vid televerkstaden under senare år icke endast ökat i volym utan även delvis ändrat karaktär. Den materiel som nu tillverkas kräver i de flesta fall mer provningsarbete än tidigare tillverkningsobjekt. Till följd härav har provningsavdelningen måst utvidgas bl.a. på monteringsavdelningens bekostnad.

Det ökade behovet av automatiska abonnentväxlar, telefonapparater m.m. väntas bli bestående för lång tid framåt. En utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse är angelägen även med hänsyn till att övriga svenska leverantörer av telefonmateriel f.n. är hårt engagerade i att söka utöka sina exportmarknader, varför vissa risker föreligger att dessa leverantörer får svårigheter att leverera materiel för att tillgodose televerkets behov.

Det ökade lokalbehovet har i dagens läge fått tillgodose genom förhyrning på ett flertal ställen i staden dels av förrådslokaler om ca 1 300 kvm, dels av verkstadslokaler om ca 400 kvm. Genom en tillbyggnad för kontor och matsalar som f. n. pågår kommer att i verkstaden kunna frigöras ca 530 kvm förrådslokaler och ca 325 kvm verkstadslokaler. De därigenom frigjorda förråds- och verkstadslokalerna är emellertid icke tillräckliga.

Det ökade lokalbehovet kan bäst lösas genom att de nuvarande lokalerna utbygges så att en verkstadsyta på ytterligare ca 3 300 kvm erhålles. Antalet anställda beräknas efter denna utbyggnad komma att uppgå till drygt 1 000, innebärande att televerkstaden skulle få en slutgiltig omfattning motsvarande den redan år 1946 planerade. Telestyrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att den ökning av produktionskapaciteten som möjliggöres genom utbyggnaden är ett led i telestyrelsens strävan att behålla televerkstädernas marknadsandel i fråga om automatstationsmateriel och telefonapparater.

Den totala byggnadskostnaden beräknas till ca 5 mkr. Under budgetåret 1964/65 erfordras ett belopp av 0,9 mkr. Det är önskvärt att lokalerna i utbyggnaden skall kunna tagas i bruk under år 1966, varför grundläggningsarbetena beräknas behöva påbörjas senast under första halvåret 1965.

Övriga byggnader

För övriga byggnader har upptagits 7,7 mkr., vilket belopp är avsett att fördelas på följande objekt.

	Total bygg- nads-kostnad beräknad 1963	Återstående kostnad 1.7.1964	Därav under 1964/65
	miljoner kronor		
Anläggning för teletekniskt utveck- lingsarbete m. m. i Farsta	8,00	2,20	1,70
Stockholm, kv. Jericho, tillbyggnad ...	11,70	11,10	5,00
Göteborg, Hisingen, tillbyggnad	1,90	1,30	1,00
Summa	21,60	14,60	7,70

Samtliga projekt under denna rubrik har tidigare anmälts för riksdagen. Beträffande televerkets anläggningar i Farsta har i arbetsprogrammet för budgetåret 1964/65 emellertid inbegripits en planerad men tidigare ej anmäld utbyggnad av den befintliga laboratoriehallen för en beräknad totalkostnad av 1,4 mkr. vilken summa alltså ingår i förenämnda belopp. Såsom motivering för denna utbyggnad anför telestyrelsen följande.

Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m.m. i Farsta

På grund av den starkt ökade utvecklingsverksamheten vid telestyrelsens stationsutvecklingsavdelning avseende bl. a. nya automatiska telefonsystem och utrustningar för internationell och nationell trafik samt automatiska växelanläggningar för kontor har avdelningens laboratorium, där all utprovning av utrustningarna sker, tidigare än beräknats blivit otillräckligt. Med anledning härav erfordras ytterligare lokaler, vilka bör vara färdigställda under år 1965. Ifrågakarande utrymmesbehov kan rationellt tillgodoses genom tillbyggnad av den hallbyggnad, vari laboratoriet är inrymt. Genom att göra denna tillbyggnad i stället för att anskaffa lokaler på annat håll kan nämligen ingenjörspersonalen och den dyrbara apparaturen bäst utnyttjas. Vidare kan nödvändig samkörning ske mellan tillkommande och befintliga modellutrustningar enligt olika telefonsystem. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1964 och vara slutfört under år 1965.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 1,40 mkr. Resten av den för anläggningen upptagna totala byggkostnaden (8,00—1,40) 6,6 mkr. har tidigare anmälts för riksdagen.

Inköp av fastigheter

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för de inköp av fastigheter, som skett under budgetåret 1962/63. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna ställs till vederbörande utskotts förfogande.

För televerkets del kommer vissa större fastighetsköp att bli aktuella under innevarande och de närmast följande budgetåren. Detta gäller sålunda bl. a. inköp av fastigheter för telefonstationer i Finspång, Härnösand, Kiruna, Malmö, Skellefteå och Söderhamn. Behövligt belopp för budgetåret 1964/65 har av telestyrelsen beräknats till 3,5 mkr.

Abonnentanläggningar

För abonnentanläggningar har upptagits 117,0 mkr., vilket belopp avses bli fördelat på sätt som framgår av följande tablå.

	Beräknad totalkostnad	Därav under 1964/65
	miljoner kronor	
Telefonabonnanteranläggningar	45,5	45,5
Telegrafabonnanteranläggningar	3,5	3,5
Nätarbeten	65,0	65,0
Blanka riks- och landsledningar m.m.	2,5	2,5
Rörliga abonnanteranläggningar (mobilradio)	0,5	0,5
Summa	117,0	117,0

De under denna rubrik upptagna posterna avser kostnaderna för dels nya abonnanteranläggningar, dels sådan utbyggnad av telefonnäten, som erfordras för att kunna taga emot nya abonnenter, dels anordnandet av behövliga nya blanka mellanortsledningar. Vid avvägningen av det behövliga beloppet har styrelsen ansett det ofrånkomligt att taga hänsyn icke endast till den starka kostnadsökningen och den fortsatta ökningen av antalet nytecknade telefonabonnemang utan även till angelägenheten att nedbringa väntetiden för nya abonnenter.

I telestyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64 underströks kraftigt behovet av en ökad medelstildelning för att minska kön av på anslutning väntande abonnenter. Beroende på den alltjämt kraftigt växande abonnenttillströmningen samt kostnadsökningar torde emellertid någon väsentlig minskning av abonnentkön icke kunna förväntas innevarande budgetår. De långa leveranstiderna medför allvarliga olägenheter för televerkets kunder och är av avgörande betydelse för den allmänna bedömningen av televerkets service. Dessutom innebär långa leveranstider minskade inkomster. Styrelsen understryker av dessa skäl ånyo angelägenheten av att styrelsen får resurser till att ej endast effektuera det ökande antalet nytecknade abonnemangsbeställningar utan även nedbringa kön av väntande abonnenter. Nu äskade medel har framräknats med sikte på att under budgetåret 1964/65 möjliggöra en minskning av leveranstiderna till i genomsnitt ca 3 veckor, varvid förutsatts ett oförändrat konjunkturläge. Enligt gjorda prognoser synes antalet väntande abonnenter den 1 juli 1964 komma att uppgå till ca 30 000. Med den föreslagna medelsförbrukningen har detta antal beräknats kunna minskas till ca 15 000 vid budgetårets slut.

Televerkets investeringsbehov beror även av storstädernas arbeten för nya trafikleder, broar och tunnelbanor. Televerket tvingas nämligen att i varierande omfattning slopa i gatumark m.m. framdragna ledningssystem, s.k. blockrutter, för telefonkablar och som ersättning utföra omfattande ändringsarbeten och nyanläggningar. Dessa arbeten, som således förorsakas av omständigheter utanför televerkets verksamhet, måste televerket bekosta, eftersom gatumark upplåtits för televerkets kabelnät bl. a. under denna för-

utsättning. Ändringar och ombyggnader av dessa orsaker av befintliga kabelnät bekostas i regel med driftmedel, men eftersom de ersättande anläggningarna måste projekteras med tanke på den framtida utvecklingen kommer dessa anläggningar ofta även att till stor del utgöra nyanläggningar, varvid således investeringsmedel erfordras.

I Stockholm har televerket i samband med regleringen av nedre Norrmalm, tunnelbanearbetena och nya trafikleder utfört och utför omfattande arbeten av detta slag i form av kabeltunnlar på sådant djup, att åverkan icke kan ske t. ex. vid andra byggnationer under jordytan. Detta tunnel-system kommer under de närmaste åren att väsentligt utbyggas.

På grund av beroendet av tidplanerna för trafikleder m.m. har ej kunnat undvikas, att nyssnämnda arbeten under de närmaste budgetåren i investeringshänseende utgör en större belastning än under tidigare år. Under budgetåret 1964/65 beräknas en medelsförbrukning av 5,2 mkr., som inrymmer i äskade anslag för posten Abonnentanläggningar m.m. samt till viss del för posten Fjärrförbindelseanläggningar m.m. Med reservation för ändringar, som kan förorsakas av den fortlöpande trafikleds- och tunnelbaneplaneringen i Stockholm, uppskattas motsvarande belopp för budgetåret 1965/66 till 4,5 mkr. för att under 1966/67 och 1967/68 minska till 1,7 mkr. och 1,1 mkr. för respektive år.

I Göteborg beräknas nya trafikleder komma att medföra vissa arbeten av liknande slag för televerket.

Förläggning av kablar i tunnlar medför såvitt hittills kan bedömas att underhållskostnaderna sjunker. Bl. a. minskar riskerna för mekanisk åverkan radikalt samt dessutom riskerna för fel i samband med tjällossning, regn m.m.

I avsikt att på annat sätt förebygga kabelfel och underlätta fellokalisering m.m. har sedan några år omfattande prov företagits med gastryckskydd av kabelnäten. Tekniskt sett innebär denna åtgärd att kablarna försättes under ett visst inre övertryck genom att torr luft inmatas med hjälp av luftkompressorer. I samband med införande av tryckskydd möjliggöres en systematisk felförebyggande tätning av kabelmantlar. Därefter uppkommande otätheter kan i regel indikeras, lokaliseras och avhjälpas på ett tidigt stadium, och övertrycket i kabeln hindrar vatten från att intränga och åstadkomma driftstopp på exempelvis berörda abonnentledningar.

Styrelsen betraktar införande av tryckskydd på kabelnäten som en betydelsefull teknisk rationaliseringsåtgärd, som beräknas medföra lägre kostnader för kabelunderhållet samt bättre service genom minskning av antalet driftstörande kabelfel och kortare felavhjälpningstider.

Tryckskydd är f. n. infört i kabelnätet i Göteborg med närmaste omgivning samt i delar av Stockholm, Malmö m.fl. orter. Styrelsen har för avsikt att under de närmaste åren installera tryckskydd på kabelnäten i städer och större samhällen över hela landet så snabbt som projektering m.m. kan medhinnas.

Investeringskostnaderna för erforderliga kompressoraggregat m.m. är låga och inrymmer under beräknad medelförbrukning för kabelnätens utbyggnad, i första hand under delposten abonnentanläggningar.

Fjärrförbindelseanläggningar

För budgetåret 1964/65 har telestyrelsen beräknat det för fjärrförbindelseanläggningar behövliga beloppet till 122 mkr., vilket belopp är avsett att fördelas på följande projekt.

	Beräknad total kostnad	Återstående kostnad 1.7.1964 miljoner kronor	Därav under 1964/65
Större fjärrförbindelseanläggningar			
(fjärrkablar eller radiolänkar)	233,9	87,9	40,1
Landskablar och mindre rikskablar...	49,0	49,0	49,0
Utökning av telefon- och telegrafutrustning på överdragsstationer	121,1	46,4	32,9
Summa	404,0	183,3	122,0

En specifikation rörande kostnaderna för *större fjärrförbindelseanläggningar* lämnas i följande sammanställning.

	Beräknad total kostnad	Återstående kostnad 1.7.1964 miljoner kronor	Därav under 1964/65
I. Anläggningar som påbörjats			
Fårhult—Visby radiolänk	4,4	1,4	1,4
Jönköping—Gudhem >	4,5	1,1	1,1
Malmö—Köpenhamn >	0,3	0,2	0,2
Stockholm—Malmö >	45,8	3,1	3,1
Stockholm—Norrhälje— Finland >	8,3	3,4	2,5
Sundsvall—Boden >	23,8	0,2	0,2
Sundsvall—Östersund >	6,8	0,2	0,2
Emmaboda—Karlskrona koaxialkabel ...	1,2	0,3	0,3
Jönköping—Fårhult > ...	1,2	0,2	0,2
Jönköping—Malmö > ...	10,8	3,1	1,6
Ljungby—Växjö > ...	1,9	0,5	0,3
Skellefteå—Storuman— Vilhelmina m. avgre- ning till Arvidsjaur > ...	17,4	8,9	5,7
Stockholm—Göteborg > ...	12,9	10,4	1,0
Stockholm—Sundsvall > ...	14,6	0,2	0,2
Västerås—Gävle > ...	21,1	5,9	4,9
Västerås—Örebro > ...	7,5	1,9	1,1

		Beräknad total kostnad	Aterstående kostnad 1.7.1964 miljoner kronor	Därav under 1964/65
Västerås—Falun	koaxialkabel ...	3,5	3,3	1,0
Växjö—Kalmar	» ...	3,4	2,8	0,3
Örebro—Göteborg	» ...	14,3	11,1	9,2
II. Anläggningar avsedda att påbörjas				
<i>1964/65</i>				
Mora—Sveg—Östersund	koaxialkabel ...	12,2	12,2	1,5
Trotthättan—Strömstad	» ...	8,2	8,2	1,6
Östersund—Vilhelmina	» ...	9,3	9,3	2,5
	Summa	233,9	87,9	40,1

Av de i sammanställningen upptagna anläggningarna avses de sju första anläggningarna under I (Fårhult—Visby, Jönköping—Gudhem, Malmö—Köpenhamn, Stockholm—Malmö, Stockholm—Norrtälje—Finland, Sundsvall—Boden och Sundsvall—Östersund) att utföras som radiolänkanläggningar. Övriga upptagna objekt avser antingen utläggande av nya koaxialkablar eller komplettering med eller utbyte av förstärkare för ökning av antalet förbindelser i redan befintliga koaxialkablar.

Anläggningen Mora—Sveg—Östersund har tidigare anmälts bli utförd som radiolänkanläggning gemensam för television och telefoni. Senare utförda beräkningar baserade på numera tillgänglig teknik har dock visat att det blir ekonomiskt mera fördelaktigt att utföra två skilda anläggningar, en radiolänklinje för television och en koaxialanläggning för telefoni.

Två av de upptagna anläggningarna Skellefteå—Storuman—Vilhelmina med avgrening till Arvidsjaur samt Östersund—Vilhelmina är delvis gemensamma med SJ. För den förstnämnda anläggningen är sträckorna Lycksele—Storuman—Vilhelmina och Glommersträsk—Arvidsjaur gemensamma. För anläggningen Östersund—Vilhelmina är sträckan Strömsund—Dorotea gemensam. De i föregående tablå upptagna beloppen avser i dessa fall televerkets andel i kostnaden.

Utläggning av *landskablar och mindre rikskablar* samt *utökning av telefoni- och telegrafutrustning på överdragsstationer* nödvändiggöres av den ständigt pågående ökningen av trafiken och kravet på att vid automatisk trafik ge omedelbar framkomlighet för samtalen.

Telefon- och telegrafstationer

Det för telefon- och telegrafstationer behövliga beloppet under budgetåret 1964/65 har av styrelsen beräknats till 107,0 mkr., vilken summa specificerats på följande sätt.

	Beräknad total kostnad	Återstående kostnad 1.7.1964 miljoner kronor	Därav under 1964/65
Automatisering av telefonstationer ...	34,4	28,1	20,7
Utökning av telefonstationer	136,9	118,5	78,1
Övriga smärre stationsarbeten	6,7	6,7	6,7
Telegraf- och telexutrustning	1,5	1,5	1,5
Summa	179,5	154,8	107,0

Automatisering av telefonstationer avser bland större telefonstationer Bergsjö, Grebbestad, Hultsfred, Smålandsstenar, Torpshammar, Töreboda, Vindeln, Älmhult och Älvsbyn.

Utökning av telefonstationer och övriga smärre stationsarbeten avser i huvudsak den utbyggnad av befintliga automatiska och manuella stationer, som är nödvändig för att televerket skall kunna ta emot den tidigare omnämnda starka tillströmningen av nya abonnenter.

Det för *telegraf- och telexutrustning* upptagna beloppet avser främst den utbyggnad av de automatiska telexutrustningarna, som måste ske för att televerket skall kunna koppla in det kraftigt växande antalet telexabbonenter.

Jämfört med innevarande budgetår har det för telefon- och telegrafstationer behövliga beloppet höjts med ca 5,0 mkr. trots att behovet av anslagsmedel för automatiseringar av lokalstationer planenligt minskar fr. o. m. budgetåret 1964/65. Däremot är behovet av medel för nödvändiga utökningar av vissa telefonstationer väsentligt högre än de närmast föregående budgetåren.

I detta sammanhang må nämnas att upptagna medel för telefon- och telegrafstationer icke som tidigare budgetår inkluderar medel för uppförande av standardiserade telefonstationshus. Kostnaden härför, 3,6 mkr., har i stället förts under rubriken Inköp och byggande av fastigheter.

Radioanläggningar för kommersiell trafik

Det för budgetåret 1964/65 under denna rubrik behövliga beloppet har av telestyrelsen beräknats till 5,3 mkr. Härav avses 1,6 mkr. för fartygsstationer, 3,5 mkr. för dels slutlikvider för uppförande av sändarstationsbyggnad vid Karlsborg (0,4 mkr.), dels fortsatt utbyte av omoderna sändare (2,5 mkr.), dels diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten på de fasta stationerna för radiotelegraf- och radiotelefontrafik med andra länder (0,6 mkr.) samt 0,2 mkr. för diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten vid befintliga kuststationer för radiotrafik med fartyg på havet.

Det för fartygsstationer angivna beloppet av investeringsmedel är baserat på rederiernas och skeppsvarvens uppgifter om kontraherade fartygsleve-

ranser. Hänsyn har även tagits till den högre och därmed mera kostnadskrävande tekniska standard på fartygsradiostationerna, vilken numera kräves på grund av internationella bestämmelser och rekommendationer.

Vad beträffar de fasta stationerna för radiotrafik med andra länder avser det upptagna beloppet i huvudsak fullföljande av i 1960 och 1961 års petita motiverade arbeten. Förutom till del- och slutlikvider för bl. a. beställda sändare, för vilka leveranstiden är 1—2 år, avser telestyrelsen att använda delbeloppet 2,5 mkr. till en första dellikvid av ca 0,4 mkr. för anskaffning av den 100 kW sändare, som fanns upptagen i investeringsplanen för 1963/64, men där måste utgå på grund av investeringsbegränsningen.

Radioanläggningar för luftfarten.

Luftfartsstyrelsen (skr. 26/8 1963) framhåller, att upprustningen av radioanläggningarna för luftfarten bör få under budgetåret 1964/65 fullföljas med utgångspunkt från en tidigare i samråd med telestyrelsen upprättad långsiktig plan för ändamålet.

Beträffande de mot bakgrund härav erforderliga investeringarna anför styrelsen följande.

Erfarenhetsmässigt har begärda och tilldelade medel för *kommunikationsanläggningar* vid flygplatser varit otillräckliga. Nödvändiga anläggningar har i vissa fall måst tillgodoses på bekostnad av medel avsedda för andra slag av anläggningar, och ett antal angelägna anläggningar har måst anstå. Orsaken till medelsknappheten är såväl oförutsedda merkostnader som företagna nedskärningar.

Utrustning av kontrollcentralen vid Arlanda avses slutföras under budgetåret. Kostnaderna härför beräknas till 200 000 kr.

Behov föreligger av omfattande förnyelse och upprustning av installationerna i trafikledartornen vid Bromma, Torslanda, Visby, Norrköping och Karlstad. Sammanlagda kostnaderna härför torde uppgå till minst 200 000 kr. Denna upprustning måste ske successivt, och under budgetåret 1964/65 erfordras därför 100 000 kr.

Avsevärt utökade s. k. interfonanläggningar är under utförande vid ett flertal flygplatser. Flera av dessa anläggningar avser fjärrinterfon till och från andra flygplatser och regionala radarcentraler. En fortsatt utbyggnad av detta måste ske. Planerade objekt är närmast interfonanläggning mellan norrlandsflygplatserna, interfonanläggning i nya regionala radarcentralen i stockholmsområdet samt utökade interfonanläggningar vid kontrollcentralerna i Göteborg och Malmö. Härför erfordras sammanlagt 150 000 kr.

Vid ett antal flygplatser erfordras speciell radiokanal för trafik med fordon på marken, vilket medför behov av sändar- och mottagarutrustning. Upprättande av regional radarcentral i västra Sverige kräver likaledes radioutrustning. Erfarenhetsmässigt tillkommer årligen behov av reservutrustningar och ytterligare radiokanaler vid flygplatserna. Kostnaderna för dessa objekt under budgetåret 1964/65 beräknas till 100 000 kr.

Kostnaderna för kommunikationsanläggningar vid flygplatser under budgetåret 1964/65 beräknas således till sammanlagt 550 000 kr. Härvid

har icke upptagits medel för de nya flygplatser, som kan komma att beslutas, eftersom dessa icke torde kunna färdigställas under här avsett budgetår.

Beträffande *instrumentlandningssystem (ILS) och långvägsradiofyrrar* erfordras medel för slutbetalning av den nya ILS-utrustning, som beställts för Bulltofta flygplats. Kostnaden härför beräknas till 550 000 kr.

Vidare erfordras 250 000 kr. för övervakningsutrustning för äldre ILS-utrustningar och långvägsradiofyrrar.

Behovet av långvägsradiofyrrar i luftlederna är fyllt, medan behovet av sådana fyrrar för trafikledning inom terminalområden, intill militära flygplatser, där civil trafik bedrivs, samt såsom landningshjälpmedel är stort. Aktuella objekt är permanentning av fyrinstallationerna Barsebäck och Södertälje, som delvis redan måst igångsättas, nya fyrrar för trafikledningsändamål inom terminalområdena vid Sundsvall, Jönköping, Umeå, Visby, Luleå och Kalmar, fyrrar för inflygning vid Torslanda, Jönköping, Karlstad, Umeå, Visby, Kalmar, Ronneby, Östersund och Hultsfred, signalsändare i Göteborgs terminalområde samt reservutrustning till ett antal fyrrar.

Det är uteslutet, att alla dessa anläggningar kan komma till stånd under den här aktuella tiden och en del torde få anstå flera år framåt. Ett antal installationer torde komma att ske med befintlig och avskrivnen materiel, vilket avsevärt nedbringar investeringskostnaderna. För budgetåret 1964/65 bör 300 000 kr. upptagas till permanentning av anläggningarna vid Barsebäck och Södertälje samt till nya installationer vid Luleå och Sundsvall samt reservutrustning för de angelägnaste objekten. För instrumentlandningssystem inklusive långvägsradiofyrrar beräknas sålunda under budgetåret 1964/65 åtgå sammanlagt 1 100 000 kr.

Beträffande *radaranläggningar* har medel till fotoregistrering av radarbilderna från Arlandaradarn och nya Brommaradarn anvisats tidigare budgetår. Denna utveckling bör fortsättas, varför medel till fotoregistrering på radarstationen vid Bulltofta erfordras. Kostnaderna härför uppgår till 150 000 kr.

Presentationen av Torslanda övervakningsradar avses förbättras genom införande av anordning för reducering av fasta ekon. Kostnaderna härför avses delas med flygvapnet, varigenom kostnaderna för luftfartsverket begränsas till 200 000 kr.

Medel erfordras till installation av tidigare inköpt reservsändare för Bulltofta övervakningsradar samt för slutbetalning av radarpresentationssystemet vid Arlanda. Kostnaderna härför uppgår till 50 000 respektive 100 000 kr.

På grund av begränsningen av medelstillelningen för budgetåret 1963/64 har styrelsen nödgats uppskjuta anskaffningen av sekundärradaranläggning. Med hänsyn till den viktiga roll som sekundärradar väntas intaga i framtida trafikledningssystem, bör denna anskaffning icke längre uppskjutas. Kostnaderna för en sådan anläggning fullt utbyggd beräknas uppgå till 1 500 000 kr., varav 300 000 kr. erfordras budgetåret 1964/65.

För radaranläggningar beräknas sålunda under budgetåret 1964/65 åtgå sammanlagt 800 000 kr.

Utbyggnaden och förbättringen av areanätet för radiokommunikation med flygplan måste fortsätta. Aktuella objekt är färdigställande av areastationen Umeå, komplettering av areastationen Sundsvall, Luossavaara,

Lockhyttan och Älvshyn samt av kortvägssändarstationen Malmö, komplettering av areastationen Taberg för vädersändning samt utökning av kanalantalet och införande av högeffektsändare vid areastationerna Lockhyttan och Borås. Den beräknade totalkostnaden för dessa förbättringar är 550 000 kr., varav 250 000 kr. erfordras under budgetåret 1964/65.

Pejlanläggningarnas värde ur flygsäkerhetssynpunkt har avsevärt ökat under de senaste åren. Bidragande orsaker är bl. a. införande av radar och kontrollerad visuell flygning inom större terminalområden samt en starkt ökad omfattning av allmänflyg i vissa områden. Det föreligger behov av ny eller utökad pejlutrustning vid Arlanda, Bulltofta, Bromma, Kiruna, Jönköping, Umeå, Norrköping och Karlstad samt vid trafikskolan. I princip föreligger behov av enklare automatpejl vid samtliga trafikflygplatser, som jämväl utnyttjas i större omfattning av allmänflyget. Vissa av förenämnda pejlanläggningar avses anskaffas i samarbete med flygvapnet. För pejlanläggningar beräknas under budgetåret 1964/65 åtgå 200 000 kr.

Planen för införande av *ultrakortvägsfyrrar* (VOR) för navigering i luftlederna är ännu icke slutförd. Styrelsen föreslår, att medel upptages för installation av två VOR-stationer, och kostnaderna härför beräknas uppgå till 350 000 kr.

Dessutom erfordras medel för att installera de två tidigare anskaffade anläggningarna för avståndsmätning (DME) som komplettering till VOR-stationerna vid Nolvik och Arlanda. Härför erfordras 50 000 kr.

För ultrakortvägsfyrrar beräknas sålunda under budgetåret 1964/65 åtgå 400 000 kr.

Beträffande *automation av trafikledningen* gäller, att den genom flygvapnet beställda stril-60-utrustningen för de regionala radarcentralerna i östra och södra Sverige skall slutföras under budgetåren 1964/65 och 1965/66. För vardera budgetåret erfordras 200 000 kr.

För experiment och utredningar rörande trafikledningens automation, huvudsakligen i form av tillsatsutrustning till radarpresentationssystemet vid Arlanda, erfordras 100 000 kr.

För automation beräknas sålunda under budgetåret 1964/65 åtgå 300 000 kr.

Utgifterna under förevarande rubrik skulle således enligt styrelsens förslag för budgetåret 1964/65 uppgå till 3 600 000 kr.

Försvarsberedskap vid televerket

Telestyrelsen hemställer, att dels till försvarsberedskap vid televerket för budgetåret 1964/65 anvisas ett investeringsanslag av 14,7 mkr., dels ett lika stort belopp anvisas på driftbudgeten till avskrivning av investeringarna.

Den närmare motiveringen till det för nästa budgetår föreslagna investeringsanslaget har styrelsen lämnat i en särskild skrivelse den 30 augusti 1963. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Diverse och oförutsett

Fr.o.m. ingången av budgetåret 1963/64 har dispositionsanslaget upphört som särskild anslagsrubrik, men eftersom man måste räkna med att behov av investeringsmedel för en del oförutsedda arbeten och anskaffningar kan uppkomma även i fortsättningen, har styrelsen under anslaget Teleanläggningar m.m. föreslagit en delpost för diverse och oförutsett. Denna anslagspost har upptagits till 3,0 mkr. eller samma belopp som styrelsen enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t under budgetåret 1963/64 äger taga i anspråk för sådana arbeten och anskaffningar, som icke ingår i det av departementschefen förordade investeringsprogrammet.

[94] 2. Utredningsförslag rörande skolradio och skoltelevision

Med skrivelse den 2 juli 1963 har *1960 års radioutredning* överlämnat betänkandet Skolradio och skol-TV fram till 1970, vilket utarbetats av en inom utredningen tillsatt delegation (RUSKO) med uppdrag att utreda frågor rörande framtida omfattning, inriktning och finansiering beträffande skolradion och skoltelevisionen.

Utredningen

En redogörelse lämnas för skolradions och skoltelevisionens nuvarande förhållanden och sändningstider, skolprogrammets omfattning samt verksamhetsgrenarnas status i förhållande till skolväsendet. Med utgångspunkt från denna redogörelse och efter företagna undersökningar angående utnyttjandet inom skilda skolformer och skolstadier av de hittills sända programmen konstateras, att skolradion och skoltelevisionen har angelägna uppgifter att fylla som komplement till undervisningen inom det allmänna skolväsendet. Vidare framhålles programmets betydelse som ett medel att förbättra kontakten mellan skola och hem. Riktlinjer uppdrages för en utbyggnad av de båda verksamheterna beträffande såväl programurval som sändningstider, varigenom ökade möjligheter kan skapas för dessa undervisningsformer att verksamt bidra till den pedagogiska utvecklingen. Delegationens och utredningens ställningstaganden och förslag är i huvudsak följande.

Med hänsyn till de tekniska och personella resurser som Sveriges Radio disponerar bör företaget liksom hittills även i fortsättningen vara produktionscentrum för skolradion och skoltelevisionen.

Skolradions och skoltelevisionens huvuduppgift bör alltjämt vara att producera program som tjänar som komplement till lärarens undervisning. Direkt facklärarersättande program bör framställas endast på uttrycklig önskan av skolans myndigheter.

Beträffande skolradion föreslås en ungefärlig fördubbling under perioden 1964—1970 av den nuvarande sändningstiden, som under terminerna upp-

går till 10,5 tim/vecka. Större delen av denna expansion bör avse program för i skolradiosammanhang nya skolformer nämligen yrkesskolor, fackgymnasier och de helt nya fackskolorna. Jämväl lärarfortbildande program — till en början 0,5 tim/vecka — bör inrymmas i den kommande utbyggnaden. Vidare bör den regionala skolradios programtid utökas så att den 1970 omfattar ett ca 20 min. program per vecka i samtliga Sveriges Radios regioner. I samband med utbyggnaden bör skolradion successivt överflyttas från program 1 till program 2.

Skoltelevisionen, som hittills haft karaktär av försöksverksamhet, bör fr. o. m. budgetåret 1964/65 övergå till reguljär verksamhet. Hösten 1964 föreslås program för lägstadiet tillkomma och hösten 1965 program för yrkesskolor. Naturvetenskaplig orientering för gymnasiet samt programverksamhet för fackskolorna föreslås börja hösten 1966. De hittillsvarande programmen för mellan- och högstadiet bör utbyggas successivt med början hösten 1965. Även för skoltelevisionen innebär förslagen i betänkandet i stort sett en fördubbling av verksamheten fram till år 1970. Under läsåret 1963/64 beräknas sändningstiden uppgå till sammanlagt 42,5 timmar.

Huvuddelen av skolradioprogrammen bör alltså vara eterburna. Viss övergång till band- eller ledningsdistribution av ljudradioprogram bör dock ske, väsentligen av program med mera utpräglad lektionskaraktär för högre skolformer. För skoltelevisionen kan banddistribution bli aktuell först när videobandspelare till överkomliga priser finnes att tillgå, vilket möjligen kan bli fallet mot slutet av 1960-talet. Radioutredningen föreslår i sin skrivelse i anslutning till betänkandet, att en särskild utredning tillsättes inom ecklesiastikdepartementet för ytterligare undersökningar rörande band- och ledningsdistributionen.

Produktionen av skolradio- och skoltelevsionsprogram bör samordnas. Av två alternativa förslag till organisation inom Sveriges Radio för skolprogrammen förordas det mera genomgripande i förhållande till nuläget. Förslaget innebär att skolradion och skoltelevisionen sammanföres under en skol- och undervisningsdirektör till vilkens förfogande ställs ett planeringsorgan. Personalrekryteringen till detta organ bör ske successivt och i takt med programproduktionens tillväxt.

Samarbetet mellan Sveriges Radio och skolväsendet bör ytterligare intensifieras. I Sveriges Radios skolkommitté, som skall bedöma det aktuella arbetsfältet, bör, förutom skolöverstyrelsen, även de olika lärar- och skolläroverstyrelserna vara representerade med vardera en representant. För det löpande samarbetet förutsättes skolöverstyrelsen fr. o. m. hösten 1964 förordna två programkonsulenter hos Sveriges Radio med en tjänstgöringskyldighet motsvarande 3/4 av full tid och avlönade av anslag under åttonde huvudtiteln.

Skolprogrammen bör alltså väsentligen bekostas av licensmedel. Endast sådan programverksamhet för vilken skolväsendet uppträder som beställare

bör gäldas med skattemedel. Dennas andel av totalproduktionen är emellertid i enlighet med de framlagda förslagen avsedd att successivt växa, varför fr. o. m. 1960-talets mitt en något utökad del av programverksamheten kommer att bekostas av skattemedel.

Kostnaderna för skolprogrammen uppgår för budgetåret 1963/64 till totalt ca 6,3 mkr. varav ca 2,5 mkr. för skolradion. Den föreslagna utbyggnaden beräknas medföra att motsvarande kostnader under budgetåret 1969/70 stigit till ca 18,7 mkr. varav 6,6 mkr. avser skolradion. I dessa belopp har inkluderats även en viss antagen fortlöpande automatisk stegring av såväl produktions- som distributionskostnader.

Yttranden

Över betänkandet och radioutredningens skrivelse har, efter remiss, utlåtanden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, telestyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket, skolöverstyrelsen efter hörande av 15 länsskolnämnder och skolstyrelser, överstyrelsen för yrkesutbildning, kanslern för rikets universitet, statens läroboksnämnd, gymnasieutredningen, 1960 års lärarutbildningssakkunniga, fackskoleutredningen, 1963 års organisationskommitté för skolväsendets centrala ledning, Sveriges Radio AB, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund efter hörande av förbundens gemensamma skoldelegation, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) efter hörande av lärarförbunden, Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) efter hörande av Läroverkslärarnas riksförbund, Svenska bokförläggareföreningen, Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM) och Fria litterära yrkesutövares centralorganisation (FLYCO) samt Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS).

Remissinstanserna redovisar i allmänhet en positiv inställning till utredningens förslag. Vissa myndigheter och organisationer anför kompletterande synpunkter på de behandlade frågeställningarna; några framlägger modifierade förslag på vissa punkter.

I fråga om behovet av skolradio och skoltelevision framhåller *arbetsmarknadsstyrelsen*, *Tjänstemännens centralorganisation* och *Statstjänstemännens riksförbund* särskilt önskemålet om arbetsmarknadsinformerande/yrkesorienterande program. *Skolöverstyrelsen* erinrar om möjligheterna att utnyttja skolprogrammen i särskolorna för blinda och döva och *1960 års lärarutbildningssakkunniga* och *fackskoleutredningen* anför att på vissa områden där lärarbrist råder kan skolradio och skoltelevision ha speciell betydelse. *Gymnasieutredningen* understryker beträffande den facklärarkompletterande undervisningen, att sådan kan komma att under det nya gymnasiets genomförande erfordras i vissa nya skolämnena. *Tjänstemännens centralorganisation* anser att de kommande programmen för yrkesutbildning bör inkludera även t. ex. utbildning inom sjukvården. *Sveriges akademikers centralorgani-*

sation pekar på behovet av programinslag rörande estetisk fostran, musikutbildning, sexualkunskap m. m.

Förslaget att även framgent Sveriges Radio skall utgöra produktionscentrum för skolprogrammen har ej mött någon gensaga i remissyttrandena. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* anför, att en alltför monopolartad princip i fråga om programmens innehåll måste undvikas och betonar vikten av att andra beredes insyn i verksamheten.

I anslutning till frågan om uppgifterna för skolradion och skoltelevisionen samt programmens adress erinrar bl. a. *gymnasieutredningen* om behovet av program för fackgymnasierna. *Statstjänstemännens riksförbund* framhåller önskvärdheten av att för yrkes- och fackskolor inträngande inblickar i yrkes- och samhällslivet ges.

Relationen eterburna — banddistribuerade program behandlas av ett flertal remissinstanser. Utredningens bedömningar har i allt väsentligt godtagits i yttrandena. *Arbetsmarknadsstyrelsen* anför bl. a. att de schematekniska svårigheterna inte bör överskattas vid val av distributionsform. *Skolöverstyrelsen* ifrågasätter, dock utan att ta ställning i frågan, det ekonomiskt riktiga i att anskaffa till skolorna ett större antal televisionsmottagare och dessutom videobandspelare med tillhörande utrustning när det samtidigt ändock kommer att för undervisningen bli nödvändigt att ha tillgång till enklare filmprojektorer, vilka bör kunna utnyttjas jämväl för en del av den planerade skoltelevisionproduktionen. *Statskontoret* anför liknande synpunkter och förordar, att denna fråga särskilt undersökes.

Beträffande de upphovsmannarättsliga frågorna erinrar *Fria litterära yrkesutövares centralorganisation* bl. a. om, att framställning av ljudband efter upptagning via sluten ledning förutsätter författarens tillstånd.

De av utredningen framlagda utbyggnadsplanerna för skolprogrammen och överflyttningen till kanalen för program 2 av skolradion, har icke mötts med några invändningar i remissyttrandena. *Statskontoret* ansluter sig till utredningens uppfattning. *Tjänstemännens centralorganisation* och *Statstjänstemännens riksförbund* tillstyrker en fördubbling av skolprogrammen i ljudradion och en överflyttning av dessa till program 2. Sistnämnda åtgärd tillstyrkes även av *skolöverstyrelsen*. *Sveriges Radio* erinrar i detta sammanhang om, att den tänkta dispositionen av sändningstimmarna i program 1 resp. program 2 innebär vissa påtagliga nackdelar för melodiradions publik, vilka visserligen är av tillfällig art men icke desto mindre kan få vissa ogynnsamma psykologiska verkningar. Dessa problem torde emellertid kunna diskuteras och lösas i samförstånd mellan utredningen och Sveriges Radio.

Även förslaget till utbyggnad av den regionala skolradion har bedömts positivt av de remissinstanser, som särskilt yttrat sig på denna punkt. Utredningens förslag tillstyrkes sålunda av *arbetsmarknadsstyrelsen*, *skolöversty-*

relsen, gymnasieutredningen, Tjänstemännens centralorganisation och Statstjänstemännens riksförbund.

Beträffande de lärarutbildande programmen markeras en positiv inställning av flera remissinstanser. *Skolöverstyrelsen, gymnasieutredningen, 1960 års lärarutbildningssakkunniga* och *Sveriges akademikers centralorganisation* understryker önskemålet om en koncentration av dessa program till planerings- och studiedagar. *Gymnasieutredningen* framhåller dessutom programmets värde som komplement till utredningens eget förslag om korrespondenskurser för lärarfortbildning. *1960 års lärarutbildningssakkunniga* meddelar, att genom deras försorg f. n. utreds frågan om användande av sluten televisionssändning i en framtida lärarutbildning och framhåller jämte andra remissinstanser bl. a. att programmen bör utformas så, att även lekmän kan se och höra dem vilket är av betydelse för kontakten mellan skolan och föräldrarna.

De flesta remissinstanserna betonar i något sammanhang betydelsen av samarbete mellan skolväsendet och Sveriges Radio. *Arbetsmarknadsstyrelsen* förutsätter, att löpande samarbete skall äga rum även mellan Sveriges Radio och styrelsens yrkesvägledningsbyrå. *Skolöverstyrelsen* anser, att skolradiokommittén bör ges status av PR-organ och rådgivande instans, då det är tveksamt om den utan ett kansli till sitt förfogande skall kunna bära sina av delegationen skisserade uppgifter. Bakgrunden till denna ståndpunkt är ett av styrelsen framlagt alternativt förslag till uppläggning av dess samarbete med Sveriges Radio.

Enligt detta bör styrelsen vara representerad i det av delegationen beskrivna planeringsorganet inom Sveriges Radio, varigenom hela den planerade verksamheten samlas hos en instans under en ansvarig chef och med kontakter med både Sveriges Radios ledning och personalen inom skolradion och skoltelevisionen samt den nya skolöverstyrelsen. *Sveriges Radio* delar i princip utredningens uppfattning angående den lämpliga organisationen inom företaget för skolprogramverksamheten men förordar en successiv uppbyggnad av och övergång till de nya arbetsformerna.

Utredningens förslag angående finansieringen av skolprogrammen accepteras genomgående av remissmyndigheterna. *Statskontoret, riksrevisionsverket, överstyrelsen för yrkesutbildning, Svenska stadsförbundet* samt *Landskommunernas förbund* ansluter sig uttryckligen till förslagen i detta avseende.

[95] 3. **Utredningsförslag rörande ljudradions utveckling**

1960 års radioutredning har i skrivelse den 26 juni 1963 upptagit vissa frågor rörande ljudradions programkanaler, sändarnät och ekonomiska behov, vilkas behandling utredningen icke ansett böra uppskjutas till utredningens slutbetänkande.

Utredningen

Radioutredningen erinrar om att genom beslut den 16 november 1962 utfärdats tilläggsdirektiv, i vilka utredningens ursprungliga uppdrag utvidgades till att omfatta även televisionen. Utredningen framhåller, att den funnit det vara riktigt att vid fullgörande av utredningsuppdraget inte hålla de båda media åtskilda och säger sig därför avse att vid bedömningen av olika önskemål och projekt i princip betrakta de båda media som delar av ett större helt. Härav följer emellertid en väsentlig försening av de slutgiltiga ståndpunktstagandena beträffande ljudradion. Detta i sin tur medför betydande praktiska olägenheter. Utredningen har därför beslutat, att redan nu ta ställning till vissa centrala punkter beträffande ljudradions framtid.

De lätta musiksändningarna dygnet runt har tillkommit sedan utredningen inledde sitt arbete och hittills haft endast provisorisk karaktär. På grund av de nuvarande distributionsnätens otillräcklighet kan emellertid för dessa sändningar inte disponeras en särskild kanal utan altemnering får ske mellan näten för program 1 och program 2. Mellan kl. 18 och kl. 22 kan vidare för närvarande endast fem reservsändare tillhörande det frekvensmodulerade (FM) nätet utnyttjas för sändningarna, vilket innebär att mellan dessa klockslag endast ca 45 % av befolkningen i landet nås av programmet. Detta i sin tur medför att en önskad differentiering av de tre radioprogrammen inte rimligen kan genomföras under denna tid.

Därest statsmakterna önskar att melodiradiosändningarna skall fortsätta och förekomma även under kvällstid som ett tredje riksprogram, är det enligt utredningens mening angeläget att så snart som möjligt eliminera förenämnda olägenheter beträffande distributionen av programmet. Detta kan ske genom en utbyggnad av ett tredje riksomfattande sändarnät. Då en sådan utbyggnad beräknas ta fem år, bör emellertid ett eventuellt beslut härom inte uppskjutas. Därest det befinnes önskvärt att under 1960-talet jämväl utbygga ett sändarnät för ett andra televisionsprogram föreligger nämligen eljest risk för kollision beträffande arbetskraft för telestyrelsen som skulle få i uppdrag att ungefär samtidigt genomföra två likartade investeringsprojekt.

Utredningen anför vidare att gjorda prognoser beträffande ljudradions specialbudget pekar på, att ett ackumulerat underskott för verksamheten kommer att uppstå redan 1964/65. Ett ställningstagande till hur ljudradions omedelbara finansieringsproblem skall lösas framstår därför som erforderligt.

Programverksamheten

Utredningen förordar för sin del att de lätta musiksändningarna dygnet runt nu ges permanent karaktär och utformas som ett tredje riksomfattande program (program 3). Utredningen anser även de förenämnda motiven för utbyggnad av ett ytterligare riksomfattande sändarnät avgörande och föreslår att beslut härom fattas nu.

Efter genomförandet av utbyggnaden, vilken som förut nämnts antages kunna ske inom en tidrymd av ca fem år, föreslår utredningen följande allmänna riktlinjer för utformningen av de olika programmen.

Program 1 bör alltså ha karaktär av ljudradions huvudprogram. Samsändningarna med melodiradion bör upphöra och skolradiosändningarna bör överflyttas till kanalen för program 2. En förlängning av sändningstiden under kvällstid med en halvtimme per dag till kl. 22.30 bör genomföras.

Program 2 bör alltså vara radions seriösa kanal, främst uppbyggd kring kulturprogram (musik, teater, föredrag etc.) samt information, kommentarer och debatt i politiska och sociala frågor. Plats för särskilt exklusiva inslag bör även finnas på sen kvällstid. Skolradion inplaceras mellan kl. 9 och 14. Det egentliga program 2 bör inledas omedelbart härefter och liksom nu avslutas omkring kl. 23.30. Detta innebär en utvidgning »bakåt» av sändningstiden för program 2, vilket för närvarande normalt börjar omkring kl. 18.

Beträffande utökningarna av program 1 och 2 hänvisar utredningen som stöd för sin uppfattning dels till vissa utförda undersökningar rörande lyssnarvanorna dels — i fråga om program 2 — till angelägenheten av att återställa den balans mellan olika programtyper inom det totala utbudet som genom melodiradions tillkomst rubbats till nackdel för de seriösa och kulturella programmen.

Program 3 bör fortsätta i huvudsak med samma programsättning som hittills har utmärkt melodiradion, det nuvarande program 3 och nattradion. I detta program bör åtskilliga regionala program samt specialsändningar placeras in.

Distributionsnätet

Efter jämförelse mellan olika alternativa förfaranden förordar utredningen, att den ytterligare programkanalen bör åstadkommas genom en utbyggnad av ännu ett riksomfattande FM-nät, vilket ställer sig ekonomiskt mest fördelaktigt. Denna utbyggnad bör ske i två etapper med början 1964. Provisorisk täckning uppnås då inom tre år och definitiv täckning inom fem år. År 1966, när huvuddelen av befolkningen sålunda nås av det nya FM-nätet, bör den lätta musiken (program 3) överflyttas till detta, varvid förutnämnda förlängning av program 1 och program 2 kan genomföras. Överflyttningen av skolradion från program 1 till sändarnätet för program 2 kan påbörjas, utan att nämnda tidpunkt avvaktas.

Utbyggnaden beräknas draga en investeringskostnad av 10 mkr. De sammanlagda driftkostnaderna för ljudradions distribution minskar emellertid trots sändningstidens förlängning med ca 300 000 kr. per år. Detta beror på att FM-sändare är betydligt billigare i drift än lång- och mellanvågs-sändare. I sammanhanget omnämnes, att en eljest nödvändig komplettering av vissa av lång- och mellanvågsstationerna med reservsändare undviks,

om utbyggnaden av ett ytterligare FM-nät genomföres. Kostnaderna för denna komplettering har beräknats till 5 à 6 mkr.

Den del av de nuvarande sändarnäten som avser lång- och mellanvågs-sändare samt trådradionätet kommer efter utbyggnaden egentligen icke att erfordras för distribution av ljudradions ordinarie program över hela landet och skulle därför kunna avvecklas. Frågan härom kan emellertid bli aktuell först vid den tidpunkt, då flertalet lyssnare har skaffat sig mottagare med utrustning för avlyssning av FM-sändningar. I detta läge måste emellertid dessutom hänsyn tas till huruvida en sådan nedläggning över huvud taget kan anses lämplig från beredskapssynpunkt.

Vad beträffar de åtta största lång- och mellanvågssändarna, vilka utgör kärnan i det nuvarande amplitudmodulerade sändningsnätet, torde dessa ha en särskild betydelse i detta hänseende, då de kan uppfattas på betydligt större avstånd än FM-sändningarna och även når utlandet. Dessutom avlyssnas de i stor utsträckning av folk till sjöss och i våra grannländer varvid särskilt bör nämnas den svenskspråkiga befolkningen i Finland. Enligt utredningens mening kan åtminstone beträffande dessa sändare något nedläggande inte bli aktuellt inom överskådlig tid.

Investeringar i byggnader

Utredningen har i annat sammanhang tillstyrkt, att ett radio- och televisionshus uppförs i Göteborg. Detta medför för ljudradions del investeringskostnader om ca 10 mkr. Till frågan om en större musikstudio i Stockholm avser utredningen att ta ställning i annat sammanhang.

Finansieringsfrågor

Förslagen beträffande utökning av programverksamheten, utbyggnad av ännu ett FM-nät och uppförande av ett radio- och televisionshus i Göteborg innebär enligt utredningen ökade investeringskostnader med totalt 20 mkr., minskade distributionskostnader med 0,3 mkr. per år och ökade programkostnader med 7 mkr. per år.

Ljudradions specialbudget torde enligt aktuella prognoser komma att uppvisa ett ackumulerat underskott redan 1964/65, vilket vid utgången av budgetåret 1967/68 kan beräknas uppgå till 55 mkr. Ett genomförande av utredningens förslag medför att detta underskott ökas till 86 mkr. vid samma tidpunkt. Åtgärder för att förstärka ljudradiobudgeten anses med hänvisning härtill erforderliga.

Några nämnvärda besparingar genom förändringar av den befintliga produktionens sammansättning eller på annat sätt anser utredningen icke nu kunna rekommenderas. Ett särskilt rationaliseringsorgan bör dock inrättas vid Sveriges Radio för fortlöpande inre rationaliseringsarbete.

Följande åtgärder anföres som tänkbara för att förbättra ljudradions ekonomi.

1. Televisionsrörelsens överskottsmedel tas i anspråk. 2. Investeringar för ljudradioändamål finansieras med lånemedel på riksstaten. 3. Den s. k. periodiseringen av licensavgifterna slopas. 4. Vissa kostnader som nu belastar ljudradiatorörelsen överföres på riksstatsanslag. 5. Ljudradiatorörelsen gottskrives ränta på de licensmedel som telestyrelsen disponerar som rörelsemedel. 6. Avgiften för ljudradiolicensen höjes.

Utredningen erinrar om att Kungl Maj:t i direktiven för radioutredningen har förutsatt att ljudradio- och televisionsrörelsens ekonomiska förhållanden även för framtiden skall hållas åtskilda, liksom att såväl drift- som investeringskostnader skall bestridas av licensmedel. Det sistnämnda innebär i sak bl. a. att samtliga investeringar skall omedelbart avskrivas i sin helhet. Åtgärder enligt de förenämnda punkterna 1 och 2 anses därför inte kunna förordas. Ej heller tillstyrker utredningen ett slopande av den s. k. periodiseringen av licensavgifterna, när en sådan åtgärd får anses strida mot vedertagna bokföringsprinciper.

Vissa kostnader som nu belastar ljudradiatorörelsen bl. a. för kortvågssändningar till utlandet och s. k. transcription service (inspelning av program på band, som utan kostnad ställs till utländska radioföretags disposition) samt för frilicenser till blinda föreslås dock i fortsättningen bestridas av riksstatsanslag. Dessutom bör de särskilda bidragen av licensmedel för inköp av skolradiomottagare upphöra. Utredningen anser det vidare rimligt att ljudradiatorörelsen gottskrives ränta på de licensmedel som av televerket disponeras som rörelsemedel.

Genom dessa åtgärder kan underskotten på ljudradios verksamhet reduceras med något över 1 mkr. årligen. För att få balans mellan intäkter och kostnader är det emellertid enligt utredningens mening nödvändigt att även höja licensavgiften. Utredningen föreslår efter gjorda kalkyler en höjning från 30 till 40 kr. Samtidigt föreslås att avgiften för den särskilda bilradiolicensen sänkes till 20 kr. Om dessa åtgärder genomföres fr. o. m. den 1 juli 1964, vilket utredningen förordar, beräknas en inkomstökning under den aktuella prognosperioden om sammanlagt 83 mkr. uppkomma. Det förenämnda ackumulerade underskottet på ljudradioverksamheten skulle härigenom och om övriga föreslagna resultatförbättrande åtgärder genomföres förbytas i ett överskott på 6,2 mkr. vid periodens slut.

Förslaget att nu sänka avgiften för bilradiolicensen betraktar utredningen som ett första steg mot en senare fullständig avveckling av denna. Utredningen anmäler nämligen sin avsikt att i slutbetänkandet föreslå införande senast år 1968 av en gemensam radio- och televisionslicens grundad på innehav per hushåll av televisionsapparat; den särskilda radiolicensen inklusive bilradiolicensen skulle därvid helt avskaffas.

Yttranden

Över radioutredningens skrivelse har utlåtanden avgivits av socialstyrelsen, telestyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket, radionämnden, länssty-

relserna i Blekinge, Malmöhus, Värmlands och Gävleborgs län samt, efter hörande av Norrbottens bildningsförbund, länsstyrelsen i Norrbottens län. Härjämte har utlåtande avgivits av Sveriges Radio AB, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Riksförbundet Landsbygdens Folk (RLF), De blindas förening, Motororganisationernas samarbetsdelegation samt Föreningen Svenska Tonsättare.

Utredningens förslag har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Kompletterande synpunkter eller modifierade förslag framlägges dock på en del punkter.

Sveriges Radio betonar beträffande programverksamheten, att enighet om de skisserade huvudlinjerna icke kan innebära, att företaget, när det gäller den närmare utformningen av de tre programkanalernas innehåll, skulle vara bundet av den av radioutredningen givna karakteristiken.

Utbyggnad av programverksamheten med ett permanent tredje riksprogram och ett tredje sändarnät, så att alla tre riksprogrammen disponerar ett eget sådant, har tillstyrkts av samtliga de remissinstanser som gjort särskilda uttalanden i denna fråga, nämligen *radionämnden, länsstyrelserna i Blekinge, Värmlands och Norrbottens län, Sveriges Radio, Tjänstemännens centralorganisation* samt *Riksförbundet Landsbygdens Folk*. Utredningens påpekande, att den nuvarande utformningen av program 3 medför att sändningarna vissa tider av dygnet når endast 45 % av landets befolkning och på många håll uppfattas som en orättvisa delas av bl. a. *länsstyrelsen i Blekinge län* och *Sveriges Radio*.

En differentiering mellan de tre riksprogrammen på av utredningen föreslaget sätt har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de flesta remissinstanserna. I fråga om sändningstiderna anser *länsstyrelsen i Värmlands län* att program 1 bör förlängas till kl. 23 och att program 2 bör börja före kl. 14 på lördagar och söndagar. *Sveriges Radio* redovisar samma uppfattning rörande båda programmen och preciserar den önskvärda begynnelse-tidpunkten för program 2 till kl. 9 på lördagar och söndagar under hänvisning bl. a. till att morgon- och förmiddagstimmarna dessa dagar utgör radions allra bästa lyssnartid. *Sveriges Radio* understryker även vikten av att två kanaler får möjlighet att sända regionala och eventuellt lokala program. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* uttalar, att de regionala sändningarna bör beredas utrymme under kvällstid i en helt annan omfattning än för nuvarande. *Riksförbundet Landsbygdens Folk* anför att förbundet vid sitt tillstyrkande av utbyggnaden av sändarnätet beaktat, att en ökning av de regionala programmen därigenom kan ske.

Beträffande investeringar i byggnader erinrar *Sveriges Radio* om lokalfrågan för radioorkestern och understryker nödvändigheten av, att en fast arbetsplats för dess verksamhet anordnas genom byggande av en för ljudradion och televisionen gemensam musikstudio.

Den av utredningen redovisade prognosen rörande den ekonomiska ut-

vecklingen för ljudradions specialbudget har av *telestyrelsen* ansetts böra revideras med hänsyn till *dels* de faktiska licensintäkterna under budgetåret 1962/63, vilka blivit lägre än vad utredningen räknat med, *dels* i *telestyrelsens*, *byggnadsstyrelsens* och Sveriges Radios *petitaskrivelser* framlagda äskanden för budgetåret 1964/65.

Enligt *telestyrelsen* kan sålunda mot bakgrund av nu kända fakta det ackumulerade underskottet på ljudradiobudgeten vid utgången av budgetåret 1967/68 antagas bli minst 98 mkr. i stället för av radioutredningen beräknade 86 mkr., därest inga resultatförbättrande åtgärder vidtagas. *Styrelsen* påpekar emellertid att för perioden 1965/66—1967/68 beträffande Sveriges Radios driftkostnader använts radioutredningens beräkningar, vilka baserats på ett lägre belopp för 1964/65 än Sveriges Radio äskat i *petitaskrivelsen*. Lägges i stället det senare beloppet till grund för den fortsatta prognosen, beräknas det ackumulerade underskottet vid nyssnämnda tidpunkt komma att uppgå till 105 mkr. Enligt *telestyrelsens* beräkningar skulle det, om detta underskott skall täckas, inte vara möjligt att sänka avgiften för bilradiolicensen till 20 kr. utan att höja avgiften för övriga licenser till högre belopp än 40 kr. Vill man begränsa sistnämnda avgift till 40 kr. måste även avgiften för bilradiolicensen höjas, en åtgärd som radioutredningen velat undvika med sitt förslag.

Telestyrelsen framlägger ett alternativ till radioutredningens förslag angående licensavgifterna. Detta alternativ vilar på bl. a. den förutsättningen, att *byggnadsstyrelsens* och *telestyrelsens* investeringar för ljudradioändamål i fortsättningen skall avskrivas på 10 år i likhet med vad som sker med exempelvis televerkets telefonanläggningar. *Styrelsen* föreslår införande fr. o. m. den 1 april 1965 av en sammanslagen licens för televisions- och ljudradiomottagare varvid bilradiolicenserna — utom för mottagare i bilar i yrkesmässig trafik — samtidigt avskaffas och den särskilda ljudradiolicensen i fortsättningen bibehålles endast för hushåll som innehar enbart radiomottagare. Genom att sammanslå licenserna på föreslaget sätt, vilket system i princip redan finns infört i Danmark, Norge och Storbritannien anser *styrelsen* att vissa besparingar i samband med uppbörden kan påräknas.

Avgiften för licensen bör fastställas till summan av nuvarande televisionslicensavgift och den nya avgiften för ljudradiolicensen. För att ljudradiobudgeten vid utgången av budgetåret 1967/68 icke skall uppvisa ett ackumulerat underskott är det, därest *telestyrelsens* förslag lägges till grund för beräkningarna, enligt *styrelsens* mening tillräckligt att höja avgiften för den vanliga ljudradiolicensen till 40 kr. fr. o. m. den 1 juli 1964 och att intill den 1 april 1965 bibehålla bilradiolicensavgiften på nuvarande nivå, d. v. s. 30 kr. Inverkan av de av radioutredningen föreslagna särskilda resultatförbättrande åtgärderna utöver höjning av licensavgiften har därvid beaktats i kalkylen.

Sveriges Radio sammanfattar sin syn på finansieringsspörsmålet genom

att framhålla, att frågan om bilradiolicensen endast är ett av de specialproblem, som måste lösas i samband med en revision av nuvarande licenssystem. Om möjligt bör ställning tas till alla frågor i ett sammanhang, varvid dock dessförinnan bör närmare undersökas bl. a. konsekvenserna för ljudradiatorörelsens ekonomi av införandet av den föreslagna enhetslicensen. Det väsentliga inkomstbortfall, som denna åtgärd torde medföra, måste på något sätt kompenseras. I avbidan på en sådan undersökning föreslås, att höjningen av radiolicensen till 40 kr., som tillstyrkes, tillsvidare skall gälla även bilradiolicensen, och att frågan om dess avskaffande eller nedsättning får anstå till det slutliga ståndpunktstagandet till samtliga aktuella licensfrågor.

En höjning av licensavgiften enligt utredningens förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *radionämnden*, samtliga hörda *länsstyrelser*, *Tjänstemännens centralorganisation* och *Riksförbundet Landsbygdens Folk*. Nyssnämnda remissinstanser ansluter sig även till förslaget om en i samband med den allmänna höjningen företagen sänkning av avgiften för bilradiolicensen utom RLF, som uttalar tveksamhet på denna punkt. Enligt *länsstyrelsen i Värmlands län* är det angeläget att ljudradion får de ekonomiska resurser som en fullföljd av föreslagna utökningar av verksamheten kräver. *Motororganisationernas samarbetsdelegation* anser att ett allt allmänare utnyttjande av transistorapparater nu ryckt undan grunden för motiven för särskild bilradiolicens, vilken bör slopas fr. o. m. den 1 juli 1964.

Utredningens förslag om förstärkning av ljudradiobudgeten genom att vissa utgifter förs över riksstat tillstyrks eller lämnas utan erinran av *telestyrelsen*, *Radionämnden*, *länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Sveriges Radio*. *Riksrevisionsverket* finner det med hänsyn till föreslagen enhetslicens ej motiverat att föra frilicenser för blinda över riksstat och avstyrker med hänsyn till ljudradions ställning i det svenska samhällslivet förslaget i vad avser bidrag till icke svenskspråkiga inslag i utlandsprogrammet. Beträffande fria blindlicenser anför *De blindas förening*, att i anvisningarna för Sveriges Radio särskilt bör framhållas ljudradions stora betydelse för de synskadade jämte radions speciella möjligheter att betjäna denna lyssnargrupp, samt att fri ljudradiolicens bör medges alla svårt synskadade snarast möjligt, dock senast vid tidpunkten för genomförande av gemensam radio- och TV-licens.

Telestyrelsen, *Radionämnden*, *länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Sveriges Radio* har tillstyrkt eller lämnat utan erinran utredningens förslag att ljudradion skall erhålla räntegottgörelse för licensmedel. *Riksrevisionsverket* avstyrker detta förslag samt anför att dessa medel bör, såsom verket framhållit i sitt utlåtande över den verkställda utredningen angående de statliga kommunikationsverkens behov av rörelsemedel, inestå å statsverkets checkräkning för att därifrån uttagas vid behov för avsett ändamål.

Frågan om införande av enhetslicens senast 1968 har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *socialstyrelsen*, *länsstyrelserna i Blekinge och Norrbottens län* och *Motororganisationernas samarbetsdelegation*. *Sveriges Radio* delar utredningens uppfattning att en enhetslicens bör införas, men ifrågasätter om detta bör ske redan 1968. Bolaget förordar att beslut i denna fråga får anstå. Liknande ståndpunkter intar *Tjänstemännens centralorganisation* och *Riksförbundet Landsbygdens Folk*. *Radionämnden* anser frågan om en enhetslicens bli beroende av de framtida avvägningsfrågorna mellan radio och TV och tar ej ställning nu. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser sig ej kunna ta ställning till förslaget om en enhetslicens. *Statskontoret* avstyrker detta förslag, då det anses vara betydelsefullt för en driftsekonomiskt sund inriktning av verksamheten vid *Sveriges Radio*, att en strikt särredovisning upprätthålles mellan TV och ljudradio både på kostnads- och på intäktssidan och då det måste anses otillfredsställande att inte ha något begrepp om vad allmänheten utöver apparatkostnader vill betala för ljudradio.

[96] 4. Rundradioanläggningar

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1962/63	3 800 000	28 800 000	30 683 000
1963/64	1 917 000	35 000 000	31 500 000*
1964/65 styrelsen	5 417 000	26 600 000	28 500 000*
departementschefen	5 417 000	26 000 000	28 500 000*

* Preliminärt belopp.

Den faktiska respektive beräknade medelförbrukningen under budgetåren 1962/63—1964/65 för rundradioanläggningarna redovisas i följande sammanställning.

	Faktisk utgift 1962/63	Beräknad utgift 1963/64	Beräknad utgift 1964/65
	tusental kronor		
Ljudradioanläggningar	7 400	6 600	6 500
Televisionsradioanläggningar	23 283	24 900	22 000
	30 683	31 500	28 500

Ljudradioanläggningar

Enligt gällande principer för ljudradiatorörelsens finansiering skall av licensmedlen bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i ljudradioanläggningar och radiohus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för ljudradiatorörelsens behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Under budgetåret 1962/63 uppgick utgifterna å ljudradions specialbudget till inalles 90,9 mkr., varav (7,4 + 7,9) 15,3 mkr. för avskrivning till 100 % av telestyrelsens och byggnadsstyrelsens investeringar samt (55,5 + 20,1) 75,6 mkr. för Sveriges Radios och televerkets driftkostnader. Då licensintäkterna utgjorde 88,0 mkr., uppvisade rörelsen ett underskott av 2,9 mkr. varigenom ljudradions ackumulerade överskott minskade till 32,5 mkr. per den 30 juni 1963.

Telestyrelsen har lämnat en sammanfattning av samtliga anslagsäskanden för ljudradiatorörelsen för budgetåret 1964/65 och har efter samråd med Sveriges Radio och byggnadsstyrelsen framlagt förslag till budget för 1964/65.

Med utgångspunkt från bl.a. i petitaskrivelserna lämnade uppgifter redovisas i följande sammanställning det för 1963/64 beräknade budgetutfallet, budgetförslaget för 1964/65 samt den beräknade utvecklingen av ljudradio-budgeten 1964/65—1968/69 under förutsättning av ändrad licensavgift fr.o.m. den 1 juli 1964 i enlighet med radioutredningens tidigare redovisade förslag. De beräknade kostnaderna för av radioutredningen föreslagna åtgärder med avseende på utbyggnad av sändarnätet och utökningar av ljudradioprogrammen ingår i kalkylen.

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	miljoner kronor					
Investeringar						
Telestyrelsen	6,6	6,5	6,5	6,5	6,5	6,0
Byggnadsstyrelsen ...	13,6	12,8	16,4	11,8	3,2	3,5
Driftkostnader						
Sveriges Radio	66,0	71,7	71,9	80,5	85,3	89,5
Telestyrelsen	22,5	24,0	26,0	27,4	28,7	30,3
Summa kostnader	108,7	115,0	120,8	126,2	123,7	129,3
Licensintäkter	88,9	102,0	112,5	113,2	114,0	114,7
Underskott	19,8	13,0	8,3	13,0	9,7	14,6
Akkumulerat resultat	12,7	—0,3	—8,6	—21,6	—31,3	—45,9

Av sammanställningen framgår att, därest de framlagda äskandena för budgetåret 1964/65 och prognoserna för de följande budgetåren lägges till grund för beräkningarna, ljudradiatorörelsens balanserade överskottsmedel, oaktat de inkomstökningar som kan påräknas genom den ändrade licensavgiften, kommer att ha förbytt i ett underskott redan vid utgången av budgetåret 1964/65 och att detta underskott beräknas uppgå till ca 46 mkr. vid utgången av budgetåret 1968/69.

Investeringarna

I likhet med tidigare år har en översyn av planen för distributionsnätets utbyggnad företagits varvid vissa revideringar visat sig nödvändiga och

lämpliga. Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1964 anför *telestyrelsen* följande.

Vid utgången av budgetåret 1962/63 hade 43 FM-stationer för distribution av program 1 och 2 färdigställts, varav 29 är större stationer med full räckvidd, 13 är provisoriska och 1 är slavstation.

Vad ljudradiodistributionen i övrigt beträffar fanns vid utgången av budgetåret 1962/63 för distribution av program 1 inalles 37 sändarstationer på lång- och mellanvåg och ett antal trådradionät, till vilka var anslutna ca 398 000 abonnenter. Program 2 utsändes vid samma tidpunkt över trådradionäten samt över 26 mindre mellanvågsstationer med lokal räckvidd. Ökningen av antalet trådradioabonnenter under 1962/63 — ca 4 000 st. — är relativt stor och beror bl.a. på viss eftersläpning i redovisningen från budgetåret 1961/62 samt på att ett stort antal ej effektuerade beställningar av trådradioinstallationer förelåg den 30 juni 1962.

Under budgetåret 1963/64 har stationen i Arvidsjaur tagits i bruk. Ytterligare 12 större FM-stationer beräknas komma att färdigställas under 1963/64, nämligen dels stationerna i Borlänge, Gävle och Lycksele, som beräknas kunna tas i bruk hösten 1963, dels stationer med full räckvidd i Borås, Halmstad, Karlskrona, Pajala, Skövde, Sollefteå, Uddevalla, Visby och Västerås. Vidare beräknas 11 slavstationer för FM kunna färdigställas under budgetåret.

Vid utgången av budgetåret 1963/64 beräknas totalt 55 FM-stationer vara i bruk, varav 42 större stationer med full räckvidd, 1 provisorisk och 12 slavstationer. Samtliga stationer kommer att vara försedda med sändare för såväl program 1 som program 2.

I vad avser övrig utbyggnad av distributionsnätet under 1963/64 beräknar styrelsen kunna utföra diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten på lång- och mellanvågsstationer, distributionscentraler m.m. Utbyggnaden av trådradio begränsas till att omfatta successiv anslutning av något hundratal abonnenter inom vissa områden, som f.n. saknar fullgod FM-täckning.

Vad beträffar utbyggnaden under femårsperioden 1964/65—1968/69 meddelar *telestyrelsen* följande.

Vid en i samband med översynen av utbyggnadsplanen verkställd utredning har styrelsen funnit, att totalt 51 större FM-stationer och ca 40 slavstationer erfordras för distribution av programmen 1 och 2. Antalet slavstationer är avsevärt större än vad styrelsen tidigare ansett sig behöva räkna med. Vissa ändringar i utbyggnaden står i samband med ändringar i planen för televisionsutbyggnaden. Under budgetåret 1964/65 räknar styrelsen med att uppföra större FM-stationer med full räckvidd i Bollnäs och Ånge samt ett antal slavstationer. Vidare beräknas ett antal reservutrustningar kunna installeras.

Med hänvisning till radioutredningens skrivelse den 26 juni 1963 angående vissa ljudradiofrågor föreslår styrelsen att ett tredje FM-nät, avsett för sändning av program 3, utbygges under perioden 1964/65—1968/69. Totalkostnaden beräknas till 10 mkr. varav 2 mkr. äskas för budgetåret 1964/65 och återstoden kommer att fördelas med samma belopp för vart

och ett av budgetåren 1965/66—1968/69. Vid bifall till förslaget beräknar styrelsen att 51 större FM-stationer skall vara försedda med ordinarie program 3-sändare vid utgången av budgetåret 1966/67. Den kompletterande utbyggnaden med reservsändare och slavstationer beräknas i huvudsak kunna utföras under budgetåren 1967/68 och 1968/69.

Utöver stationerna i Boden, Göteborg, Hörby, Stockholm och Sundsvall, som använts för provsändningar av ett tredje program sedan år 1962, beräknas under 1964/65 följande tio större FM-stationer, nämligen Emmaboda, Gävle, Kiruna, Malmö, Norrköping, Nässjö, Skövde, Sunne, Vännäs och Örebro samt ett mindre antal slavstationer kunna färdigställas för distribution av ett tredje program.

Beträffande ljudradiodistributionen i övrigt anför styrelsen följande.

Vid bifall till radioutredningens förslag, att nattradion fr.o.m. 1966/67 flyttas från de större AM-stationerna till den tredje ljudradiokanalen, bör den i 1962 års petita aviserade anskaffningen av reservsändare för fyra större AM-stationer tills vidare anstå, varigenom — utom en minskad medelförbrukning av 0,4 mkr. under 1963/64 — en reducering av anslagsbelastningen under 1964/65 och 1965/66 med sammanlagt 0,8 mkr. beräknas kunna uppnås.

Under 1964/65 beräknas viss teknisk utrustning för distributionscentralen i Kaknäs kunna beställas. Vidare räknar styrelsen med vissa mindre kompletterings- och moderniseringsarbeten på AM-stationer m.m.

Driften av trådradionäten bör enligt telestyrelsens mening upprätthållas tills vidare. Denna åsikt biträdes av radioutredningen. Styrelsen räknar inte med någon nämnvärd anslutning av nya trådradioabonnenter fr.o.m. budgetåret 1964/65.

Investeringskostnaderna vid 1963 års kostnadsnivå för en utbyggnad enligt den nya femårsplanen framgår av följande sammanställning.

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	miljoner kronor				
Vissa ljudradioanläggningar	1,0				
FM-anläggningar för P1- och P2-näten	3,5	4,5	4,5	4,5	4,0
FM-anläggningar för P3-nätet	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Summa	6,5	6,5	6,5	6,5	6,0

Beträffande de i investeringsplanen för 1964/65 upptagna projekten meddelar styrelsen följande.

Det för vissa ljudradioanläggningar upptagna beloppet är avsett att användas för dels utrustning och inredning av distributionscentralen i Kaknäs i vad avser ljudradioverksamheten, dels kompletterings- och moderniseringsarbeten på vissa AM-stationer.

Det för FM-anläggningar för P1- och P2-näten upptagna beloppet beräknas bli behövt för att dels bygga ut stationerna i Bollnäs och Ånge till full räckvidd, dels anskaffa och installera reservutrustningar för ett antal stationer, dels uppföra ett antal slavstationer, dels även erlägga slutlikvider och förskott för den planliga utbyggnaden i övrigt.

Det för FM-anläggningar för P3-nätet upptagna beloppet beräknas i hudsak bli behövt för komplettering av de tidigare nämnda större stationerna i Boden, Emmaboda, Gävle, Göteborg, Hörby, Kiruna, Malmö, Norrköping, Nässjö, Skövde, Stockholm, Sundsvall, Sunne, Vännäs och Örebro med sändare för distribution av ett tredje program.

Slutligen hemställer styrelsen om ett beställningsbemyndigande för perioden 1965/66—1967/68 om 8 mkr. avseende utbyggnaden av det tredje FM-nätet.

Byggnadsstyrelsen (skr. 26/8 och 23/10 1963) äskar ett anslag om 8,2 mkr. till radiohuset i Stockholm för budgetåret 1964/65. Kostnaderna för huset skall enligt principen för ljudradiobudgetens självfinansiering bestriktas av licensintäkter. För budgetåren 1964/65—1965/66 förutser byggnadsstyrelsen en medelsförbrukning av 12,8 resp. 3,5 mkr. Därest planerat radio- och televisionshus i Göteborg kommer till stånd torde ljudradiobudgeten under budgetåren 1965/66—1968/69 komma att belastas med 1,6, 2,0, 3,2 och 3,5 mkr., vilka belopp beräknats utgöra ljudradios andel i byggnadskostnaderna. I den i det föregående redovisade femårsprognosen över ljudradiobudgeten ingår även utgifter för en större musikstudio i Stockholm med 11,3 mkr. för budgetåret 1965/66 och 9,8 mkr. för budgetåret 1966/67. — För anslaget Radiohus lämnas en redogörelse i det följande vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

Driftkostnaderna

Sveriges Radio (skr. 23/8 1963) har lämnat en redogörelse för programproduktionens medelsbehov under budgetåret 1964/65.

Sveriges Radio räknar med en i förhållande till nuläget oförändrad sändningstid 1964/65 med undantag av den av radioutredningen föreslagna ökningen av skolradioprogrammen med ca 50 timmar vilken beaktats i budgeten.

Medelsbehovet ökar med 5,7 mkr. från 66,0 mkr. 1963/64 till 71,7 mkr. 1964/65. För inventarier till radiohuset sjunker medelsbehovet med 2,2 mkr., medan kostnaderna för driften ökar med 7,9 mkr. Härav hänför sig 0,5 mkr. till ökningen av skolradioprogrammen, inklusive ljudradios andel i gemensamt planeringsorgan för skolradio och skoltelevision enligt radioutredningens förslag. Återstoden av ökningen belöper sig med 0,3 mkr. på inredningsarbeten och 7,1 mkr. på driftkostnaderna i övrigt.

Någon prognos för budgetåren 1964/65—1968/69 redovisas inte i skriften. Antages kostnaderna liksom i tidigare sammanhang komma att

stiga med 5 % per år och lägges här till merkostnaderna för skolradioprogrammens ökning samt för ökningen av program 1 och 2 i enlighet med radioutredningens förslag i skrivelsen den 26 juni 1963, kommer medelsbehovet för drift exklusive inventarier och inredningsarbeten under budgetåret 1968/69 att uppgå till ca 86 mkr.

Telestyrelsen beräknar televerkets driftkostnader för programdistribution och licensinkassering till 24,0 mkr. för budgetåret 1964/65.

Licensintäkterna

Telestyrelsen meddelar att antalet ljudradiolicenser under budgetåret 1962/63 ökade med 26 000 från 2 919 000 till 2 945 000. Av ökningen utgjorde bilradiolicenserna 25 000 och övriga licenser 1 000. Jämfört med licensökningen under 1960/61 och 1961/62, som uppgick till 85 000 resp. 123 000 framstår 1962/63 års siffra som anmärkningsvärt låg. *Telestyrelsens* prognos hösten 1962, som upptog en ökning av licensstocken av 60 000 licenser under 1962/63, har således visat sig vara för optimistisk. *Styrelsen* framlägger därför en ny prognos för budgetåren 1963/64—1967/68 avseende ljudradiolicensernas och licensintäkternas utveckling. Till grund för licensintäkternas beräkning har lagts radioutredningens förslag om ändrade licensavgifter fr.o.m. den 1 juli 1964.

För budgetåret 1963/64 beräknas nu licensintäkterna komma att uppgå till 88,9 mkr. i stället för 90,1 mkr. enligt 1962 års prognos. Det förstnämnda beloppet grundar sig på ett beräknat medeltal licenser under budgetåret av 2 963 000. Vid en ändring av licensavgiften på sätt radioutredningen föreslagit beräknas licensintäkterna under budgetåret 1964/65 stiga till 102 mkr., varvid *telestyrelsen* antagit att medeltalet bilradiolicenser och övriga licenser kommer att uppgå till 410 000 resp. 2 586 000 under budgetåret.

Televisionsradioanläggningar

För televisionsradiorörelsens finansiering gäller samma principer som för ljudradiorörelsen. Av licensmedlen skall sålunda bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i televisionsradioanläggningar och televisionshus. Uppkommande överskott balanseras å televerkets fond för televisionens framtida behov.

I följande sammanställning redovisas utfallet av televisionsverksamheten för budgetåren 1956/57—1962/63. Det till statsverket återbetalade bidraget om 10,77 mkr. är inte inräknat i beloppen.

	1956/57—1961/62	1962/63	Summa
	miljoner kronor		
Intäkter	334,4	161,8	496,2
Kostnader	265,3	116,5	381,8
Överskott	69,1	45,3	114,4
Statens räntekostnader	0,9	—	0,9
Nettoöverskott, som balanserats i tele- verkets räkenskaper	68,2	45,3	113,5

Telestyrelsen har lämnat en sammanfattning av samtliga anslagsäskanden för televisionsradiorörelsen för budgetåret 1964/65 och har efter samråd med Sveriges Radio och byggnadsstyrelsen framlagt förslag till budget för 1964/65. I följande sammanställning redovisas den för 1963/64 fastställda budgeten, budgetförslaget för 1964/65 samt den beräknade utvecklingen av televisionsradiobudgeten för perioden 1965/66—1968/69.

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	miljoner kronor					
Investeringar						
Telestyrelsen	24,9	22,0	16,0	14,0	8,0	8,0
Byggnadsstyrelsen						
TV-hus i Stock-						
holm	10,2	14,4	18,0	9,0	—	—
TV-hus i Göteborg	—	—	4,4	5,0	7,8	8,5
Driftkostnader						
Sveriges Radio	86,0	108,5	123,0	140,0	155,0	170,0
Telestyrelsen	24,7	26,7	28,0	31,0	32,5	34,0
Summa kostnader	145,8	171,6	189,4	199,0	203,3	220,5
Licensintäkter	181,0	197,0	209,0	218,0	225,0	231,0
Överskott	35,2	25,4	19,6	19,0	21,7	10,5
Ackumulerat resultat ...	148,7	174,1	193,7	212,7	234,4	244,9

Som av tabellen framgår beräknas de årliga överskotten komma att minska under prognostiden från ca 35 till ca 10 mkr. Det ackumulerade överskottet beräknas vid slutet av 1968/69 ha vuxit till ca 245 mkr.

Telestyrelsen framhåller att det till synes stora ackumulerade överskottet inte skulle räcka för ett andra program. Enligt gjorda överslagsberäkningar skulle nämligen enbart utbyggnaden av ett distributionsnät för hela landet, inklusive reservutrustningar, för ett andra program komma att belöpa sig på ca 350 mkr.

Investeringarna

I likhet med tidigare år har en översyn av planen för distributionsnätets utbyggnad företagits, varvid relativt omfattande revideringar visat sig nöd-

vändiga. Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1964 anför *telestyrelsen* följande.

Vid utgången av budgetåret 1962/63 hade 74 TV-stationer färdigställt varav 35 är större stationer med full räckvidd, 12 är provisorier och 27 är slavstationer. Antalet invånare inom stationernas täckningsområden uppgår till ca 6,9 miljoner.

Under 1962/63 har permanenta radiolänklinjer för television i huvudsak färdigställt på sträckorna Norrköping—Göteborg—Malmö, Vännäs—Tåsjö med avgrening till Storuman, Skellefteå—Arvidsjaur och Boden—Kiruna med avgrening till Haparanda. Radiolänklinjen Malmö—Köpenhamn har utbyggt till en kapacitet av två dubbelriktade TV-förbindelser. Vissa förseningar i utbyggnaden har bl.a. medfört att länklinjen Emmaboda—Malmö beräknas kunna färdigställas först under budgetåret 1963/64.

Under budgetåret 1963/64 har stationen i Arvidsjaur tagits i bruk. Ytterligare nio större stationer med full räckvidd beräknas komma att färdigställas under 1963/64, nämligen stationer i Gävle och Lycksele, som färdigställs hösten 1963, samt stationer med full räckvidd i Borås, Halmstad, Pajala, Skövde, Sollefteå, Uddevalla och Västerås. I 1962 års utbyggnadsplan är under 1963/64 upptagna definitiva stationer även i Anderstorp och Bollnäs, som dock har försenats något och därför måste hänföras till de stationer som beräknas tagas i bruk under 1964/65. Under 1963/64 beräknas ett relativt stort antal slavstationer kunna uppföras, nämligen i Arjeplog, Björkliden, Enafors, Höljes, Karlshamn, Kisa, Kramfors, Moudoslompolo, Mölndal, Nolby, Ragunda, Ronneby, Stordalen, Stöde, Svinesund, Torneträsk, Torpshammar, Vassijaure och Vitsand.

Under hösten 1963 beräknas bygnadsarbetena för den nya TV-stationen för Stockholms-området i Nacka samt för radiolänktornet och distributionscentralen vid Kaknäs i Stockholm kunna igångsättas. Sistnämnda anläggning skulle planenligt ha påbörjats under våren 1963 men har försenats till följd av omfattande utredningar bl.a. angående eventuella publika utrymmen i radiolänktornet.

Den för Örebro TV-station i Kilsbergen med Kungl. Maj:ts medgivande anskaffade UHF-sändaren beräknas kunna tagas i bruk för tekniska försökssändningar under slutet av 1963. Den UHF-anläggning som styrelsen bemyndigats uppföra vid TV-stationen i Hörby beräknas komma att påbörjas under budgetåret 1963/64.

Vid utgången av budgetåret 1963/64 beräknas totalt 93 TV-stationer vara i bruk, varav 45 större stationer med full räckvidd, 2 provisoriska stationer och 46 slavstationer. Vid nämnda tidpunkt beräknas reservsändare ha installerats vid närmare 30 och reservverk vid närmare 20 större TV-stationer.

Radiolänklinjerna avses att byggas enligt gällande plan, vilket bl.a. innebär att länklinjen Stockholm—Uppsala kommer att kompletteras med en dubbelriktad bildförbindelse samt att länkavgreningar i permanent utförande etableras till ett flertal TV-stationer.

Radiolänklinjernas längd beräknas vid utgången av budgetåret 1963/64 uppgå till ca 4 600 km, motsvarande bl.a. ca 10 800 km bildförbindelser, varav ca 10 500 km i permanent utförande.

Antalet invånare inom TV-stationernas täckningsområden beräknas vid utgången av budgetåret 1963/64 uppgå till ca 7,3 miljoner.

Vad beträffar utbyggnaden under femårsperioden 1964/65—1968/69 meddelar telestyrelsen följande.

En undersökning har nyligen utförts i syfte att klarlägga vilka TV-stationer som ytterligare behövs för att täcka hela landet med ett program. TV-mottagningen har därvid undersökts i alla tätorter med minst 200 invånare dels genom fältstyrkemätningar på redan uppförda större TV-stationer, dels genom teoretiska beräkningar beträffande planerade sändarstationer.

Enligt denna undersökning skulle vid nuvarande störningsförhållanden för totaltäckning av praktiskt taget hela landet krävas minst 53 större TV-stationer och något mer än 100 slavstationer. Antalet större TV-stationer är något mindre än vad man räknade med i 1962 års plan, medan däremot antalet slavstationer är avsevärt större.

Vad de större stationerna beträffar räknar styrelsen med att 53 sådana med full räckvidd skall ha tagits i bruk senast under budgetåret 1966/67. Under 1964/65 beräknas sådana stationer komma att uppföras i Anderstorp, Bollnäs, Ånge och Östhammar, varigenom totalt 49 större TV-stationer skulle vara färdigställda vid utgången av sistnämnda budgetår. Därutöver beräknas vissa kompletterande byggnadsarbeten kunna utföras för de befintliga TV-stationerna i Hörby, Malmö, Mora, Trollhättan och Uppsala. FM/TV-stationen i Grimeton utgör f.n. två skilda anläggningar, vilka är provisoriskt uppförda i anslutning till masterna för den fasta radiotrafiken. En permanent, gemensam anläggning med högre mast är avsedd att uppföras i anslutning till den nyanläggning för fast radiotrafik, som beräknas kunna påbörjas under budgetåret 1964/65.

Slavstationer beräknas under 1964/65 kunna uppföras i bl.a. Bograngen, Borgärdet, Filipstad, Fredriksberg, Funäsdalen, Jokkmokk, Kallrör, Kälarne, Långå, Mörlunda, Näset, Oskarshamn, Porjus, Ramsele, Smålands Taberg, Sunnanhed, Tännaldalen, Tännäs, Vietas, Åsen och Överkalix.

Reservsändare och reservverk beräknas kunna installeras i den omfattning som anges i gällande utbyggnadsplan.

Styrelsen avser att under 1964/65 beställa teknisk TV-utrustning för distributionscentralen vid Kaknäs.

Uppförandet av den permanenta anläggningen för FM/TV-stationen i Nacka kommer enligt gällande utbyggnadsplan att påbörjas i slutet av 1963 och den beräknas bli färdig att tagas i drift under 1965. Då reguljära sändningar på UHF för ett andra program kan väntas bli aktuella för Stockholms-området inom de närmaste fyra å fem åren, avser telestyrelsen med hänsyn tagen till såväl anläggnings- och driftstekniska som ekonomiska synpunkter att i samband med dessa arbeten installera antenner och matarkablar för UHF för en beräknad kostnad av 0,5 mkr.

Telestyrelsen räknar i fråga om förbindelsenätets utbyggnad liksom tidigare med att radiolänknätet för televisionens del på huvudstråken måste

omfatta minst två dubbelriktade förbindelser (varav en reserv) för distribution av ett program samt för programupptagningar. Söderut från Stockholm erfordras dock med hänsyn till internationella överföringar och transiteringar m.m. ett större antal förbindelser, vilka av bl.a. driftsäkerhets- och beredskapsskäl bör fördelas på olika vior. På övriga sträckor kommer radiolänklinjerna i princip att omfatta två vändbara förbindelser. Avgreningar till enskilda TV-stationer utföres som regel med två enkelriktade förbindelser.

Radiolänklinjerna Karlstad—Oslo och Stockholm—Åbo kommer att byggas ut till att vardera omfatta två dubbelriktade TV-förbindelser, d.v.s. samma kapacitet som radiolänklinjen Malmö—Köpenhamn numera har.

Med hänsyn till det ökade behovet av TV-förbindelser för programöverföringar från olika delar av landet samt av förbindelser och vior söder- och västerut från Stockholm, bör i första hand en radiolänklinje Stockholm—Västerås—Örebro—Karlstad—Uddevalla—Göteborg anordnas. Då ett flertal befintliga TV- och radiolänkstationer utefter denna sträcka samt viss i övrigt disponibel länkutrustning kan utnyttjas för ändamålet, kräver denna utbyggnad endast att viss kompletterande utrustning anskaffas.

Radiolänklinjernas längd beräknas vid utgången av budgetåret 1968/69 uppgå till ca 5 700 km, motsvarande bl.a. ca 15 500 km bildförbindelser.

Några kostnader — utöver förenämnda 0,5 mkr. — för en utbyggnad, som avser distribution av mer än ett program, har inte upptagits i den utbyggnadsplan som nu framlägges.

Investeringskostnaderna vid 1963 års kostnadsnivå för en utbyggnad enligt den nya femårsplanen framgår av följande sammanställning.

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
			miljoner kronor		
Televisionsstationer	13,0	}	16,0	14,0	8,0
Programförbindelser	6,5			8,0	8,0
Byggnader vid Kaknäs	2,5		—	—	—
Summa	22,0	16,0	14,0	8,0	8,0

Beträffande de i investeringsplanen för 1964/65 upptagna projekten meddelar styrelsen följande.

Det för televi-sionsstationer upptagna beloppet beräknas i huvudsak bli behövt för att dels bygga ut stationerna i Anderstorp, Bollnäs, Ånge och Östhammar till full räckvidd, dels utföra kompletterande byggnadsarbeten vid vissa tidigare etablerade stationer, dels anskaffa och installera reservutrustningar för ca tio stationer, dels uppföra ca 20 slavstationer, dels anskaffa teknisk TV-utrustning för distributionscentralen vid Kaknäs, dels även erlagga slutlikvider och förskott för den planemässiga utbyggnaden i övrigt.

Det för programförbindelser upptagna beloppet är avsett att i huvudsak användas för dels utökning av förbindelserna på bl.a. sträckorna Karlstad—norska gränsen och Norrköping—Emmaboda, dels förberedande arbeten för nya länklinjer på sträckorna Sveg—Ånge och Stockholm—Karlstad—Göteborg, dels installation av tekniska utrustningar i radiolänktornet vid Kaknäs, dels även slutlikvider och förskott för den planerliga utbyggnaden av förbindelsenätet i övrigt.

För byggnader vid Kaknäs förutsett belopp avser slutlikvider för byggnadsarbetena.

Styrelsen hemställer slutligen om ett beställningsbemyndigande för budgetåret 1968/69 om 8 mkr.

Byggnadsstyrelsen (skr. 26/8 och 23/10 1963) äskar för budgetåret 1964/65 ett investeringsanslag om 7,3 mkr. till televisionshuset i Stockholm. För budgetåren 1964/65—1966/67 förutser byggnadsstyrelsen en medelsförbrukning av 14,4, 18,0 resp. 9,0 mkr. För anslaget lämnas en redogörelse i det följande vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

För ett planerat TV-hus i Göteborg, som byggnadsstyrelsen kostnadsberäknar till 40 mkr., beräknas medelsförbrukningen komma att fördela sig på budgetåren 1965/66—1969/70 med 6, 7, 11, 12 resp. 4 mkr. Härav har 1,6, 2,0, 3,2 resp. 3,5 mkr. för budgetåren 1965/66—1968/69 hänförts till ljudradiobudgeten, varför endast skillnaden, nämligen 4,4, 5,0, 7,8 resp. 8,5 mkr. upptagits i televisionens kostnadsprognos.

Driftkostnaderna

Sveriges Radio (skr. 23/8 1963) har lämnat en redogörelse för programproduktionens behov under nästa budgetår. I samband härmed framlägges följande ekonomiska prognos för budgetåren 1963/64—1968/69 (beloppen avser mkr.).

Budgetår	Total sänd.tid exkl. skol-TV	Driftkostnader exkl. skol-TV	Inventarier o. inredn. exkl. skol-TV	Summa
1963/64	35	69,3	13,9	83,2
1964/65	36	84,4	20,5	104,9
1965/66	38	98,1	20,0	118,1
1966/67	40	112,6	20,0	132,6
1967/68	42	127,7	20,0	147,7
1968/69	44	143,1	20,0	163,1

För skoltelevisionen beräknas följande kostnadsutveckling, varvid inbegripits den av radioutredningen föreslagna utbyggnaden av dessa program.

Budgetår	Tim/år	Drift- kostnader	Inventarier o. inredn.	Summa
1963/64	107,5	2,3	0,5	2,8
1964/65	122,5	3,1	0,5	3,6
1965/66	160,0	4,1	0,5	4,6
1966/67	235,0	6,0	0,5	6,5
1967/68	260,0	6,9	0,5	7,4
1968/69	272,5	7,5	0,5	8,0

Av tabellerna framgår att de totala kostnaderna för programproduktionen under prognosperioden beräknas öka från 86,0 mkr. 1963/64 till ca 170 mkr. 1968/69. Några kostnader för ett eventuellt andra televisionsprogram ingår icke.

Sveriges Radio beräknar att den ordinarie sändningstiden under nästa budgetår skall öka med en timme per vecka till 36 timmar per vecka. I övrigt förutses i budgetberäkningarna en ökning av skoltelevisionssändningarna i enlighet med radioutredningens förslag, en mindre ökning av reprisprogrammen samt en ökning av utlandsverksamhetens filmproduktion enligt föreliggande plan.

Televisionens medelsbehov ökar från 86,0 mkr. 1963/64 till 108,5 mkr. 1964/65. Ökningen, vilken utgör 22,5 mkr., fördelar sig med 6,6 mkr. på inventarier och inredningar, 0,7 mkr. på skoltelevisionen, inklusive televisionens andel av gemensamt planeringsorgan för skolradio och skoltelevision, 0,7 mkr. på reprissändningarna, 0,3 mkr. på programproduktion för utlandet samt 14,2 mkr. för driften i övrigt.

Telestyrelsen beräknar televerkets driftkostnader för programdistribution och licensinkassering till 26,7 mkr. för 1964/65.

Licensintäkterna

Uppbörderna av licensavgifterna sker fr.o.m. den 1 mars 1963 halvårsvis i förskott, vilket dock inte gäller de folkpensionärer, som anmält sin önskan att även i fortsättningen betala licens kvartalsvis. Till den del erlagda licensavgifter inte belöper på det budgetår, under vilket de inbetalats, överföres de till nästföljande budgetår.

Hösten 1962 beräknades, att antalet licenser vid utgången av budgetåret 1962/63 skulle uppgå till 1 713 000 och licensintäkterna till 161 mkr. Antalet licenser uppgick till 1 731 000, varav 29 000 kvartalslicenser. De på budgetåret 1962/63 belöpande licensinkomsterna uppgick till 161,7 mkr. Ett belopp av 43,0 mkr. har gottskrivits budgetåret 1963/64.

Telestyrelsen räknar nu med en ökning av antalet licenser under budgetåret 1963/64 till 1 900 000 och med att licensintäkterna under budgetåret kommer att uppgå till 181 mkr., vilket innebär en ökning i förhållande till 1962 års prognos med 26 000 licenser resp. 2 mkr.

I den nya prognos rörande licens- resp. licensinkomstutvecklingen, som telestyrelsen nu lägger fram, har styrelsen räknat med följande serie för

licensutvecklingen under budgetåren 1964/65—1968/69, nämligen resp. 2 035 000, 2 140 000, 2 222 000, 2 287 000 och 2 340 000, därvid siffrorna avser antalet licenser vid utgången av resp. budgetår. De häremot svarande licensintäkterna beräknas uppgå till 197, 209, 218, 225 resp. 231 mkr.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisas under postverkets fond.

1960 års *radioutredning* har avgivit utlåtande rörande anslagsäskandena för televisionsrörelsen. Utredningen tillstyrker därvid telestyrelsens och byggnadsstyrelsens investeringsäskanden för 1964/65. Det av telestyrelsen föreslagna beloppet för driftkostnader föreslås reducerat med 1,0 mkr. till 25,7 mkr. med hänsyn till de senaste årens faktiska kostnadsutveckling.

I fråga om programproduktionen anför utredningen att det med ledning av tillgängliga uppgifter kan konstateras, att Sveriges Radio under de senaste två åren har expanderat sin egenproduktion mycket snabbt. Denna utvecklingstakt kan enligt utredningens mening inte rimligen vidmakthållas under de närmaste åren, bl.a. emedan inga nya lokaler av betydelse torde tillkomma förrän tidigast hösten 1966 då det nya televisionshuset i Stockholm beräknas stå färdigt. I samma riktning pekar, att en så kraftig expansion dels riskerar att genomsnittligt sänka programmets standard och dels torde få som konsekvens ett krav på motsvarande utbyggnad av »basorganisationen». Den reservkapacitet som eventuellt kommer att uppstå bör för övrigt hållas i beredskap till dess ett andra TV-program blir aktuellt. Olika skäl talar alltså för att produktionen inte bör expandera nämnvärt innevarande år och ej heller 1964/65 och 1965/66.

Till belysning av utvecklingen redovisar utredningen följande sammanställning över sändningstiden i timmar per vecka.

	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	65/66
		Faktisk sändningstid				Prognos	
SR egenprod. (utom skol-TV)	11,7	11,5	14,1	18,2	18,5	19,0	19,5
Främmande prod. ...	6,8	11,0	10,8	12,4	13,5	14,0	14,5
skol-TV	11,7	11,5	14,1	18,2	18,5	19,0	19,5
Allmänna repriser ...	0,9	1,0	1,3	4,6	7,0	7,5	8,0
Totalt	19,4	24,0	28,1	37,4	41,5	43,0	45,0

Specifisering

Skol-TV orig.		0,2	0,7	0,8	1,0	1,0	1,0
SR övrig egenprod. ...	11,7	11,5	14,1	18,2	18,5	19,0	19,5
Summa SR egenprod.	11,7	11,7	14,8	19,0	19,5	20,0	20,5
Dagrepr.				3,7	6,0	6,5	7,0
Kvällsrepr.	0,9	1,0	1,3	0,9	1,0	1,0	1,0

Rörande produktionens omfattning anför utredningen vidare i huvudsak följande.

Vid äskande och beviljande av anslag för programproduktionen har i regel uppgift lämnats om den sändningstid som förutsatts. Sveriges Radio har därvid använt nettovärden, varvid ej blott skol-TV och repriser utan även viss annan programtid frånräknats; bruttosändningstiden har ej alls angivits. Det har vidare i efterhand visat sig, att Sveriges Radio överskridit den sålunda angivna programtiden även vad avser nettovärdena enligt företagets eget beräkningssätt. Åren 1962/63 sändes sålunda 30 tim/vecka i stället för förutskickade 24 tim/vecka; härtill kommer repriser och skol-TV. I årets petitaskrivelse har Sveriges Radio övergått till ett system med bruttosiffror, varvid endast programtiden för skol-TV frånräknats. Dessa siffror är likväl efter vad utredningen kan finna för låga. Som framgår av tabellen i det föregående beräknar utredningen för sin del, att programtiden (exkl. skol-TV) åren 1963/64—1965/66 även vid en mycket måttlig expansion kommer att uppgå till 39, 40,5 resp. 42 tim/vecka i stället för som Sveriges Radio anger 35, 36 resp. 38 tim/vecka. För beräkningar av medelsbehovet har likväl dessa diskrepanser ingen omedelbar betydelse.

Meningen med en bestämning av sändningstiden synes vara att ställa produktion och resurser i ett bestämt förhållande till varandra, alltså att få fram en viss kostnadsnivå per tidsenhet. Viktigast synes detta vara vad avser Sveriges Radios egenproduktion, såväl i fråga om studio-, OB- som filmprogram. Här råder nämligen ett mycket nära samband mellan sändningstid och behovet av studior, personal och utrustning. Däremot synes det mindre nödvändigt att lika strängt bestämma sändningstiden för främmande produktion, då denna drar betydligt lägre kostnader per tidsenhet än den egna, då den endast kräver viss administrativ och teknisk personal och då inget närmare samband mellan kostnader och kvalitet synes bestå. Vad repriser beträffar torde liksom tidigare en volym av ca 1 tim/vecka vara rimlig under kvällstid, medan eftermiddagsrepriserna bör förbli vid nu rådande omfattning, ca 6 tim/vecka.

Utredningen förordar, att riktpunkten för sändningstiden under de närmaste åren skall vara de i tabellen angivna. Därvid bör Sveriges Radios egenproduktion endast i de fall som i det följande diskuteras överskrida de upptagna siffrorna, medan däremot den föreslagna volymen för främmande produktion bör kunna ökas, om nämligen förbättringar av utbudet material inträder och marginalkostnaden för utnyttjande av detta material är mycket låg.

I fråga om egenproduktionen bör ett förbehåll göras. För vissa speciella programtyper är nämligen här marginalkostnaden mycket låg. Man kan t.ex. fortsätta att sända en riksdagsdebatt eller ett idrottsevenemang timma efter timma utöver en viss grundtid för ytterligt ringa merkostnad. Argumenten för eller mot sådana program bör ligga på innehållsplanet. Skulle Sveriges Radio vid genomförandet av sådana sändningar komma att överskrida den angivna riktpunkten för egenproduktion, bör särskild redovisning av denna typ av program ske.

Vad gäller sändningstiden för 1964/65, bör den som nyss framhållits icke ökas nämnvärt. Den i tabellen i det föregående kalkylerade ökningen med ca 1,5 tim/vecka får anses utgöra maximum. Av denna tid bör egen-

produktionen öka med högst 0,5 tim/vecka. För denna ökning bör i och för sig inga ytterligare medel anvisas. Kostnaderna bör i stället rymmas inom ramen av anvisade belopp.

Beträffande beräkningen av driftkostnaderna för budgetåret 1964/65 anför utredningen bl.a. följande.

En allmän uppräknig bör ske med 6 % för att täcka löne- och pris-höjningar. Härutöver bör en allmän anslagshöjning äga rum, avsedd att möjliggöra högre standard hos programproduktionen. Häri måste företaget inrymma sådana utökningar av »basorganisationen» som redan företagna förlängningar av sändningstiden nödvändiggör. Vid bestämningen av storleken hos denna standardhöjning har utredningen gjort en genomgång av de olika posterna inom budgeten. Utredningen har dock i detta sammanhang icke velat peka på enstaka poster, som förefallit särskilt höga. Det har liksom vid tidigare bedömning av Sveriges Radios budget syntts riktigare att lämna företaget en allmän ram, inom vilken de förbättringar får inrymmas, som företaget självt finner mest påkallade. Storleken av denna ram måste fastställas skönsmässigt. Hänsyn bör dock tagas dels till den långtidsutveckling av specialbudgeten för TV som nu kan förutses, dels till hur stora motsvarande höjningar varit de senaste åren.

Sveriges Radio har de två närmast föregående åren erhållit anslagshöjningar, som utöver en erfarenhetsmässigt till 6 % beräknad kostnadsför-dyring motsvarat 40 % 1962/63 resp. 18 % 1963/64. Tar man hänsyn till den faktiska ökningen av sändningstiden (varvid tiden för repriserna räknas som 1/3 av full tid) och antar att anslagen ökat i proportion härtill, återstod likväl för ren standardhöjning 10 % resp. 13 %. Företaget valde alltså att 1962/63 använda sin mycket stora anslagshöjning främst för en kraftig ökning av sändningstiden (egenproduktionen ökade därvid från 15 till 19 tim/vecka), medan man innevarande år avser att koncentrera den procentuellt betydligt mindre ökningen av medelstilledningen på standardför-bättring.

Utredningen föreslår, att Sveriges Radio för budgetåret 1964/65 får en anslagshöjning om 11 % (beräknad på föregående års driftanslag ökat med föreslagna 6 % för kostnadsstegringar) att täcka standardhöjning och en mindre sändningstidsökning. Beloppet för drift exklusive inventarier och inredningsarbeten, skoltelevision samt utlandsverksamheten skulle då ökas från 68,6 mkr. till 80,5 mkr., vilket innebär en nedskärning av det äskade beloppet med 3,0 mkr.

Beträffande inventarier och inredningar föreslår utredningen en be-gränsning med 3,0 mkr. av det äskade beloppet med hänvisning till att in-fordrad betalningsplan för inventarieanskaffning till det nya televisions-huset utvisar att endast 5,0 mkr. av beräknade 8,0 mkr. torde komma att utfalla till betalning under budgetåret 1964/65. I anslutning härtill före-slår utredningen att Sveriges Radio, därest dess styrelse inte anses ha

sådan fullmakt, erhåller bemyndigande att även innan motsvarande medel ställts till förfogande i erforderlig utsträckning besluta om framtida beställningar av inventarieutrustning till televisionshuset.

Den för skoltelevisionen äskade höjningen från 2,8 mkr. till 3,7 mkr. inklusive inventarier samt den beräknade ökade medelsåtgången för utlandsverksamheten — 0,5 mkr. — överensstämmer i allt väsentligt med förslag som utredningen tidigare framlagt och tillstyrkes av utredningen utan närmare prövning.

Sammanfattningsvis tillstyrker utredningen alltså en höjning av medelstillsdelningen till televisionens programproduktion från 86,0 mkr. för innevarande budgetår med 16,5 mkr. till 102,5 mkr. för budgetåret 1964/65, varav 80,5 mkr. för driftkostnader, 3,7 mkr. för skoltelevision, 1,2 mkr. för utlandsverksamheten, 5,0 mkr. för tekniska inventarier till televisionshuset i Stockholm och 12,1 mkr. för inventarier i övrigt och inredningar. Jämfört med Sveriges Radios äskande innebär utredningens ståndpunkt en begränsning med 6,0 mkr.

De ledamöter av utredningen, som deltagit i ärendets handläggning, har varit ense om utredningens förevarande utlåtande. I särskilt yttrande, som bilagts utredningens skrivelse, har en av utredningens experter förordat en ytterligare begränsning av medelstillsdelningen till 97,0 mkr.

Departementschefen

Innan jag redogör för mina förslag beträffande televerkets investeringar för nästa budgetår vill jag behandla frågorna rörande *ljudradio och television*.

Såsom framgår av det föregående har 1960 års radioutredning lagt fram förslag rörande dels skolradion och skoltelevisionen, dels ljudradions programkanaler och ekonomi. Utredningen föreslår bl. a. utbyggnad under en femårsperiod av ytterligare ett riksomfattande sändarnät för ljudradion på ultrakortvågsbandet. Kostnaderna härför har beräknats till 10 mkr. Utbyggnaden skall enligt planer, som utarbetats av telestyrelsen, ske på sådant sätt, att sändningarna efter tre år täcker praktiskt taget hela landet, varefter i huvudsak kompletteringar för ökad driftsäkerhet återstår. De nuvarande programmen med nästan uteslutande lätt musik — den s. k. melodi- och nattradion — som f. n. växlar mellan olika kanaler och under kvällstid når endast en del av landet, bör enligt utredningen överflyttas till detta nya sändarnät. Beträffande skolradion och skoltelevisionen framläggs planer, som för båda media innebär en sådan ökning av programtiden att denna i stort sett fördubblats år 1970. Utredningen förutsätter dessutom, särskilt beträffande skolradion, en successivt utökad produktion av bandinspelade eller ledningsdistribuerade program. I syfte att förbättra samordning och planering av skolprogrammen föreslår utredning-

en vidare vissa organisatoriska förändringar inom skolöverstyrelsen och Sveriges Radio. I samband med utbyggnaden av det nya sändarnätet bör enligt utredningen skolradioprogrammen flyttas från program 1 till program 2. Utredningen förordar även vissa utökningar av den allmänna programverksamheten i program 1 och 2. Merkostnaderna på programsidan för utredningens förslag, vilka förutsättes skola genomföras succesivt, anges till ca 7 mkr. per år. Distributionskostnaderna beräknas däremot sjunka med ca 0,3 mkr. per år i samband med att nattradion överflyttas från AM-nätet till FM-nätet, eftersom det senare nätet är billigare i drift.

Beträffande ljudradiorörelsens ekonomi konstaterar utredningen, att — även om man bortser från utredningens förslag av kostnadsökande natur — det nuvarande ackumulerade överskottet på specialbudgeten torde komma att förbytas i ett underskott redan under budgetåret 1964/65. Med anledning härav och för att finansiera kostnadsökningarna enligt förslaget förordar utredningen en höjning av licensavgiften fr. o. m. den 1 juli 1964 till 40 kr. utom för radiomottagare i bilar. För sådana mottagare föreslås i stället en sänkning av avgiften till 20 kr. Enligt utredningens mening bör senast år 1968 övergång ske till ett system med enhetslicens för radio och television, varvid någon särskild licensavgift för ljudradio icke längre skulle uppbäras. Härigenom skulle även den särskilda bilradiolicensen automatiskt falla bort.

I syfte att förbättra ekonomien inom ljudradians specialbudget föreslår utredningen, att kostnaderna för frilicenser till blinda och vissa kostnader för rations utlandsverksamhet överföres till riksstatsanslag. Vidare bör enligt utredningen det av licensmedel nu utgående bidraget till inköp av skolradiomottagare upphöra. Slutligen föreslår utredningen, att ljudradio-rörelsen gottskrives ränta på de licensmedel, som telestyrelsen disponerar såsom rörelsemedel för televerkets behov.

Remissinstanserna har genomgående intagit en klart positiv ställning till utredningens förslag beträffande sändarnätets utbyggnad, utvecklingen av skolprogrammen och den framtida utformningen av ljudradians programverksamhet. Ljudradians alltjämt stora betydelse för omfattande lyssnarskaror understrykes i flera remissyttranden. Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrker även utredningens förslag i fråga om licensavgifternas storlek och övriga åtgärder, som syftar till att förbättra ekonomien inom ljudradians specialbudget. I några remissyttranden framläggs dock avvikande förslag beträffande licensavgifterna. Sveriges Radio förordar sålunda, att även bilradiolicensen höjes till 40 kr. Motorbranschens samarbetsdelegation föreslår däremot, att bilradiolicensen helt slopas den 1 juli 1964. Telestyrelsen anser, att utredningen överskattat inkomstutvecklingen och underskattat kostnadsutvecklingen. Styrelsen framlägger i samband härmed en ny prognos samt förslag, som bl. a. innebär övergång

till periodisering av investeringskostnaderna, borttagande av bilradiolicensen och införande av en gemensam ljudradio- och televisionslicens om 140 kr. per år. Härvid förutsattes dock att ljudradiolicensen skall bibehållas för hushåll, vilka innehar enbart radiomottagare, och att licensavgiften i dessa fall skall utgöra 40 kr. Flera remissinstanser uttalar, att man bör vänta med att ta ställning till utredningens förslag att en enhetslicens skall införas senast år 1968. Statskontoret avstyrker utredningens sistnämnda förslag.

Enligt min mening bör, såsom radioutredningen förordat, de nuvarande programmen med nästan uteslutande lätt musik (melodi- och nattradion), vilka hittills haft provisorisk karaktär, fortsätta och utformas som ett permanent tredje riksprogram. Ett tredje FM-nät bör därför byggas ut så att dessa musikprogram, som nu växlar mellan tre olika kanaler, kan samlas i en enda sändarkanal och dessutom även på kvällstid nå ut i hela landet. Ett annat och viktigt skäl för utbyggnaden av ett dylikt sändarnät är vidare, att det genom överflyttningen av nämnda musikprogram blir möjligt att utvidga skolradions programverksamhet. Genom tillkomsten av ett tredje sändarnät skapas vidare förutsättningar för en klar differentiering av de tre riksprogrammen, som alla erhåller en separat kanal. På sikt kan också utrymme beredas för en utökning av sändningstiden för program 1 och 2, så att den genom melodi- och nattradions tillkomst rubade balansen mellan seriösare och lättare program kan i viss mån återställas. Nätets utbyggnad bör enligt min mening påbörjas under nästa budgetår och fullföljas i enlighet med telestyrelsens, av utredningen tillstyrkta plan.

Frågan om utökningen av de olika programmen synes mig böra prövas årligen i samband med det ordinarie budgetarbetet. Därvid bör dessa frågor bedömas mot bakgrund av den vid varje tillfälle aktuella ekonomiska situationen och jämsides med önskemålen rörande Sveriges Radios programverksamhet i övrigt.

De av radioutredningen i samband med förslagen om skolprogrammen aktualiserade organisationsfrågorna bör tas upp till behandling i samråd mellan skolöverstyrelsen och Sveriges Radio, vilka i den mån beslut erfordras av statsmakterna har att framlägga särskilda förslag i ämnet.

Vad gäller ljudradiorörelsens ekonomiska situation vill jag först erinra om att jag redan i de utredningsdirektiv, som 1959 utfärdades för radioutredningen, uttalade att risk fanns för underskott på ljudradions specialbudget före mitten av 1960-talet. Sedan dess har beslut fattats om införande av melodi- och nattradion, innebärande en avsevärd utökning av sändningstiden. Med beaktande jämväl av den utbyggnad jag nyss tillstyrkt samt den allmänna löne- och prisnivåns ökning sedan år 1957, då den nuvarande licensavgiften om 30 kr. fastställdes, är en höjning av licensavgiften nu

erforderlig. Jag är emellertid inte beredd att biträda radioutredningens förslag om en höjning till 40 kr. av den allmänna hushållslicensen utan vill förorda en mera begränsad höjning. För att en sådan begränsning av höjningens storlek skall bli möjlig — utan att några radikala nedskärningar parallellt genomföres på kostnadssidan — förordar jag i det följande vissa speciella åtgärder.

Enligt ett uttalande av 1947 års riksdag borde kostnaderna för bl. a. kortvågssändningar till utlandet, skolradio och fria blindlicenser i sin helhet i princip bestridas av anslag från riksstaten. Frågan om överflyttning av dessa utgifter borde dock anstå så länge licensmedlen lämnade överskott. Spörsmålet var aktuellt även då licensavgiften höjdes år 1957, men den gällande ordningen ansågs då böra bibehållas. Jag finner, mot bakgrund av radioutredningens förslag att vissa kostnader för utlandssändningarna m. m. skall överföras till riksstatsanslag, anledning att ånyo ta upp denna fråga. Enligt min mening bör i enlighet med principuttalandet av 1947 års riksdag samtliga kostnader för de till utlandet riktade sändningarna och för skolradion ävensom kostnaderna för fria blindlicenser fr. o. m. nästa budgetår bestridas från riksstatsanslag. Vidare biträder jag utredningens förslag att det särskilda bidraget av licensmedel till inköp av skolradiomottagare skall upphöra. Slutligen bör ljudradiatorörelsen fr. o. m. innevarande budgetår gottskrivas ränta på de licensmedel som telestyrelsen disponerar som rörelsemedel för televerkets behov. Därvid bör samma räntesats tillämpas som gäller vid ianspråktagande av rörlig kredit.

Genom dessa åtgärder förbättras resultatet på ljudradions specialbudget med ca 8 mkr. per år.

Telestyrelsens förslag om övergång till periodisering av investeringskostnaderna är jag däremot inte beredd att tillstyrka. En sådan åtgärd skulle visserligen under de närmaste åren medföra en minskad kostnadsbelastning på specialbudgeten men i stället öka kostnaderna om några år och därmed framdeles bidra till större öknningar av licensavgiften. Jag delar alltså på denna punkt radioutredningens — av det stora flertalet remissinstanser biträdda — uppfattning att nuvarande direktfinansiering av investeringsutgifterna bör bibehållas.

Vid bifall till de förslag, som jag nyss framförde beträffande finansieringen i fortsättningen av kostnaderna för utlandssändningarna etc., kan höjningen av licensavgiften begränsas till 5 kr. Vad gäller bilradiolicensen — sådan innehas f. n. av ca 400 000 bilägare — skulle ett upphävande av avgiften medföra ett inkomstbortfall för ljudradiatorörelsen av ca 14 mkr. per år. För att kompensera detta skulle erfordras en höjning med ytterligare, i avrundat tal, 5 kr. av hushållslicenserna, som f. n. uppgår till ca 2 600 000. Jag är med hänsyn härtill inte beredd att tillstyrka bilradiolicensernas slopande. Ej heller anser jag mig i avsaknad av mera långsiktiga kalkyler rörande ljudradio- och televisionsrörelsernas ekonomi

kunna ta ställning till radioutredningens förslag om införande av enhetslicens senast år 1968.

Jag föreslår således, att avgiften för ljudradiolicens fr. o. m. den 1 juli 1964 höjes till 35 kr. Inkomsterna härav torde — om ej några mera betydande, opåräknade utgiftsökningar inträffar — kunna täcka utgifterna på ljudradions specialbudget för åtminstone tre år framåt. Det torde böra ankomma på radioutredningen att, med beaktande bl. a. av vad jag nu anfört, i sitt slutbetänkande lägga fram nya kalkyler beträffande ljudradio-rörelsens inkomster och utgifter för en tidsperiod, som sträcker sig några år in på 1970-talet.

Vad gäller medelförbrukningen för ljudradions verksamhet under budgetåret 1964/65 upplager jag i enlighet med telestyrelsens förslag 6,5 mkr. för investeringar i sändaranläggningar och programförbindelser. I fråga om näten för program 1 och 2 möjliggöres härigenom bl. a. att FM-sändarna i Bollnäs och Ånge byggs ut till full räckvidd och att ett antal slavstationer uppförs. I beloppet ingår 2 mkr. för investeringar i det tredje FM-nätet. Sändare för program 3 torde under nästa budgetår komma att uppföras i Emmaboda, Gävle, Kiruna, Malmö, Norrköping, Nässjö, Skövde, Sunne, Vännäs och Örebro. Jag tillstyrker att telestyrelsen lämnas ett beställningsbemyndigande om 2 mkr. för vart och ett av budgetåren 1965/66—1968/69 för vidare utbyggnad av det tredje FM-nätet.

Till fortsatta arbeten på radiohuset i Stockholm beräknar jag för nästa budgetår en medelförbrukning av 12 mkr. Jag återkommer härtill i det följande vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

Storleken av Sveriges Radios och televerkets driftkostnader under nästa budgetår för radioprogrammens produktion och distribution torde det som vanligt få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma. I detta sammanhang beräknar jag 70 resp. 24,5 mkr., vilket jämfört med de för innevarande budgetår anvisade beloppen innebär ökning med 4 resp. 1,5 mkr. I Sveriges Radios kostnader har jag därvid inräknat 0,5 mkr. för en utökning av skolradioprogrammen med 2,5 timmar per vecka. Vid beräkningen av det för televerket avsedda beloppet har jag å ena sidan dragit av bl. a. 0,1 mkr. avseende bidrag till inköp av skolradiomottagare och å andra sidan uppräknat kostnaderna med 1,2 mkr. avseende vissa utgifter som telestyrelsen hittills ej debiterat radiorörelsen med hänsyn till att styrelsen haft förmånen att få räntefritt disponera licensmedlen såsom rörelsemedel.

De totala utgifterna för ljudradion skulle sålunda enligt de av mig gjorda beräkningarna komma att för nästa budgetår uppgå till $(6,5 + 12,0 + 70,0 + 24,5)$ 113 mkr. Härav bör följande belopp, i enlighet med vad jag förut anfört, avräknas mot riksstatsanslag, nämligen $(3,0 + 0,9)$ 3,9 mkr. utgörande Sveriges Radios och televerkets kostnader för utlandssändningarna, $(1,9 + 0,6)$ 2,5 mkr. avseende de båda företagens kostnader för skolradion och 50 000 kr. avseende kostnaderna för fria blindlicenser.

Efter avdrag av nu angivna poster om i avrundat tal 6,5 mkr. återstår (113 — 6,5) 106,5 mkr. att avräknas mot licensmedlen. De ökade intäkterna till följd av den föreslagna höjningen till 35 kr. av licensavgiften slår inte helt igenom förrän under budgetåret 1965/66 på grund av förfalloterminernas spridning. För budgetåret 1964/65 tar jag upp intäkterna till 98 mkr. Detta innebär att verksamheten detta år kan beräknas resultera i ett underskott av ca 8,5 mkr. Det ackumulerade överskottet kan vid utgången av innevarande budgetår uppskattas till ca 12 mkr. Rättegottgörelsen från telestyrelsen till ljudradiobudgeten beräknar jag för innevarande och nästa budgetår till sammanlagt ca 3,5 mkr. Ett ackumulerat överskott om ca 7 mkr. skulle sålunda återstå vid utgången av budgetåret 1964/65.

I fråga om televisionen tillstyrker jag de föreslagna investeringarna om 22,0 mkr. för fortsatt utbyggnad av distributionsnätet. Härigenom möjliggöres bl. a. att televisionssändare med full räckvidd kan färdigställas under nästa budgetår i Anderstorp, Bollnäs, Ånge och Östhammar. För att distributionsnätets utbyggnad skall kunna fullföljas planenligt har telestyrelsen tidigare erhållit beställningsbemyndiganden för budgetåren 1965/66 —1967/68 om 16, 14 resp. 8 mkr. I överensstämmelse med styrelsens hemställan förordar jag att ett bemyndigande nu ges för en investeringsomslutning av 8 mkr. även för budgetåret 1968/69. Telestyrelsen bör vidare vara oförhindrad att i begränsad omfattning utnyttja beställningsbemyndigandena till förberedelseåtgärder för införande av ett andra televisionsprogram.

För investeringar i televisionshuset i Stockholm beräknar jag en medelsförbrukning av 14 mkr. för nästa budgetår. Jag återkommer härtill i det följande vid anmälan av byggnadsstyrelsens arbeten under statens allmänna fastighetsfond.

Medelstilledningen till televisionens programproduktion har såsom 1960 års radioutredning framhållit i sitt remissyttrande ökat i snabb takt under de senaste budgetåren. Under de tre budgetåren 1961/62—1963/64 har anvisats 48,5, 70,5 resp. 86,0 mkr. En snabb ökning av sändningstiden har också ägt rum. Under budgetåren 1961/62 och 1962/63 sändes exklusive skoltelevision men inklusive allmänna repriserna i medeltal ca 26 resp. ca 35 timmars program per vecka enligt Sveriges Radios årsredovisningar. Sändningstiden har därmed betydligt överstigit de prognoser, som låg till grund för budgetberäkningarna för resp. år. Överskridandet kan för budgetåret 1962/63 beräknas till ca 6 timmar per vecka eller mer än 20 %. För budgetåret 1963/64 uppskattar radioutredningen att den genomsnittliga sändningstiden per vecka exklusive skoltelevision kommer att uppgå till ca 39 timmar.

För den svenska televisionen har sålunda på kort tid en sådan sändningsnivå uppnåtts att numera en så gott som fullständig programtäckning varje kväll fram till omkring kl. 22.30 föreligger. Dessutom förekommer reprisprogram med i genomsnitt nära 1 timme per dag under eftermiddagen.

Enligt min mening bör med hänsyn härtill, i avbidan på införandet av ett andra televisionsprogram, någon nämnvärd ytterligare utökning av sändningstiden under de närmaste åren icke äga rum. Inom ramen för de medel, som kommer att anvisas, bör i stället Sveriges Radio förutsättas koncentrera sina resurser på en konsolidering av verksamheten och på åtgärder för en fortsatt höjning av programkvaliteten.

För nästa budgetår har radioutredningen tillstyrkt ett belopp av 102,5 mkr. till Sveriges Radio för televisionens produktionskostnader, vilket innebär en ökning med 16,5 mkr. i förhållande till innevarande budgetår. Jag har ej något att erinra mot denna beräkning. Dessutom förordar jag att medelstillelningen till Sveriges Radio under nästa budgetår räknas upp med 3 mkr. för att möjliggöra för bolaget att förvärva Svensk Filmindustri arkiv av under årens lopp inspelade journalfilmer, vartill tillfälle yppats. För televisionens programverksamhet beräknar jag sålunda för budgetåret 1964/65 ett belopp av 105,5 mkr.

Beträffande den av radioutredningen aktualiserade frågan om beställningsbemyndigande för Sveriges Radio för anskaffning av tekniska inventarier till televisionshuset i Stockholm vill jag framhålla, att enligt min mening hinder inte synes möta för Sveriges Radios styrelse att utan särskilt bemyndigande binda sig för utbetalningar under kommande budgetår för olika ändamål till belopp, som kan rymmas inom en total medelsanvisning till bolaget av samma storlek som den vid det aktuella tillfället senast fastställda. Därest bolaget för någon tidsperiod skulle behöva binda sig i större utsträckning än vad som sålunda angivits, torde bolaget böra underställa frågan härom Kungl. Maj:ts prövning och därvid framlägga närmare utredning i ärendet.

För televerkets driftkostnader förordar jag i likhet med radioutredningen ett belopp av 25,7 mkr.

De av mig beräknade totala utgifterna för televisionsverksamheten under budgetåret 1964/65 uppgår följaktligen till (22,0 + 14,0 + 105,5 + 25,7) 167,2 mkr. vilket innebär en ökning med 15,6 mkr. i jämförelse med motsvarande utgiftsberäkning för innevarande år.

I likhet med vad jag föreslagit beträffande ljudradiorörelsen bör även televisionens kostnader för skolprogram och för den på utlandet direkt inriktade programverksamheten (s. k. transcription service) fr. o. m. nästa budgetår bestridas av allmänna skattemedel. I de nyss angivna utgiftsberäkningarna för nästa budgetår ingår kostnaderna för skoltelevision med

5,2 mkr., varav 3,7 mkr. belöper på Sveriges Radios programkostnader och 1,5 mkr. hänför sig till televerkets distributionskostnader. Kostnaderna för transcription service ingår bland programkostnaderna med 1,2 mkr. För televisionens del bör således sammanlagt (5,2 + 1,2) 6,4 mkr. av kostnaderna bestridas från anslag på riksstaten. Återstående (167,2 — 6,4) 160,8 mkr. bör avräknas mot televisionslicensmedel. Då licensintäkterna för nästa budgetår kan beräknas uppgå till ca 197 mkr., skulle överskottet på rörelsen under budgetåret 1964/65 utgöra ca 36 mkr.

Jag förordar dessutom i analogi med vad jag föreslagit beträffande ljudradion, att televisionsrörelsen fr. o. m. innevarande budgetår gottskrives ränta på de licensmedel som telestyrelsen disponerar såsom rörelsemedel. Med beaktande härav torde det ackumulerade överskottet av televisionsmedel vid utgången av budgetåret 1964/65 kunna beräknas till ca 200 mkr. I anslutning härtill vill jag framhålla, att dessa medel kommer att erfordras vid den framtida utbyggnaden av ett andra program i televisionen.

De anslagsmedel å riksstaten som erfordras för att i enlighet med vad jag anfört i det föregående täcka kostnaderna för skolradio, skoltelevision, utlandssändningar och fria ljudradiolicenser för blinda uppgår till sammanlagt 12 850 000 kr. Härav hänför sig (2,5 + 5,2) 7,7 mkr. till skolradio och skoltelevision, (3,9 + 1,2) 5,1 mkr. till utlandsprogram för ljudradio och television och 50 000 kr. till blindlicenser. För budgetåret 1964/65 torde ett särskilt anslag av 12 850 000 kr. böra uppföras för ändamålet under sjätte huvudtiteln. Jag har gjort hemställan härom under punkt 89 i det föregående.

Jag övergår nu till att behandla *televerkets investeringsprogram* för budgetåret 1964/65.

Såsom framgått av den förut redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken m. m. beräknas televerkets medelsförbrukning för investeringar under anslaget till teleanläggningar för innevarande budgetår uppgå till 380 mkr. Härav belöper 377 mkr. på televerkets egna anläggningar och 3 mkr. på radioanläggningar för luftfarten. Under anslaget rundradioanläggningar beräknas en förbrukning av 31,5 mkr.

För nästa budgetår har telestyrelsen föreslagit en medelsförbrukning av 413,6 mkr., exklusive rundradioanläggningar. För investeringar i dylika anläggningar föreslår styrelsen 28,5 mkr.

Under de senaste budgetåren har successivt en ökad medelstildelning för televerkets investeringar medgivits i syfte att ge verket resurser att förbättra servicen gentemot allmänheten och övriga kunder. Dessa ökningarna, som skett i konkurrens med andra angelägna samhällsliga behov, har varit av betydande storlek. Under de tre senaste budgetåren har sålunda volymen för televerkets investeringar, exklusive rundradioanläggningar, vidgats med 106 mkr. till 380 mkr.

Efterfrågan på televerkets tjänster har emellertid ökat i sådan takt, att verket trots den vidgade investeringsvolymen ej fått tillräckliga resurser att hålla önskvärd servicestandard. Väntetiderna för installation av nya telefonapparater är alljämt långa. Svårigheter föreligger att hinna med utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet i takt med den starka trafiktillväxten. Till följd härav är framkomligheten för såväl den automatiserade som den manuellt expedierade rikstrafiken stundom bristfällig.

Mot denna bakgrund ter det sig i hög grad angeläget att ytterligare höja nivån för televerkets investeringar för att därigenom möjliggöra krafttag från televerkets sida för att i görligaste mån eliminera köbildningen på telefonområdet. Såsom framgått av den tidigare lämnade redogörelsen har telestyrelsen för nästa budgetår hemställt om en investeringsram på 413,6 mkr., exklusive rundradioanläggningar. För att säkerställa att televerket erhåller erforderliga resurser att effektivt angripa köbildningstendenserna inom telefonområdet och även i övrigt hålla en tillfredsställande servicestandard inom sitt verksamhetsfält föreslår jag, att televerkets investeringsram — exklusive rundradioanläggningar — nu höjes med 40 mkr. och sålunda för nästa budgetår fastställs till 420 mkr., vilket innebär ett något högre rambelopp än vad styrelsen begärt.

Med hänsyn till omfattningen av televerkets ianspråktagande av investeringsmedel och angelägenheten av att så långt möjligt begränsa den statliga kapitalupplåningen har det vidare synts lämpligt att eftersträva en total självfinansiering av televerkets investeringar för att därmed undvika en eljest uppkommande belastning på lånemarknaden. Från här angivna synpunkter har jag ansett mig böra föreslå vissa höjningar av telefonavgifterna.

Den nuvarande markeringsavgiften för automatiskt utväxlade samtal har sedan år 1957 utgjort 7 öre per samtalsmarkering. En höjning av denna avgift till 8 öre jämte en därmed samordnad höjning dels av avgifterna för manuellt expedierade rikssamtal, dels av abonnemangavgiften för sådana huvudabonnemang, som inkluderar betalning för visst antal samtal, kan beräknas medföra en årlig inkomstökning av storleken 100 mkr. Jag föreslår att en sådan höjning sker omkring nästa budgetårsskifte och att — för fullföljande av förenämnda intentioner — de till följd härav inflytande merinkomsterna i sin helhet användes för extra avskrivningar å televerkets tillgångar.

För rundradioanläggningar upptager jag i enlighet med vad jag tidigare anfört sammanlagt 28,5 mkr. för nästa budgetår. Den totala medelsförbrukningen för televerkets investeringar under budgetåret 1964/65 skulle alltså vid bifall till mina förslag bli 448,5 mkr.

Av följande sammanställning framgår, hur televerkets investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig under nästa budgetår. Sammanställ-

ningen visar även utfallet för budgetåret 1962/63 och den beräknade medelsförbrukningen 1963/64.

	1962/63 Utfall	1963/64 Beräknat	1964/65 Styrelsen Dep.ch. miljoner kronor	
<i>Teleanläggningar m. m.</i>				
Inköp och byggande av fastigheter	23,0	31,0	41,0	41,0
Telefon- och telegrafanläggningar	288,9	326,9	346,0	353,3
Radioanläggningar för kommersiell trafik	3,3	4,8	5,3	5,3
Radioanläggningar för luftfarten	2,7	3,0	3,6	3,6
Försvarsberedskap	10,5	11,3	14,7	13,8
Diverse och oförutsett	2,3	3,0	3,0	3,0
	Summa	330,7	413,6	420,0
<i>Rundradioanläggningar</i>				
Ljudradioanläggningar	7,4	6,6	6,5	6,5
Televisionsradioanläggningar	23,3	24,9	22,0	22,0
	Summa	30,7	28,5	28,5
	Totalsumma	361,4	442,1	448,5

Av tabellen framgår att den ökning av investeringarna utöver styrelsens eget förslag, som jag tillstyrkt i det föregående, beräknas helt komma att avse posten telefon- och telegrafanläggningar.

Vad gäller nya objekt i telestyrelsens investeringsplan vill jag i fråga om husbyggnader nämna, att under nästa budgetår telestationsbyggen bör kunna igångsättas i bl. a. Boden, Glöstorps, Malmö (Kvarnby), Stockholm (Fredhäll), Storängen, Sveg och Södertälje. Vidare bör ett nytt distributionsförråd i Växjö och en tillbyggnad av televerkstaden i Sundsvall kunna påbörjas. Beträffande televerkets anläggningar i Farsta tillkommer, utöver de pågående arbetena, en tillbyggnad av den befintliga laboratoriehallen.

Bland de till telefon- och telegrafanläggningar hänförliga objekten i telestyrelsens investeringsplan kan nämnas påbörjande av nya koaxialkabelanläggningar Trollhättan—Strömstad och Östersund—Vilhelmina. Vissa större telestationer står vidare nu i tur för automatisering, nämligen Bergsjö, Grebbestad, Hultsfred, Smålandsstenar, Torpshammar, Töreboda, Vindeln, Älmhult och Älvsbyn.

Investeringarna i radioanläggningar för kommersiell trafik omfattar bl. a. färdigställande av sändarstationsbyggnaden i Karlsborg samt fortsatta moderniserings- och upprustningsarbeten på olika anläggningar.

I fråga om radioanläggningar för luftfarten avser den beräknade medelsförbrukningen en planerlig fortsatt upprustning och komplettering av radaranläggningar, fyrar och andra radiotekniska hjälpmedel för att höja

flygsäkerheten och trafikregulariteten på olika flygplatser och flyglinjer. Medel ingår även för en första etapp i anskaffningen av en sekundärradaranläggning, vilken utgör ett värdefullt komplement till övrig utrustning i ett utvecklat trafikledningssystem.

Anslagen till teleanläggningar m. m. och rundradioanläggningar torde på sedvanligt sätt böra beräknas med inbegripande av en marginal utöver rammarna för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa år. Jag förordar med hänvisning härtill och med beaktande av beräknade behållningar vid utgången av innevarande budgetår, att under de båda anslagen upptages 424,0 mkr. resp. 26,0 mkr.

Investeringarna i försvarsberedskapsanläggningar vid televerket torde som vanligt böra avskrivas. Chefen för finansdepartementet tillstyrker därför i annat sammanhang denna dag ett avskrivningsanslag på driftbudgeten om 13,8 mkr. för detta ändamål.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte

I. bereda riksdagen tillfälle avge yttrande i anledning av vad jag anfört rörande licensavgiften för ljudradio

II. föreslå riksdagen att för budgetåret 1964/65 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. <i>Teleanläggningar m. m.</i>	424 000 000 kr
2. <i>Rundradioanläggningar</i>	26 000 000 »

C. Statens järnvägar

Av balansräkningen per den 30 juni 1963 för statens järnvägars fond framgår, att tillgångarna uppgår till sammanlagt 7 045,7 mkr., varav 4 013,2 mkr. belöper på fast egendom, 2 519,5 mkr. på rullande materiel och fartyg m. m., 231,9 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1963 till 2 345,9 mkr. Under budgetåret 1962/63 har statens järnvägars fond ökat med 59,3 mkr.

Driftunderskottet under budgetåret 1962/63 utgjorde 8,4 mkr. sedan det av statsmedel utgående driftbidraget om 80 mkr. medräknats som trafikinkomst. Underskottet har täckts genom av riksdagen anvisade medel.

Järnvägsstyrelsen

I skrivelse den 16 augusti 1963 har järnvägsstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår.

[97] Järnvägar m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1962/63	43 579 000	1335 700 000	326 059 000
1963/64	53 220 000	2331 000 000	349 000 000*
1964/65 styrelsen	35 220 000	292 000 000	327 200 000*
departementschefen ...	35 220 000	317 000 000	320 000 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Inkl. 30 mkr. på tilläggsstat II.

² Fördelat på tre investeringanslag, nämligen Järnvägar m. m. 312 mkr., Ytterligare investeringar för järnvägar m. m. 12 mkr. och Avlösning av vissa pensionsförpliktelser 7 mkr.

Utvecklingen av statens järnvägars rörelse

Järnvägsstyrelsen har inledningsvis lämnat en redogörelse för trafikutveckling, ekonomi och rationaliseringsverksamhet m. m. vid statens järnvägar. Av styrelsens redogörelse må här följande anföras.

Persontrafiken på statens järnvägar minskade påtagligt under 1950-talet till följd av konkurrensen från framförallt personbilismen. Nedgången var störst på korta och medellånga avstånd. Under år 1960 upphörde minskningen av antalet personkm och förbyttes i en mindre ökning som fortsatte under 1961. Nedgångstakten för kortväga resor avtog, medan antalet långväga resor på huvudlinjerna ökade. De långväga resornas ökning stagnerade under 1962. Tendensen var sannolikt densamma eller något uppåtgående under första halvåret 1963. Utvecklingen av långresorna är beroende av bl. a. konkurrensen från flygtrafiken. I slutet av 1961 togs nya flygplatser i bruk vid Örnsköldsvik, Umeå och Skellefteå. Persontransportarbetet var

under budgetåret 1962/63 i stort sett oförändrat jämfört med föregående budgetår och omfattade ca 5 200 milj. personkm.

Styrelsen har behandlat den långsiktiga persontrafikutvecklingen i en prognos t. o. m. år 1980, i stort sett baserad på den trafikpolitik som föreslagits av 1953 års trafikutredning. Enligt prognosen beräknas antalet personkm på långa och medellånga avstånd bli av ungefär samma omfattning som f. n. Den kortväga persontrafikens utveckling blir i hög grad beroende av hur frågan om lokaltrafiken kring de större städerna kommer att lösas.

Till följd av den i stort sett gynnsamma konjunkturutvecklingen under efterkrigstiden har godstrafiken på järnväg ökat trots konkurrens från lastbilstrafik och i viss mån även från sjöfart. Järnvägens relativa andel av det i transporthänseende högvärdiga godset har dock minskat. En accentuerad ökning av järnvägarnas godstransporter inträffade i samband med den snabba konjunkturuppgången under budgetåret 1959/60. Under 1961 och 1962 stagnerade transportarbetet till följd av konjunkturutvecklingen och den skärpta konkurrensen från andra trafikmedel. Den inträdande konjunkturavmattningen medförde att produktionen inom vissa från järnvägens synpunkt viktiga industrigrenar utvecklades mindre gynnsamt. I början av 1963 inträffade dock en markant ökning av godstrafiken till följd av den svåra isvintern. Den i samband därmed ökade totala trafikomfattningen har emellertid bestått även därefter. Under budgetåret 1962/63 presterades ca 10 700 milj. godstonkm på statens järnvägar, vilket med närmare 4 % överstiger antalet tonkm föregående år. Järnvägsstyrelsen framhåller, att utvecklingen på längre sikt av järnvägens godstrafik blir starkt beroende av den framtida trafikpolitikens utformning. Endast med den handlingsfrihet, som skulle följa med ett realiserande av 1953 års trafikutrednings förslag, vågar styrelsen räkna med större ökning av godstrafiken än 2 % per år.

Den industriella produktionens och befolkningens koncentrerings till större orter medför, att allt större del av trafiken går på huvudlinjerna mellan sådana orter, medan sekundär- och tertiärlinjernas trafikunderlag tunnas ut avsevärt.

Bokslutet för budgetåret 1962/63 visar inkomster om sammanlagt 1 680 mkr. (föregående budgetår 1 562 mkr.), däri inräknat det av statsmakterna anvisade driftbidraget om 80 mkr. (föregående budgetår likaledes 80 mkr.). Utgifterna uppgick till 1 489 mkr. (föregående budgetår 1 428 mkr.) före avskrivningar. Efter avskrivningarna, som kräver 200 mkr. (föregående budgetår 191 mkr.) föreligger ett underskott på 8,4 mkr. (föregående budgetår 57 mkr.). För att täcka underskottet på statens järnvägars rörelse för budgetåret 1962/63 anvisade 1962 års riksdag ett belopp av 50 mkr.

Efter budgetåret 1950/51 har statens järnvägar ej förräntat det i företaget bokförda statskapitalet. Efter budgetåret 1959/60 har ej heller full av-

skrivning kunnat ernås, även om driftbidraget inräknats. För att motverka försämringen av det ekonomiska resultatet har taxorna höjts och verksamheten rationaliserats. Sammanlagt har sålunda den allmänna järnvägstaxan under perioden 1949—den 30 juni 1963 höjts med ca 70 % i persontrafik och ca 100 % i godstrafik. Rationaliseringsarbetet har i stor utsträckning inriktats på att minska personalantalet eftersom ca 70 % av driftutgifterna, inkl. avskrivningar, utgöres av personalutgifter. Rationaliseringarna i förening med restriktivitet i nyrekryteringen har gjort det möjligt för statens järnvägar att minska personalantalet för drift och underhåll i järnvägs- och tågfarjetrafik från max. 68 100 personer 1951 till 53 400 personer budgetåret 1962/63, eller med 14 700 personer.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 november 1962 redogjorde styrelsen för ett rationaliseringsprogram som omfattar perioden fram t. o. m. budgetåret 1967/68. Statens järnvägars nuvarande investeringsinriktning och anslagsbehov anknyter till i novemberskrivelsen redovisat program för förbättring av företagets ekonomi genom kostnadsbesparande och intäktsökande åtgärder.

De investeringar, som styrelsen föreslår för budgetåret 1964/65, ansluter sig närmast till alternativ 1 i styrelsens långtidsutredning för perioden 1960—1979. Detta alternativ, vari räknades med en investeringsnivå av 350 mkr. per år, har även 1953 års trafikutredning ansett tills vidare kunna ligga till grund för investeringsverksamheten. Investeringsprogrammet omprövas fortlöpande och vidareutvecklas. Bl. a. har investeringar för förortstrafiken liksom vissa andra komplicerade investeringsfrågor ställts på framtiden. Styrelsen räknar därför numera med en genomsnittlig investeringsnivå för de närmaste åren av ca 320 mkr.

Den sedan länge pågående förändringen av järnvägstrafikens struktur gör den fortgående anpassningen av järnvägsnätet och järnvägsdriften till ett väsentligt led i saneringen av statens järnvägars ekonomi. Denna anpassning innebär dels nedläggning av förlustbringande bandelar, avbemannning och nedläggning av driftplatser, indragning av olönsamma tåg och fortlöpande översyn av tåg- och transportplaner, dels upprustning av de trafikstarka huvudlinjerna.

Huvudlinjernas långväga trafik ges en allt bättre tidtabellsstandard med snabbare förbindelser i såväl persontrafik som godstrafik. Express- och snälltågens andel av tidtabellen för personförande tåg, mätt i tågkm, var sommaren 1963 24 % mot 22 % sommaren 1961.

Vid 1961 års början hade endast ca 40 % av statens järnvägars godståg, räknade i tågkm, en högre största hastighet än 60 km/tim. Motsvarande andel är numera omkring 80 %. Närmare 20 % av godstågsrörelsen hänförs till godsexpresser och liknande tåg med en största hastighet av upp till 90 km/tim.

Jämsides med att tidtabellen förbättras för långväga tåg pågår indragning

av olönsamma persontåg. En inventering av olönsamma kortväga persontåg har slutförts. De fortsatta undersökningarna har utvidgats att omfatta även de långväga persontågen.

En lönsamhetsundersökning avseende den av SJ-koncernen bedrivna förortstrafiken inom Stockholms-området har utförts. Resultatet av undersökningen kommer att läggas till grund för de diskussioner som statens järnvägar avser att upptaga med de berörda kommunerna rörande förortstrafikens finansiering. I avvaktan på resultatet av dessa överläggningar gäller alltjämt det investeringsstopp ifråga om anläggningar och materiel för förortstrafiken ifråga, som styrelsen anmälde i petita för budgetåret 1963/64.

Under 1962 nedlade statens järnvägar 48 mindre driftplatser, medan 73 gjordes obemannade. Under perioden 1958—den 30 juni 1963 har 193 driftplatser nedlagts och 389 avbemannats. Härei inräknas ej driftplatser vid nedlagda linjer. Det vikande trafikunderlaget skulle i och för sig ha motiverat ytterligare nedläggningar eller avbemanningar. Takten i denna rationalisering måste emellertid också bestämmas med hänsyn till tågföring, styckegodsservice m. m. Den kommer därför att påskyndas av att fjärrblockering (CTC) och andra signal- och säkerhetsanläggningar byggs ut samt av att knutpunktstrafik införes för styckegods.

Statens järnvägars strukturomvandling har skapat möjligheter till förenkling av företagens organisation. Dessa möjligheter har tagits tillvara i den omorganisation, som nu pågår. Omorganisationen innebär också en effektivisering av försäljningsverksamheten.

Vad gäller statens järnvägars befordringsavgifter pågår inom järnvägsstyrelsen bl. a. en översyn av styckegodstaxorna. I övrigt fortsätter förarbetet för en anpassning av taxorna till de trafikstarka linjernas kostnads- och efterfrågeförutsättningar.

Beträffande investeringsverksamheten framhåller järnvägsstyrelsen, att huvudlinjernas konkurrenskraft ökas fortlöpande genom investeringar som höjer transportkapaciteten, ökar trafiksäkerheten och samtidigt oftast sänker kostnaderna genom att personalbehovet minskar.

På linjerna Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö fullföljes övergången till skarvfria spår. Den senaste av de moderniserade och utvidgade rangerbangårdarna, Hallsberg, beräknas bli färdig under budgetåret 1963/64. Personvagnsbangården i Hagalund har upprustats och nu planeras en ny skötselhall följa. Knutpunktstrafiken kräver större och modernare gods-terminaler vid åtskilliga knutpunkter.

Under innevarande budgetår kommer automatisk linjeblockering att bli helt genomförd på sträckorna Stockholm—Göteborg och Åby—Malmö. Arbetet med införande av fjärrblockering är f. n. koncentrerat till Malmbanans södra del, Gävle—Uppsala-området och Väst kustbanan.

Transportstandarden förbättras också efter hand som förslitna anläggningar och utrangerad materiel ersätts av moderna enheter. Den tidigare nämnda uppsnabbningen av godstågstidtabellen har främst möjliggjorts genom att de nya storbäriga standardvagnarna och specialvagnarna av olika slag tillåter större hastigheter än de äldre vagnarna.

Även om kapaciteten på de trafikstarka huvudlinjerna med hänsyn till den ökade trafikefterfrågan successivt höjts genom bl. a. anläggande av dubbelspår, utbyggnad av rangerbangårdar och automatisk linjeblockering, finnes dock fortfarande trånga sektorer där kapacitetshöjande investeringar är erforderliga för att transporttiderna skall kunna sänkas och konkurrenskraften stärkas. På Malmbanan erfordras viss upprustning för att tillgodose en väntad ökning av malmtransporterna.

Det pågående anpassnings- och rationaliseringsarbetet möjliggör efter hand en fortsatt personalminskning. Under budgetåret 1962/63 har personalen för drift och underhåll minskat med drygt 1 500 man.

Medelsförbrukning under budgetåren 1962/63—1964/65

För *budgetåret 1962/63* angavs i statsverkspropositionen en investeringsram om 315 mkr., vilken därefter genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 februari 1963 fastställdes till 327 mkr. för att möjliggöra konjunkturstimulerande beställningar av rullande materiel, vägbussar och inventarier utöver vad som för budgetåret upptogs i gällande investeringsplan. De för budgetåret redovisade investeringsutgifterna uppgick till 326,1 mkr. och ligger alltså ca 1 mkr. under den fastställda ramen.

I 1963 års statsverksproposition angavs investeringsramen för *budgetåret 1963/64* till 315 mkr. Denna ram har genom beslut av Kungl. Maj:t den 31 maj 1963 fastställts till 349 mkr. Av ramökningen avsåg 15 mkr. vissa konjunkturstimulerande åtgärder (prop. 1963:105), 12 mkr. vissa investeringar för knutpunktstrafik (prop. 1963:81) och 7 mkr. avlösning av vissa pensionsförpliktelser i Enskilda järnvägarnes pensionskassa (prop. 1963:34). Styrelsen räknar med en medelsförbrukning, som motsvarar gällande investeringsram.

För *budgetåret 1964/65* har styrelsen räknat med en medelsförbrukning om 327,2 mkr., vilken underskrider vad styrelsen beräknat i sina äskanden för de närmast föregående budgetåren. Som tidigare nämnts räknar styrelsen för de närmaste budgetåren med investeringar av i genomsnitt 320 mkr. per år. Av det för budgetåret 1964/65 beräknade beloppet avser ca 119 mkr. helt nya arbeten eller beställningar.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1962/63—1964/65.

	Faktisk utgift 1962/63	Beräknad utgift 1963/1964	utgift 1964/65
	tusental kronor		
<i>Bana och byggnader</i>			
Bangårdar	24 300	24 700	18 100
Dubbelspår och linjeomläggningar	10 300	10 800	7 600
Förstärkning av spåröverbyggnaden	30 400	28 000	25 000
Broar m. m.	2 600	3 800	7 000
Husbyggnader	10 600	26 600	29 700
Lokstationer och driftverkstäder	2 200	6 300	11 600
Huvudverkstäder	3 700	4 700	3 900
Förrådsanläggningar	1 100	1 100	300
Summa	85 200	106 000	103 200
<i>Nybyggnad och ombyggnad av järnvägs- linjer</i>			
	15 600	15 200	11 800
<i>Elektriska anläggningar</i>			
Signalsäkerhetsanläggningar	19 800	19 200	23 100
Vägskyddsanläggningar	6 600	7 500	7 500
Teleanläggningar m. m.	3 900	10 750	12 000
Anläggningar för elektrisk tågdrift	8 700	7 750	10 100
Elektrifiering av banor	3 600	—	—
Summa	42 600	45 200	52 700
<i>Rullande materiel och sjöfartsmateriel</i>			
Lok och lokomotorer	37 000	24 300	15 200
Motorvagnar och rälsbussar	6 900	5 300	6 000
Person-, post- och resgodsvagnar	34 900	29 700	13 100
Godsvagnar	42 100	48 000	33 800
Ombyggnad av rullande materiel	9 000	11 000	11 000
Sjöfartsmateriel	—	6 000	22 000
Summa	129 900	124 300	101 100
<i>Biltrafik</i>			
Garage och verkstäder m. m.	4 900	2 700	2 400
Bilmateriel	22 600	23 000	30 500
Förvärv av billinjer	200	100	100
Lån m. m. till SLAB	—	4 000	—
Summa	27 700	29 800	33 000
<i>Försvarsberedskap vid statens järnvägar</i>	4 000	4 500	5 000
<i>Inventarier m. m.</i>	10 300	12 000	14 400
<i>Diverse och oförutsett</i>	10 800	5 000	6 000
<i>Avlösning av vissa pensionsförpliktelser (EJP)</i>	—	7 000	—
Totalsumma	326 100	349 000	327 200

Styrelsen meddelar följande rörande de olika objektsgrupperna.

Bangårdar

Av den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1964/65 avser större delen eller 16,3 mkr. redan pågående eller förut anmälda arbeten, som beräknas komma att igångsättas under budgetåret. Bland större sådana arbeten märks om- och utbyggnad av rangerbangårdar vid Tomteboda, Hallsberg och Västerås, ny bangård i Borlänge, ny malmbangård vid Svartön i Luleå, ombyggnad av bangårdarna i Trollhättan och Kristinehamn samt nya spårplaneringar vid Göteborgs norra station med ny förbindelse till Olskroken.

För nya arbeten beräknas under budgetåret 1964/65 en medelsförbrukning av 1,8 mkr. Beträffande dessa arbeten anför styrelsen följande.

Vid den för vagnslasttrafik avsedda stationen Albano i Stockholm medför den nuvarande knappheten på spårutrymme, att pågående lossning och lastning av vagnar måste avbrytas när under arbetstiden färdigbehandlade vagnar skall utbytas mot obehandlade. Genom utbyggnad kan dessa störningar elimineras. Vid högtrafikperioder, t. ex. vintertid vid omdirigering av trafik från tillfrusna hamnar vid Bottenviken, kan den utbyggda bangården i Albano delvis användas för uppställning av vagnar till Värtahamnen. Utbyggnaden beräknas kosta totalt 1 mkr.

Bangårdsanläggningarna i Hälsingborg behöver utbyggas för att kunna möta den pågående ökningen av vagnslasttrafiken på utlandet. Utbyggnaden är även erforderlig för att möjliggöra en rationell turordning för utgående vagnar under de tidsperioder då färjeledens kapacitet till väsentlig del tagges i anspråk för överföring av bilar. Utbyggnaden kommer att möjliggöra en driftkostnadsminskning genom ökad koncentration av godstrafik till godsbangården. Totalkostnaden anges till 2,5 mkr.

För förlängning av motesspår, mindre bangårdsombyggnader och diverse bangårdsanordningar har räknats med en medelsförbrukning under budgetåret 1964/65 av 1,2 mkr.

Dubbelspår och linjeomläggningar

Under budgetåret 1962/63 har sträckorna Juån—Alby och Ovansjö—Ånge på bandelen Ljusdal—Ånge samt Kilafors—Granbo på bandelen Kilafors—Bollnäs, sammanlagt 26,5 km, öppnats för dubbelspårdrift.

Den för budgetåret 1964/65 beräknade medelsförbrukningen avser i sin helhet fortsättning av pågående och i tidigare anslagsäskanden upptagna dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar. För pågående dubbelspårsarbeten behövs 2,4 mkr. till Katrineholm—Åby, 1,6 mkr. till (Spånga-)Jakobsberg—Kallhäll, 1,9 mkr. till Göteborg—Gubbero och 0,8 mkr. till Kilafors—Bollnäs. För linjeomläggningen i Filipstads-området beräknas 0,3 mkr. åtgå. Nya dubbelspårsbyggnader är för närvarande icke aktuella.

Förstärkning av spåröverbyggnaden

På huvudlinjerna Stockholm—Göteborg, Stockholm—Malmö och Göteborg—Malmö finns fortfarande äldre 43 kg-räler, som med hänsyn till förslitning och trafikbelastning bör bytas ut mot nya 50 kg-räler. Motsvarande byten erfordras likaledes på linjerna Mjölby—Krylbo och Stockholm—Boden. För sistnämnda linje behöver utbytestakten ökas.

Broar m. m.

Av den för budgetåret 1964/65 beräknade medelsförbrukningen 7 mkr. hänför sig ca 4 mkr. till förut anmälda arbeten, som redan pågår eller beräknas komma att igångsättas under budgetåret 1963/64. Bland dessa märks fortsatt ombyggnad av broar för högre axeltryck på Malmbanan, ombyggnad av bro över Ume älv på sträckan Vännäs—Hörnsjö samt ombyggnad av snögallerier på sträckan Björkliden—Kopparåsen. Återstoden 3 mkr. avser nya arbeten, varav 1,5 mkr. för tåg färjelägena i Trelleborg.

Beträffande sistnämnda investeringsprojekt anför styrelsen att endast det södra av de två färjelägena i Trelleborg är byggt för att kunna taga emot storfärjor. Trafiken i det södra läget kommer att öka från vintern 1963/64, då en ny tysk storfärja, Warnemünde, insättes på leden Trelleborg—Sassnitz och ökar ytterligare sedan den nya svenska färjan, som riksdagen bemyndigat styrelsen att beställa, kommit i trafik. Genom den livligare trafiken utsättes ledverken för större påfrestningar och möjligheterna att under pågående trafik utföra nödvändiga reparationer blir så begränsade att en upprustning av södra färjeläget till högre byggnadsteknisk standard måste ske snarast möjligt. Arbetet därmed beräknas kosta ca 1 mkr., varav 0,3 mkr. bör finansieras med driftmedel. Vidare bör det norra färjeläget byggas om för att passa de stora färjorna. Kostnaden för ombyggnad av det norra läget uppskattas till 5 mkr. Härav bör 1 mkr. bekostas med driftmedel. Ombyggnaden förutsattes vara färdig senast med att den nya svenska färjan insättes på leden. Arbetena med de båda färjelägena bör igångsättas redan innevarande budgetår. Ett belopp av 1,2 mkr. har för ändamålet inräknats i medelsförbrukningen budgetåret 1963/64. För budgetåret 1964/65 beräknas 1,5 mkr. komma att behövas.

Övriga nya arbeten under nästa budgetår avser ombyggnad av vägportar på bandelen Lerum—Norsesund för 0,5 mkr. samt diverse mindre broarbeten och ombyggnader av vägportar.

Husbyggnader

Av den för budgetåret 1964/65 beräknade medelsförbrukningen avses 25,2 mkr. till förut anmälda arbeten, som pågår eller beräknas bli igångsatta under budgetåret, häri inbegripna de om- och tillbyggnader av godsmagasin som erfordras för knutpunktstrafiken. Av nämnda medelsförbrukning kommer 9 mkr. på den nya godsterminalen i Göteborg, 3,2 mkr. på ny

rälsjusteringsanläggning i Hallsberg, 5,4 mkr. till nya godsmagasin i Halmstad och Gävle samt 3,5 mkr till utbyggnad av godsmagasin för knutpunkts- trafik. För nya arbeten förutses ett medelsbehov av 4,5 mkr. under nästa budgetår.

Beträffande nya arbeten anför styrelsen följande.

Godsmagasinet vid Örebro C saknar sedan länge tillräcklig kapacitet och medger icke en rationell godsbehandling. Dess läge direkt utmed en livligt frekventerad gata i stadens centrum verkar störande på trafiken. Magasinet ligger i anslutning till mark som tillhör staden och avses bli tagen i anspråk för gatubreddning. Om- och utbyggnad av nuvarande magasin är därför utesluten. Ett nytt magasin har länge varit planerat. Nybyggnaden har fått ökad aktualitet genom beslutet om införande fr. o. m. den 1 juli 1964 av den nya transportorganisationen för fraktstyckegods i vilken Örebro avses bli knutpunkt inom sitt område. Det nya godsmagasinet planeras bli uppfört vid Hagaby, där statens järnvägar disponerar i stort sett för ändamålet behövlig mark. Det kommer att ersätta de nuvarande godsmagasinen vid Örebro central och Örebro södra. Den nya anläggningen, som dimensioneras för knutpunktstrafiken, beräknas ge en driftkostnadsminskning av omkring 0,2 mkr. per år. Intill dess att magasinet blir färdigt kommer Hallsberg att fungera som knutpunkt. Genom att Örebro efter magasinets färdigställande kan ersätta Hallsberg som knutpunkt, erhålles en ytterligare årlig driftkostnadsminskning av omkring 0,5 mkr. Godsmagasinet har kostnadsberäknats till 10 mkr., varav 2 mkr. avses förbrukas nästa budgetår.

Godsmagasinet i Skövde är icke utformat för nutida rationell godsbehandling och är därjämte i behov av en större renovering. För genomförandet av den nya organisationen av fraktstyckegodstrafiken erfordras en större och rationellare byggnad. På grund av magasinets skick måste knutpunktsuppgiften tills vidare föras över på Falköping och Hallsberg. Denna uppdelning kommer emellertid att innebära omkring 0,15 mkr. per år i ökade driftkostnader samt transporttidsförlängning för ungefär 80 ton gods per dygn. Ett nytt godsmagasin har planerats i Skövdes nordöstra utkant. I denna nya anläggning — som beräknas kosta 5 mkr. — kan godset hantearas rationellare än i nuvarande magasin. Avhämtning och inlämning av gods kan också försiggå ostört av gatutrafiken i övrigt. Medelsförbrukningen för budgetåret 1964/65 anger styrelsen till 1 mkr.

I Vassijaure finns två äldre statens järnvägar tillhöriga bostadshus, ett med tre lägenheter om ett rum och kök samt ett med tre lägenheter om två rum och kök. Lägenheterna är till stor del omoderna och 1-rumslägenheterna olämpliga som familjebostad. Vidare finnes på linjen två banvaktsstugor av mycket dålig standard. Personalen i dessa bör överflyttas till Vassijaure, bl. a. för att ernå bättre personalanvändning. Som ersättning för nämnda personalbostäder och banvaktsstugor planeras ett nytt hus med åtta lägenheter, som beräknas kosta 0,7 mkr. Under nästa budgetår räknas med en medelsförbrukning om 0,1 mkr.

Återstoden av medelsförbrukningen under sistnämnda budgetår 1,4 mkr. avser fortsatt förbättring av statens järnvägars bostadsbestånd samt diverse mindre husbyggnadsarbeten, såsom modernisering av stationshus och andra tjänstelokaler, nya eller förbättrade personallokaler m.m.

Lokstationer och driftverkstäder

Av den för budgetåret 1964/65 beräknade medelsförbrukningen hänförs sig 7,6 mkr. till tidigare anmälda arbeten, vilka pågår eller beräknas bli påbörjade under innevarande budgetår. Bland större sådana märks utbyggnad av motorvagnhall i Göteborg, anläggande av ny lokstation med tillhörande driftverkstad i Borlänge, ny lokskötselhall med vagnverkstad vid Svartön i Luleå samt upprustning av vagnverkstad m.m. i Kiruna. För nya arbeten förutses ett medelsbehov av 4 mkr., varav för ny vagnhall i Hagalund 3,5 mkr. och för diverse mindre arbeten 0,5 mkr.

Beträffande den nya vagnhallen i Hagalund framhåller styrelsen att nuvarande drifanläggning på platsen för skötsel av vagnar är för liten och icke rationellt utformad. Antalet vagnar stationerade i Hagalund har tredubblats under de senaste 25 åren samtidigt som avdelningen tvingas arbeta efter samma principer som för 35 år sedan, vilket innebär att personalen söker upp arbetsobjekten där de står uppställda på spår i eller utanför nuvarande hall. Genom den successiva utbyggnaden av bangårdsområdet har arbetsobjekten kommit allt längre bort från verkstäder, förråd, expeditioner m.m. Genom att truckar satts in för olika slags transporter och att cyklar användes av en del av personalen har olägenheterna med de utspridda arbetsplatserna till en del eliminerats. Kvar står dock, att den större delen av personalen måste gå till sina arbetsobjekt med därav betingad tidsförlust. Arbetsobjektens utspridning på ett så stort område innebär svårigheter för arbetsledningen att effektivt kontrollera det utförda arbetet, överblicka den växlande arbetsmängden och omdirigera arbetskraften.

Principen för den nu projekterade utbyggnaden av vagnhallen innebär att personalen arbetar på en koncentrerad arbetsplats. Till denna växlas tågsätten fram och där finnes större möjligheter att förbättra och förenkla arbetet med olika hjälpmedel. Arbetsledningen kan genom att arbetsobjekten kan överblickas ta hänsyn till de olika tågsättens varierande behov av skötsel och samtidigt övervaka att de olika arbetsmomenten blir utförda på ett tillfredsställande sätt. Vidare förbättras arbetsförhållandena och personalsituationen bör härigenom kunna bli avsevärt gynnsammare. F.n. är omsättningen av personal ökande och så stor att endast ett fåtal av de nyanställda stannar så länge att de hinner få någon grundligare utbildning. Den projekterade vagnhallen medför att vagnar kan repareras snabbare, bl. a. genom att de i mindre utsträckning än nu behöver växlas ut ur tågsätten. Kostnaden för den nya vagnhallen har beräknats till 35 mkr. med den fördelning på olika slag av arbeten som framgår av följande sammanställning.

	mkr.
Terrassering och spåranordningar	7,3
Byggnads- och målningsarbeten	13,8
Värme, vatten och sanitet	5,0
Elektriska installationer	1,8
Tele m. m.	0,5
Administration	2,1
Diverse och oförutsett	4,5
	Summa 35,0

Av totalkostnaden bör ca 2 mkr. finansieras med driftmedel och ca 33 mkr. med investeringsmedel. Programhandlingar beräknas bli färdiga för vissa delarbeten i början av 1964 och för huvuddelen i mitten av samma år. Arbetet med själva vagnhallen kan därefter igångsättas i slutet av året. Förbrukningen av investeringsmedel beräknas uppgå till 3,5 mkr. under budgetåret 1964/65, 12 mkr. budgetåret 1965/66, 13 mkr. budgetåret 1966/67 och 4,5 mkr. budgetåret 1967/68. Anläggningen beräknas kunna tagas i bruk i slutet av 1967. Lönsamhetskalkylen för nyanläggningen ger en förräntning av ca 10 % — varierande för olika delar — vid 30—40 års avskrivningstid och ca 9 % vid 25 års avskrivningstid, i båda fallen med hänsyn tagen till ränta under byggnadstiden.

Huvudverkstäder

Av den planerade medelförbrukningen under budgetåret 1964/65 avser 2,6 mkr. arbeten, som beräknas bli igångsatta under innevarande budgetår. Det största av dessa är andra etappen av om- och tillbyggnaden av verkstaden i Tillberga, som kräver ca 2,3 mkr. under budgetåret. För nya arbeten under budgetåret 1964/65 ingår sammanlagt 1,3 mkr., huvudsakligen fördelade på mindre arbeten vid olika verkstäder.

Förrådsanläggningar

Det pågående arbetet med nybyggnad av förråd i Åmål beräknas bli färdigt sommaren 1964. Endast några mindre, nya arbeten vid olika förråd planeras för budgetåret 1964/65 till en kostnad av 0,1 mkr.

Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer

För budgetåret 1964/65 beräknas medelförbrukningen komma att uppgå till 11,8 mkr. Den hänför sig helt till tidigare anmälda arbeten, nämligen 7,3 mkr. till ny malmbana Kiruna—Svappavaara och 4,5 mkr. till ombyggnad till normalspår av bandelen Åtvidaberg—Västervik.

Sistnämnda arbete beslöts av 1959 års vårriksdag. De kostnader, som faller på statsverket, förutsattes därvid fördelade på arbetsmarknadsstyrelsen